ANATOL BASARAB

VIAȚA CARE NE TRĂIEȘTE

EDITURA IRECSON

Toate drepturile acestei ediţii sunt rezervate Editurii IRECSON.
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a autorului şi a Editurii IRECSON.

Editura IRECSON
Str. Franceză nr. 68, Bucureşti, sector 3
Tel./fax: 021.314.18.90; 021.313.17.33
e-mail: editura@irecson.ro
http:/www.irecson.ro

Redactor: **Adriana Iacov Nicolae**
Tehnoredactor: **Liviu Crăciun**
Coperta: **Anca Pintilie**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BASARAB, ANATOL
Viaţa care ne trăieşte / Anatol Basarb. - Bucureşti : Irecson, 2009
ISBN 978-973-7694-65-2

159.9

ISBN 978-973-7694-65-2

Fiecare om reprezintă un conductor al unui infinit ocean de cunoaştere şi puteri ce stau ascunse în spatele lui.

Cunoaşte-te pe tine însuţi ca pe o parte din lume şi lumea ca pe o parte din tine.

Mişcă-te din lumea efectelor spre lumea cauzelor, evitând emoţiile negative.

Nu există cauze obiective pentru emoţiile negative - fiecare situaţie reprezintă doar o sursă de informaţii.

Aceste trei afirmaţii valorează foarte mult în lumea spirituală.

Spiritualitatea este forma specifică de existenţă în această lume, care, din fericire, este distribuită pentru toţi, ca un colet poştal, dar care, din păcate, nu este ridicat de la „oficiul poştal" de cei mai mulţi dintre oameni, niciodată în viaţă. Fiecare om, însă, a primit această înştiinţare nu o singură dată. Acest lucru trebuie ţinut mereu în minte. În caz contrar, tu, cel care doreşti să te ocupi de spiritualitate, vei nimeri fie în mania superiorităţii, fie şi mai rău, vei aluneca către un fel de cinism specific în relaţie cu oamenii. Omul care nu respectă viaţa omenească nu poate avea acces în lumea spirituală. Încălcând legea interioară, omul se autodistruge, în loc să se ocupe de autoconstrucţie.

Calea Duhovnicească este calea către Duh, iar calea către Duh este calea către tine însuţi, către subiectivitatea ta pură şi netulburată de nimic: Eu sunt Eu, Eu – sunt. Toate celelalte reprezintă conţinutul conştiinţei, psihic, corp, atitudini, relaţii, istoria personalităţii.

Spaţiul acestei cărţi este pentru aceia care, măcar o dată în viaţă, s-au oprit şi s-au întrebat, **„dar de ce?"**, este pentru aceia cărora nu le convin răspunsurile gata fabricate, nu se mulţumesc cu răspunsurile altora, cu semifabricatele – aici oricum nu veţi găsi aşa ceva.

LUMILE SOCIAL-PSIHOLOGICE (II)

Principiul uniunii în lumile social-psihologice 109
A conştientiza propria lume 114
Graniţele lumilor 118
Permisul de şedere într-o altă lume 123
Construcţia unei lumi noi 124
A primi şi a oferi 128
Copiii maturi 130
Iubirea Mamei şi a Tatălui 133
Muncesc în numele lui «*Vreau*» 135
O lume moştenită 136
Credo 143
Viaţa: sens şi existenţă 146
Munca şi iubirea 151

PARTEA A DOUA

SENSUL VIEŢII

Corpul omenesc 157
Limita – caracteristică a formelor 158
Întruchiparea ideii de limitare 159
Trăirea propriului corp 163
Taina acţiunii reale 165
Creaţi-vă pe voi pentru voi 165
Iluziile şi paradoxurile Vieţii 172
Tendinţa către fericire sau fuga de insuficienţă - e timpul să te hotărăştil 176
Iluzia insuficienţei 179
Iubirea 188
Frica 191
Educaţia din copilărie 192
Roata vieţii 208
Modelul instrumental de structurare a conştiinţei omului 212
Teatrul vieţii 227
Rolurile în socium: pro şi contra 229
Ce jucăm? 233
Observatorul şi creatorul 236
Iubirea faţă de sine şi faţă de ceilalţi 240
Cine pe cine trăieşte 247
Tehnologia vieţii 253
Fermecătoarea lume privată 256
Marele proiect al vieţii 258
A juca sau a nu juca? 260

VIAŢA OMENEASCĂ

Crizele sensului vieţii 267
Perfecţionarea într-o viaţă nevrednică 269
Problemele autoexprimării 269
Două margini ale autoexprimării 270
Chipuri şi chipuri 270
Autoafirmarea 273
Teritoriul autoafirmării 276
Problemele autoafirmării 277
Scenariul vieţii 280
Scenariul şi necesitatea de tine însuţi 282
Scopul scenariului 284
În goană după sens 287
Iubirea fără frică 290

PARTEA A TREIA

NĂSCUŢI PENTRU FERICIRE

SUBIECTUL ŞI «LEGILE VIEŢII»

Canoanele conducerii 293
Problemele comunicării 296
cu realitatea 296
Despre ţesutul viu al vieţii 299
Cum să trăieşti cu spiritualitatea 301
Ce este cunoaşterea? 303
A te naşte în raport cu viaţa 305
Tot ce este necesar pentru viaţă există în tine 306
Spaţiu în spaţiu 310
Reorientarea conştiinţei 310
Rezonanţa spaţiului 313
Conştiinţa şi integritatea omului 316
Procesul formării spaţiului - *Eu* 321
Stăpânul propriei conştiinţe 326
Viaţa în existenţa spaţială 328
Ce să facem cu realitatea? 329
Eu sunt spaţiu, el este obiect 330
Despre tendinţele de personificare şi depersonificare în evoluţia spirituală 332
Problemele întruchipării 335
Omul şi Duhul 338
Întruchipând al tău «*Vreau*» 339
Căile spirituale şi diversitatea realităţii 343
Duhul şi subiectul 343

Despre unic şi tipic 348
Invulnerabilitatea în pustietate 352
Corpul meu este şansa mea 353
Omul permeabil 355
Cine are nevoie de unicitatea mea 360
Sociumul iubeşte tipicul 362
Natura bilaterală a omului 363
Limitarea conştiinţei 368
Distrugerea ecologiei omului 371
Fiecare om este unic 372
Acceptarea unicităţii 375
Suntem aici pentru a trăi 380
A trăi, a fi viu, înseamnă a fi nemuritor, cât timp trăieşti fără moarte 401

Prima parte

LUMEA OAMENILOR

Omul este ca şi viaţa, plin de surprize şi neprevăzut, necunoscut şi tainic.

OMUL VIU

Astăzi mă simt pe mine însumi cu totul diferit, mă simt de parcă aş fi un adevărat clasic în viaţă, încă în viaţă. Înţeleg că, în general, era mult mai bine dacă nici nu apăream în această lume, deoarece nu fac nimic altceva decât să le bulversez altora ideile şi planurile sau le stau de-a curmezişul. Dar, până una alta, trăiesc, încă trăiesc... Trebuie să trăiesc, nu am altceva mai important de făcut. Aceasta este ocupaţia mea de bază. Am înţeles că sunt în această lume pentru a trăi şi, în timp, am învăţat să trăiesc din ce în ce mai bine, deşi multor oameni acest lucru nu le prea convine. Nu existenţa mea nu le convine, ci faptul că trăiesc bine, că pot trăi bine. Asta îi enervează.

Nu întâmplător am început cu această semi-glumă. Există în mintea oamenilor un astfel de clişeu psihologic: atunci când ai scris deja câteva cărţi, ai elevi, învăţăcei, discipoli, urmaşi şi urmăritori, atunci înseamnă că ai o imagine, eşti cineva; şi, la propriu vorbind, purtătorul material al acestor calităţi şi atribute arată cel mai bine sub formă de statuie sau fotografie. De ce? Până când nu te loveşti singur de toate acestea, nici nu te gândeşti la astfel de lucruri.

În general, este extrem de greu să îţi imaginezi un om «viu». Şi, mai interesant, a te reprezenta pe tine însuţi în calitate de om viu este la fel, adică, extrem de greu.

Oricine a încercat să construiască o astfel de reprezentare s-a convins cât de greu este să faci acest lucru. Tot timpul avem tendinţa să procedăm cu noi înşine la fel cum procedăm cu alţii şi cu lumea în general - **să ne încadrăm în oarecare şabloane, cadre, rame, graniţe.** Interesant este faptul că aceste şabloane, cadre, nu sunt unele oarecare, ci numai acelea care ne sunt nouă personal accesibile, acceptabile, confortabile, înţelese şi coincid cu imaginea noastră asupra lumii, cu reprezentările noastre, cunoştinţele, iluziile noastre despre **cum trebuie să fie.**

Omului îi este foarte greu să se descurce fără şabloane, atât referitoare la sine, cât şi la întreg spaţiul înconjurător, cu tot ce conţine acesta. Însă şi mai greu îi este fără aceste cadre, mai ales atunci când se raportează la alţi oameni.

Aseară vorbeam cu un actor, după ce terminase spectacolul. Vorbeam despre faptul că, dacă nu ai fi citit diferite scrisori, documente personale, jurnale şi altele, atunci ar fi foarte greu să ţi-i imaginezi pe Cehov, Puşkin, Lermontov, Blaga, Eminescu şi alţii ca pe nişte oameni vii. În general, să îţi imaginezi pe cineva viu este foarte greu.

Aceasta este şi tema aleasă, pe care m-am hotărât să o numesc «Psihopatologia vieţii cotidiene» sau «Nebunia cotidianului» sau «Viaţa care ne trăieşte»... Oricare ar fi denumirea, aceasta ar fi, desigur, una convenţională. Nu am aici în vedere aspectele medicale, adică psihiatrice, deşi poate ar fi trebuit. Vom discuta numai despre problematica reprezentării, a imaginării şi cuprinderii ca sens a ceea ce se numeşte **«omul viu»**, adică aşa cum este omul în existenţa sa.

Haideţi să începem cercetarea noastră pornind de la această problematică: de ce omului îi este extrem de greu să se reprezinte pe el însuşi în întreaga sa complexitate, în totalitatea sa contradictorie şi schimbătoare, adică să se prezinte pe sine în calitate de **om viu?**

După cum bine se ştie, în foarte multe tradiţii spirituale (sau psihologice, dacă doriţi), cea mai înaltă realizare este considerată capacitatea de a te simţi pe tine însuţi ca parte a omenirii, de a trăi acest sentiment în mod real, de a trăi în tine însuţi sentimentul deplin şi real că eşti o părticică a omenirii. Cea mai simplă realizare este dobândirea sentimentului real şi trăirea senzaţiei apartenenţei la cosmos, sentimentul real că eşti o părticică din cosmos; de aceea, astăzi (când, deodată, a fost posibil şi nu este interzis) sunt atât de mulţi oameni care «învaţă nemijlocit de la cosmos, comunică cu universul, astralul, cu învăţători cereşti, primesc mesaje din cosmos ...». Sunt şi mai mulţi cei care «învaţă» nu de la tot cosmosul, ci numai de la constelaţia Orion sau... de la al doisprezecelea sau douăzecilea nivel al realităţii, de la Îngerul Coroanei şi Luminii...

Chiar şi aici apar categorii, grupuri şi bisericuţe, ca să nu fim toţi uniformi şi unilaterali; apar tot felul de fragmentări şi fărâmiţări pentru a ne uşura percepţia infinitului. Percepţia vieţii pe bucăţele este, probabil, mai accesibilă înţelegerii omului. Marea realizare este considerată, în diferitele tradiţii spirituale, capacitatea de a te conştientiza pe tine însuţi şi a trăi deplin sentimentul lăuntric de apartenenţă la Marele Infinit. **Dar cel mai greu lucru şi o realizare mai mare decât cea din urmă este de a trăi sentimentul deplin şi de a te simţi ca o parte a omenirii!!!**

De ce? E simplu! Pentru că omul viu este mult mai greu să fie încadrat

într-o anume concepție delimitată, analiză, judecată, predictibilitate, în comparație cu întreg universul. Pentru că omul conține în sine un diapazon atât de vast, încât a-l primi, a-l percepe și a-l asimila în întregime aproape că este imposibil. Mai ușor cuprindem cu mintea întreg sistemul solar, decât un singur om, dar viu.

Nu întâmplător, una dintre cele mai paradoxale pilde despre maestrul budist arată cam în felul următor:

Maestrul budist a sosit într-o localitate, iar dimineața trebuia să-și continue drumul spre o altă localitate. El întrebă: Cum să ajung acolo? Localnicii îi răspund: Va trebui să faci un drum ocolit. Deși drumul prin pădure este cu mult mai scurt, pe acest drum deja de mulți ani nu mai merge nimeni.

- De ce?

- Pentru că toată lumea știe că acolo, în pădure, viețuiește un bărbat care a promis să se răzbune pentru moartea fratelui său și a jurat că va omorî treizeci de oameni. A ucis deja douăzeci și nouă și, de aceea, de câțiva ani, nimeni nu mai merge pe drumul scurt ce traversează pădurea. Omul din pădure așteaptă de mult să îl ucidă pe cel de-al treizecilea.

Desigur că maestrul budist a plecat pe drumul scurt. Mergând acesta prin pădure, la un moment dat, ucigașul sare dintr-un copac și, fioros, îi spune maestrului:

- Tu, om sfânt, oare nu ai fost prevenit de oamenii din sat că eu stau aici de câțiva ani așteptându-l pe cel de-al treizecilea? Eu am făcut un jurământ și trebuie să îl împlinesc. Așa că sunt obligat să te omor pe tine, un om sfânt. De ce ai procedat atât de prostește? Nu pot să cred!

Da, cu adevărat este o nebunie curată. Imaginează-te pe tine sau pe oricine altul în locul maestrului. Ai fost prevenit de ce te așteaptă și tu totuși... Ai merge prin acea pădure?

- Acum nu am ce face, trebuie să te omor!

Atunci, maestrul îi spuse:

- Tocmai de aceea am și venit, să mă omori, și astfel, în sfârșit, să te eliberezi.

În acel moment, ucigașul a simțit cum se cutremură ceva în el. A început să trăiască foarte profund un sentiment, o stare spirituală și mentală pe care nu o mai trăise niciodată. În cele din urmă, acesta a devenit discipolul Maestrului. Mai târziu, cel ce fusese un ucigaș a devenit unul dintre cei mai proslăviți maeștri budiști.

Cum aşa? Ucigaşul care, în mod conştient, omorâse douăzeci şi nouă de oameni, a devenit un maestru budist renumit?

Cum e posibil aşa ceva: prostituata Maria Magdalena a devenit sfântă?

Cum e posibil: mulţi sfinţi au trăit mai mult de jumătate de viaţă într-un mod boem şi desfrânat, ca mai târziu să ajungă sfinţi?

Foarte mulţi dintre noi ne-am deprins cumva cu aceste lucruri, am îmbrăţişat aceste idei, dar niciodată nu ne-am gândit prea mult şi profund la ele. Stau în faţa noastră icoanele şi ne închinăm la ele, ne rugăm, le sărutăm, dar puţini ştiu adevăratele biografii ale sfinţilor din icoane. Biografiile sunt altceva decât icoanele.

De exemplu, Puşkin - marele poet rus - era mare fustangiu, nu scăpa nimic. Sau luaţi pe oricine altcineva dintre cei faimoşi. Şi ce...? Aceleaşi lucruri - erau oameni care făceau parte din omenire, adică aveau şi calităţi şi defecte, au făcut lucruri bune, dar şi rele, morale şi imorale. Din omenire făcea parte şi Hitler, pe de o parte, şi Mahomed pe de alta, şi un oarecare beţivan de la marginea drumului, ca şi alţii de care nu se va auzi niciodată nimic. Dar şi oameni care s-au făcut extrem de cunoscuţi, precum unul care a jefuit o maşină de transportat valori din Bucureşti. Toţi oamenii fac parte din omenire.

Toţi aceştia există în fiecare dintre noi, cu toate calităţile şi neajunsurile lor, sunt prezenţi în noi într-un set destul de complet. Nu întâmplător se spune, iar psihologia acceptă acest lucru, că în fiecare dintre noi este bine ascuns şi un sfânt şi un criminal. Dacă există printre noi cineva care este convins că în el nu se găseşte ceva ce aparţine întregii omeniri, atunci trebuie să ştiţi că acel om este în mare iluzie. Acest om trăieşte într-o iluzie imensă, dar dulce. Cu alte cuvinte, acesta, foarte sârguincios şi stăruitor, încearcă să se încadreze pe sine într-o oarecare ramă, într-un portret, încearcă să devină monument. Pentru el, pur şi simplu, încă nu au existat situaţii, condiţii extreme sau speciale, nu a avut anturajul necesar, liderul care trebuia, nu a avut parte încă de sugestiile sociale adecvate pentru ca tot ce există în el şi este ascuns, necunoscut nici măcar de el însuşi, să se manifeste în toată splendoarea, atât în sens pozitiv, cât şi în cel mai negativ mod posibil - mai ales cel din urmă caz. Este evident că nu toţi oamenii care au avut o tinereţe agitată au devenit sfinţi, cum nici toţi sfinţii nu se pot lăuda cu tinereţea lor agitată, plină de culoare şi conţinut.

Totul există în fiecare dintre noi, deoarece după chip şi asemănare suntem creaţi cu toţii. După acelaşi chip şi după aceeaşi asemănare. Fără discriminare.

Sau poate acel om care zice că el nu are ceva anume, că un anumit lucru îi este străin - nu este creat după chip şi asemănare? Mă îndoiesc. Toţi suntem după un chip şi o asemănare, ne recunoaştem unii pe alţii ca fiind oameni, pentru că avem acelaşi chip şi ne asemănăm toţi între noi, deşi fiecare este altfel.

Toată problema aici constă în altceva: administrăm noi înşine toată această bogăţie de calităţi şi atribute (de la un beţiv notoriu până la un Mahomed sau Iisus) sau avem doar iluzia că am administra acest arsenal?

Sau poate că toată viaţa suntem preocupaţi să demonstrăm altora că ceva anume în noi nu există, nici asta nu există, nici asta, mai ales asta... Ba nuuu... Există. Toate există, sunt acolo în fiecare dintre noi, chiar şi mai mult.

Noi toţi suntem făcuţi din oameni, din nimic altceva. Chiar dacă avem învăţători din constelaţia Orion sau Andromeda. Asta nu modifică situaţia, deoarece oricum noi, în esenţă, suntem făcuţi din oameni şi atât!

A TE CONŞTIENTIZA - *OM*

Pentru a ne clarifica cât de cât această problemă, mai mult sau mai puţin profesional, avem nevoie de un curaj uriaş, de o dorinţă nestrămutată şi ceva mai mult. Câteodată, de fapt aproape mereu, este mult mai uşor să te arunci de unul singur cu sabia în mână în faţa duşmanilor, decât să îndrăzneşti să cercetezi în mod serios acest aspect şi să pătrunzi profund răspunsul la întrebarea: *Ce este omul?*

Pentru a găsi răspunsul personal la această întrebare îţi trebuie nu numai curaj. Credeţi-mă! Am făcut nenumărate studii instituţionalizate de parapsihologie şi psihologie. Prin natura meseriei mele, mă întâlnesc zilnic cu oameni noi şi iau contact cu toate problemele lor.

Mulţi dintre voi, cititorii acestei cărţi şi poate şi ale altora, scrise de marii filosofi şi gânditori, aţi văzut - (dacă aţi dorit să vedeţi) - că până şi acele minţi înalte şi-au trasat o graniţă până unde să aprofundeze subiectul sau până unde să cerceteze omul. Toţi au trasat o graniţă, o linie de demarcare, peste care nu se mai poate cerceta ceea ce se numeşte - om, sau peste care nu este permis să se mai cerceteze sau să se cunoască. Ei înşişi şi-au pus în faţă acea graniţă, înăuntrul căreia, şi numai înăuntrul acelui spaţiu, ei studiază problema foarte adânc. Dar să limitezi omul printr-un cadru, să separi de el ceva ce lui îi aparţine este oarecum o formă de ucidere, deoarece imediat ce omului i se înlătură ceva, orice, acesta încetează să mai fie viu. Acest lucru se întâmplă zilnic cu fiecare dintre noi şi la orice pas. Chiar şi părinţii, de cele mai multe ori, încearcă să înlăture anumite trăsături ale fiinţei copiilor lor, pe care aceştia le consideră dăunătoare, poate inutile, fără a-şi da seama că anume acele caracteristici îi definesc ca şi individualităţi.

Astfel, chiar şi în cunoaştere sau cunoaşterea de sine, aşa-numita autocunoaştere, în mod direct sau indirect, funcţionează acelaşi principiu: pentru a cerceta omul, acesta trebuie mai întâi «**ucis**». Trebuie să fie transformat în

«trup», nu neapărat în sensul fizic al cuvântului. Dar trebuie, totuşi, retezat tot ce este în plus, inutil şi inadecvat, netrebnic din punctul nostru de vedere, iar ceea ce mai rămâne să fie studiat sub numele generic «Omul». Astfel se studiază omul în toate ştiinţele - medicină, istorie, din păcate, chiar şi în psihologie.

Fireşte că, în viaţa cotidiană, noi nu avem o asemenea bărbăţie şi un asemenea curaj, nu avem nicio astfel de putere a iubirii şi nici cunoştinţe pentru a percepe omul viu în totalitate. De aceea, **oamenii au creat de-a lungul istoriei o cantitate imensă de şabloane, stereotipii, ajustări, instrumente, metode, categorii, caracteristici, zodii, horoscoape şi încă multe alte eschivări ştiinţifice sau mai puţin ştiinţifice, care ne permit să ne îndepărtăm de posibila ciocnire şi de impactul cu omul viu.**

PRIMA PATOLOGIE FUNDAMENTALĂ A VIEŢII COTIDIENE: *NOI ŞI EI*

Primul astfel de şablon, ajustare, mecanism, cu ajutorul căruia ne putem permite să evităm impactul cu Viul, este unul foarte bine cunoscut de către noi toţi, care funcţionează ca mecanism de separare, sub numele generic de **NOI şi EI.**

Încearcă să afli de la tine însuţi cine în tine se afirmă ca Noi şi unde se află restul - Ei.

Ei - decad din start, nu ne interesează, sunt alţii. Gândiţi-vă fiecare, cine la voi se încadrează în clasa - NOI şi unde se găsesc ceilalţi - EI.

Volumul sau mărimea acelui spaţiu numit NOI reprezintă acel cadru, acea ferestruică prin care noi ne uităm atât la noi înşine, cât şi în direcţia altui om. Tot ce reprezintă EI decade din ecuaţie, se anulează, se îndepărtează, pentru că nu ne convine şi este greu de înţeles.

Dar, în acelaşi timp, există o cantitate enormă de criterii de orientare în relaţie cu ceea ce suntem NOI sau ceea ce sunt EI.

Ei - sunt aceia care nu cred în aceasta, în cealaltă, în a patra şi a patruzeci şi patra, nu fac ca noi, nu gândesc, ce să mai... sunt ciudaţi, idioţi, imbecili, în general nu se ştie de ce îi ţine Dumnezeu pe faţa pământului.

Ei - sunt aceia care nu trăiesc aşa cum trebuie, adică la fel ca Noi.

Ei - sunt aceia care nu acţionează, nu reacţionează ca Noi.

Ei - sunt aceia care sunt necinstiţi, mincinoşi, nespălaţi şi tot aşa şi pe dincolo...

Ei - sunt toţi aceia care nu îşi bat nevestele şi ajung vai şi-amar de capul lor... pentru că ei nu ştiu că trebuie să-ţi baţi nevasta o dată pe săptămâ-

nă, aşa, preventiv...

Ei - sunt aceia care au case şi maşini, dar şi bani, pentru că au furat ţara în lung şi în lat... nu ca noi, cinstiţii, care, chiar dacă, poate, am furat câte ceva, dar nu în măsura în care au făcut-o Ei...

Ei - sunt nişte hoţi, mafioţi, bandiţi... Ce să mai vorbim, pur şi simplu, nu sunt ca Noi, adică atât de buni şi cinstiţi în toate, pur şi simplu, nu pot fi ca Noi, care suntem aproape sfinţi.

Uuuunde trăăăăiiim? Într-un mic grup, gaşca de Noi, dar în jurul nostru sunt numai EI. A câta parte din omenire suntem Noi? Pretutindeni sunt numai Ei. Dar de-ai noştri, adică cei care suntem Noi, sunt foarte puţini. Ce ne facem?

Şi uite, tot aşa, ajungem inevitabil la o situaţie foarte interesantă. Şi anume: **Cu cât - NOI sunt mai puţini, cu atât - Eul (egoul) este mai mare.** Aceştia ca mine - EU - sunt puţini, iar împrejurul meu sunt numai EI, EI, EI, pretutindeni numai EI...!

Nu demult, am ajuns la o adresă din Bucureşti cu un taxi. Taximetristul a început să îmi vorbească de nemulţumirile vieţii lui şi ale poporului român, în general. Eu îi dădeam dreptate în tot ce afirma şi chiar îl susţineam. Foarte rapid, eu şi acesta am devenit Noi, adică doi deştepţi care ştim totul şi judecăm pe toată lumea drept, stând strâmb. La sfârşitul cursei, taximetristul, animat de ideologia Noi, era gata să nu îmi mai ia banii pentru cursă, pentru că este nu-ştiu-cum să iei bani de la unul de-al tău. Chiar îmi spunea că îşi face el plinul nu de la mine, ci de la alţii, numiţi «fraieri». Peste câteva săptămâni, a trebuit să mai fac o cursă cu taxiul şi, ironia sorţii - cu acelaşi taximetrist. De data aceasta, nu mai aveam dispoziţia necesară de a fi Noi, aşa încât l-am contrazis în tot ceea ce spunea, dându-i posibilitatea să vadă lumea şi viaţa şi din alt punct de vedere. Ce credeţi că s-a întâmplat? La sfârşitul cursei, am fost taxat la suprapreţ. Aceeaşi cursă, acelaşi taximetrist, dar m-a costat de trei ori mai mult. Cum a reuşit să facă acel lucru - numai el ştie, pentru că aparatul indica suma de bani pe care mi-o cerea. I-am dat banii, dar am înţeles că a fi - Noi costă mai puţin, pe Ei îi costă mai mult. Aşa este pretutindeni, la orice nivel! Cei care sunt de-ai noştri plătesc mai puţin, scapă mai uşor, pe când cei care nu sunt de-ai noştri, adică sunt - Ei, plătesc mai scump, scapă mai greu din orice necaz. Asta se întâmplă oriunde în societate, oameni buni, de la ghişeu până în Parlament. Parlamentarii sunt - Ei, noi suntem Noi.

omul spune, direct sau indirect, chiar fără să își dea seama: «Vreau să fac şcoala, eu vreau să fiu sub litera legii», «Vreau să fiu ca Voi!»

Ce rezultă de aici? Ceva foarte comic şi paradoxal în acelaşi timp. Imaginează-ţi că ai intrat într-un magazin unde se vând banane, să zicem. Ai venit să cumperi banane. Dar până ai cumpărat banalele banane, până când vânzătoarea ţi-a spălat creierii, te-a încântat, te-a descântat, ai descoperit că, în final, venind după simplele banane, printre altele, ai şi intrat deja în Partidul Comunist. De fapt, bananele erau cam vechi şi cam stricate, aşa că nici nu ai cumpărat nimic folositor, deşi ai plătit şi cu bani şi cu timp. Dar, în schimb, tu acum eşti unul de-ai Noştri sau aşa laşi să se creadă. Iată, aşadar, că, de când lumea, fiecare magazin, în loc să se mândrească cu marfa de calitate pe care a vândut-o, că vinde numai produse de calitate oamenilor - adică Lor, acesta se mândreşte cu: Anul trecut, magazinul nostru a atras în «celula lui» cel mai mare număr de oameni. Am avut cel mai mare număr de vizitatori dintre toate magazinele oraşului. Nu este important ce au făcut ei în interiorul magazinului, ce anume au cumpărat, nu este important cine sunt, important e că i-am atras, acum sunt de-ai noştri, sunt ca noi, de fapt, sunt - NOI. Cumpărătorii noştri!

Iată vouă spre gândire **prima patologie a vieţii cotidiene**, a vieţii noastre, când, în orice formă de relaţie cu omul, se petrece înainte de toate încercarea de a clarifica: *Este de-al nostru sau nu este de-al nostru?* O să observaţi că primul lucru pe care un grup de oameni o să îl facă în direcţia ta atunci când ai ajuns mai târziu sau când vii pentru prima oară în contact cu aceştia va fi de a stabili dacă eşti de-al lor sau nu. Câteva minute te vor privi şi te vor analiza subtil din toate poziţiile, îţi vor adresa câteva întrebări-capcană, pentru a stabili dacă te încadrezi în pretenţiile lor sau nu. Dacă aceştia observă că eşti cumva din altă «curte», atunci te vor eticheta imediat, apoi te vor marginaliza şi, în cele din urmă, te vor exclude. Însă, dacă ai spus gluma care trebuia sau ai afirmat, ai fost de acord cu ceea ce «trebuia», înseamnă că eşti băiat de-al lor şi, deci, - «Bine ai venit în gaşca noastră!».

Totul, de fapt, este o mare minciună! Dar câţi dintre noi am recunoaşte că suntem nişte mincinoşi sau nişte prefăcuţi? De fapt, nimeni nu încearcă să mintă pe nimeni, totul este cinstit.

Ţi-a plăcut de el sau de ea. Se pare că şi el / ea te-a plăcut pe tine. Dar, după cum se vede, nu este suficient. Trebuie să mai clarificaţi, amândoi, un aspect: este de-al nostru / de-a noastră, adică Noi sau nu este de-al nostru / de-a noastră. Dacă persoana aleasă de tine se dovedeşte a nu fi de-a voastră şi nici nu vrea la Voi, ci dimpotrivă, doreşte să te atragă pe tine la Ei... - iată şi cearta, mare scandal, divorţ, deoarece înseamnă că nu te iubeşte sau nu te iubeşte aşa cum trebuie, nu te iubeşte total şi, în general, este cam alunecoasă

şi perversă, are ceva persoana aceasta, e parşivă cumva...pa, pa, mai vorbim... în altă viaţă, poate.

Morala acestui basm este următoarea: dacă tu nu doreşti să trăieşti astfel de situaţii decepţionante, nu călca niciodată pe alături. Trebuie să te învârţi tot timpul numai printre ai tăi. În general, începe direct cu această problemă, dacă tot este atât de importantă: *«Mă, tu eşti de-al nostru sau nu?»* ca să fie clar de la bun început. Nu eşti? - Pa!

Cel mai interesant şi catastrofal, în acelaşi timp, este faptul că acest principiu, împins până la absurd, face lucruri greu de imaginat, cum ar fi situaţiile în care tatăl îşi părăseşte fiul, fiul îşi denunţă mama, fratele, sora, tot neamul, pentru că nu sunt ca NOI, mama se dezice de copii, copiii se dezic de părinţi, românii se luptă cu ungurii, ardelenii cu oltenii, moldovenii cu restul ţării şi tot aşa, până când îţi vine să înnebuneşti.

Dumneavoastră ştiţi cum s-au întâmplat unele dintre aceste lucruri, nu chiar cu foarte mult timp în urmă. Dar cum să trăieşti cu unii care nu sunt de-ai noştri? Cum să trăieşti departe de Noi?

Cum să trăieşti, pur şi simplu, printre oamenii vii? Uite, cu această problemă îşi bat capul marii gânditori ai tuturor timpurilor. Descoperim că acest lucru este cel mai greu. Este aproape sau de-a dreptul imposibil.

Este extrem de greu, deoarece pentru aceasta este necesar să te percepi pe tine însuţi ca pe ceva viu, în care există totul, şi să fii mereu pregătit să faci călătorii grele şi obositoare prin **lumile social-psihologice**, prin **universurile social-culturale** şi câte şi mai câte, *să fii pregătit să fii de-al Lor, oriunde te-ai afla.* Să fii ca Ei, mai bun în cele bune şi mai puţin bun în cele rele, dar ca Ei, cu alte cuvinte, să faci parte din - NOI.

Cum aşa? Asta este oarecum o lipsă totală de principialitate!? Trebuie să fii lipsit de principii! Nu se poate aşa ceva!

Asta mi-au spus mulţi, unii aşa şi vorbesc despre mine, că sunt lipsit de principii. Artist. Se adaptează şi se integrează oriunde şi cu oricine. Printre hoţi - devine hoţ, printre artişti - artist, printre căutătorii spirituali - căutător spiritual. *Păi atunci, cine este el în realitate şi la urma urmei? Aaaa? Cine eşti Tu, mă? Zi, mă! Spune, mă, odată, cine dracu eşti tu, că te omor în bătaie!*

Anatol, spune, în sfârşit, tu eşti alb sau negru? m-a întrebat cineva la o întâlnire. I-am răspuns: *Eu sunt nicicum.* Şi asta este foarte greu. Pentru că, de oriunde ai veni, pretutindeni şi toţi încep chiar de la aceasta, să întrebe sau să se intereseze. Întreabă direct sau indirect sau oricum, aşa sau altfel. *Tu, Anatol, eşti de-al Nostru, adică eşti - Noi, sau tu eşti Ei?*

Pe nimeni nu interesează omul din mine, aşa cum este el în sinea lui. Şi îi vezi cum se chinuie, se macină să clarifice, să descopere apartenenţa: tu dintre care Noi eşti? E foarte amuzant să vezi asta, mai ales că mai poţi aduce

apă la moara lor sau poţi turna gaz pe focul curiozităţii lor, iar atunci devine de-a dreptul comic şi extrem de interesant să observi neliniştea şi zbuciumul lor lăuntric. Unii, de bună seamă, nici nu pot dormi noaptea din acest motiv.

Mi s-a întâmplat foarte des să comunic cu oamenii şi să constat că aceştia, în general, nu prea ştiu cum arată mama, tatăl lor, soţia, copiii, soţul, prietena. Nu ştiu şi niciodată nu s-au gândit la asta. Nu şi-au pus problema astfel niciodată. Dar important este că alături de ei sunt toţi de-ai Noştri, deci sunt de-ai mei şi eu sunt de-al lor. Toţi sunt de-ai noştri, sunt NOI şi gata. În schimb, pot să îţi descrie cu lux de amănunte cum arată un altul oarecare, care nu este Noi, unul oarecare ce face parte din Ei. *Acesta trebuie reţinut, bine memorat, studiat, spionat, pentru că se asociază cu duşmanul.*

Important este ca viaţa în sine să decurgă pe neobservate, liniştită şi să nu fii nevoit să observi pe nimeni din jur, nimeni prin nimic să nu îţi sară în ochi. Nu!!! Pentru că doare.

Ai venit acasă şi doreşti ca nimic să nu te enerveze, să nu te irite, adică nimic să nu iasă în evidenţă prea tare. Iar toate lucrurile care nu ies în evidenţă sunt acele lucruri pe care nu le observăm, ca şi cum ele nici nu ar exista. Însă, puţin mai târziu: *Ah, cum de s-a întâmplat asta, cum a fost posibil, ce este asta? De unde la astfel de părinţi, astfel de copii?* Şi invers: La astfel de copii, astfel de părinţi? Şi de ce toate logodnicele sunt atât de frumoase şi bune, iar soţiile toate atât de rele? Dar oare de ce flăcăii sunt toţi atât de dulci şi uimitori, pe când soţii sunt toţi nişte porci ordinari? E simplu, tocmai din aceeaşi cauză şi acelaşi motiv.

Haideţi, pentru început măcar - spun unii - *să împărţim lumea şi oamenii în bărbaţi şi femei şi să vorbim despre începutul masculin şi cel feminin, despre defectele şi calităţile lor!?* Şi iată că, astfel, este deja mult mai bine, deja nu mai sunt toţi negri. Noi - femeile sau Noi - bărbaţii!? Şi uite aşa a început războiul sexelor.

Arătaţi-mi mie un singur bărbat care să nu aibă în el nimic din principiul feminin. Nu văd! Dar o femeie care să nu aibă în ea nimic din începuturile masculine? Nu o văd nici pe asta. Ori eu am probleme cu vederea ori voi nu aţi găsit-o încă? Cred că voi aveţi probleme. Sunt ferm convins de aceasta. Dar toţi încearcă să îşi închipuie că nu există nimic altceva, că numai ei sunt astfel, aşa cum se ştiu ei pe ei înşişi.

A întâlni omul viu este foarte greu. Nu pentru că acesta s-ar ascunde pe undeva, ci deoarece chiar noi fugim de el cât se poate de repede şi în direcţie total opusă.

Iată prima sursă fundamentală care poate fi numită simbolic **izvorul «psihopatologiei vieţii cotidiene»**.

De aici apar o mulţime de lucruri, cum ar fi popularitatea a tot felul de

horoscoape, care probabil deja ştiţi că au un succes deosebit de mare. Cu cât sunt mai simple, mai banale, cu atât sunt mai bune. Unii oameni cumpără ziarul numai pentru horoscop, pentru nimic mai mult. Unii cumpără anumite ziare pentru că acolo se publică horoscoapele unor astrologi reputaţi sau pentru că, la un moment dat, s-au adeverit cele spuse, scrise sau citite.

Observaţi un lucru foarte interesant şi anume acela că de astrologie, ca ştiinţă, se preocupă un număr foarte mic de oameni, pentru că în astrologie sunt necesare şi trebuie făcute calcule complicate, analize, sinteze şi interpretări. Acum, pe astrologi îi ajută computerul, dar, cu mult timp în urmă, acestea se făceau fără computer. Vă imaginaţi cât timp era necesar pentru a face toate calculele cerute de un singur horoscop şi cât efort trebuia depus? Probabil nu întâmplător, de serviciile astrologilor şi al numerologilor beneficiau numai regii, fiindcă numai ei îşi permiteau să îi întreţină pe aceştia. Iată, însă, că ce găsim astăzi în reviste şi ziare este mult mai simplu, banal de simplu, dar efectele nu mai sunt simple deloc:

- Tu ce eşti?

- Eu sunt Balanţă.

- Dar tu ce eşti?

- Eu sunt Săgetător.

- Şi cum ne este nouă împreună? Suntem incompatibili... La revedere.

- Dar tu în ce an eşti?

- Eu? În anul Tigrului.

- Dar tu din ce an vii?

- Eu! Din anul maimuţei de lemn!

- Ahaa... Maimuţa tot timpul păcăleşte tigrul. La revedere. Pa. Mai vorbim. Caută alt fraier.

- Eiii, stai un pic, eu nu am de gând să te mint.

- Da, da. Mă vei minţi... Aşa scrie în horoscop.

Tot din aceste motive decurge şi transformarea Socionicii (ştiinţa despre tipologiile social-informaţionale ale omului) într-un fel de horoscop, într-un fel de joc pentru adulţi. În descrierile acesteia descoperi astăzi ceva de genul: cine cu cine este compatibil, cine cu cine nu este şi de ce.

- Tu cine eşti?

- Eu - Eminescu. Dar tu?

- Eu sunt Napoleon.

- Scuzaţi-mă. Faceţi cumva mişto de mine?

În general, nu poţi să spui aşa ceva, nu poţi să afirmi aşa ceva, deoarece nu corespunde cu ceea ce este scris negru pe alb. Napoleonii nu vorbesc şi nici nu se comportă astfel.

Orice material care ne oferă posibilitatea, fără multă greutate şi pro-

bleme, cu trimitere la mari autorităţi în domeniu, să evităm şi cea mai mică şansă de a ne întâlni cu omul viu - a fost, este şi va fi cel mai bun produs, cel mai bine vândut material în bazarul psihologic. Ne place sau nu - aşa a fost şi va fi mult timp de aici încolo. Chiar foarte mult timp va fi aşa, numai dacă omenirea va reuşi să trăiască atât de mult.

Şi când te gândeşti că, aparent, este o preocupare nevinovată - horoscopul sau socionica. Atât este de amuzant! Ca într-o casă de nebuni.

- *Tu ce eşti?*
- *Eu? Taur!*
- *Dar tu?*
- *Rac.*

Mai credeţi că nu este patologie? Este! Şi ce mai patologie...!

Mergi pe străzi, de exemplu, sau eşti în autobuz, în metrou şi pretutindeni auzi: Vărsător, Tigru, Taur, Berbec, Cal de lemn, Maimuţă de foc. În zilele noastre, auzi tot mai des: Napoleon, Stalin, Hitler, dar şi altele de genul - Cămătaru, Spoitoru, Cârnaţi, Salam, Vijelie, Copilu' Minune... În trecut măcar erau Ion şi Vasile, Gheorghe şi Maria. Astăzi aceştia nu mai există. Toţi sunt «extratereştri», roboţei de generaţia 1960 sau generaţia postrevoluţionară - 1990. Generaţia PRO, generaţia McDonald's...

În curând, probabil îşi vor agăţa de gât un ecuson metalic (ca soldaţii americani), pentru a nu fi deranjaţi de străini. Ca să fie totul clar şi vizibil, cu inscripţii de genul: «Născut în anul Calului de foc, un Napoleon, dominanta 4B, temperament - melancolic, introvertit, IQ-101, EQ - 68, bisex». Toate datele. Pentru ca străinii nici să nu se mai apropie, să nu mai piardă timpul cu ei explicându-le şi aflând reciproc coordonatele. Dar şi pentru ca aceia care sunt de-ai tăi, adică NOI, să te poată identifica cât mai uşor şi repede. Aşa este mult mai comod. Vă daţi seama - niciun om viu nu va mai rămâne. Pretutindeni numai monumente. Astfel foarte uşor devine clar unde sunt Noi şi unde sunt Ei. Şi toate acestea nu se fac aşa, pur şi simplu, ci pe bază ştiinţifică: «Asta nu este mintea mea subiectivă, aceasta a fost descoperită ştiinţific!» Na! Mai ai ceva de zis?

Gata, cred că am descoperit pe deplin acest aspect al vieţii. Pot să mă bag în pat, desigur, şi să văd cum toate acestea funcţionează într-o situaţie foarte intimă. Dar despre asta nu vă aşteptaţi să spun ceva. Voi păstra pentru mine. Vă las, însă, vouă spaţiu larg pentru creaţie, pentru a putea face propriile voastre descoperiri - să descoperiţi acest virus în cele mai neaşteptate locuri. Credeţi-mă, acesta este prezent pretutindeni. Chiar şi acolo unde s-ar putea crede că nu are ce căuta. Virusul se târăşte chiar şi acolo, nu are astâmpăr.

A DOUA PATOLOGIE A VIEŢII COTIDIENE: *OMUL CU MULTE FAŢETE SAU PATOLOGIA MĂŞTILOR*

Următorul virus al vieţii noastre cotidiene (pe de o parte, chiar şi eu am ajutat ca acest virus să se răspândească) se referă la faptul că omul este multilateral, multichip, adică are multe chipuri, feţe sau, mai corect spus, măşti (persoana).

Vedeţi voi cum stau lucrurile? Trebuie să înţelegeţi că omul are o mască (Persoana), el are feţe pentru diferite roluri sociale, omul are individualitate, are şi esenţă, el are şi scânteie Dumnezeiască, el mai are şi personalitate, statut, poziţie, rol, şi câte şi mai câte nu are! Are de toate.

Aparent, nu este nimic rău în aceasta, în a afirma că omul are atât de multe. Unde poate fi aici sursa patologiei? Dimpotrivă, chiar şi profesorii ne învaţă în cărţile lor şi la cursuri că, în general, fiecare comunicare trebuie să conducă şi să contribuie la trezirea esenţei. Ei, uite că am trezit-o! Ce facem mai departe? Tot restul, care este în plus, să se taie, să se arunce? Nu este posibil.

De ce? Pentru că, în om, niciun lucru nu este mai important decât altul, omul este un întreg. Poate ar trebui să ne agităm şi tot timpul să îi spunem omului: *Ce faci, omule, de ce arunci esenţa ta în mâinile puterii personalităţii tot timpul?* Păcătoşi suntem procedând astfel. Păcătoşi.

De ce? Doar pentru că esenţa e mai importantă?

Dar cine a spus că este aşa? Eu, de exemplu, nu am spus aşa ceva... Nu veţi găsi asta nici în cărţi, nici în cursurile de la facultatea de psihologie. Esenţa este mai importantă - eu nu am spus aşa ceva. Dar ca esenţa să fie favorizată - am spus câte ceva, într-adevăr, recunosc. Esenţa trebuie să fie favorizată în raport cu toate celelalte, mai zic asta încă o dată.

Ce descoperim aici? Descoperim încă o metodă, o tehnică de apărare împotriva omului viu. Asta nu sunt eu, asta e personalitatea mea.

Ce te-ai tot legat de mine? Eu cu ea, cu personalitatea mă lupt, lasă-mă în pace, dar până acum încă nu am reuşit să o învinge. Dar eu ştiu de esenţa mea, ştiu că ea... - uite cum este ea.

Acesta nu eşti tu - îmi spun unii, chiar psihologi fiind. *Asta* - zic ei - *e personalitatea ta. Uite, acum am văzut esenţa ta. Aceasta este cu totul altfel, e altfel. Acesta nu eşti tu - acesta este tipul tău de sistem nervos, este viteza de reacţii biochimice proprie ţie, este o particularitate a organismului.*

Acesta nu eşti tu, este pur şi simplu alter - egoul, nu eşti tu - este super - egoul tău, este o parte a temerilor tale, este o frustrare de a ta, instinctul, este doar un aspect al tău. Şi s-a pornit şi merge val-vârtej şi continuă: *Aces-*

ta nu eşti tu... nu eşti tu, nu eşti tu!

Aceasta este **a doua patologie a vieţii noastre de zi cu zi.** Se manifestă atunci când omul nu se conştientizează pe sine ca subiect şi, din această cauză, el depinde în totalitate de scenariile, evenimentele, împrejurările - exterioare în raport cu el - din viaţa socială. (Dacă acesta nu eşti tu şi aceştia nu suntem noi, atunci revoluţia nu am făcut-o noi. Sigur că nu noi! Căci noi nu suntem capabili să ne omorâm între noi. Noi suntem Români şi se ştie că românii, fiind cei mai inteligenţi, cei mai deştepţi şi talentaţi oameni, care se pricep la toate (şi la nimic în special) nu fac aşa ceva. Revoluţia au făcut-o Ruşii şi Americanii, iar teroriştii, care nu erau de-ai noştri, adică nu eram noi, se opuneau înfăptuirii acesteia. Păi, atunci să le mulţumim Ruşilor şi Americanilor pentru libertatea pe care am obţinut-o în urma bunăvoinţei lor. Noi nu suntem băieţi răi şi nu am tras unii în alţii. Revoluţia asta, cu vărsare de sânge şi pierderi de vieţi omeneşti, au făcut-o serviciile secrete străine, dar noi avem revoluţionari cu acte în regulă. Dar, mă întreb eu - terorişti cu acte în regulă de ce nu avem? Peste sute de ani sau poate chiar mai repede, este posibil ca toţi aceşti revoluţionari să fie traşi la răspundere sau prigoniţi, cum sunt astăzi securiştii de cândva, pentru că ne-au atras în acest sistem de guvernare numit democratic şi care, posibil, se va dovedi în timp că este unul din cele mai rele sisteme de guvernare din toate sistemele care au existat din negura timpurilor până în prezent. Niciodată nu se ştie ce le mai trece oamenilor prin minte. Eu, personal, deja sunt ferm convins ca democraţia este cel mai prost sistem de guvernare dintre toate cele care vor urma să mai fie.)

Poate că eu greşesc, poate există printre voi oameni care nu au pronunţat niciodată aceste cuvinte anume în această ordine: *Acesta nu eşti tu, ăsta nu sunt eu, nu eu! Da, ştiu - acesta nu eşti tu, sunt sigur că nu eşti tu. Aceasta e doar o bucăţică din tine, e o parte din tine, sigur că ştiu mai bine ca oricine.*

Imaginaţi-vă cum cineva se apropie de un copac şi îi zice: *Această crenguţă - nu eşti tu. Iată - tulpina - ăsta eşti tu cu adevărat, iar crenguţa aceea hai să o tăiem şi să o aruncăm, că ea e altceva, oricum nu eşti TU.* Nici prin cap nu ţi-ar trece să faci aşa ceva. Dar referitor la om o facem, foarte des, mai ales dacă acel om este de-al nostru, este Noi... **Cu cât omul este mai mult de-al nostru, cu atât mai greu este de crezut că el poate fi şi altfel. Cu cât mai bine integrat este un om în Noi, cu atât mai uşor i se iartă o oarecare abatere,** pentru că Noi nu facem aşa ceva, nu procedăm astfel, a avut omul din NOI o scăpare, o greşeală, probabil datorată influenţelor şi manipulărilor lui - Ei. Dar, dacă un oarecare dintre Ei va face aceeaşi greşeală, va fi aspru pedepsit şi băgat în puşcărie pentru neplata unei amenzi de circulaţie în valoare de 200.000 lei vechi.

Cel mai interesant este că asupra lor aceste lucruri nu se răspândesc, la ei toate acestea nu există. Ei sunt totdeauna - EI. Dar uite că ai noştri nu sunt chiar de tot EI, ei sunt ai noştri, ei sunt NOI. Uitaţi-vă la activitatea de bază a

Guvernului şi Parlamentului nostru şi veţi vedea o continuă luptă dintre «NOI» şi «Ei». Unii de la Noi au plecat la Ei. Dacă au plecat la Ei, înseamnă că au devenit Duşmanii Noştri. Noi suntem cei buni şi incoruptibili, pe când Ei au făcut tot răul în ţara asta şi au răspândit corupţia până în măduva oaselor. Ei sunt cei răi, netrebnici, hoţi, corupţi, ticăloşiţi, «puşcăriabili...». Ia să mai vedem Noi ce case şi termopane şi-au mai pus Ei...Şi uite tot aşa, lupta dintre Noi şi Ei continuă de 17 ani, chiar în interiorul ţării.

Ocupaţia preferată în interiorul cercului NOI - este de a demonstra altuia că el nu este chiar el. Această ocupaţie cere să aduci pe lângă afirmaţie şi o sumedenie de argumente şi teorii, ca şi cum bazate ştiinţific. Acumularea acestor date face parte din jocul preferat din interiorul cercului.

De exemplu, un astfel de dialog cred că vă este foarte cunoscut:

- Tu nu ai putut face aşa ceva.

- Da, dar am făcut.

- Nu, tu nu puteai face aşa ceva, nu aveai cum, asta este influenţa cuiva rău intenţionat asupra ta. Sau asupra noastră. Ei te-au influenţat! Sigur... Ştim noi cum se procedează.

- Eu am făcut asta!?

- Taci, că ştim NOI mai bine cât de perverşi sunt EI!

Sau:

- Tu ai făcut asta?

- Eu am făcut aşa ceva!? Nu... asta este o nebunie. Tu doar ştii că eu nu pot să fac aşa ceva, nu sunt capabil de asemenea răutate. Niciodată!

- Nu, probabil ţi-ai ieşit din minţi, tu nu faci aşa ceva, tu doar ştii că nu poţi face aşa ceva. Nu ai cum şi nici de ce!

Înseamnă că l-am înghesuit pe noi în Noi şi nu a mai rămas nimeni. Şi ai noştri nu mai sunt la fel şi nici Ei nu mai sunt Ei. O nebunie adevărată şi totală! La cineva nu ajunge esenţa, la altcineva - personalitatea se bagă acolo unde nu trebuie.

Ce e de făcut? Trebuie să îl găsim pe Domnul Dumnezeul nostru personal. Dar numai pe al nostru. Acesta are tot timpul la dispoziţie şi va propovădui cât trebuie. Noi, însă, ne vom preface că şi credem. Pentru că nu putem crede. Într-adevăr, cine va crede. Crede cineva?

Chiar dacă Noi îl avem pe EL (Dumnezeu), iar El este al nostru, chiar şi aici deja ceva nu este în regulă, pentru că şi la EL, obligatoriu, ceva trebuie să fie, aşa cum nu trebuie. În mod sigur, această formă de viaţă nu este cea mai bună pentru EL... Dar oare s-a încarnat vreodată? Nuuu!? Vezi, am zis eu că ceva nu e în ordine la EL. Şi ce dacă, chiar şi aşa, Dumnezeul nostru are mai puţine defecte decât Dumnezeul lor, al musulmanilor, de exemplu,

sau al catolicilor. Dumnezeul nostru este cel mai bun, cel mai adevărat (pentru că e al nostru). Dumnezeul lor e un terchea-berchea, habar nu are pe ce lume trăieşte! Să-i aducem pe toţi aceşti - Ei la Noi şi să le arătăm noi lor cum stau treburile, pentru că sunt nişte oiţe rătăcite, să-i punem în faţa Dumnezeului nostru, cu forţa dacă trebuie, ca să vadă ei că Dumnezeul nostru este lubire faţă de aproapele!!!

Şi uite aşa, foarte uşor se ajunge oriunde în lume la comportamente şi acţiuni care se nasc din fraza: *Cred că a venit timpul ca Noi, toţi oamenii buni şi credincioşi, să ne unim în sfârşit puterile, pentru a-i omorî pe cei răi şi păgâni. Pentru că aşa nu se mai poate!*

A TREIA PATOLOGIE A VIEŢII COTIDIENE: *ACESTA NU EŞTI TU CU ADEVĂRAT*

Trăgând concluziile, putem fixa următorul virus sub denumirea generică de: *Acesta nu eşti întru totul tu.* Şi, desigur: *Acesta nu sunt cu adevărat Eu.*

Nu am venit eu la tine, prin mine, la tine a venit maestrul. Nu sunt eu, este maestrul, sau, nu eu fac aceste lucruri, ci maestrul de pe Andromeda, Mirele Ceresc, Dumnezeu, le face prin mine.

Și la mine a venit cândva, la fel. M-am folosit personal de frazele acestea. Recunosc. Funcționează, funcționează perfect, cu foarte mare succes. Dar cine este acesta care a venit? Uite, acesta, cine este și ce caută aici? Dacă acesta nu e Maestrul, atunci cine e Maestrul? Monument? O nălucă fără corp?

E aproape ca la Maiakovski, dacă îmi aduc bine aminte: Nu este un bărbat, ci un nor îmbrăcat cu pantaloni.

Acum observați cum și de ce moare iubirea, care încă se mai întâlnește pe ici pe colo sau măcar îndrăgostirea. Chiar și printre ai noștri.

- Eu te iubesc, dar acesta nu ești chiar tu. Ceva trebuie făcut cu tine, pentru că eu te iubesc.

- Da' pe cine iubești tu?

- Pe tine, dar tu nu ești tu. Ceva nu este în regulă la tine. Trebuie să te schimbi! Eu te iubesc!!! Te-am avertizat!

Astfel, devenim niște fricoși sub influența minții noastre, deoarece curajul firesc își schimbă culoarea și se ofilește sub influența unui gând palid. În schimb, suntem în siguranță. Nu este de ajuns că am construit în jurul nostru un zid din Noi, am mai construit unul, un câmp de întăriri și mai puternic decât primul: Nu e chiar așa totul, chiar și ai noștri nu sunt tocmai ai noștri.

CÂT ESTE DE SIMPLU SĂ IUBEŞTI OMUL

Dar dacă omului nu trebuie să îi faci nimic, atunci ce trebuie totuşi să facem cu el?

Imaginaţi-vă următoarea situaţie psihologică: în faţa voastră este un om. De învăţat, acesta nu trebuie învăţat, de învăţat de la el tot nu trebuie, nu e cazul, nu trebuie să îi îndreptăm neajunsurile, deoarece acestea sunt o continuitate a calităţilor lui. Iei un neajuns şi observi că, de fapt, aceasta este o transformare sau o extensie a unei calităţi, o continuitate. Un neajuns se transformă într-o calitate şi invers.

- *Ce să facem cu acest om?*
- *Nimic, pur şi simplu nimic. Iubeşte-l, pur şi simplu.*
- *Cum aşa, să îl iubim şi să nu facem nimic cu el?*
- *Da.*

Cei din vechime spuneau că exact asta şi este iubirea. Anume atunci când tu nu simţi nevoia de a modifica, schimba, face şi preface ceva la acel om. Pur şi simplu, doreşti să fii cu el, să convieţuieşti împreună cu el, să mergi prin viaţă, până la moarte, alături de el, aşa cum este, fără a-l transforma, schimba, adapta, ajusta, re-softa, updata...

Se spune că aceasta şi este iubirea, care e tare ca moartea, e acea iubire despre care cu toţii citim prin romane şi ne-o dorim, visăm la ea. Dar pentru asta trebuie să recunoşti şi să ştii că el este - el, aşa cum este, este el complet, în întregime, cu tot ce are şi nu are, numai pentru faptul că tu nu poţi vedea ceva anume în el. El este el, pur şi simplu. Este atât de bun şi cu ceea ce nu are sau poate că eu, pur şi simplu, nu pot vedea acel lucru în el.

Vă las iarăşi spaţiu pentru creaţie şi căutare a altor exemple concrete, atât din viaţa proprie, cât şi a altora, de-ai voştri.

S-ar putea spune - ce mai e de descoperit aici? Am ajuns chiar în mijlocul mijlocului. Exact acolo unde totul se vede altfel şi am deconspirat totul. Oare unde se mai poate ascunde aici vreo patologie?

Patologia constă în cum ne percepem pe noi înşine şi unii pe alţii: tu - nu eşti tu şi eu - nu sunt eu. De aceste lucruri este legată o altă problemă - incapacitatea noastră de a trăi în timpul prezent, incapacitatea de acceptare a trecutului aşa cum a fost. Lupta permanentă cu trecutul - cea mai dureroasă şi inutilă ocupaţie dintre toate ocupaţiile inutile. Dar mai există încă o cauză la fel de fundamentală a «patologiei vieţii cotidiene». Aceasta se referă la sfera de valori a interrelaţiilor cu timpul şi spaţiul.

Cine dintre voi este convins că, în acest moment şi loc totul este corect, bine şi frumos?

Cine este convins că s-a născut la timpul potrivit şi unde trebuia?

Cine este convins că în livada proprie merele sunt mai bune? Toată lumea ştie că în livada vecinului merele sunt mult mai dulci şi mai roşii şi cumva mai altfel, mai bune, mai atrăgătoare.

Cine este convins că în statul învecinat este exact ca şi la noi?

Cine dintre voi este mulţumit astăzi şi aici? Sau cum se mai spune - aici şi acum?

Să vă povestesc o pildă pe care o iubea mult Lev Tolstoi.

A venit odată un om la un înţelept şi a spus: Eu am trei nedumeriri pe care le voi formula în trei întrebări: Care timp este cel mai important, care om este cel mai important şi care muncă este cea mai importantă?

Înţeleptul s-a gândit şi i-a răspuns: «Cel mai important dintre timpuri este prezentul, deoarece trecutul nu există, a plecat demult şi nimeni nu îl mai poate prinde, iar viitorul încă nu a venit. Cel mai important om este acela cu care tu ai de-a face în prezentul actual»

Cel mai important om pentru fiecare dintre noi suntem chiar noi. Pentru fiecare dintre noi, în prezent, toţi ceilalţi, aici prezenţi, sunt cei mai importanţi (conform înţeleptului). Pentru că nu cei din trecut sau cei din viitor vor declanşa acum un război, îţi vor fura maşina sau telefonul mobil la care ţii atât de mult, ci numai şi numai oamenii din acest prezent pot face toate acestea. Şi timpul acesta, acum, astăzi, cât o fi arătând acul la ceas, este cel mai important timp pentru fiecare dintre noi.

«Care muncă este cea mai importantă?». Înţeleptul a răspuns: «Iubirea dintre tine şi acel om».

Reiese, dacă îi dăm crezare înţeleptului, că cea mai importantă muncă este iubirea dintre noi în acest moment. Nu există nimic mai important decât iubirea în acest timp şi spaţiu. Ce chestie! Cine va crede nebunia asta? Chiar dacă o vor «crede», oricum cine naiba va trăi astfel? Din acest motiv, acest virus creează încă un înveliş de protecţie şi fugă de omul viu. Şi nu întâmplător.

- Nu! Clar, evident nu eşti tu omul care îmi trebuie acum. Mâine sau peste o lună... poate.

- Ce treabă am eu cu mâine?

- Cu tine nu am nicio perspectivă.

- Dar tu? Dacă apăreai cu câteva săptămâni în urmă sau, şi mai bine, anul trecut, ar fi fost poate ceva... Dar poate vom avea o şansă, să lămurim asta peste vreo trei anişori...

Şi nu a mai rămas nimeni. Eu sunt singur, dar şi eu cel de astăzi încă nu sunt chiar cel care trebuie. Eu ştiu, încă jumătate de an de muncă istovitoare din partea mea, şi atunci eu... Îmi aduc aminte că acum vreo cincisprezece ani eram om. Dar nu a mai rămas nimic. Pustietate... Beznă...

Ce reiese de aici? La ce final ajungem în mod real? Ajungem să trăim în beznă, unde nu există nimic viu şi imprevizibil, nici măcar în relaţie cu mine însumi. După toate acestea, nu mai avem nimic de făcut decât să plecăm... Cum spuneau egiptenii - cu toată viteza şi forţele înainte spre celălalt mal al râului. Pe celălalt mal al Nilului. Mai ţineţi minte, ce se afla acolo? Corect - împărăţia morţilor. Acolo totul este normal. Acolo totul este calculat şi predictibil.

Îmi amintesc uneori de un prieten mai vechi, care întotdeauna când mânca un măr, un castravete, struguri sau orice altceva, bombănea ceva, vorbea «ca de la viu la viu sau ca de la om la om». Acesta era un om «foarte» viu în acele momente, deoarece iubea această chestiune şi atunci el se simţea pe el însuşi, pur şi simplu, viu şi nu avea în acele momente niciun neajuns, nici el şi nici mărul.

Dar, dacă gândim astfel, ajungem la o răscoală a minţii, aceasta începe să se întunece şi nu ne este bine deloc. Adică cum? Totul este perfect în această lume, cea mai bună dintre lumi? Şi nu trebuie făcut nimic? Nimic? Creşte copacul ca de la sine, luptându-se pentru un loc sub soare, în timp ce pe lângă el vreo cinci alţii s-au uscat deja. Copacul e deja mare, dar ceilalţi sunt încă mici. **Mersul firesc al lucrurilor.**

Dar ce-i asta - mersul firesc al lucrurilor? După cum spun cei mai inteligenţi oameni, care se ocupă în mod special şi profesional de această problematică, mersul firesc al lucrurilor reprezintă un proces în care totul se manifestă spontan, spontaneitate în toate, în iubire, în uniunea viului cu viul.

Un mare înţelept a spus odată că există două puteri: prima este **puterea naturii,** de care noi ne temem, deoarece ea se supune numai mersului firesc al lucrurilor. Aceasta deţine puterile viului.

A doua este **puterea spiritului,** care nu deţine puterea viului, deoarece este fără de trup. Puterea Spiritului poate doar să structureze acest cazan fierbător al vieţii. Numai uniunea dintre aceste două puteri alcătuiesc adevărata sfinţenie şi permit cunoaşterea adevărului.

De ce ne trebuie nouă adevărul, dacă noi, de fapt, vrem să trăim? Spre ce ne conduce acest adevăr: spre iluminare sau spre viaţă? Dar oare a trăi cu adevărat şi în adevăr nu este cu mult mai interesant, mai viu, «mai» splendid, decât a trăi în întuneric? Acest lucru este destul de greu de realizat, chiar şi numai la nivel teoretic, pentru că este foarte dificil de găsit un echilibru între

«aspirațiile sufletului», «chemarea spiritului» și cerințele vieții sociale. Cu alte cuvinte, este greu de realizat acest echilibru, pentru că mai există încă un element important ce poartă denumirea de **socium**.

Structurarea socială a omului, a vieții omenești reprezintă încă una dintre marile probleme legate de tema noastră. Am ajuns să fim un produs al societății în care trăim, în loc să fim un produs al Creației Divine. A fi un produs al societății este egal cu a fi un produs al unei firme, uzine, fabrici - adică un frigider, mașinărie, obiect. Așa am ajuns, treptat, să ne raportăm unii la alții ca față de niște obiecte, ne cumpărăm și ne vindem unii pe alții ca pe niște mărfuri, ne folosim unii de alții la fel cum ne folosim de cele mai diverse obiecte, în cele mai diverse scopuri. **Omul obiect sau omul subiect? Cât mai este omul de astăzi obiect și ce a mai rămas din el ca subiect? Subiectivitate sau obiectivitate? Sentimente, trăiri profunde sau logică și raționamente? Inimă sau creier? Simt (trăiesc) sau gândesc? Iubesc sau trag concluzii logice? Cine mai suntem și încotro ne îndreptăm, căci de unde venim se pare că nu știm și nici nu dorim să aflăm.** Apar multe întrebări, dar numai unii le găsesc răspuns, fie și unul subiectiv, dar trăit cu putere. De multe ori, ca psiholog, nu pot rezista să nu izbucnesc în râs când văd și aud toate balivernele pe care le scoate știința numită psihologie, care studiază omul ca o știință nomotetică, iar în practică psihologul se vede nevoit să o aplice ca pe o știință ideografică. Foarte mulți psihologi nu sunt niciodată în stare să depășească această fază a nomoteticului, deoarece chiar ei sunt un produs al societății, adică psihologul este un «frigider» care încearcă să înțeleagă alte «frigidere». Obiectul încearcă să înțeleagă alte obiecte și să le facă viața mai ușoară, mai bună. Un obiect îi face psihoterapie altui obiect. Frumos. Iar, în final, înnebunește și psihologul și clientul. Dar asta este o altă temă. Altădată, poate. Chiar și așa, vreau să spun că psihologul este extrem de util pentru clientul său, din simplul motiv că are o specializare mult mai înaltă în raport cu psihicul omului decât deținătorul acestui psihic - clientul. Toți oamenii au impresia că știu psihologie, dar asta este doar o impresie, credeți-mă. Adresați-vă psihologului, vă este de mare folos, știu ce spun. Conlucrarea cu specialistul vă poate schimba calitativ întreaga viață. Toți oamenii mari ai lumii, într-un fel sau altul, se folosesc de serviciile psihologilor, chiar dacă, uneori, aceștia nu au terminat obligatoriu o facultate de psihologie. Facultățile te îndrumă doar să devii psiholog, dar nu produc psihologi. A deveni psiholog și a termina o facultate de psihologie sunt lucruri extrem de diferite.

LUMILE SOCIAL-PSIHOLOGICE (I)

În viaţa oamenilor există sisteme mai mult sau mai puţin închise ale lumilor psihologice, în interiorul cărora omul trăieşte, de regulă, toată viaţa. Tot de aici, omul îşi absoarbe bazele pentru întărirea şi pronunţarea propriei valori, modului de existenţă şi a comportamentului valoric.

Lumile social-psihologice se nasc treptat.

La început, această lume este reprezentată şi alcătuită de membrii familiei. Mama, tata, surorile şi fraţii mai mari. Mai târziu, ea este îmbogăţită de cercul de prieteni şi nu numai, de rude ale familiei. Mai târziu, se va compune şi din trierea subconştientă a apropiaţilor şi cunoştinţelor - formarea anturajului propriu. Anturajul îmbogăţeşte uneori foarte mult şi influenţează propria lume social-psihologică.

Încă de la vârsta grădiniţei, începe acea selecţie subconştientă, la care participă particularităţile individuale, tipul metabolismului informaţional, temperamentul şi altele. Dar, în acelaşi timp, în toată această selecţie, un rol foarte important îl au particularităţile culturale, adică apartenenţa la o anumită lume social - culturală, cu un anumit sistem de criterii şi valori, cu anumite puncte de vedere asupra omului şi vieţii omeneşti. Adică acel set de valori sau poate non-valori, care spun clar ce este permis şi ce nu, ce este posibil şi ce nu este posibil, ce poţi să faci şi ce nu. Această lume vine cu o întreagă ierarhie proprie de valori, cu un propriu sistem de acţiuni şi reacţiuni la comportamentul altui om şi aşa mai departe. Selecţia subconştientă începe încă din fragedă pruncie.

Aceasta reprezintă, oarecum, continuarea acelei teme în care am vorbit despre virusul sub numele de NOI şi EI. Numai că, de această dată, am schimbat punctul de referinţă de la cel exterior la cel interior şi vom privi lucrurile din punctul interior al vieţii subiectului însuşi.

DESPRE NON-VIOLENŢA DINTRE LUMI

Ce descoperim aici?

Atunci când oamenii intră într-o oarecare relaţionare, fiecare tinde să îşi apere propria lume, deoarece orice tentativă asupra acestei lumi este considerată şi percepută ca o tentativă asupra omului însuşi, întrucât **lumea social - psihologică reprezintă corpul personalităţii.** Cu foarte rare excepţii, omul nu îşi părăseşte niciodată propria lume social-psihologică. Nu o părăseşte nici măcar când acesta nu mai are niciun fel de contact cu reprezentanţii personali ai acelei lumi. Dacă vom desprinde un subiect din lumea lui social - psihologică obişnuită şi îl vom plasa într-o situaţie neobişnuită, în care acesta nu va avea posibilitatea de a întreţine legături cu reprezentanţii aceleiaşi lumi social-psihologice, el îşi va adapta comportamentul la noua situaţie, totuşi, în interiorul lui nu va părăsi propria lume social-psihologică niciodată. Aşa ceva se întâmplă doar în cazuri foarte rare, ce sunt de-a dreptul excepţii. Cu alte cuvinte, românul va rămâne român, chiar dacă locuieşte la Roma.

De ce? Ce înseamnă a părăsi lumea proprie? **A părăsi lumea interioară înseamnă a renunţa la sine.** După cum ştim, să te refuzi pe tine, în calitate de ţintă conştientă, este posibil, şi o astfel de idee apare numai în unele tradiţii esoterice - tradiţii transformaţionaliste. Nici tradiţiile puterii, nici tradiţiile meditative, nici cele ce ţin de dirijare (astăzi se înţelege ca manipulare sau speculare) şi conduită situaţională nu şi-au propus niciodată, în mod serios, un astfel de scop. Nu îşi propun un astfel de scop pentru că experienţa milenară le arată că sarcina cea mai grea şi complicată, care practic nu poate fi realizată, este de a te părăsi pe tine însuţi, de a ieşi din coaja oului, din matca propriei lumi social-psihologice. Din acest motiv, cu toţii se abţin să pună în faţa omului un astfel de ţel. Chiar dacă veţi reuşi să creaţi pentru aşa ceva o motivaţie destul de puternică - tot nu se va realiza.

A realiza un astfel de transfer, de trecere de la o lume la alta, nu înseamnă, pur şi simplu, o adaptare a comportamentului sau a conduitei la o situaţie sau la un mediu nou, nu înseamnă a deveni un fel de spion într-o lume străină, ci cu adevărat să devii acea lume în totalitate. Iată de ce eu spun că omul care a ales o cale spirituală sau merge pe drumul unei tradiţii spirituale, de la un anumit moment încetează să mai fie om la nivelul obişnuit, comun, de înţelegere a ceea ce este omul.

El, într-adevăr, devine «Ne-om». Mai mult de atât, el însuşi nu poate nici măcar să conştientizeze acest lucru. Dar este interesant că, dacă acest om va rămânc printre oameni, el va începe imediat să primească de la cei din jur o masă întreagă de semnale negative, ce au funcţia de semnalizare, să arate

că el «este pe alături», că el nu se încadrează în peisajul comun, nu se înscrie în nicio lume social - psihologică formată din norme.

În această situaţie, dacă omul nu înţelege, nu conştientizează acest fenomen, atunci de cele mai multe ori se ajunge la un final invers scopului. Deşi individul a venit în tradiţie cu o motivaţie puternică - să devină mai puternic, mai tare, mai spiritual, să îşi ridice nivelul de autorealizare - el dobândeşte numai minusuri. Omul încetează foarte repede să mai realizeze acele lucruri pe care înainte le făcea cu de la sine putere. Ceea ce înainte realiza uşor şi firesc, acum nu mai poate realiza deloc. Acesta începe, din ce în ce mai mult şi mai acut, să îşi perceapă singurătatea, abandonul, neîndemânarea, neputinţa şi inadaptabilitatea.

Iată de ce oamenii care afirmă că învaţă direct de la Cosmos se află într-o situaţie mult mai favorabilă în comparaţie cu aceia care într-adevăr învaţă, deoarece primii, subconştient sau chiar conştient, îşi controlează de sine stătător gradul şi nivelul de transformare, aceştia nu sunt nevoiţi să îşi părăsească lumea lor social-psihologică, nu trebuie să se părăsească pe sine, ci dimpotrivă, însuşi Domnul Dumnezeu sau Marele Învăţător de pe Andromeda ca şi cum pogoară personal la ei.

Chiar şi oamenii sincer credincioşi, ce aparţin aceleiaşi religii, se deosebesc atât de mult unii de alţii, încât începi să te îndoieşti că sunt credincioşi, deoarece cred, acţionează şi gândesc în limitele cadrului, cercului, aşa se înţelege religia şi credinţa în interiorul lumii lor social-psihologice.

Nu există nimic altceva pe lume de care omul să fie legat atât de mult şi de strâns ca de propria lume social-psihologică. Aceasta nu este o simplă încărcătură artificială, care poate fi redusă la un negativ - a spune că este rău. Nu este nici rău şi nici bun, este pământul pe care omul a crescut şi de care este legat prin rădăcini adânci şi puternice, este legat cu toată fiinţa şi interiorul său. El însuşi este această lume. De aceea, atunci când spunem: «Cunoaşte-te pe tine ca pe o parte din lume şi lumea - ca pe o parte din tine», trebuie să înţelegem că nu de cosmos sau de univers trebuie să ne ocupăm, nici măcar de biosferă sau noosferă, ci de cunoaşterea propriei lumi social-psihologice, lumea în care tu vieţuieşti real, lumea în care tu eşti fixat în mod real.

Dacă omul încă nu a făcut acest lucru, totul este un joc, un teatru, un fals, deoarece, necunoscându-te pe tine însuţi în această calitate, nu poate fi vorba în continuare de niciun fel de autocunoaştere. Totul începe aici şi, pentru foarte mulţi, totul aici se şi termină. (De aceea, aşa - numitele cursuri de autocunoaştere, realizate de unele curente din cadrul psihologiei, nu sunt nimic altceva decât o mare iluzie, un fals, un mod de a mai lua nişte bani de la oameni, este un mod de a vinde o anumită marfă psihologică unor oameni care habar nu au ce cumpără şi ce vor face cu acea marfă. Nimeni încă nu s-a iluminat în urma acelor cursuri, nu a devenit mai înţelept. Pentru a mă auto-

cunoaşte am nevoie, în primul rând, să îmi cunosc graniţele şi construcţia lumii social-psihologice proprii, dar la acele cursuri ei încearcă să mă introducă în lumi străine mie, lumi necunoscute, care nu înseamnă nimic pentru mine şi poate chiar sunt în contradicţie cu lumea mea. De exemplu, omul este obligat să fie un peşte sau animal de mare, la alegere. Omul îşi alege acel animal după anumite preferinţe, dar mai departe, el joacă teatru şi nicidecum nu se autocunoaşte. În lumea lui, poate că a fi un animal de mare este jignitor, umilitor sau strigător la cer, în sens de păcat. În general, am impresia că în psihologie ceea ce înseamnă autocunoaştere este greşit înţeles. Odată, la un astfel de curs de «autocunoaştere» am fost rugaţi să ne alegem câte un animal după cum dorim fiecare şi să ne comportăm ca atare. Eu mi-am ales să joc rolul (adică teatru) unui urangutan şi în secunda doi am atacat instructorul, pentru că se afla pe teritoriul meu şi nu avea ce căuta acolo când eu sunt urangutan. Apoi, am fost întrebat de ce am acţionat astfel şi le-am răspuns că mi se pare normal să acţionezi astfel atâta timp cât sunt urangutan. Nu? Voi aţi dorit ca eu să fiu un animal. Acum de ce vă supăraţi că v-am atacat? Trebuie să vă luaţi măsuri de siguranţă pentru a vă afla în compania maimuţelor. Acestea sunt spontane şi imprevizibile. Acum se joacă cu tine, acum te atacă. Niciodată nu ştii ce le trece prin minte).

Ce se întâmplă ca urmare a fixării în lumea proprie socio-psihologică? Aceasta dă naştere violenţelor.

Analizând îndeaproape colaborarea mea cu o trupă de actori şi nu doar a unui singur teatru, m-am ciocnit de o situaţie neaşteptată. Teatrul, în forma ideală, trebuie să fie compus din oameni cu individualităţi creative. Individualităţi cu aptitudini şi calităţi particulare, diferiţi unii de alţii, dar uniţi de o idee sau proiect artistic sau uniţi chiar de ideea de artă. În realitate, era cu totul altfel. Neluând în consideraţie faptul că toţi munceau cu maximă abnegaţie şi disciplină, pentru a avea un rezultat de calitate, în interiorul meu exista în permanenţă un soi de nemulţumire. Această stare a durat până când partea pedagogică a muncii noastre în comun a luat sfârşit. Eliberându-mă de poziţia de pedagog şi consilier, deodată am înţeles că, în tot acest timp, nu făceam altceva decât să acţionez violent asupra actorilor. Încercam să le impun acestora să trăiască în lumea mea. Teatrul este o manifestare foarte complicată, pentru că, pe de o parte, este o muncă colectivă, iar pe de alta, fiecare trebuie să îşi păstreze individualitatea. Eu am manifestat violenţă, ascunsă prin faptul că, neacceptând lumea social - psihologică a vieţii lor - deoarece mie nu îmi plăcea - în pofida şi cu puterea funcţiei de pedagog şi consilier, am început, voit sau nevoit, să le impun acele poziţii şi idei care aparţin de lumea psihologică - ezoterică a mea, şi reieşea că îmi băteam joc de ei, prin intermediul minţii, cunoaşterii şi capacităţilor mele. Înţelegeam că ei depind de mine. Ei încercau să facă tot ce era mai bine. Nu puteam avea niciun fel de pretenţii profesionale asupra lor, deoarece aceştia munceau din greu cu adevărat, cu sârguinţă şi putere, dar eu eram nemulţumit tot timpul.

Atunci când normele, valorile, regulile unei lumi social-psihologice sunt impuse cu putere unor oameni ce aparţin altor lumi, atunci se întâmplă ca violenţa să apară sub diferite forme.

Violenţa poate fi foarte subtilă, violenţa inconştientă, subconştientă, supraconştientă, motivată sau nemotivată, cum doriţi, dar tot violenţă rămâne. Se întâmplă adesea să apară forme de violenţă clară şi evidentă de tipul «religia noastră e cea mai adevărată, cea mai bună». Cu bâta în mână. Cine nu e în credinţa noastră, acelora daţi-le în cap, pentru că trebuie salvaţi, deoarece aceşti sărmani sunt rătăciţi. Aceasta, însă, este varianta bună, încă bună, deoarece aici putem observa clar ce doreşte omul de la om, putem vedea ce bâtă are în mână şi cât de zdravănă este bâta, dar şi pe cel care o deţine, astfel că putem lua şi noi o bâtă şi mai zdravănă şi ne putem bate puţin dacă trebuie, aşa, să se mai înmoaie oasele, pentru energizare generală, să ne simţim mai vii. Dar cea mai înfiorătoare variantă este aceea când niciunul, nici al doilea, nici al treilea, niciunul nu înţelege ce anume a declanşat conflictul. În această situaţie, începe tărăboiul general - spargeri, jafuri, pogromuri, incendieri, orice. Toate acestea se întâmplă deoarece, în astfel de situaţii, este prezentă o tratare neadecvată a însuşi sentimentului de violenţă.

Tu cum faci rost de informaţii?

Sunt, desigur, masochişti, conformişti - masochişti, cărora violenţa asupra propriei lor persoane le provoacă o mare plăcere (vedem asta foarte evident în timpul luptelor dintre galeriile cluburilor de fotbal, bătăile dintre forţele de ordine şi suporteri...). Aceştia se prefac că sunt victime şi primesc totul fără voia lor, dar, de fapt, asta le provoacă senzaţii tari şi plăceri, dar totuşi asta încă nu înseamnă că ei, într-adevăr, au venit dintr-o lume în alta. Nu, ei sunt chiar în miezul lumii lor - aceştia, masochiştii.

Imaginaţi-vă o astfel de situaţie: Un om oarecare zice tot timpul următorul lucru: *Da! Vă arăt eu vouă cine e şeful aici...* Dar nimic nu se întâmplă. Toţi observă şi simt că toate acestea nu sunt manifestări sincere. Cu alte cuvinte, este un teatru, în sensul prost al acestui cuvânt. **În procesul de adap-**

tare la cerinţele de la care nu ne putem abate, nimic sănătos nu vom avea ca rezultat. (Şi Comunitatea Europeană ne impune nişte norme şi reguli, de la care nu ne putem abate dacă dorim să ne integrăm. Oare aici va apărea ceva sănătos în cele din urmă? Şi asta este o formă de violenţă până la urmă. Şi Uniunea Sovietică a procedat la fel producând diferite forme de violenţă, asupra statelor membre şi a culturilor lor. Unele forme de violenţă erau chiar foarte puţin observabile şi perceptibile, dar iată ce a rezultat. Basarabenii au dorit să fie basarabeni, gruzinii - giorgieni, ţările baltice să fie baltici, fiecare să fie ce este şi nu sovietici, omul sovietic). Din punctul de vedere al omului, toate acestea pot fi destul de sincere, dacă mai ales prin cuvântul sinceritate înţelegem neconştientizare: omul, pur şi simplu, nu conştientizează că se supune violenţei. (Oare noi ne supunem unei anumite forme de violenţă atunci când ascultăm ce trebuie făcut pentru a intra în UE? Cineva a spus că lumea se ţine pe violenţă, în diferitele ei forme. Dar a uitat să adauge că tot timpul vedem urmările acelor violenţe şi, astfel, putem spune că lumea se mai ţine şi pe o altă putere care tinde să înlăture violenţele de tot felul. Violenţa – non-violenţa, e normal să fie astfel, pentru că **legea cosmică** spune: **«Dacă ceva undeva se spală, atunci altceva, în alt loc sau în acelaşi, se murdăreşte. Dacă ceva undeva apare, altceva în altă parte dispare. Dacă ceva undeva moare, altceva în altă parte, se naşte »**. Iată, tot aşa, undeva ceva dispare şi se naşte cancerul sau în natură din ce în ce mai mult dispar pădurile ca rezultat al activităţii umane şi în altă parte, de fapt, chiar aici pe Pământ, apar furtuni violente, încălzire globală, inundaţii, secete...).

PROBLEMELE COMUNICĂRII ÎNTRE DIVERSELE LUMI

Condiţiile moderne de viaţă amestecă oamenii tot timpul cu o tenacitate enormă: la serviciu, în companii de tot felul, cursuri de calificare şi recalificare, cooperare, în grupurile de învăţământ, se adună câteodată studenţi, practicanţi, învăţăcei, indivizi, persoane şi personalităţi complet diferite unele de altele, vin din lumi social-psihologice total diferite şi câteodată total opuse. Dacă grupul are şi un conducător, atunci, pentru acesta, grupul se împarte imediat în indivizi care acestuia îi plac mai mult, care îi plac mai puţin şi care nu îi plac absolut deloc. Dacă acest conducător de grup nu înţelege sau nu conştientizează acest «îmi place - nu îmi place», adică acţionează în direcţia oamenilor depăşindu-şi atribuţiile profesionale, atunci, imediat, violenţa începe să îşi facă loc. Oamenii au venit acolo, încheind o convenţie de cumpărare - vânzare a mărfii, fie că acest produs - marfă înseamnă cunoştinţe, deprinderi sau informaţie - şi pentru nimic mai mult. Am văzut mii de astfel de situaţii.

Trebuie ştiut că, în aceste situaţii, se interzice intervenţia în treburile suverane ale oamenilor, în treburile lor intime, în modul în care aceştia tră-

iesc. Nu e treaba nimănui. Acei oameni nu sunt nici discipoli, nici ascultători, nici supuși, ei au venit, pur și simplu, să cumpere un produs. Dumneavoastră ați propus o marfă, dar nu aveți dreptul să vă amestecați în viața lor particulară sau de care o mai fi!

Puteți, însă, să faceți propagandă, proliferare - este un drept al oricui, de a face propagandă, proliferare pentru lumea lui, dar să vă amestecați brutal - niciodată. Oamenii care profesează meserii legate de psihologia practică trebuie, de fapt, sunt obligați să țină minte că lumea social - psihologică reprezintă «pământul» omului, locul de unde își trage seva. Acea lume reprezintă lucrul în baza căruia omul a crescut, trăiește, acel ceva din care acesta se hrănește. Fiecare din noi trebuie să simțim și să vedem acest lucru, pentru a evita, în practicarea meseriei noastre, manifestarea violenței în această direcție. De ce? Pentru că violența naște violență și poate să întoarcă lucrurile astfel încât să nu fii bucuros deloc de această răsturnare a evenimentelor. Altfel, nimic bun nu veți avea ca rezultat.

Numai într-un singur caz omul poate interveni în această direcție și anume atunci și numai atunci când cineva calcă pe drumul uceniciei și numai dacă acest adept, discipol, și-a manifestat dorința de a trece din lumea lui social - psihologică în lumea, să zicem, a Școlii, a Tradiției. Numai în acest caz, având o calificare corespunzătoare și cunoștințele necesare despre cum acest proces se derulează în etape, poți primi dreptul de a interveni în această direcție. Mai mult de atât, nu cunosc situații în care un astfel de drept îl poți primi sau avea.

Am văzut nu o singură dată cum o simplă funcționară publică îi tratează pe cei de la ghișeu nu ca pe niște oameni, ci ca pe niște milogi, îi învață cum trebuie să se comporte, le face observații, îi critică, îi arată cu degetul, considerându-se pe sine un om de elita și pretinzând o atitudine corespunzătoare. Funcționara se vedea pe sine drept un mic Dumnezeu, iar printre cei din fața ghișeului existau unii oameni pentru care o funcționara este doar o funcționară. Funcționara anume pe aceștia îi repera foarte repede și, văzând că nu se milogesc în diferite forme, îi ataca. Asta până când unul sau mai mulți oameni dintre cei a căror lume social - psihologică deținea destulă violență fizică erau gata să se năpustească asupra funcționarei pentru a o trage puțin de cap. Abia acum femeia observa că nu e de glumă cu aceștia și încerca să aplaneze conflictul pe care tot ea îl declanșase fără să își dea seama cum și când.

Acum să analizăm încă o situație foarte răspândită. Îndrăgostirea...

Cum stau lucrurile în cazul bărbaților și femeilor, soților și soțiilor, cum să fie cu ei? Doi oameni se iubesc unul pe altul și au hotărât să fie împreună, dar sunt din lumi social-psihologice diferite.

Desigur că, în primul rând, atât ei, cât şi psihologii cărora aceştia doi bănuiesc că se vor adresa pentru ajutor şi consiliere, neînţelegând de ce iubirea lor nu îşi găseşte o exprimare de bucurie adecvată în viaţa lor, se vor arunca - spre ce? - să studieze compatibilităţile individuale, adică să vadă dacă aceştia se potrivesc după tipologii, se potrivesc oare după horoscoape, sunt oare compatibile temperamentele, cu alte cuvinte, tot felul de întrebări şi probleme legate de compatibilitatea individuală.

Să presupunem că toată această muncă de cercetare arată că aici totul este extraordinar: este bine în conformitate cu horoscopul şi cu socionica, bine este şi în conformitate cu toţi parametrii psihoenergetici, totul se potriveşte perfect. Dar, în viaţa lor de cuplu ceva nu se leagă totuşi. Astfel, ajungi la concluzia că poţi explica adecvat situaţia numai înţelegând că aceştia doi sunt din lumi social-psihologice diferite. Dar accasta este o problemă colosală: este posibil oare să învingi această străinătate, înstrăinare, această diferenţă? Este posibilă o convieţuire, oare vor putea aceştia doi să construiască o a treia lume, unde ei doi vor fi patriarhi, propărinţi, deoarece prin simpla compatibilitate şi compatibilizare nu este posibil.

Fiecare dintre ei va trebui să iasă din cadrul propriei lumi şi să construiască din această materie o a treia lume sau ambii vor trebui să găsească acea lume nouă comună şi adecvată amândurora. Altfel, tot timpul se va scurge într-o luptă nevăzută, neîntreruptă, câteodată foarte dureroasă şi cu mari distrugeri. Chiar dacă unul dintre ei este înclinat spre a se supune, iar celălalt are darul conducătorului, adică pentru unul dintre ei supunerea nu naşte tensiuni, ci poate chiar dimpotrivă, detensionează psihologic, lupta oricum va continua, va exista, deşi pe neobservate. Acest lucru este înrudit cu încercarea de a planta în acelaşi ghiveci o plantă tropicală, cu pământul, soarele şi aerul ei, şi una din zona muntoasă a României, să zicem. Care va fi rezultatul - o necunoscută totală, imposibil de ştiut. Şi pământul este altul şi microorganismele sunt diferite, condiţiile climaterice total diferite, totul este altfel, deşi unele lucruri parcă sunt identice, dar totuşi acolo ceva nu e la fel, ceva nu e în regulă acolo, şi acolo, şi dincolo. Poate el e stejar şi ea pălămidă sau viceversa? El are nevoie de mai mult soare, ea de mai mult întuneric, el vrea să crească în sus, ea vrea să se extindă pe orizontală... «Ceva nu e bine, e clar, ceva nu merge. Dracul şi-a băgat coada între noi sau cineva ne-a făcut vrăji, farmece, cântece şi descântece...». În această situaţie, omul se aruncă în braţele unor mari «specialişti», care lucrează direct cu Dumnezeu sau cu Mirele de pe Andromeda. Costă foarte mult, să ştiţi. Şi costă de două ori, pentru că se ştie că zgârcitul sau/şi ignorantul plăteşte/plătesc de două ori. Poate la fel de scump, dar de două ori. Nu la vrăjitoare trebuie să căutaţi rezolvarea, că ele vă rezolvă de toate şi, în primul rând, de bani. La un psiho-

log trebuie să mergeți, la un bun specialist în psihologie, pentru ca, împreună cu el, să depuneți o muncă de înțelegere a ceea ce aveți și ce trebuie făcut.

Există o lucrare extraordinară a unui psiholog francez - cu părere de rău nu țin minte numele lui - publicată în revista «America». Acesta a luat parte la expedițiile Kon-Tiki ale lui Thor Heyerdahl pe plutele «PA-I» și «PA-II». El a studiat în cadrul echipajului problemele de compatibilitate și a ajuns la concluzia că, în principiu, mai ales în condiții complicate și extreme de spațiu limitat, în condiții de activitate extrem de grele și periculoase, practic se depășesc orice diferențe - și rasiale și de apartenență la o religie sau alta, se depășesc chiar și barierele lingvistice, categoriile de vârstă, aproape toate, în afară de una, pe care acesta o considera absolut de neînvins și de nedepășit; a numit acest obstacol «cercul cultural». Eu sunt convins că acel sens, pe care el l-a ascuns sub această denumire, reprezintă, de fapt, noțiunea de lume social - psihologică.

Atunci când spunem **«orizontul cultural»** ne gândim: Ce, mă rog, e aici atât de important? Dați omului posibilitățile corespunzătoare de a se instrui, să mai citească, să mai vadă, iar el se va dezvolta și își va lărgi cercul său cultural, întrucât chiar se va suprapune peste altele. Se dovedește că nu este așa - Nu! Desigur, acest lucru se poate întâmpla, cel puțin la nivel teoretic, dar, în realitate, lumile social-psihologice nu sunt compatibile, nu se pot suprapune, nu din cauză că reprezentanții lor se raportează în moduri diferite la noțiunea și fenomenul cultural, ci tocmai din cauză că lumile social-psihologice dețin diferite scări valorice și ierarhii culturologice.

Să luăm, de exemplu, doi oameni relativ egali din punct de vedere al instruirii, al școlirii - să fie egali pe cât posibil în sens cultural, ambii la fel de citiți, școliți, umblați prin lume, aproape că, din acest punct de vedere, sunt gemeni - dar să vină din lumi diferite. Reacțiile neadecvate din punctul de vedere al unuia asupra celuilalt vor apărea obligatoriu și aceștia doi, în cele mai neașteptate situații, vor încerca să se împingă unul pe altul mai spre margine. În mod automat, vor apărea și pretenții, indignări, reacții de iritare reciprocă:

- De ce ai explodat din senin? Ce ai, că nici măcar nu ți-am zis nimic?!

- Cum adică, vrei să spui că am explodat aiurea, așa, de nebun?! Tu ai călcat pe ce este sfânt!

- Ce este sfânt?

În lumea lui, acel ceva este sfânt, iar în lumea celuilalt acel ceva nu e nimic. **Cine are dreptate? Ambii. Dar nu au conștientizat.**

Cine are dreptate: românul care vorbește românește, francezul care vorbește franțuzește, sau poate rusul că vorbește ruseşte? Nu, eu cred că americanul pentru că vorbește englezește (că tot vrem noi să le învățăm limba lor din ce în ce mai bine și să o vorbim pe a noastră din ce în ce mai

prost. «Suntem americanofoni-bufoni... » spune un cântec al formaţiei Taxi). Toţi au dreptate. Ei vorbesc limba lor, limba natală. Desigur, putem învăţa orice limbă străină şi chiar trebuie (câte limbi cunoşti, de atâtea ori eşti om) - întrucât cunoaşterea limbilor străine îmbunătăţeşte comunicarea, dar pentru ca să înveţi adevărata limbă a altei lumi social-psihologice sunt necesare eforturi mult mai mari, nespus de mari, câteodată este, pur şi simplu, un volum de muncă de necrezut.

LUMILE APROPIATE ŞI LUMILE ÎNDEPĂRTATE

Există lumi care nu se intersectează cu altele în niciun loc, deşi din exterior pare că au foarte multe lucruri în comun, dar aparenţele înşeală. În lipsa înţelegerii, deprinderii de a reflecta profund (a conştientiza) la această componentă a integrităţii omeneşti, se ascunde una dintre cele mai răspândite forme de patologie a relaţiilor în viaţa cotidiană.

Eu cred că anume în acest fapt se ascunde una dintre cele mai puternice motivaţii a comuniunilor spirituale în căutarea unei astfel de lumi, în care noi toţi am fi ca fraţii şi surorile, fără să devenim identici, dar să avem o lume universală pentru relaţionarea cu tot şi toţi restul din jurul nostru. Toate comuniunile spirituale caută o astfel de lume universală în relaţie cu tot restul. Chiar şi mişcarea lui Bivolaru, sub numele de MISA, căuta acelaşi lucru. E adevărat, căutau în felul lor, dar căutau.

Anume aceasta este una dintre cele mai vitale probleme, care dă naştere şi accelerează principiul omenesc cunoscut de toţi: «Purice la purice şi păduche la păduche» sau se mai poate spune «Muştele la muşte şi cârnatul la cârnat!».

Acest principiu este extrem de important şi necesar în acelaşi timp, pentru a putea conduce şi dezvolta activităţi comune cu oameni aparţinenţi la lumi social-psihologice diferite.

Dar, totodată, acest principiu reprezintă şi o barieră în calea tendinţei oamenilor spre integritate, ca să nu mai vorbesc de totalitate. Deoarece despărţirea, separarea, fragmentarea permit realizarea activităţilor comune (Divide et impera) şi acesta este un plus, dar, în acelaşi timp, despărţirea dintre oameni, fragmentarea lor, categorisirea, nu permit integrarea în realitatea subiectivă proprie în afara propriei lumi social-psihologice, iar acest lucru reprezintă un mare minus. Este un minus din punctul de vedere al acestui scop, dacă ne punem în faţă o astfel de sarcină - de a atinge integritatea, contopirea, unificarea. De aceea, pot spune foarte clar că, acolo unde se aplică principiul separă şi stăpâneşte, niciodată nu se va ajunge la integritatea neamului, contopirea, unificarea acestuia, pentru că tot timpul vor exista diferite

categorii de Noi şi Ei. Noi românii, Ei ungurii. Noi democraţii, Ei conservatorii, Ei liberalii...

Aceasta este o problemă colosală. Toţi, într-un fel sau altul, aţi citit despre această problemă în tratatele spirituale, dar aţi trecut în mare viteză pe lângă. Poate nu toţi. Problema este colosală, pentru că reprezintă însuşi ţesutul viu al vieţii omeneşti. Nu este o născocire, nu este o convenţie socială, nu este un contract, nu este nici măcar un rol social, nu este un mecanism de apărare a personalităţii - este însăşi personalitatea. Acestea sunt pământul, ţărâna şi aerul şi hrana, sânul şi pântecul matern. Venind în lume din pântecul mamei şi tăindu-i-se cordonul ombilical, omul încetează imediat să mai fie om în sensul obişnuit al cuvântului. El începe calea devenirii de la om la «ne-om». Este condamnat de noi restul la aşa ceva, fără nicio singură posibilitate de a scăpa.

Din acest moment, cale-ntoarsă nu există. Şi el nu poate, chiar dacă doreşte, să ascundă acest fapt, niciun om din lume nu poate ascunde lumea în care el trăieşte, lumea în care el îşi are rădăcinile. A ascunde acest lucru este chiar mai mult decât a încerca să te ascunzi pe tine însuţi. Pentru că **lumea omului - este însuşi omul, este componenta indispensabilă a lui.** Numai în puterea necunoscutelor influenţe tainice unor oameni le apare motivaţia de a părăsi acea lume. Nu întâmplător, majoritatea oamenilor ce au pătruns pe calea uceniciei spirituale, aproximativ în al treilea an de practică, spun: «Dacă era să ştiu de la început că acest lucru este atât de greu, niciodată şi pentru nimic nu aş fi început». Tot în această perioadă de timp foarte mulţi abandonează. Unii pleacă cu mulţumire interioară, cu un anumit fel de a înţelege lumea şi pe ei în ea. Alţii pleacă după principiul de a călca în picioare, a discredita, a arunca cu noroi în fostul său lider şi maestru, dar, de fapt, pleacă pentru că încep să simtă că, dacă mai fac câţiva paşi - se va închide uşa în spate şi cale de întoarcere nu va mai fi. Acest drum este fără întoarcere. Omul care a părăsit lumea social-psihologică proprie - este un om care s-a părăsit pe sine însuşi, în sensul propriu al cuvântului. Acesta nu este principiul mişcării prin straturile sociale, atunci când de jos ajung unii tocmai sus de tot, din ciobani, împăraţi, din hoţ în poliţist, după principiul scării verticale (în realitate, aceasta nu este verticală). Nu trebuie să confundăm niciodată aceste lucruri, adică procesul şi principiul mişcării prin păturile sociale şi principiul mişcării prin lumile social-psihologice. Sunt lucruri total diferite.

Cu mult timp în urmă, aveam o relaţie de prietenie cu familia unui ministru. Vizitam foarte des casa lor. Da, el era ministru, în acele timpuri şi, în acel sistem administrativ foarte sever, aceasta era o funcţie şi o responsabilitate foarte serioasă. El ajunsese în această funcţie trecând prin păturile sociale de

jos în sus, dar a pornit mişcarea lui de la orfelinat, putem spune. Acolo a copilărit şi a crescut. Şi soţia lui era tot din orfelinat, e adevărat din altul, dar în orfelinat a crescut şi a înţeles lumea în felul ei. Interesant este că el aşa şi a rămas toată viaţa lui - **copil din orfelinat**. Toată viaţa nu şi-a părăsit lumea lui social-psihologică, deşi, în sens de înaintare pe scara socială, desigur, au avut loc schimbări colosale. Copilul orfan - ministrul - a rămas tot timpul el însuşi. El a învăţat să joace acest rol social şi l-a jucat chiar destul de bine, dar ca om nu şi-a părăsit pământul. Se simţea extraordinar, nu avea niciun fel de probleme, pentru că a reuşit să îşi folosească puterea administrativă pentru a supune şi a reconstrui totul identic cu lumea lui, dar în el **se petrecea o violenţă neconştientizată**. Nu era acea violenţă foarte dură şi aprigă, dar era.

Astfel, se întâmpla ca la el în vizită, oficială sau nu, să vină câte un intelectual rafinat dintr-o familie pur sânge, de a treia generaţie. Acesta venea cu toate regulile sale fine de comportament, îmbrăcat impecabil şi, când colo, era întâmpinat foarte simplu, ţărăneşte chiar, iar ministrul comunica cu acesta la fel cum vorbea cu vecinul. Intelectualul, însă, trebuia să se adapteze rapid la această situaţie şi vă imaginaţi că, făcând asta, aproape uita ce avea de spus, pentru că se vedea nevoit să caute în mintea lui toate acele cuvinte simple, ţărăneşti, ca să le redescopere şi să le înţeleagă sensul în context.

Una este dependenţa profesională, socială sau funcţională, de om; dar cu totul altceva este atunci când se ating legile şi valorile lumii tale social-psihologice, în care trăieşti în mod real, atunci când tu eşti nevoit să nu mai fii tu însuţi, să joci într-un joc străin, să joci în jocul unei alte lumi social-psihologice, în care valorile, regulile şi legile sunt cu totul altele. De ce trebuie eu să joc în jocul tău, în jocul lumii tale social-psihologice, în care, uite, asta... este importantă, dar în lumea mea nu înseamnă nimic. În schimb, în lumea mea, uite, asta e foarte preţioasă, iar în lumea ta o călcaţi în picioare.

Ceea ce fac eu acum, aici, nu se reduce doar la un simplu proces de analiză a structurilor valorice a oamenilor, deoarece structurile valorice reprezintă doar un schelet, dar lumea mea social-psihologică - reprezintă trupul, suflarea, aceasta se îmbibă în cele mai amănunţite detalii de comportament, de gândire, de visare.

Îndată numai ce omul devine spontan (dar **spontaneitatea - unica stare vie a fiinţei omeneşti - reprezintă momentul deplinei autorealizări, ceea ce înseamnă că omul acţionează fără cenzură interioară, având încredere în sine**), el imediat descoperă întreaga lume social-psihologică proprie lui.

CUM PUTEM STA DE VORBĂ?

A părăsi lumea proprie social-psihologică este, practic, aproape imposibil. De aceea, omul este spontan, fericit, firesc și liber numai în interiorul lumii lui social-psihologice. Mai există o situație în care omul se simte la fel sau aproape la fel, anume atunci când lumea lui social-psihologică este percepută ca un dat, ca ceva firesc, de la sine înțeles și acceptat.

Asta și înseamnă, de fapt: **a accepta omul așa cum este el**. Dar și acest lucru, credeți-mă, este deosebit de greu. Cum să primim un om în lumea noastră - pe ce loc, pe ce funcție și pe unde să-i facem intrarea? Putem, cu mare efort, să îl primim, să îl acceptăm situațional, pentru o anumită perioadă de timp, pentru un anumit interes și/sau scop. Dar, fără acestea, este cam greu să acceptăm omul așa cum este el.

Odată, eu, din cauza interesului și a tendinței de a călători prin lumile social-psihologice, era să o pățesc rău de tot. Eram la Moscova și, întâmplător, am nimerit într-o situație aparte, fiind înconjurat numai de hoți profesioniști. Acolo li se spune «hoți în lege», adică aceștia trăiesc numai și numai din ce fură, de aceea și sunt profesioniști; dacă, însă, lucrează măcar o singură zi ca angajați pentru bani, nu mai sunt profesioniști (nu mai sunt în lege) și ceilalți îl resping. Patru ore am reușit să stau de vorbă cu ei. De intrat în lumea lor am intrat, dar cum să ies acum? Am intrat ușor, mi-am însușit o imagine, am intrat în rol și am descoperit o mulțime de lucruri extrem de interesante, care nu puteau fi cunoscute din nicio carte sau facultate. Am aflat că acolo, la ei, există o anumită ordine și legi nescrise, dar însușite de toți și respectate, există omenie, cinste și onoare, un anumit fel de sinceritate, loialitate, prietenie, un anumit fel de bunătate și multe altele. Dintr-odată, aceștia au început să mă compătimească și să aibă grijă de mine, așa că m-au invitat în casă, așa, că sunt băiat bun și deștept. A fi invitat în casta lor pentru a avea acces la protecție, finanțare și tot restul e cea mai mare onoare pentru un hoț adevărat. Eu, însă, încet, încet, fără să deranjez, am plecat tot așa cum am și apărut. Nu m-au mai văzut niciodată.

Cu boschetarii profesioniști, la fel, nu am reușit să stau mai mult de câteva luni.

Am încercat chiar și să cerșesc, dar, la fel, nu am rezistat mai mult de câteva săptămâni.

Cu sportivii de performanță am conviețuit mult mai mult, într-o stare de scufundare profundă. Și tot așa, mai departe, am călătorit prin cele mai diferite lumi.

Dar, totuşi, eu am avut şi încă am o motivaţie, de cunoaştere şi, atâta timp cât această motivaţie nu seacă - anume până când reuşesc să aflu câte ceva din ce mă interesează sau ceva nou din ce nu ştiu - eu pot să rabd, am o forţă care mă ajută să mă menţin în acea lume.

Dar dacă nu ai această forţă?

Anume această problemă eu o consider fundamentală, în comparaţie cu toate celelalte probleme ale relaţiilor interpersonale, ce sunt descrise în socionică, în analiza tranzacţională sau în psihologia grupurilor mici. Toate acestea sunt straturi funcţionale, ele nu reprezintă straturile profunde ale interacţiunilor şi reacţiunilor omeneşti, pe când apartenenţa unui om la o anumită lume social-psihologică, gradul de compatibilitate a două sau mai multe lumi socio-psihologice - este o problemă extrem de profundă a relaţiilor omeneşti. Această problemă este, până în prezent, rezolvată într-un singur mod - «muştele la muşte, cârnatul la cârnat», metoda jertfei, unde prin jertfă se înţelege anume ceea ce reprezintă cel mai de prim rang, cel mai important lucru - integritatea omului.

Rezultă că integritatea omului se realizează şi este posibilă numai în interiorul lumii socio-psihologice de care aparţine. Dacă este aşa, atunci înţelegem destul de bine că toate acele organizaţii de partid de întreprindere, de linie de producţie, în trecutul nu atât de îndepărtat, aveau un conţinut psihologic destul de pozitiv. Boierii pretutindeni sunt boieri! Acolo toţi vorbeau la per tu sau cu «tovarăşul». Vă aduceţi aminte, cu Ceauşescu tot la per tu vorbeau în ultimele ore ale acestuia, pentru că şi ei erau boieri, vă daţi seama? Vorbeau ca de la egal la egal, aşa şi se cuvine în anumite lumi. Sau se mai poate şi cu «tovarăşul» sau «tovarăşa». Şi toţi se numesc între ei la fel, pentru că sunt din acelaşi loc cu toţii, din aceeaşi lume. Iar dacă pentru cineva «Tovarăşul» nu era chiar tovarăş, atunci trebuia pedepsit, pentru că e altfel, gândeşte altfel şi are altă scară de valori, era clar că nu e ca ei, e diferit, deci e duşmanul poporului şi al bunăstării naţiunii. (Oricine care cel puţin se exprima altfel decât cum trebuia era un duşman al poporului. De aici, cei care au făcut revoluţia sunt oare duşmani ai poporului - pentru că este clar că au gândit altfel decât trebuia!? Dacă este aşa, înseamnă că trebuie să le mulţumim duşmanilor poporului pentru democraţia şi libertatea de exprimare dobândite după revoluţie). Aceştia deveneau de-a dreptul un zid în calea viitorului luminos şi trebuiau distruşi. Clar şi fără echivoc. Se trecea la acţiuni, la fel de clare şi fără de echivoc, împotriva acestora. Din aceleaşi motive, unii îşi pârau, la securitate sau oriunde în altă parte, fraţii şi părinţii, ca şi cum aceştia din urmă nu îşi dădeau seama ce făceau şi trebuiau corectaţi. Făceau asta pentru că acei oameni primeau şi acceptau astfel de lucruri drept normale şi firesti pentru ei şi lumea din care veneau şi acest comportament era un mijloc de a te comporta cu egalul la egal sau ca de la egal la egal.

Cumpărătorii erau cumpărători, vânzătorii - vânzători, funcţionarul - funcţionar şi tot aşa, astfel încât nimeni nu se arunca într-o călătorie prin alte lumi social-psihologice, din simplul motiv că imediat simţeau frica. Chiar şi idealul de înaintare verticală exista numai pentru anumite naturi pasionale, dar se înrădăcinau acolo, de regulă, copiii lor. Părinţii doar deschideau drumul, ţineau din răsputeri uşa întredeschisă ca să poată trece fiica sau fiul. Aşa a apărut o clasă aparte numită - fiii şi fiicele nomenclaturiştilor, dintre care mulţi mai sunt şi astăzi la guvernare. Câteodată chiar şi fiii făceau acelaşi lucru şi la aceeaşi uşă, pentru copiii lor. Astfel, abia a treia generaţie ajungea totuşi undeva. Noi, toţi restul, copiii nimănui, nici măcar ai nomenclaturiştilor, aparţinem, în sensul formal, unei abstracţiuni, cum ar fi «poporul român». Ce este asta - nimeni nu ştie. Acest termen nu are niciun fel de conţinut profund social-psihologic. Dar toţi se mândreau şi se simţeau plini de ei că sunt «poporul român».

Noi nici măcar să ne orientăm nu putem, unde sunt contribalii, adică contribuabilii am vrut să spun sau cum le mai zice, că am uitat, electoratul, dacă nu greşesc, cei ce sunt cu mine din acelaşi trib, lume, civilizaţie, cultură? Unde sunt acei oameni care sunt cu mine din aceeaşi lume, cetate - concetăţeni, nici nu ştim prin ce mijloc sau metodă să îi identificăm.

Eiiii, care eşti de-al meu? Fiindcă numai printre aceşti oameni, şi ei, şi eu, ne-am putea simţi mult mai fericiţi, mai liberi, şi ei cu mine şi eu cu ei, asta ar fi cu adevărat o situaţie extraordinară, dacă nu îţi propui drept scop să ieşi din graniţele acestei condiţionări. Asta nu e, pur şi simplu, o condiţionare, repet, acesta este pământul, aerul, viaţa acestei lumi. Aceasta nu este ceva prefabricat şi adus din afară, ci este o componentă indivizibilă, este o parte esenţială. Din acest motiv, învăţarea tehnicilor de dialog este una dintre cele mai progresive forme de interrelaţionare cu oamenii din diferite lumi social-psihologice, cu minime pierderi pentru integritatea fiecăruia, când se formează o platformă de cunoaştere reciprocă.

Mie îmi este interesant cum trăiţi voi acolo, dar vouă vă este interesant cum trăim noi aici? Şi să vedeţi că putem trăi fără să atentăm la integritatea şi normele, valorile şi restul fiecărei lumi, putem munci, intercorela, crea şi construi, dar pe bază de interes de cunoaştere. Numai această motivaţie, şi anume interesul de a cunoaşte, poate permite să apară relaţii reciproce, fără să apară violenţa.

Am văzut odată o echipă de români care munceau împreună la renovarea unui apartament. Toţi încercau să fie buni specialişti în domeniul lor. Firma era condusă de o doamnă respectabilă şi angajaţii erau bine selectaţi. Dar în cadrul echipei era un tânăr simpatic, care făcea parte dintr-o anumită confesiune. Toţi ceilalţi erau conectaţi la sistemul ortodox de valori. Pentru

acel tânăr, nu munca devenise de nesuportat şi nici măcar orele suplimentare, pe care deseori trebuia să le facă, ci injuriile şi bătaia de joc a majorităţii la adresa lui. Toţi îl criticau la fiecare pas şi făceau glume proaste pe seama religiei lui. Acel tânăr nu a devenit, ci s-a născut într-o familie aparţenentă la acea religie. El aşa a crescut, aşa a învăţat, şi-a format viziuni asupra valorilor şi a vieţii în general. Mai târziu, tânărul a trebuit să plece din firmă cu sentimentul amar produs de violenţa manifestată de români asupra lui. Deşi restul oamenilor din echipă se raportau corect, dorind doar să cunoască felul lui de a vedea lumea, fără a încerca să-l modifice, fără a produce violenţe de tot felul asupra tânărului, toţi împreună deveneau o echipă foarte eficientă şi bună. Dar era prea evident că el nu era ca ei, ca restul. El nu era - NOI. El era - Ei. Şi vă daţi seama acum care este relaţia dintre NOI şi EI.

Atunci când există cunoştinţă despre faptul că ceva anume există şi există interes la acel moment, dar nu un interes de valorizare: mai bine - mai rău, mai sus - mai jos, mai moral - mai imoral, ci numai un **interes nemijlocit de a cunoaşte**, (că există lucruri şi aşa şi invers, şi aşa, şi încă altfel), atunci, prin intermediul unui astfel de interes, se pot manifesta o multitudine de forme, de ţesuturi vii ale vieţii. **Viaţa omenească nu este ceva identic pentru toţi, acest ţesut viu conţine în sine momente absolut diferite ca intensitate şi ca durată, uimitor de multe diferenţe şi elemente sunt conţinute aici.** Şi, iată că atunci când vom depune suficient efort în această direcţie, vom putea înţelege de ce maestrul budist s-a dus în pădurea unde lui trebuia să îi cadă capul de pe umeri. Tot atunci vom putea înţelege de ce ucigaşul care a ucis conştient şi cu sânge rece douăzeci şi nouă de oameni a devenit, în cele din urmă, un mare maestru budist. Vom putea înţelege şi de ce păcătoasa Maria Magdalena a devenit sfântă. Sprijinindu-ne pe aceste cunoştinţe vom putea înţelege câte ceva. Nu trebuie neapărat să avem cunoştinţe despre diversitatea lumilor social-psihologice, dar trebuie să cunoaştem că această lume este o parte integrantă şi inseparabilă a personalităţii, este însăşi esenţa, componenta esenţială şi, dacă înţelegem asta foarte profund, atunci vom putea înţelege şi acele paradoxuri ale viziunii spirituale asupra lumii, a oamenilor şi relaţiilor interumane. Unii, poate, chiar vor reuşi să simtă gustul unei astfel de lumi socio-psihologice, în care aceste contradicţii nu distrug individualitatea, nu coexistă antagonic - această lume este lumea lui Dumnezeu sau lumea Iubirii, în care două lucruri sunt un singur lucru şi, în acelaşi timp, există ca fiind două. Acesta este recunoscutul fapt al lumii Iubirii.

Dar a trăi astfel, practic, este foarte greu, aceasta necesită o foarte mare atenţie, o conştientizare şi un interes fantastic orientat către alte modalităţi de viaţă. Mai mult de atât, necesită şi acceptarea dreptului la coexistenţă al oricărui mod de viaţă. Asta nu înseamnă, obligatoriu, că, dacă eu am înţeles

legile vieţii şi ale lumii tale, obligatoriu trebuie să fiu de acord cu ele. Dar a recunoaşte dreptul la existenţă a oricărui mod de viaţă - chiar că sunt obligat, pentru că numai aceasta este calea veritabilă de realizare a poruncii lui Hristos «Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi» sau «Iubeşte-ţi duşmanul tău». Până la urmă, **dacă îţi iubeşti duşmanul, oare nu l-ai distrus deja?** Ba da! Pentru că, cel puţin în mintea ta, el nu va mai apărea ca duşman. Dacă reuşeşti în acţiunile tale să nu te raportezi la el ca la un duşman, acesta din urmă va apărea poate într-un chip chiar foarte simpatic, de la care vei avea ceva de învăţat sau, dacă eşti suficient de bun - va învăţa el ceva de la tine.

Ce poruncă tainică! Numai recunoscând şi acceptând dreptul la existenţă a diferitelor lumi social-psihologice ca pe nişte ţesuturi vii ale vieţii - putem să ne apropiem de înfăptuirea acelor porunci spirituale. Există două căi în această direcţie: ori calea raţională, ori cea a trăirilor, pe care putem merge pentru a înţelege şi a putea «să iubeşti pe aproapele tău, să îl iubeşti şi pe duşmanul tău, să te iubeşti pe tine însuţi ca pe duşmanul tău».

Astfel, mă adresez acum tuturor celor care, într-un fel sau altul, profesional sau semi-profesional, se ocupă de psihologia practică constructivă. Cred că trebuie să vă aduceţi aminte, din când în când, despre lumile social-psihologice şi să încercaţi să vă uitaţi la oameni şi la viaţa lor anume din această poziţie. Începeţi să observaţi, să vedeţi aceste lumi social-psihologice şi să învăţaţi să recunoaşteţi şi să acceptaţi dreptul lor la existenţă. Învăţaţi să intraţi în relaţie şi în dialog cu ele, chiar dacă acestea sunt foarte diferite de cea din care proveniţi voi. În munca psihologului practician, ca şi în oricare altă meserie care necesită stabilirea de relaţii cu oamenii, acest lucru poate fi hotărâtor.

A ieşi, însă, din lumea proprie social-psihologică e ca şi cum te-ai părăsi pe tine, a ieşi din tine însuţi, ca şi cum te-ai abandona, dar nu numai propria personalitate, ci în întregime, pe tine însuţi ca atare. Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă a te transforma cu totul, radical, de la nivelele cele mai conştientizate până la cele principial neconştientizate - există şi astfel de nivele în om, deoarece este viu. Dar, după cum bine ştim, viul este viu, tocmai pentru ca el conţine în sine o taină, care nu este repartizată, nu este menită pentru înţelegere, nici pentru conştientizare, ci numai pentru a fi păstrată.

CÂTE LUMI EXISTĂ ŞI CUM PUTEM SĂ LE DESCOPERIM

Cineva poate să întrebe: «Cum să determinăm graniţele acestor lumi? Milioane de oameni. Fiecare are lumea proprie social-psihologică. Cum trasăm graniţele în cazul acestora?»

Nu. Aceste lumi sunt mult mai puţine decât oameni, în general. Graniţele se descoperă foarte simplu: Imediat ce tu vei nimeri într-o oarecare lume social-psihologică străină, exact în acelaşi moment vei începe să înţelegi şi să vezi graniţele lumii tale. Uite, de exemplu, lumea vagabonzilor sau a boschetarilor profesionişti. Aceştia, mai corect unii dintre ei, au părăsit lumea în care s-au născut, alţii, însă, s-au născut direct în această lume.

Eu am vorbit mult cu ei, dar am întâlnit un om care până atunci a fost într-o cu totul altă lume social-psihologică. Era om cu studii superioare, inginer, care a fost mecanicul-şef al unei întreprinderi, însă mai târziu a început să consume alcool şi, astfel, a început ruinarea, a devenit alcoolic. S-a distrus complet. Pe acesta l-au părăsit toţi, inclusiv apropiaţii, unii nici nu l-au părăsit, ci l-au aruncat de-a dreptul. El trebuia să moară, să dispară. Dar cu voia sorţii, a nimerit în lumea boschetarilor profesionişti şi a prins rădăcini în această lume. A devenit chiar o personalitate importantă printre aceştia, cu toate semnele de om integru.

Această lume este foarte particulară, foarte diferită. Eu am fost frapat, văzând la ei o cu totul altă percepţie şi înţelegere a noţiunii de teritoriu. Ei percepeau teritoriul României ca pe un foarte mare apartament. Interesant este că ei se mişcă prin tot acest teritoriu foarte liber şi ştiu foarte bine unde este mai bine să te deplasezi, când şi de ce. Au propria lor psihologie, propriul sistem de valori, acţiune şi reacţiune specifică. Nu este vorba aici despre lumea socială, lumea poziţiei sociale, aceste lucruri sunt cu totul altceva. Această diferenţă este necesar să pătrundă foarte clar în conştiinţa noastră.

În comunitatea socială există straturi sau pături sociale. Să zicem, nomenclaturiştii - aceştia reprezintă un strat aparte. În lumea teatrului, dacă ai «încăput» pe funcţia de regizor la un teatru din judeţ - vei rămâne acolo toată viaţa, de regulă, chiar şi dacă te vei mişca cumva, atunci numai dintr-un teatru de judeţ, în altul. Ai pătruns în Bucureşti sau în alt oraş mare, capitală de judeţ - toată viaţa vei fi numai prin teatrele mari, de Bucureşti, Braşov, Timişoara, Iaşi. Acest lucru regizorii îl cunosc foarte bine. La fel e şi la medici, şi la oricine, cred. Ai nimerit într-un teatru al unui orăşel, să zicem şi, pentru a te mişca către un teatru de judeţ, va trebui să sacrifici acea poziţie pe care o ai în acel orăşel. Aceasta este cu totul altceva. Aceasta nu este o lume social-psihologică, este un strat social, un nivel. Iar noi aici vorbim despre acea lume în care omul trăieşte psihologic şi, în majoritatea cazurilor, pur şi simplu, nu conştientizează.

De regulă, omul este întotdeauna convins că, într-un fel sau în altul, aşa cum trăieşte el sau aproape ca el, trăiesc toţi oamenii. Şi sunt convinşi că orice abatere bruscă şi prea evidentă de la aceasta - este deja o anormalitate. Noi dorim să aparţinem de cât mai mulţi posibili **NOI**. De aceea, dorim ca

toţi să trăiască ca noi, să gândească precum noi, să împărtăşească aceleaşi pseudo-adevăruri, să se îmbrace ca noi, să aibă aceleaşi preocupări şi interese, să nu fie cumva altfel - Doamne fereşte! Sau, chiar dacă nu sunt întocmai ca noi, atunci măcar să ne semene nouă. În subconştient, noi suntem convinşi de aceea că, dacă unul e mai înstărit, altul câştigă mai mult, altul are şi amantă, unul e mai moral şi altul mai puţin moral, dar în principiu toţi iubim la fel, urâm, ne certăm, mintim, ne îmbătăm şi ne trezim a doua zi cu capul pătrat şi... şi... şi, şi toţi suntem la fel. Sau, cel puţin, asemănători. Dar anume aici e secretul, aici e toată esenţa - că nu! Mint toţi diferit şi din motive diferite şi pentru interese diferite, în dependenţă de lumea social-psihologică de care aparţin. Chiar şi adevărul îl spun diferit. Iubesc în moduri diferite şi se mint pe ei înşişi - tot în moduri diferite. Dar pretutindeni, în toate lumile, totul există - prietenia şi binele, codul manierelor şi onoarei, noţiunea de curaj, devotament, loialitate... Toate există în fiecare lume, dar, de foarte multe ori, aceste noţiuni nu se aseamănă deloc între ele.

Iată o situaţie concretă. Ajung odată într-un oraş pentru prima oară. Un oraş ca toate oraşele, nu departe de Moscova - dar total necunoscut pentru mine. Se întâmpla asta cu destui ani în urmă. Toată ziua am alergat cu treabă prin oraş şi mă cazasem undeva, mai la marginea oraşului. Seara, am coborât din hotel şi am intrat în restaurantul de vizavi - singur. Nu, nu ştiam, dar tot oraşul ştia că acolo se aduna aşa-zisa lume interlopă - hoţii şi restul. Nimeni din oraş nu merge acolo. Eu m-am dus exact acolo, fără să ştiu, fără să bănuiesc. Bine şi noroc de mine că am studiat mult timp în mod instituţionalizat parapsihologia, psihologia şi altele. Aveam, cum se spune, un bagaj suficient de cunoştinţe în direcţia a ceea ce este omul. Am intrat şi am început să mă comport frumos, cum se cuvine într-un restaurant, dar, înţelegând repede că ceva nu e în ordine în acel loc, mi-am permis o anumită atitudine, mai dură - corectă din punctul de vedere al celorlalţi. Drept rezultat, am fost recunoscut, mai corect - discriminat, ca fiind de-al lor, hoţ sau poate altceva mai grav care, întâmplător sau nu, a ajuns prin oraşul lor cu treabă sau poate numai aşa, pentru distracţie, dar sigur vine dintr-un oraş mare. La un moment dat, se apropie unul de mine, se aşează neinvitat la masa mea, mă priveşte direct în ochi şi zice:

- Tu cine eşti?

I-am răspuns:

- Psiholog.

- Aha, aşa îţi spune, da? Ce nume ţi-ai tras. Eşti tare!

Vorbeam şi mă uitam cumva de sus la el, direct în ochi, cu putere şi am rezistat, adică am trecut testul. În lumea lor, există un fel de probă la spaimă, la teamă. Eu ştiam asta şi am trecut proba cu mare succes. Mai departe, totul a mers de la sine, de îndată ce aceştia au clarificat că «e de-al

nostru» - gata. Mai departe, spuneam orice doream eu, oricum ei decodificau totul în limba lor. Eram chiar plăcut şi amuzant în acelaşi timp pentru ei, mă vedeau drept un mare şmecher, specialist rafinat, extrem de periculos, care ştie ce să vorbească şi ce nu. Chiar mă luau drept exemplu. Uite aşa stăm noi de vorbă, despre una-alta, şi bem tot felul de băuturi spirtoase şi toţi îmi povestesc şi se plâng cât este de rău aici, în oraşul lor.

- Cum de ai venit - mă întreabă - ce vrei să faci aici, că nimic nu mai e de treabă prin oraşul ăsta?

Eu le spun:

Caut de lucru.

Aici, de lucru? Ai înnebunit?... - îmi zic ei.

Şi atunci le spun:

- Înseamnă că am ghinion, asta e, lăsaţi că mâine mă descurc eu cumva, plec înapoi de unde am venit...

- Eee, avem noi aici ceva, dar nu ştim cum să-ţi spunem... Am găsit aici o casă de schimb valutar... Tu eşti băiat bun, ne-ai plăcut, - vorbea după cum se vede, şeful - ce zici, mergi cu noi la bal?

Ştiţi ce înseamnă asta în lumea lor? Trebuie să te simţi onorat. Asta este la fel ca şi cum tu, cititorule, ai avea în buzunar un milion de lei şi l-ai împărţi cu mine. Pur şi simplu. Şi poate nu numai în jumătate. A fi invitat la bal - «în treabă»!? Oare asta nu este dărnicie, oare nu e întrajutorare, oare nu e grija omului faţă de om, oare nu e bunătate? Şi încă cum este! Mai mult de atât, toţi acestea îşi riscau libertatea, poate chiar şi viaţa, pentru un amic de-al lor care era în arest. Cu banii din casa de schimb valutar intenţionau să îi răscumpere acestuia libertatea, dându-i unui procuror o sumă frumuşică drept şpagă. Se practică acest lucru şi la ei şi la noi şi pretutindeni, atâta timp cât bogăţia este considerată, în mod eronat, o valoare umană (Bogăţia reală a omului reprezintă suma pe care omul o poate cheltui pentru distracţie. Distracţia este singura parte a vieţii cotidiene care nu este condiţionată de circumstanţele exterioare). Cu greu i-am convins să ia de la mine câteva ruble, cheta, deşi eu băusem şi mâncasem acolo de cinci ori mai mult. Înţelegeţi? Dar asta e în interiorul acelei lumi! Însă, dacă privim aici din exterior - ce e asta? Ce este asta...?

M-am întors în hotel şi le spun celor de acolo: Am nevoie de ajutorul vostru, eu am fost în restaurantul de alături... Toţi se miră: Cum de ai reuşit să ieşi de acolo viu şi nevătămat?... Le spun acestora să mă trezească foarte devreme şi ajuns în pat, am căzut frânt. Dimineaţa, foarte devreme, am plecat în treaba mea.

Vă imaginaţi? Dacă nu m-aş fi dus la «treabă», însemna că sunt poliţist. Dar poliţistul are un singur drum în lumea lor.

În fiecare lume există legi proprii: ce se poate, ce nu, ce se acceptă și ce nu se acceptă nici în ruptul capului. Eu am plecat de acolo foarte devreme, înseamnă că, în viziunea lor, am avut eu un motiv foarte serios.

Încercați să cercetați puțin noțiunea de răzvrătire. Apropo, este o noțiune fantastică și veți descoperi că absolut totul poate fi sau poate deveni răzvrătire și totul poate să nu fie răzvrătire. Totul depinde în care dintre lumile social-psihologice se pronunță acest cuvânt. Din colecția mea de douăzeci-treizeci de lumi social-psihologice, pe care eu, mai mult sau mai puțin amănunțit, le-am studiat practic, nu am descoperit nicio acțiune cunoscută și descrisă în literatură, care să nu fie atribuită răzvrătirii în unele lumi și să nu fie catalogate altfel în altele. Tot așa stau lucrurile și cu oricare altă noțiune. Există lumi social-psihologice în care noțiunea de prietenie are o astfel de semnificație și conotație, încât în lumea mea aceasta reprezintă, pur și simplu, un fel de «sparge fețe», bătaie, cafteală. Există lumi mai îndepărtate sau mai apropiate, dar nu este obligatoriu ca acestea să se găsească pe același strat, suprafață socială, acestea sunt straturi ale poziției sociale a omului. Acolo pot intra și oameni «înalți» ai societății și cei de «jos». Există astfel de lumi unde, foarte liniștit, se suprapun cele mai diferite straturi sociale. Dar lumea social-psihologică este una și anume aceasta determină în om atât de multe, încât este imposibil de a-l despărți pe om de lumea social-psihologică a lui.

CEI UNICI SUNT SINGURATICI

În viața noastră există foarte multă tipizare, stereotipii, prejudecăți, preconcepții, mult mai multe decât ne imaginăm, deși asta deja ne cam supără. După cum spunea Gurdjiev: «Noi cu toții, băieți, într-adevăr suntem diferiți, dar în cu totul alt loc». În cu totul altul. A descoperi în sine locul unde ești cu adevărat unicat, pe de o parte este extraordinar de greu, dar pe de altă parte - oare chiar trebuie? Îndrăznesc să vă spun și să afirm că **descoperind propria unicitate**, nu veți trăi o bucurie deosebită, nu veți avea acest sentiment, deoarece **imediat ce veți descoperi propria unicitate, vă veți amplifica în același timp și simțul propriei singurătăți.** Asta se întâmplă indubitabil, deoarece **acolo unde este locul unicității tale, ești cu adevărat singur**. După această descoperire, vei căuta toată viața încă un om ca tine! Cu aceeași unicitate. Și nu există mai mare pedeapsă pentru om decât izolarea. Interesant este că acea izolare nu este obligatoriu fizică, ea poate fi și psihologică și de cunoaștere.

Vă închipuiți în ce situații se găsesc unii oameni de știință? Unii dintre ei nimeresc în astfel de situații, când academicianul se poate înțelege cu doar

patru sau şapte oameni din lume. Unul locuieşte în America, altul în Rusia, al treilea undeva în Japonia... Numai ei şapte se pot înţelege reciproc în toată lumea asta şi cu nimeni mai mult. Vă puteţi da seama cât de mult ţin aceştia unul la altul şi ce valoare pentru ei poate să aibă fiecare contact, fiecare întâlnire. La fel se întâmplă şi în lumea profesioniştilor, numai că la alt nivel. Toţi oamenii care, cu devotament, profesionalism, îşi fac munca şi trăiesc cumva într-o comuniune spirituală, păşesc acelaşi lucru. Când aceştia se întâlnesc, nu vă puteţi imagina câtă bucurie şi fericire primesc de la asta. Nici nu mai este important din ce tradiţie vine fiecare şi din ce cultură sau religie. Pur şi simplu, putem să comunicăm ca de la om la om, doar suntem atât de puţini! (Mai ţineţi minte: «Fiindcă suntem prea puţini oameni de valoare-n ţara asta ca să ne certăm între noi»).

Aşa că este mai bine să vă gândiţi profund înainte de a descoperi unicitatea proprie - merită oare să o descoperiţi? Dar, chiar dacă nu veţi încerca niciodată să descoperiţi propria unicitate, nu aveţi nicio garanţie că altcineva nu vă va comunica dumneavoastră despre aceasta. Poate, întâmplător, cineva îţi va spune în ce constă unicitatea ta sau poate nu întâmplător. Noi tot timpul trăim în dualism: pe de o parte, dorim să aflăm în ce constă unicitatea noastră, să descoperim propria irepetabilitate, dar pe de altă parte - ferească Dumnezeu!

Chiar şi să descoperim propria lume social-psihologică, aşa cum este ea în realitate, ne este frică, dar dacă nimic real în acea lume nu se va dovedi a fi? Nu întâmplător se spune, **din toate cel mai mult omul vrea să se cunoască pe el însuşi şi din toate cel mai mult se teme să se descopere pe sine însuşi.** Această temere este o formă de apărare instinctivă.

APĂRAREA ÎMPOTRIVA BUCURIEI EXISTENŢEI

Să te cunoşti pe tine însuţi, să descoperi unicitatea proprie - înseamnă a amplifica sentimentul singurătăţii şi înstrăinării. Nu ne dorim aşa ceva şi, de aceea, apare o formă de apărare instinctivă foarte interesantă.

- Pe ce se bazează această apărare instinctivă?
- Autoconservare. Se bazează pe autoconservare.
- Cu ce poate fi descoperită?
- Sociumul! Omul este făcut din oameni. Singuraticii, de regulă, nu au lăsat urmaşi.

Cineva poate să întrebe: Cum putem părăsi lumea proprie social-psihologică?

De părăsit, în general se poate, numai că apare întrebarea - Cu ce rămâi? Dacă nu îţi cunoşti propria lumea social-psihologică, atunci cum vei şti

că ai părăsit-o, cum faci asta?

Dacă nu aveți bani, atunci este foarte ușor să spuneți că nu e nevoie de ei, dar dacă deja îi aveți, asta schimbă foarte mult situația.

Ce înseamnă - Eu am o lume a mea?

Aceasta înseamnă că eu nu trăiesc inconștient în această lume, ci am conștientizat de unde sunt eu. Am conștientizat unde îmi sunt rădăcinile, pământul și aerul.

Cum se face această conștientizare?

Pe de o parte, există calea cea mai scurtă, aproape directă - călătoria prin diversele lumi social-psihologice și, acolo, treptat, în mod sigur vei afla de unde ești tu și cine ești.

Iar pe de altă parte, pe măsura acumulării cunoștințelor, este posibil pe calea autoreflectării să faci asta, dar pentru această metodă se cere un curaj deosebit, deoarece te poți trezi în cu totul altă parte, în alt loc decât ai dori să fii. **Omul vrea să cunoască adevărul despre el și, în același timp, se teme să descopere acest adevăr și anume asta îl face să nu mai dorească să cunoască adevărul.** Dacă ar fi fost altfel, atunci, pur și simplu, toți psihologii ar fi fost niște psihologi geniali, dar cu toții știm că psihologi geniali în istoria acestei științe sunt foarte puțini. **Este nevoie de un curaj imens pentru ca în psihologie să tinzi către adevăr, deoarece îndată ce vei descoperi ceva nou despre oameni - vei descoperi același lucru și despre tine.**

Înseamnă că în om există cineva care vrea să cunoască și cineva care nu vrea să știe. În mod sigur, aceste două componente, una care dorește și tinde să cunoască ceva, iar cealaltă parte, care se opune, nu sunt unul și același lucru. Sunt părți diferite, antagonice.

Există o expresie foarte veche: **«Ceea ce în noi se află în căutare este chiar ceea ce noi căutăm»**. Acesta este zbuciumul spiritului.

Am un prieten foarte bun. Acesta, din când în când, dispare pentru un timp, apoi se întoarce și zice: *În toată această perioadă am stat și m-am gândit gata cu spiritualitatea asta... În general, trebuie să ne preocupăm de treburi mai importante, trebuie să facem bani, să trăim normal, așa cum trăiesc oamenii normali, dar, - zice el - uite, așa am un zbucium în suflet, încât, după cum vezi, din nou am venit la tine, înțelegi?* Acesta este un om fermecător, pentru că observă asta. El vede și una și alta: vede acel ceva care în el există și vrea să cunoască și acel ceva, care în el nu vrea. El nu se ascunde de lupta din interiorul lui și nu dă vina pe factorii exteriori. El deja vede că toate se întâmplă în interiorul lui. Iar acest lucru este extrem de important.

Ce vrea și ce nu vrea? Vrea să se maturizeze? Vrea să fie un veșnic copil? De ce ducem dorul atât de mult după propria copilărie? Pentru că totul acolo era gratis. Toată iubirea și grija erau gratis. Nouă totul ni se dădea, iar

noi nu eram responsabili pentru prea multe lucruri. Dar acum? Imaginaţi-vă câte s-au întâmplat, e ca şi cum am ieşit din ou şi ne-am trezit faţă în faţă cu viaţa, cu lumea. E foarte greu, pentru totul trebuie să fii pregătit acum, o sumedenie de responsabilităţi, roluri, priorităţi, opţiuni... Unii oameni paralizează, pur şi simplu, în faţa lumii. De fapt, se întâmplă cu majoritatea absolută a oamenilor. Chiar şi cu oamenii despre care nu ai crede asta niciodată.

Stăteam odată de vorbă cu cineva. Eram trei amici în curtea unei case de vacanţă, undeva, la ţară şi am pornit o discuţie. La un moment dat, unul dintre ei îmi spune: Vezi tu, noi doi am învăţat aproape douăzeci şi ceva de ani, am muncit, am agonisit ce am putut, avem ce ne-am dorit, şi ... unde am ajuns? În aceeaşi clipă, aproape în aceeaşi secundă şi aproape cu acelaşi timbru al vocii, amândoi am zis: Stranie ocupaţie mai este şi viaţa asta. Iată unde am ajuns. Şi acest rezultat, într-adevăr, este mult mai greu, mai aspru, mai apăsător şi dificil de înţeles, decât tot ce a fost până acum. Viaţa este nebună, nebună, nebună, pentru că noi suntem nebuni, nebuni, nebuni!!! Stranie ocupaţie...

Atâta timp cât mergi, înaintezi, totul este clar - uite scopul, uite aici sunt eu şi iată acesta este drumul. Şi mergi şi tot mergi. Dar iată, când ajungi, când ţelurile sunt realizate, când niciun alt oarecare scop nu mai este posibil de imaginat şi, pentru a descoperi un alt scop, îţi trebuie o anumită doză de iluzie şi nebunie, atunci îţi rămâne doar această stranie ocupaţie - viaţa.

Ultimele cuvinte de îndrumare ale unui Maestru de-al meu au fost: «**Trebuie să trăieşti!**» - dar anume acest lucru este cel mai greu. Este extrem de complicat să trăieşti, deoarece nimic nu funcţionează automat, în afară de cerinţele biologice ale corpului. Dar chiar şi pe acestea, în principiu, le poţi domina. Astfel, putem spune că viaţa este un sport extrem de extrem. Când ştii că, de fapt, în orice moment, poţi declanşa un program orientat spre autodistrugere şi, în urma acestuia, atât de simplu şi firesc, poţi să mori. Firesc, evident pentru tot restul oamenilor, dar nu şi pentru tine. Totuşi, ştii că acest lucru îţi stă în putere. Şi această idee stimulează mintea foarte mult.

Dar asta este altă viaţă. Niciodată nu obosesc să explic: această viaţă nu este mai bună şi nici mai rea, nu este mai înaltă şi nici mai joasă, este, pur şi simplu, un alt mod de a exista în lume. **A conştientiza propria unicitate înseamnă a fi singur în lume**. Nu în sensul de a exista fără prezenţa oamenilor, cum ar fi undeva, într-un schit, undeva pe un vârf de munte sau într-o peşteră unde nimeni nu poate ajunge, unde doar tu ai ajuns, ci în sensul de **tu cu tine, faţă în faţă, unul la unul**.

Eu de două ori am înfăptuit acest proces al naşterii. Prima naştere este

cea fizică. Este un proces foarte greu, plin de riscuri, un proces în care aproape la fiecare pas te pândesc pericole, poate chiar și moartea, dar eu am străbătut această cale și m-am născut. Am căpătat întruchipare. Mare realizare! Marc curaj. A doua naștere nu mai este una fizică, adică nu trebuie să te naști fizic încă o dată. Aceasta din urmă este de altă natură, dar despre asta vorbim mai târziu.

Tot ce era în teorie, înfăptuiam în practică. Știți ce s-a întâmplat? Acei oameni care comunicau des cu mine au observat că am încetat să mai fac propagandă pentru viața asta; atât timp cât mergeam, toată informația mi se oferea cu o tentă de propagandă, dar acum am trecut la o tentă de preîntâmpinare. Merită oare, băieți? Gândiți-vă! Când calea s-a terminat, am descoperit că în toate intonațiile mele este prezentă mai mult avertizarea, deși eu însumi nu regret absolut nimic. Dar abia acum, când au trecut anii, eu încep să văd ceea ce se vede după ce drumul s-a sfârșit. Eu vorbesc din poziția celui care și-a încheiat călătoria. Din acest loc, totul capătă o cu totul altă înfățișare. Personal, cunosc o mulțime de oameni care fac tot ce este posibil ca să nu ajungă la capătul drumului. Aceștia amână totul pentru viața următoare, pentru reîncarnarea viitoare sau chiar subconștient strică câte ceva în ei, numai ca să nu ajungă. Nu este meritul meu că am ajuns, e meritul simplelor și complicatelor înlănțuiri de împrejurări favorabile, condiții interioare și exterioare, poate e și meritul meu pe undeva că am avut o astfel de tendință, de interes și că reflexul de cercetare, de explorare la mine îl domină pe cel de orientare și conservare. Așa m-am născut eu, probabil creierul e altfel conceput sau nu e chiar acolo unde trebuie. Dar am făcut această călătorie și am ajuns la capăt. Poate de aceea eu vorbesc astăzi cu totul diferit.

De partea cui era bucuria atunci când Hristos era răstignit din voința Tatălui? Se bucura poporul evreu? Nu! Tatăl se bucura, pentru El era o adevărată sărbătoare că Fiul lui a reușit. Vă aduceți aminte cum se ruga: «Facă-se așa cum vrei Tu și nu așa cum vreau eu». Ce treabă are aici poporul evreu? Pentru numele lui Dumnezeu, credincioșilor, ce faceți?! **Însuși Dumnezeu asta a dorit. Dumnezeu - Tatăl.** Fiul doar a venit, a acceptat, dar a și îndeplinit. Tatăl, în acele momente, trăia o adevărată sărbătoare, care și până astăzi continuă.

Dacă cineva va putea să intre vreodată în soborul Sofiei, acolo va putea să vadă ceva remarcabil pe anumiți pereți ai soborului, care au fost curățiți. Acolo se vede clar cum picturile vechi înfățișau răstignirea ca pe o sărbătoare și cum, odată cu timpul, aceste picturi au devenit din ce în ce mai triste, de-a dreptul îndoliate, la un moment dat. Cneazul Vladimir al Rusiei, anume din acest motiv a acceptat creștinismul, pentru că era cea mai veselă

religie, deoarece religia creştină era o adevărată sărbătoare! Creştinismul era o sărbătoare spirituală continuă. Aşa au devenit ruşii creştini. Puteau, cu aceeaşi uşurinţă, să devină budişti, de exemplu. Praznic - înseamnă sărbătoare în limba rusă.

Dar cine se bucura atunci când Buddha şi-a părăsit corpul? Se bucurau Ananda - vărul lui şi elevii lui Buddha, deoarece în ultimele zile cel mai credincios s-a iluminat. Şi Buddha se bucura pentru că, în sfârşit, putea să plece.

Şi atunci? Dacă moartea poate fi o sărbătoare, atunci ce putem spune despre viaţă? Nu este, oare, aceasta cea mai mare patologie a vieţii noastre cotidiene, această pseudocotidianeitate, care ne elimină cel mai important aspect, pentru care am şi venit pe lume: **Bucuria de a fi, de a trăi! Acest aspect cui îl lăsăm? Cine ne-a luat asta? Cine ne-a luat sărbătoarea vieţii?**

Cogito, ergo sum. Gândesc, deci exist. Cu gândul, prin urmare, pot nici să nu exist, în general, oare putem spune aşa ceva? Cine ne-a luat trăirile noastre? Cine ne-a furat pofta de viaţă? Cine ne-a eliminat bucuria de a fi? Anonimul sub numele de cod «Civilizaţia noastră». Anonimul care se ascunde sub numele de «Împrejurare».

Atunci, dacă acest anonim ne-a luat ceva ce ne aparţinea de drept, de ce să nu o luăm înapoi? Că doar stăpân oricum nu e nimeni. Nu mai este puterea sovietelor şi nicio altă putere, nici sărăcia, nici bogăţia, nici cunoştinţele şi nici lipsa lor - nimeni şi nimic nu mai poate opri omul să Fie şi să se bucure de această viaţă. Asta nu înseamnă că totul va fi numai bine, nu înseamnă că nu veţi mai suferi, nu vă veţi mai chinui, întrista, plânge, - veţi face şi veţi avea parte de toate. Dar asta înseamnă că toată această clădire, sub numele de «Viaţă», va avea un fundament sănătos sub numele de «Bucuria existenţei». Aşa cum trăim noi astăzi, de altfel, nici nu avem vreun fundament. Câteodată cineva întreabă: «Ce este viaţa? Experienţa dialogului?» Alţii, mai veseli, glumesc, spunând că viaţa este: «O modalitate de existenţă a proteinei în rahat». Sistem autoevolutiv, nestaţionar, adică dinamic, deschis, înzestrat cu mecanisme de autoreglare. Doar atât? Asta oare este viaţa? Vai de capul nostru, în acest caz.

Generaţia uimitoare de psihologi, filosofi, ce au trecut prin ororile secolului XX, au spus încă o dată omenirii un mare adevăr: **«Sensul vieţii este în însăşi viaţa»**. În ea însăşi este ascuns sensul! Ea însăşi este sensul ei! Cuvânt despre Cuvânt, adresat Cuvântului. Dacă şi asta se pierde, atunci niciun alt sens nu ne mai rămâne. Atunci se ajunge ca viaţa să fie o adevărată bătălie. Cafteală. Lupta pentru recoltă, pentru un loc sub soare, pentru putere, carieră, cunoştinţe, pentru bani, slavă... putere politică, financiară, economică, militară, dominare... (Toate acestea la un loc reprezintă un tip animalic de psihic. Trebuie să ştiţi că există oameni ce deţin un tip uman de psihic şi

oameni care deţin un tip animalic de psihic. Aceştia din urmă trăiesc pentru a lupta, pentru a domina, pentru a acumula, sunt interesaţi doar de binele propriu, în dauna întregului. Cei cu psihic de tip uman sunt, mai degrabă, interesaţi de o armonioasă comuniune cu semenii, fiind capabili de sacrificiu, chiar şi de cel suprem, în folosul întregului.)

Într-o carte a unui scriitor african este descrisă o situaţie de-a dreptul bizară, când vindecătorii băştinaşi s-au transformat în concurenţi şi au început să se lichideze între ei. Această situaţie a vindecătorilor africani este un model foarte bun al vieţii noastre de astăzi, care este o competiţie totală. Toţi oamenii se împart în învingători, învinşi şi în cei care judecă. De multe ori, le spuneam prietenilor mei: «Gândiţi-vă! De ce joacă o mulţime de oameni şah, dar campionul lumii e doar unul?». După un anumit timp, chiar eu mi-am răspuns la această întrebare. Pentru că acesta, campionul, este simbolul pseudo-vieţii noastre comune - competiţia! Clar, învingător trebuie să fie doar unul. Lui i se va face un monument, fiind încă în viaţă. Iar noi ne vom modifica viaţa în conformitate cu viaţa campionului. Ne vom face viaţa după valorile, standardele şi idealurile... cui?? Ale campionului sau ale propriei judecăţi??

Am vorbit ceva mai sus despre sărbătoare şi m-a cuprins o uşoară înfiorare, deoarece eu însumi de multe ori am căzut în această capcană a seriozităţii, a pseudo-seriozităţii. Pentru că şi eu sunt copilul acestei civilizaţii, am fost aşa, şi dacă nu era Şcoala, atunci poate că aşa aveam să şi cred toată viaţa, că important este să fii deştept. Şi să ştii multe. Şi mă vindeam, poate, pentru ştiinţă, aşa cum s-au vândut în ochii mei mulţi oameni deosebiţi. Pur şi simplu, s-au vândut.

Aţi fost vreodată într-un ospiciu de alienaţi sau azil de nebuni, cum se zice în popor? Eu am fost acolo de foarte multe ori, niciodată din cauză de boală, dar am fost şi am stat printre ei în urma unei înţelegeri cu directorii de acolo. Am stat, am mâncat, am dormit în aceeaşi încăpere cu ei, săptămâni la rând. De multe ori ascultam, analizam ce discutau aceştia şi cum trăiau: despre iubire, niciun cuvânt, despre pasiune, la fel, despre admiraţie, niciun cuvânt - linişte totală în această direcţie. În schimb, vorbeau foarte mult despre ştiinţă, putere, serviciile secrete, descoperiri ştiinţifice secrete, deoarece puterea este simbolul ştiinţei. «Ai carte - ai parte», se spune în popor. Nu ai carte - ghinion! Posibil că, dacă ai carte, ai şi parte, dar ai parte de ce? Dacă nu ai carte, ai bani... probabil. Eu, de exemplu, am întâlnit foarte mulţi oameni fără carte, dar cu foarte mulţi bani, precum şi oameni cu foarte multă carte, dar fără bani. Fiecare dintre aceştia tind să deţină o anumită formă de putere, cei cu multă carte - puterea ştiinţei, cei cu bani - puterea banului. Care dintre aceste două puteri este mai mare? Eu zic, ambele sunt la fel, dar în situaţii diferite. În unele situaţii, banii pot face mai mult decât cartea, în alte situaţii este exact invers. Totuşi, în realitate, valoarea omului nu depinde

de ceea ce deţine în exterior, ci de ceea ce ştie, adică deţine în interiorul lui. Dar asta este o altă temă.

Memoraţi asta, dacă reuşiţi: în lumea noastră cel mai mare diavol este ştiinţa. Oamenii pentru ştiinţă îşi vând iubirea, prietenia, idealurile, onestitatea, bunul simţ, sufletul. Îşi distrug spiritul pentru ştiinţă şi cu asta distrug totul din jur. Oamenii dau totul pentru ştiinţă. Dar pentru cauza iubirii, aproape nimeni nu îşi mai dă viaţa. Din cauza pasiunii nimeni nu îşi mai iese din minţi.

Să nu credeţi cumva că încerc să vă îndemn spre ignoranţă şi necunoaştere. Să nu credeţi asta. Eu încerc să atenţionez, să îndrum spre o altă ştiinţă, pur şi simplu, spre o cu totul altă ştiinţă. Ştiinţa despre neştiinţă. Ştiinţa neştiinţei. Spre acelaşi lucru ne îndrumă şi Socrate. Şi când te gândeşti că Socrate făcea asta încă atunci când lumea sentimentelor, trăirilor, intuiţiilor... avea aceeaşi valoare cu lumea ştiinţei. Erau lumi egale ca valoare sau foarte apropiate. Ce fel de sărbătoare poate fi într-o lume a ştiinţei psihologic goală? Să îmi explice cineva şi mie, dacă poate. Dar să îmi explice golul ca un gol al golului! Ştiinţa supremă, în toate tradiţiile spirituale serioase - este o cameră goală, un spaţiu gol, cu pereţii din oglinzi. Acesta este simbolul ştiinţei absolute. Eu nu ştiu nimic, eu, pur şi simplu, pot face camera goală. De aceea, în orice moment, eu ştiu tot ce este necesar de ştiut pentru acel moment. Şi, totuşi, încă nu pot spune Eu ştiu, în acel sens cu care suntem obişnuiţi.

Îmi place să citesc, să diger informaţia, iubesc cunoaşterea, principiul, dar simbolul ştiinţei supreme - este golul, vidul. Lumea ştiinţei este goală din punct de vedere psihologic. Încercaţi să vă strecuraţi acolo şi să rămâneţi un timp. Aţi încercat? Eu am încercat şi chiar am reuşit.

Toţi ne dorim sărbătoarea, mai corect, doar spunem că o dorim. Ne este deja dor de sărbătoare, dar întotdeauna, ca prioritate numărul unu, apare - altceva. În cartea lui Erich Fromm, «Fuga de libertate» se descrie cum, cu ajutorul luteranismului - o variantă a protestantismului catolic - se declanşează în om o sete neastâmpărată de muncă.

Ştiţi cumva câtă sărbătoare era prin secolele trecute? Da, chiar şi în acea perioada a vânătorii de vrăjitoare. Era multă sărbătoare, la care participau cu toţii, de la mic la mare. Nu mai puţin de una pe lună. Acolo, în trecut, oamenii încă mai ţineau viu în minte câte ceva. Noi astăzi, cu toţii, nu avem mai mult de două sărbători mari pe an, la care să participe, cât de cât, lumea. Sărbători la care toată lumea să se bucure, să se distreze, toţi să fie cuprinşi de entuziasm, bucurie... Nu există! Se mai pot construi câteva sărbători, într-adevăr, mai mergi pe stadion ca să îi crăpi capul cuiva cu o sticlă aruncată sau după meci, ca să încingi o bătaie colectivă între suporterii adverşi sau între suporteri şi poliţie. Asta da, sărbătoare! O simţi cu tot trupul câteva săptămâni la rând. Te simţi viu şi plin de viaţă!

(Vă daţi seama, nici măcar ziua naţională a României nu mai este o sărbătoare colectivă, care să fie plină de bucurie, optimism, entuziasm, zi în care toată lumea, indiferent de coloratura politică şi orientările de tot felul, să fie ca fraţii, să glumească, să se distreze împreună, să se împace între ei, să se îmbrăţişeze, să se înţeleagă. Chiar şi sărbătoarea neamului a fost furată, deturnată şi transformată în competiţie politică sau de altă natură. Niciun fel de iubire faţă de neam. Importantă este competiţia şi cel care câştigă. Sărbătorile religioase, mai ales cea a Crăciunului, au devenit sărbători comerciale, pierzându-şi farmecul, bucuria şi trăirea. În loc să ne bucurăm de Naşterea Domnului Iisus Hristos, oamenii se gândesc ce cadouri să cumpere, dacă sunt suficient de scumpe şi, mai ales, dacă nu au uitat pe cineva, pentru a nu da motive de bârfă).

Noi, psihologii, numim aceste forme de manifestare violentă - agresiune necontrolată, nemotivată. Desigur, aşa este. Dar uităm că, deja de la vârsta mersului în picioare, copilul este învăţat, mai corect spus dresat, să nu îşi exprime emoţiile, să nu emoţioneze. Nu le mai dăm voie copiilor să râdă, să plângă, să se strâmbe şi să se maimuţărească. Din copii - direct în roboţi. Producem roboţei. Mergi pe stradă şi vezi un copilaş, încă atât de micuţ - dar deja e biorobot. Te trec fiori. Zombi!!! Uitaţi-vă bine la ei, sunt zombi. Sunt creaţi după chipul şi asemănarea noastră. Şi noi suntem la fel! Noi i-am expus condiţiilor de robotizare create de societate, prin noi. Niciun КГБ (KGB), Siguranţă, Securitate, niciun fel de Intelligence Service nu poate face ce am reuşit şi vom mai reuşi să facem noi singuri din noi.

Aşa că sărbătoarea, desigur, este ceva frumos, dar cam îngrozitor, cam ne este frică, din neobişnuinţă. Poate doar «să luăm ceva la bord», aşa încă mai reuşim uneori. Dar fără asta? Nu reuşim? Dar treaba asta cu alcoolul, de fiecare dată cere tot mai mult şi mai mult! În unele ţări, alcoolul este deja singurul mijloc prin care oamenii mai pot crea o sărbătoare, aparentă bineînţeles, pentru că a doua zi le este extrem de rău, dar îşi aduc aminte că le-a fost şi bine.

- Mamă, mă doare capul de la beţie şi îmi este tare rău.

- Lasă că, în schimb, aseară ţi-a fost bine.

În discotecile din Suedia, dar şi în alte ţări numite civilizate, tinerii sunt întâmpinaţi încă de la intrare cu câteva rânduri de băutură alcoolică puternică şi gratuită, adică din partea casei, ca aceştia să se ameţească repede şi să se poată simţi bine. Patronii sunt interesaţi de aceasta, pentru că, dacă vor reuşi să creeze falsa impresie de bine, tinerii vor mai veni acolo şi la sfârşitul săptămânii viitoare. (M-am simţit bine, înseamnă că discoteca e bună. Mai vreau). Câteva pahărele gratuite cu alcool tare, pe care le amesteci binişor în stomac, formând un cocteil de spirtoase ameţitoare şi uite că se întrezăreşte sărbătoarea vieţii. Tinerii devin mai puţin crispaţi, mai liberi, mai puţină cenzură, aripile iluzorii se desfac şi iată bucuria vieţii. Unii dintre ei, şi mai ales ele, nici nu îşi mai

aduc aminte ce au făcut noaptea trecută în discotecă, cu cine anume şi de câte ori - nu mai contează. Ceea ce contează este că a fost beton, cool, mişto, marfă, ca lumea! Dacă nu mai ţii minte ce ai făcut aseară înseamnă că distracţia a fost una pe cinste. Aceşti tineri, când vin în discotecă, în prima fază au o mare problemă - de a păstra conţinutul alcoolic al paharelor în pahare, iar în faza a doua - de a păstra conţinutul stomacului în stomac. Când, odată, un prieten din Suedia a vizitat Romania, acesta a rămas foarte uimit că la noi tinerii se distrează foarte bine fără a utiliza prea mult alcool. Acest lucru pentru mine a fost un mare compliment, pentru că arăta că, la noi, oamenii încă sunt oarecum mai vii, mai spontani, mai aproape de viaţă decât ei, dar va mai dura mult acest lucru? Asta mă îngrozeşte...

Maestrul m-a învăţat cum să ard în interiorul meu alcoolul. Minimum cincizeci la sută din cei care au învăţat asta, pur şi simplu, beau. Douăzeci şi cinci la sută, au devenit treji, nu mai vor atâta alcool. Douăzeci şi cinci la sută, au învăţat câte ceva şi îi învaţă şi ei pe alţii în continuare... Cu acelaşi rezultat. Câteodată rezultatele sunt chiar mai proaste.

Aşa că noi, fără cunoştinţe, nicidecum nu putem trăi. Numai că această cunoaştere trebuie să fie orientată spre practică. Cunoştinţele trebuie să aibă volum. Altfel vom dobândi acelaşi rezultat ca şi al lui Ramaceraca în meditaţie. A luat loc să mediteze la el în cameră. Dar el descrie o altfel de meditaţie: în aer liber, sub îndrumarea unui experimentat învăţător. De aceea, o astfel de meditaţie nu are niciun efect la noi. Ce să facem? Asta e! Suntem înconjuraţi de unde radio, nemaivorbind de radiaţii, chimizare, emancipare, politizare, globalizare... Capul e umflat de informaţii, absolut neînţelegând pentru ce şi de ce. «Eu nu ştiu pentru ce şi cui îi trebuie asta...». Iată că, astfel, încet - încet apar «halucinele», adică halucinaţiile, ceea ce este, de fapt, o explozie necontrolată a materialului subconştient în conştiinţă.

Sărbătoarea este spontaneitate, este o trăire firească şi vie a propriei fiinţe şi a lumii înconjurătoare. La noi, însă, în timpurile moderne, spontaneitatea asta capătă o înfăţişare oarecum înfricoşătoare. Nu mai ştim să fim spontani, ne-am dezobişnuit. Trebuie să învăţăm din nou.

Sărbătoarea şi spontaneitatea necesită o cantitate enormă de energie emoţională eliberată, ele presupun o eliberare masivă de energie afectivă, emoţională. Străvechii spuneau: «Bogăţia şi belşugul care servesc ca hrană şi îngrăşământ pentru creşterea spirituală nu trebuie evitate». Un ocean de satisfacţie pentru un înţelept. Trebuie să înţelegem că trăirea sărbătorii este o binecuvântată cheltuială de energie. Cu cât mai multă energie depuneţi pentru a vă bucura de orice sărbătoare, cu atât mai multă energie veţi primi înapoi. În lumea trăirilor sufleteşti această lege funcţionează sută la sută.

Aşa că spontaneitatea, desigur, este un lucru extraordinar, dar mai trebuie să şi mâncăm. Ce interesant, ştiţi că nici măcar să ne alimentăm nu mai ştim? Din această cauză, aproape că nici nu mai avem energie. Consumăm mâncare moartă şi devenim morţi încă în viaţă. Un fel de figuranţi prin viaţa asta. Noi suntem ceea ce mâncăm - spune înţelepciunea străveche. (Fiecare om este calculat - ca orice maşinărie - să treacă prin el numai o anumită cantitate de mâncare. Cu cât mai repede o termini, cu atât mai repede mori sau te defectezi. Aşa că, pe lângă faptul că mâncăm mult, mai şi consumăm mâncare moartă, de proastă calitate energetică şi nutritivă). Noi, cei de astăzi, adică civilizaţia roboţilor biologici vii, deja avem nevoie de nutriţionişti care să ne pună în farfurie ceea ce ar fi bine, după părerea lor, să mâncăm. Fiecare om este în sinea lui irepetabil, dar trebuie să mâncăm toţi la fel. Roboţii se alimentează la fel, oamenii se alimentează cu hrana vie pe care numai ei ştiu să o alcagă în funcţie de necesităţi, de nivelul de sănătate, de scopul propus... Oamenii de ştiinţă spun că animalele sunt mult mai raţionale, mai inteligente în a-şi alege hrana potrivită în dependenţă de sezon, de sănătate şi o mulţime de alţi parametri individuali şi niciodată nu consumă mai mult decât le este strict necesar. Asta este o mare problemă a civilizaţiei şi o vastă temă de gândire pentru tine, cititorule.

DESPRE SPONTANEITATE (OARECUM COMIC)

Ce reprezintă comportamentul spontan? Este comportamentul prin care eu fac un anumit lucru pe care chiar vreau să îl fac în acel moment. Nimic mai mult.

Dacă aţi citit cumva creaţia lui Richard Bach, «Aventurile unui Mesia capricios», aţi putut vedea că toată această povestire este construită pe aşa ceva - spontaneitate.

În realitate, la drept vorbind, singurul lucru pe care trebuie să îl învăţam în serios - este spontaneitatea. A-ţi permite să fii spontan este ceea ce pe noi ne încântă observând copiii, urmărind copii de aproape cinci anişori, dacă aceştia, desigur, se află în situaţii mai mult sau mai puţin normale. Se mai întâmplă şi altfel, adică să nu fie. Anume spontaneitatea acţiunilor lor, sinceritatea absolută în orice manifestare ne fascinează. Atunci când devenim maturi, ajungem deja conştient la concluzia că numai **spontaneitatea este acel comportament care afirmă valoarea proprie, autorealizarea în formă şi volum complet**. Atunci încercăm să fim spontani, dar în majoritatea cazurilor nu reuşim nimic. Nu mai avem deprinderea asta, am pierdut-o undeva pe drum. Nu mai avem obişnuinţa. Şi anume de aici porneşte patologia.

În sensul cel mai direct al cuvântului, **orice deformare, inhibare a spontaneității reprezintă o patologie**. Psihopatologie. La începutul cărții, noi neam înțeles, încă o dată amintesc, deoarece știu că a ține minte și a fi atent sunt unele dintre cele mai grele sarcini în acest corp, (Cea mai grea sarcină în acest corp este să ții minte și să fii atent) că folosim termenul de «psihopatologie» în contextul «Psihopatologiei vieții cotidiene», adică nu în sensul strict medical al cuvântului, ci în sensul a ceea ce ne împiedică și nu ne ajunge pentru autorealizarea deplină, deplinătatea sentimentului de sine ca subiect și ca individualitate valorică.

Uitați-vă în momentul de față, vedeți, mă ascultați pe mine sau mă citiți, ce este aici de temut?

Uitați-vă fiecare la sine pe dinafară și pe dinăuntru. Cine dintre voi este liber aici? Spontan? Ce fel de teamă este asta? Și de unde e dobândită aceasta? Această teamă se datorează părinților voștri, deoarece ei cândva v-au explicat foarte bine și insistent, mulți ani la rând, cum trebuie să vă comportați, cum e bine, cum nu e bine, cum e frumos și cum e urât, ce e frumos și ce e urât, ce este bine și ce este rău. Tot ei vă apreciau, vă stimulau, lăudau, mângâiau pentru ceea ce făceați cum trebuie sau vă pedepseau pentru ce nu era făcut, gândit, exprimat, cum trebuie. Același lucru l-au făcut alții cu voi mai târziu la grădiniță, apoi la școală, apoi la liceu, facultate, armată, serviciu și tot așa mai departe. Astfel încât fiecare om știe sau bănuiește că, în general, el nu este chiar așa cum trebuie. Odată ce tu nu ești chiar așa cum trebuie sau chiar deloc nu ești așa, atunci reiese că tu trebuie să te urmărești, să te spionezi, să te controlezi. Să nu cumva... rușine... rușine... rușinică... ce va zice lumea, va râde de tine... ești nebun... tâmpit... idiot...

Mulți, foarte mulți părinți au în arsenal o frază îndrăgită: «Tu trebuie să te urmărești, să te controlezi. De ce nu ai grijă de tine?». Dar ce înseamnă asta - a urmări, a avea grijă de tine? Asta înseamnă a genera în tine însuți un supraveghetor, controlor, numiți-l cum doriți, cenzor, care va trebui tot timpul să urmărească cum tu însuți te comporți, cum stai, cum vorbești, cum gesticulezi, zâmbești... te îmbraci, te dezbraci... și așa mai departe, până la limită. La un moment dat, se ajunge ca absolut totul să fie supus controlului sau cenzurii. Unii oameni, când sunt puși în fața unui grup, nici nu mai știu să vorbească, pentru că în acele momente ei, de fapt, sunt preocupați de propria spionare, ei încearcă să se spioneze pe ei înșiși, în loc să vorbească, să comunice ceva. Și, desigur, nu poți face două lucruri în același timp și pe ambele să le și faci bine. Iată că apare bâlbâiala, mintea se întunecă, cuvintele dispar, ideea se pierde, abia acum îți dai seama că nu ai spus nimic concret și valoros și imediat își face apariția rușinea, sfiala, crește tensiunea, se usucă gura și omul pleacă plângând din fața grupului. Astfel, acesta deja va avea o

mare frică de a mai apărea vreodată în faţa altor oameni pentru a le comunica ceva. Va prefera să tacă în banca lui şi să îi asculte pe alţii, mai spontani.

Lucrul acesta este atât de complicat şi necesită atât de multă energie şi timp, încât nu mai poţi face nimic altceva decât să te spionezi pe tine însuţi.

Şi care este rezultatul? Iată care este. Astfel se ajunge la situaţii tragicomice. S-au întâlnit doi oameni. Ambii duc dorul după o conversaţie omenească vie, după o înţelegere reciprocă profundă. Unul se străduieşte să ghicească cum doreşte celălalt să se comporte. Al doilea încearcă şi el să ghicească acelaşi lucru. Primul observă: el nu se comportă aşa cum ar trebui. Al doilea, privindu-l pe celălalt: ceva la el nu e aşa cum trebuie, nu e în regulă... Înţelegeţi?

Mă veţi întreba probabil: «Ce e de făcut?»

Ori săriţi în apă şi înotaţi, ori tot timpul veţi merge pe mal gândindu-vă: «Oare se cuvine, e bine, dacă eu o să mă scald în apa asta a mării? Oare în locul acesta? Nu, poate mai încolo! Dar ce vor zice oamenii? Ce m-a apucat aşa, deodată, să sar în apă? Dacă nu o să pot înota în stilul corect?», «Stau cuminte, că sigur mă fac de râs!».

Aţi conştientizat oare că majoritatea interdicţiilor s-au învechit demult şi se adresau numai copilului şi nu vouă de acum? Aţi conştientizat, oare, că, în general, majorităţii oamenilor le este absolut indiferent cum, într-adevăr, vă comportaţi? Oamenilor le este indiferent acest lucru, pentru că fiecare om este preocupat de propria spionare şi de propriile lui temeri. Acest aspect trebuie să îl înţelegeţi bine. Dacă aţi conştientizat asta, atunci veţi înţelege că nu vă puteţi dori nimic atât de supranatural sau nefiresc din care să nu îşi dorească şi alţii.

Puteţi fi spontani şi niciun fel de pedeapsă nu va urma. **Frica de a fi spontan reprezintă unul din izvoarele extrem de nocive ale patologiei vieţii cotidiene şi anume asta face ca viaţa să ne trăiască pe noi, în loc să fie invers, adică noi să ne trăim viaţa proprie, unică şi irepetabilă într-o formă cât mai completă.** Toată «viaţa» ta reprezintă obiectivarea relaţiilor «tale» cu realitatea. Viaţa reprezintă un act creativ de realizare a dorinţelor. Chiar şi dorinţele iraţionale sunt mai bune decât lipsa dorinţelor.

Nimeni nu vă va lua îngheţata şi nu vă va încuia în casă; nici la colţ nu vă va aşeza, nimeni nu vă va interzice să vă uitaţi la filmul cu desene animate dorit... Vă vor lăsa şi în oraş, dacă dumneavoastră asta doriţi. Această frică de spontaneitate este o sursă colosală a patologiei vieţii de zi cu zi. Aceasta reprezintă piramida temerilor copilăriei, pe a cărei lungime de undă încă mai sunt acordate concepţiile mental-vizuale, mental-imaginative, reprezentările, asocierile de idei dobândite în anii adolescenţei şi maturităţii. Merită să priviţi această piramidă, liniştit, atent, cu ochii maturului, cum de îndată aceasta, cu de la sine putere, începe să se dărâme.

Poate, acum şi aici, cineva doreşte să doarmă, ascultând ce citeşte altul cu voce tare din această carte. Să doarmă! În starea de semi-adormire, materialul se asimilează la fel de bine, de fapt, chiar mai bine, deoarece mintea se deconectează, nu mai controlează: «Ce tot vorbeşte ăla acolo? Dar poate oare aşa ceva să fie? Prostii! Dracu ştie! Totul e posibil. Cum să înţeleg asta? Bine, bine, să vorbească».

Noi avem o mare problemă, deoarece oamenii «ştiu» cum trebuie să ne comportăm, cum trebuie să gândim, să acţionăm... Noi avem o tendinţă enormă, imediat să îi facem unui om liber o observaţie, o atenţionare. Pentru că şi noi vrem ca el, dar ne este teamă. Şi atunci ne este mult mai uşor să spunem că el este un needucat, tupeist, neobrăzat şi imoral, prostu' dracului... Noi ne răsucim în noi înşine ca nişte cârpe după spălat, iar acest lucru inevitabil conduce la creşterea nivelului de nervozitate. Suntem civilizaţia nevroticilor şi istericilor. Priviţi în jur, veţi vedea numai manifestări clare ale isteriei generale şi ale nevrotismului spasmotic.

Acea manieră de comportament a străinilor, în general, care pe noi ne uimeşte, mai ales pe domnişoare, în realitate nu este spontaneitate deloc! Din punctul nostru de vedere, ei par a fi liberi, deoarece trăiesc într-o societate democratică cu adevărat sau câtuşi de puţin adevărată. Dar spontaneitatea, acolo, la ei, reprezintă o problemă la fel de mare ca şi la noi, poate chiar şi mai mare, în mod sigur mai mare. Spontaneitatea lor reprezintă efectul de halou al nostru, ceea ce înseamnă că atunci când îi privim sau observăm, facem acest lucru prin intermediul anumitor prejudecăţi sau preconcepţii pe care tot noi le-am creat. Cu alte cuvinte, din start îi privim pe aceştia într-o aură distinctă. Dacă spontaneitatea nu era o problemă la ei, atunci nu se înghesuiau cu zecile de mii pe un stadion, ca să poată urla, ţipa, strâmba, îmbăta, scuipa, scărpina... prefăcându-se că ascultă muzică sau că le place meciul de fotbal.

Nivelul ridicat de nevrozare este problema covârşitoare a marilor oraşe contemporane. Această problemă a apărut, însă, ca rezultat al constrângerii sferei emoţional-afective.

Rezultatele cercetărilor psihologilor americani, şi nu numai, arată că, deşi diferenţele economice ale modului şi nivelului de viaţă, ale bunăstării, sunt enorme, procentul nevrotizării în Anglia, SUA, Canada şi la noi este aproximativ acelaşi.

Această problemă a apărut şi la ei şi la noi, ca urmare a frustrării în sfera emoţional-sensibilă. Americanii au o viaţă materială mult mai bună ca noi, dar nu au o viaţă socială, de relaţie. Noi avem o viaţă social dezvoltată, pentru că suntem obligaţi să relaţionăm cu tot felul de oameni pentru a ne atinge scopurile şi pentru că la noi anume relaţiile sunt cele care pot propulsa omul de pe o scară socială pe alta, dar nu avem o viaţă material-financiară satisfăcă-

toare. Ambele lipsuri produc frustrări de aceeaşi intensitate şi cu aceleaşi efecte. (Americanii nu îşi pot permite să piardă timpul relaţionând cu alţi oameni aşa cum o facem noi, dar noi nu ne putem permite să trăim o viaţă financiară aşa cum o fac ei. Noi avem mulţi prieteni şi amici în cele mai diverse structuri sociale şi poziţii, ne întâlnim cu aceştia la un grătărel, la un pescuit, la o distracţie, ne mai contrazicem, ne mai certăm, ne mai împăcăm, ne mai iubim şi urâm, se întâmplă ceva, dar nu avem bani. Americanii au bani, dar nu au parte de relaţii interumane diversificate, de viaţă socială colorată... Pe lângă aceasta, îmi permit să spun că în lume sunt două forme mari şi late de inteligenţă dacă doriţi, de feluri de a fi, de a gândi şi acţiona. Una este cea asiatică, care se bazează pe şiretlic, pe sentiment, emoţie, viclenie, afect, subiectivitate şi cea europeană care se bazează pe instruire, învăţare, pragmatism, obiectivitate. Noi, românii, nu suntem nici, nici. Noi le deţinem pe ambele şi, din acest motiv, una spunem, alta facem, alta credem şi tot aşa mai departe, până când nici noi înşine nu mai ştim de unde am pornit şi unde trebuie să ajungem. Noi suntem credincioşi şi atei în acelaşi timp şi ambele roluri le jucăm foarte bine, de aceea se ştie că românul este un mare artist, poet, actor, tot ce doriţi... Prietenii noştri sunt şi duşmanii noştri, în acelaşi timp. Suntem foarte prefăcuţi - actori. Noi nu suntem europeni din acest punct de vedere, noi suntem euroasiatici şi, geografic, suntem plasaţi chiar la porţile Asiei. Noi suntem Eurasia. Din acest motiv, nimeni nu ne poate înţelege, nimeni nu ne poate pătrunde, nici măcar noi. Noi suntem spontani şi controlaţi, reţinuţi, în acelaşi timp. Ne aprindem şi ne stingem la fel de uşor. Nimic nu durează prea mult la noi. Pentru astăzi ai fost apreciat - mâine vei fi pedepsit sau invers. Priviţi în istorie şi veţi vedea ce vreau să spun eu aici).

Japonezii au început să creeze parcuri de joacă pentru maturi, unde aceştia pot să fie oameni maximum de spontani: să se tăvălească prin noroi, să ţipe, să alerge, să se lupte, să meargă zid în zid. Ei văd în toate acestea un mare folos, atât pentru omul concret, cât şi pentru treburile şi interesele firmelor. Dar ei încă nu îşi dau seama că, în viitor, oamenii se vor deprinde să fie spontani numai în acele parcuri, nu şi în societate sau la firmă, în familie, pentru că toate acestea, în afară de parc, sunt alte lumi şi poţi fi judecat, pedepsit, mustrat. Vor apărea în viitor chiar şi afirmaţii de felul : «Auzi! Atenţie! Aici nu eşti în parcul de distracţie pentru maturi! Puţină seriozitate, te rog! Da!? Dar e posibil aşa ceva?» şi gata cu spontancitatea, trăiască nevrotizarea!

Cu cât viaţa noastră este mai supusă celor mai diferite convenţii, cu atât mai mult ne vom controla propriul comportament, pentru a fi în corespondenţă cu tot felul de reguli, convenţii. Dar, cu cât încercăm mai mult să controlăm viaţa, comportamentul, cu atât consumăm mai multă energie, deoarece, în caz contrar, ai putea fi pedepsit, arătat cu degetul, mustrat, sancţionat... Astfel, omul încetează să mai creadă în emoţiile sale şi, chiar atunci când ajunge în propria casă, nu se poate elibera de autocontrol, nu poate fi spontan nici măcar cu propria soţie sau propriul copil.

Frustrarea în direcţia emoţional - afectivă duce, în mod sigur, la

scăderea tonusului, a poftei de viaţă. Astfel, apare renumitul paradox: bunicile noastre sunt cu mult mai energice şi mai pline de viaţă decât nepoţii lor. Câteodată, priveşti o bătrânică şi rămâi uimit de energia, activitatea, mobilitatea, ritmul şi temperamentul acesteia, iar privind nepotul, constaţi că acesta este un bătrânel obosit şi epuizat, într-un cuvânt - boşorog, trup ambulant, robot al generaţiei PRO sau McDonald's.

Americanilor le este necesară spontaneitatea pentru a putea să îşi dorească totul deodată şi să nu se lege de nimic. Nouă, însă, ne trebuie spontaneitate, pentru ca, măcar o dată în viaţă sau poate în istorie, să ne dorim ceva anume (nu contează ce!) cu adevărat. În trecut erau mai mulţi oameni obsedaţi, posedaţi, fixaţi, cum mai doriţi, care doreau ceva cu înverşunare, cu ardoare. Doreşte astăzi cineva ceva? Cu adevărat? Unde este acela!? Să îi arătăm noi lui, păi da' se poate? Chiar aşa, nu îi este ruşine? Păi, noi ce facem aici? Fiecare face ce vrea? Spune şi tu!

Noi citim multe cărţi scrise pentru absolut alţi oameni, a căror lume sentimental - emoţională de multe ori era mai grandioasă şi mai puternică decât lumea gândirii raţional - logice. Până în secolul XVII, pe Pământ, în general, nu exista o astfel de societate, în care să domine gândirea asupra trăirilor. Vă daţi seama? Nu existaaaaa...! De aceea şi anume din acest motiv, anumiţi gânditori, care au reuşit să îmbrace sentimentele şi trăirile lor într-o formulare logică, ne şochează pe noi până şi astăzi.

Marele pătrat - ca să vedeţi - nu are colţuri! Pentru ce atunci îl tot laudă? O prostie, nu alta! Sau: «Acel ce merge înaintea mea merge în urma mea», Lao Tzî. Ce ar fi spus, oare, Descartes în această privinţă acestui Lao Tzî? Este doar o exprimare a trăirii, nu o exprimare a gândirii.

Se zice că Heraclit a întemeiat geometria. El nu a întemeiat nimic, el doar trăia în lumea trăirilor cu slabe manifestări ale reflectării mentale. Noi suntem cei care trăim, deja de vreo trei sute de ani, în lumea gândirii cu slabe scântei de trăire emoţională. Şi nu înţeleg ce tot ne agăţăm de Zen, de acelaşi Budism, Sufism, Teosofie şi alte treburi din acestea exotice. Ne agăţăm cu disperare şi noi, şi ei, şi toţi, pentru că încercăm să găsim lumea trăirilor sufleteşti - raiul pierdut.

Dar atunci, când ne agăţăm de acestea, ce facem? Încercăm să ne raportăm faţă de ele ca faţă de nişte obiecte pe care putem să le înţelegem. De aceea, în rezultat, avem astfel de lucruri cum ar fi un fel de karate bucureştean, yoga românească, budism moldovenesc şi aşa mai departe. Apar toate aceste comedii pentru că noi trăim sprijinindu-ne pe raţiune, imagini mentale, reprezentări mentale, pe convenţii raţionale, care, între timp, au devenit deja iraţionale, deoarece apariţia lor este ascunsă adânc în întunericul subconştientului.

De ce nu putem zâmbi pe stradă? Cine îmi poate explica? Toți știu că nu se cuvine, nu este politicos și lumea poate să creadă că ești nebun. Și acum, explicați-mi, de ce? Nimeni nu poate explica de ce. Eu zâmbesc des, chiar râd în hohote pe stradă: Credeți că sunt nebun? Când vorbesc despre asta, toți încearcă să mă învețe: Desigur tu ești ca un maestru, dar totuși în jur sunt oameni și eu sunt alături de tine, ce vor crede aceștia despre mine?! Vă dați seama, eu râd în hohote, și el se întreabă ce o să creadă lumea despre el, nu despre mine, ci despre el. Eu încetez să mai zâmbesc și încep să strig cu voce tare, foarte emoționat: Ce se întâmplă?! Oamenii mor! Nevrotizarea populației! - Da, desigur, tu ești Maestru, eu sunt elevul tău, dar te rog, nu trebuie să faci asta! Eu, desigur, fără doar și poate, sunt elevul tău, dar numai atunci când nimeni nu ne vede!

Asta ce este? Nu este oare o patologie? Cui îi este periculos sau dăunător râsul meu pe stradă? Ce se va dărâma de la acesta? Sau poate râsul meu va perturba circulația rutieră, va crea o situație de accident, de blocaj al traficului? Nu. Dar toți știu: râsul nu este OK, ceva nu e în ordine cu el. Oare nu cumva râde chiar de noi? Dacă este așa, și cu siguranță este așa, atunci să îi arătăm noi lui cine e prostul aici! Și îți arată - că proștii sunt chiar ei.

Am venit la teatru sau la cinematograf, este foarte comic - eu râd în hohote de mă tăvălesc pe jos! Deja nimeni nu mai vizionează filmul, deja acesta devine absolut neinteresant ce se petrece acolo; interesant e de ce acela, de unul singur, își permite să râdă în hohote?! Oamenii, tot timpul, chiar și în cinematograf, sunt permanent sub controlul rațiunii. Tot timpul. Dar unde au dispărut sentimentele, emoțiile?

Știți ceva, dacă trebuie ridicat cuiva un monument la fiecare colț de stradă și prin toată lumea, atunci acesta trebuie să fie ridicat tovarășului Descartes. Prin toată Europa și în America, în fiecare intersecție, câte un monument în cinstea lui Descartes. Acesta, da! Adevărat conducător al civilizației noastre. Cine este acela - Lenin... Lenin era un mojic înfierbântat, prost crescut și needucat, foarte urât, înjura când era cazul și era cazul de foarte multe ori în cursul zilei. Când Lenin l-a numit pe Gogol nemernic, ticălos imperial, a pus trei semne de exclamare și de două ori a subliniat! Dar, iată, Descartes... Cogito, ergo sum. Poți să zâmbești, să râzi, dar numai așa, ca dinții să nu se vadă. Nu cumva tu ai dinții urâți? - Nu, eu am dinții foarte frumoși, dar nu este frumos, nu e politicos. Eu, în schimb, am dinții nu prea frumoși, dar totuși râd cu gura până la urechi.

Se mai derulează filmul și uite că acum toată sala râde cu așa o ușurare, din tot sufletul, (observați, nu din toată mintea, ci din tot sufletul) în hohote, se cutremură sala, râsul lor devine atât de molipsitor, încât încep să râdă și cei mai constipați emoțional spectatori - aceștia nu râd de ce văd, ci

de felul în care râd ceilalţi. Dar eu abia aştept să văd cum vor mai râde aceştia acolo, afară, în faţa sociumului...!?

Înţelegeţi cum stau lucrurile pe aici? Dacă nu există o lume deplină a trăirilor sufleteşti, completă, dacă spontaneitatea dispare, scuzaţi-mă, atunci chiar şi în patul conjugal, alături de femeia iubită - cogito ergo sum, iertaţi-mă încă o dată. Nu întâmplător există un astfel de proverb: «Adevărul, ca şi pe femeie, noi îl iubim numai prin întuneric». Pentru ca nimeni să nu vadă, Doamne fereşte! - nu e bine. Dacă japonezii rezolvă problema aceasta construind parcuri de joacă pentru adulţi, oare aceasta nu spune nimic? Dacă adulţii privesc filmele cu desene animate pentru copii! Tot nu vă spune nimic? Eiii, conducători ai marilor şi micilor state, politicienilor din cele mai diverse guverne, chiar atât de orbi sunteţi? Chiar nu vedeţi nimic? Eu cred că ei văd totul destul de bine, dar le convine acest mers nefiresc al lucrurilor. Pentru ei, este chiar bine. Un electorat compus din roboţei este mult mai bun, mai previzibil, mai manipulabil, mai docil, decât un electorat compus numai din oameni vii, spontani, treji - deştepţi adică.

Unde mai sunt ascunse ultimele rezerve de spontaneitate? Mai mult nicăieri, nu mai există, am pompat-o pe toată. Trebuie să mai scoatem ceva din rezerva de stat, că nu se mai poate, iar situaţia devine critică.

Explicaţi-mi cum, în aceste condiţii, să înveţi pe cineva creativitate? Nicicum. Nu este chiar obligatorie această spontaneitate, există oameni a căror spontaneitate este de altă natură.

Foarte bine, fie de altă natură, de alt gen, de altă origine şi... orice doriţi, dar să fie măcar ceva!

RAŢIUNEA ŞI EMOŢIONALITATEA

Faptul că, în secţiunea raţională, toţi suntem diferiţi, l-am clarificat deja, acum trebuie să înţelegeţi că şi în plan emoţional suntem la fel de diferiţi! De aceea, nu este nevoie deloc să ne prefacem că toţi suntem reţinuţi, bine crescuţi, (adică bine dresaţi) cultivaţi şi educaţi.

Ştiţi cumva care este procentul de impotenţă psihogenă la noi în ţară? Şaptezeci. Dar în Suedia care este? Optzeci şi doi. Frigiditate psihogenă - în Letonia - cincizeci şi cinci, în Suedia - şaizeci şi cinci.

De ce? Pentru că şi la serviciu şi acasă sunt numai convenţii. Acesta este un preţ îngrozitor. Aceasta este o catastrofă globală. Impotenţa de toate felurile şi frigiditatea «întinereşte», adică afectează persoane din ce în ce mai tinere. Şi, bineînţeles, drept urmare, apare căderea nivelului cultural şi artistic. Este firesc să se întâmple aşa ceva, deoarece cultura, arta şi teatrul în

general, îşi au rădăcinile în lumea trăirilor emoţionale. Nimeni nu a spus încă: Simt, retrăiesc, plâng, râd, compătimesc, duc dorul, mă enervez, iubesc, urăsc, îmi manifest sentimentele - înseamnă că exist. Adevărat că Buddha a insinuat ceva în această direcţie. Dar asta a fost demult, în trecut. Descartes, însă, e adevărat, e omul nostru, mai corect spus - imaginea lui Descartes, aşa cum l-au descris alţii.

La prima vedere, pare un lucru atât de simplu de înţeles... Nici eu n-am putut înţelege acest lucru mult timp, până când am aflat odată de la cineva, pasionat de ceea ce studia, că formaţiunea reticulară şi structura creierului care răspunde de tonus se găsesc într-o relaţie intimă. Astfel, prima distrugere pe care o sufereau acei Cernobâlo-lichidatori era o afecţiune legată şi declanşată de faptul că sfera emoţional – sensibilă nu rezista, adică nu rezista lumea trăirilor. Dar, după cum bine ştim, anume **trăirile emoţionale reprezintă sursa de bază în cunoaştere. Numai trăirile păstrează întregul poziţiei, integritatea spaţiului conştiinţei, integritatea realităţii ei subiective ca atare, chiar dacă aceste trăiri sunt incomplete, sunt separate şi mărunţite, trunchiate şi au diferenţieri al paşilor constructiv-logici.**

Priviţi cum se simplifică lumea. Sunt tot mai puţini şi mai puţini oameni care simt o adevărată satisfacţie, trăind puternic emoţional, ascultând, să zicem, a cincea Simfonie a lui Beethoven. Dar tot mai mulţi oameni primesc o reală satisfacţie de la uite asta: «Oooooofff, viaţa mea!» sau «Fata mea cu ochii verzi... vino să mă vezi». Din ce în ce mai puţini oameni înţeleg profund versurile cântecelor unor formaţii precum Phoenix, Pasărea Colibri, Iris...

Sărăcirea sferei emoţional-afective este cauza nevrotizării. Manifestarea acestei sărăciri: tot mai puţină şi mai puţină spontaneitate în comportamente.

Dar scăderea nivelului de spontaneitate, a nivelului comportamentelor spontane mai conduce şi la faptul că omul îşi conştientizează tot mai puţin valoarea de sine, ca şi subiect. Propria lui valoare. Valoarea însăşi a faptului vieţii. Şi astfel, omul spasmotic începe să se agaţe de cu totul alte elemente şi anume de elemente exterioare, pentru a dovedi valoarea sa chiar şi lui însuşi, valoarea funcţională şi socială, statutul social, prestigiul, imaginea, ambalajul. Cu cât nivelul de spontaneitate a omului este mai mic, cu atât mai scăzut va fi şi gradul de autoapreciere, de respect de sine, de dragoste faţă de alţii şi faţă de viaţă, în general. Un om lipsit de spontaneitate va urî pe toţi cei care sunt spontani, pentru că sunt imprevizibili, greu de controlat, va urî şi viaţa, pentru că şi aceasta este la fel. Cu cât gradul de spontaneitate a omului sau a societăţii umane este mai mare, cu atât mai mare va fi şi gradul de autoapreciere, de respect faţă de neam, tradiţie, spiritualitate... viaţă. (Din acest motiv

anume, la noi în țară, foarte des, de fapt la fiecare pas, toți confundă avuția sau funcția cu valoarea omului. De aici apare un fel de corupție la toate nivelurile. Dar nu corupția la nivel înalt mă deranjează, aceasta există pretutindeni în lume, mai mult sau mai puțin vizibilă. Și, psihologic vorbind, corupția la acele nivele are câteodată chiar un rol pozitiv, în anumite momente ale istoriei. Pe mine mă deranjează corupția de la ghișee, din stradă, a polițistului care ar trebui să fie în slujba mea, a medicului, a funcționarului public în general. «Eu sunt funcționar - tu depinzi de mine, tu vei fi funcționar - eu voi depinde de tine. Eu sunt polițist - tu ești prostu', tu ești polițist - eu sunt prostu'» și tot așa mai departe, indiferent pe unde întri. Funcționarii, în mintea omului, se asociază cu statul. Urăsc funcționarii aceștia nesimțiți și aroganți - urăsc statul. Așa ajungi să nu îți mai poți suporta propria țară, propriul stat, propriul popor, propriii părinți, frați și surori și... hai în lumea mare. Sau, când vine timpul alegerilor, prefer să aleg un conducător care ar putea să le dea la toți peste nas, iar pe unii să-i împuște în public, în piața cea mai mare a orașului. Dacă cineva va îndrăzni să analizeze psihologic ceea ce s-a întâmplat în România după revoluție în direcția alegerilor, va vedea foarte ușor care a fost motivația populației pentru a-l alege drept președinte pe Vadim Tudor, Ion Iliescu, Constantinescu... Populația, sociumul este un organism viu și nu îți poți bate joc la nesfârșit de acesta. Deja acum unii politicieni își dau bine seama că... gata, nu se mai poate ca înainte, ceva s-a întâmplat, dar nu se mai poate tot așa, pe față, trebuie de făcut ceva... dar nu le trece prin minte ce anume).

Unii au avut noroc, ei au un ambalaj foarte frumos și scump, alții - nu. Dar omul încă e viu. Și, dacă voi înșivă doriți ca în această direcție măcar cât de cât să vă ajutați și dacă într-adevăr, în mod real, doriți să îi ajutați și pe alții, va trebui să dobândiți un efect maxim în însușirea metodei stărilor funcționale diferențiate... Oamenii «deștepți» ar fi numit-o pe aceasta poate: «Meditație ghidată (teleghidată poate), transcendentală, vitală, astralomentală...» Haideți să compunem o denumire cumva deșteaptă, frumoasă, comercială! Să schimbăm ambalajul, nu de altceva, dar ne-am cam plictisit. Să împachetăm ceva în altceva, într-un ambalaj mai contemporan.

Făcând o legătură a acestei metode cu problemele spontaneității, cu problema învierii, reanimării lumii trăirilor și nu a emoționării (maimuționării) - înțelegere despre emoții la nivelul mediu de istericitate, trebuie să înțelegeți că eu aici vorbesc de trăiri reale și profunde.

Ceea ce eu numesc emoție creează o impresie tristă asupra unui profesionist. Cum pătrunzi în teatru sau privești pe marile și micile ecrane (pe sticlă sau la sticlă, uitând că dincolo de aceasta sunt oameni vii, cu suferințele grandioase, cu viețile lor), sau asculți ceva din muzica radiourilor, sau cea care cântă prin toate piețele și nu numai, imediat îți trece prin cap: «Doamneeeeee, de unde să luăm atâția medici și psihologi buni ca să îi poată trata pe toți acești domni și doamne, domnișori și domnișoare, de neurastenie și isterie...?»

După asta, intri pe la medici. Aceia dintre ei care sunt mai în vârstă decât mine, încă mai treacă-meargă, unii stau chiar bine, dar cei care sunt mai tineri - ei înşişi sunt aproape distruşi, mulţi au luat-o razna de mult. Ce se face prin spitale... e ceva uluitor. Vă sfătuiesc să observaţi mai bine aceste locuri şi oamenii de acolo, deoarece cuvintele sunt prea puţine, dar de muncă este mult. Vizitând des aceste curăţătorii ale spiritului uman, aceste pre-iaduri pe pământ, nu ştiu cum voi, dar eu şi astăzi, ne mai prindem la ideea lipsei de spontaneitate. Bolnavii de acolo, dar şi medicii, nu duc lipsă de aşa ceva. Cel mai important este ce se petrece acolo şi nu cuvintele. În general, e o propagandă totală pentru un mod sănătos de viaţă. Ce fel de propagandă? E simplă, vrei să râzi - râzi, vrei să plângi - plângi, vrei să mergi mişcându-ţi picioarele cu mâinile - mergi, să mergi sărind într-un picior - dă-i bătaie, vrei să te strâmbi la cineva, să-i arăţi limba sau orice altceva - eşti liber s-o faci. Oricum, toţi vor crede că eşti bolnav sau nebun şi nimeni nu se va supăra pe comportamentul tău spontan. **Dacă asta, adică comportamentul tău, nimănui nu îi dăunează în sensul direct al cuvântului, poţi face orice îţi doreşti!** Uite, acesta şi este modul sănătos de viaţă.

De multe ori, stăteam de vorbă prin saloane cu nomenclaturişti şi oameni de afaceri, care îmi erau mie interesanţi. Aceştia te invită să mănânci cu ei şi vorbesc, uite una, uite alta şi tot aşa câte unul întreabă: Ha-ha-ha, Anatol, ha-ha (bătăi pe umăr)... Tu câţi ani ai? Eu îi răspund: Am patruzeci.

- Daaa... Dar de ce, cum te-ai păstrat aşa de bine?» - mă întreabă acesta, iar eu îi răspund: - Uite aşa, pur şi simplu, zâmbesc mai mult, când îmi vine să râd şi plâng atunci când îmi vine să plâng. Asta este tot. Tot secretul.

Înţelegeţi? De aceea, eu pot să rezist trei zile de maraton psihologic, dar ei deja nu mai pot, sunt prea mult desincronizaţi, dereglaţi. Tot din acest motiv mie îmi este interesant să trăiesc, dar lor - deja nu. Înţelegeţi, la mine în interior mai arde un mic soare, dar ei sunt deja în ceaţă. Anume aceasta este cea mai mare calitate şi valoare a metodei stărilor funcţionale diferenţiate. **Conştientizarea este necesară pentru lărgirea lumii trăirilor. Necesitatea creşterii spontaneităţii în comportamentul propriu, necesitatea unei emoţionalităţi deschise este pentru mărirea diapazonului propriu.**

Acesta, într-adevăr, este un mod de viaţă sănătos. Altfel, se ajunge în cu totul altă direcţie. În care? Uitaţi-vă ce se întâmplă în Parlamentul nostru şi o să vă daţi seama. Cei mai mulţi de acolo sunt oameni morţi din punct de vedere psihologic, emoţional. Sunt încă vii fizic, fiziologic, dar psihologic... Mai mult de jumătate sunt deja în ceaţă afectivă, pe jumătate morţi, aici, în lumea asta, doar mai fac figuraţie. Unii au un nivel afectiv egal cu al unui copil de 6 - 8 ani. Ce responsabilitate...? Ce datorie, onoare, cinste ...? Dar noi îi alegem pentru că sunt ca noi, ne reprezintă. Trezeşte-te, române...! Adică trezeşte-te la

viaţă, la sentimente, trăieşte, că doar ai fost aşa cândva şi ce bine era! Atunci România era centrul Europei şi al culturii, al civilizaţiei şi a câte şi mai câte şi toate bune... Din sentimente profunde se creau valori şi se făcea politică, se iubeau oamenii între ei altfel şi se urau tot altfel. Dar era multă viaţă. De ce ai adormit, cine te-a hipnotizat, astfel încât numai iluzii vezi?

Preşedintele Băsescu ne-a promis că vom trăi bine. Păi, a trăi bine nu înseamnă a trăi bogat. Trăirile nu au de-a face prea mult cu lucrurile exterioare. A trăi bine înseamnă a trăi profund, orice ai face, indiferent de condiţiile materiale. Aşa că, dacă preşedintele face puţină psihologie cu românii, aceştia pot destul de uşor, şi aproape fără cheltuieli materiale, să-şi atingă scopul propus - a trăi bine. Vilele şi maşinile nu le luăm cu noi dincolo, dar trăirile rămân singura noastră bogăţie cu care plecăm. Am multe trăiri, înseamnă că am trăit, nu am multe trăiri, înseamnă că nu prea am trăit în această lume. **«Viaţa omului nu se măsoară prin numărul de respiraţii acumulate într-o viaţă, ci prin numărul de evenimente care ţi-au tăiat respiraţia»**, spunea cineva. Prin numărul evenimentelor interioare şi exterioare care te-au făcut să râzi, să plângi, te-au pus pe gânduri, te-au exaltat, te-au înaripat... A trăi bine nu înseamnă a avea obligatoriu numai trăiri pozitive. Nu! Orice trăire este viaţă şi ne vom aduce aminte de ele, iar la un moment dat trăirile negative s-ar putea să devină chiar foarte pozitive. Aici totul depinde de atitudine, de felul de a vedea lucrurile.

Astfel, am analizat încă o sursă a «psihopatologiei vieţii cotidiene». Această patologie vine din frustrarea lumii trăirilor, sărăcirea ei de sentimente în ultimii 300 - 400 de ani de dezvoltare a civilizaţiei umane prin implementarea violentă a tot felul de convenţii, religii, doctrine, reguli de comportament, ce nu permit omului un comportament liber, spontan, adică un comportament valoric. **Dacă comportamentele sunt în conformitate totală cu regulile şi convenţiile, atunci valoarea nu este a ta, ci a convenţiilor.** Tu eşti un supus devotat al acestora, deci eşti un rob, nu eşti liber şi nu vei fi în nimic. Tocmai tu eşti acela care îţi furi propria libertate, nimeni altul. Urmările acestora le putem vedea (acum voi încălca o normă) chiar şi atunci când omul îşi face nevoile fiziologice la el acasă, în WC, trăgând zăvorul uşii pe dinăuntru. Verificaţi chiar pe voi. Nici măcar acolo nu sunteţi liberi!

Nu numai faţă în faţă cu lumea, nu numai vorbind despre lucruri spirituale, dar chiar şi în intimitate cu sine - nu poţi fi spontan. Nici cu soţia în pat nu poţi fi spontan şi liber. De aceea, îţi este foarte greu să înţelegi ce este acela un impuls, ce este momentul adevărului, ce este rezonanţa. De atât de multe ori am auzit, de la unii şi de la alţii, ce reprezintă aceste lucruri, mai sus menţionate, încât dacă mi-aş fi reţinut râsul, atunci de foarte mult timp aş fi explodat, din cauza «părerilor» auzite.

OMUL ESTE CREAT PENTRU A FI FERICIT

Odată cineva m-a întrebat: «Se poate să mergi pe calea spiritualității în fustiță scurtă?» În fustiță scurtă este foarte comod. Pe calea spiritualității - extraordinar! Dar fără pantaloni, în general, știți cât de comod este?

Aveam un prieten care, în fiecare an, lucra într-o tabără de vară. Toată perioada acesta nu purta pantaloni, umbla doar în șort. Dar cum muncea acesta! Spontan! Vesel mereu și plin de viață! Mulți îl invidiau.

Câteodată are sens să te apuci de păr și să te tragi afară din băltoacă; câteodată chiar și epatarea, dacă conștientizați pentru ce faceți asta și înțelegeți că aceasta este o măsură temporară - este bună. Mai târziu, veți descoperi măsura, în orice caz, câteodată, ceva sens există chiar și în epatare.

Am o astfel de amintire, cu care eu personal mă mândresc. Eram adolescent și împreună cu prietenul meu, copilul polițistului șef (milițianului pe atunci), să vedeți ce făceam. Ne întâlneam des și puneam la cale diferite planuri în vederea săvârșirii unei fapte ilicite, și anume furtul. Da! Furam flori! Nu de la particulari din grădină sau ce știu eu de unde, ci de la stat. Când ne târam prin acele straturi de flori din centrul orașului, pe lângă monumentul lui Lenin, care cu o mână arăta în direcția clădirii KGB-ului (astăzi nu mai e acolo acel monument, e altcineva în locul lui, de fapt, e chiar Ștefan cel Mare), iar în jurul acestui monument, toată ziua și noaptea, erau o grămadă de milițieni, noi tăiam cu foarfeca acei trandafiri, fir cu fir, adunând buchete destul de voluminoase. Apoi, dispăream de acolo ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, chiar prin fața forțelor de ordine. Ne asumam conștient tot acest risc enorm de a fi prinși și știam noi bine ce puteam păți dacă era să ne prindă, numai pentru ca a doua zi sau chiar în seara aceea, la un concert sau spectacol, să aruncăm acele flori la picioarele unui om bun. Făceam asta atât de des, încât deja toți știau că florile sunt furate, chiar și profesorii din școală au știut, după ce odată am aruncat cu flori la picioarele fetelor și băieților de la secțiunea de dans. Interesant este că despre această faptă niciun om nu și-a adus aminte, nici măcar o insinuare, nici profesorii și nici elevii, nici cât am învățat la școală, nici după, când ne întâlneam cu diferite ocazii.

Niciun singur om nu mi-a adus aminte despre acele evenimente. Acum înțeleg când am devenit psiholog - în acele zile. Deoarece eu am văzut că, fără niciun efort din partea mea, pot face o faptă despre care niciun om, niciodată în viața mea, nu îmi va spune niciun singur cuvânt.

Eram într-o școală privilegiată. Deși ne-am întâlnit cu cele mai diverse ocazii cu colegi sau cu foștii profesori - nici în ziua următoare, nici peste zece ani, nimeni nu și-a amintit ceva.

De fapt, ce făcusem aşa extraordinar? Imaginaţi-vă. Prietenul meu deschide cu piciorul uşa sălii în care se ţinea spectacolul trupei de dans a şcolii. Eu intru cu un imens buchet de flori şi mă apropii nu de iubită, ci de un alt băiat, cu un mic handicap, pe care eu înainte de asta îl jignisem. Înţelegeţi, pur şi simplu, am crezut de cuviinţă să îmi cer scuze şi iertare anume în felul acesta. Am trecut prin toată sală şi i-am spus: «Iartă-mă». I-am întins o floare şi restul le-am aruncat la picioarele întregii trupe, m-am întors şi am plecat. Toţi au rămas muţi de uimire. Iată, aici psihologie! (Este adevărat că, acum, citind aceste rânduri, te-a cuprins o stare anume, de parcă îţi vine să plângi? Păi, atunci plângi, nu te ruşina de această stare, lasă lacrima să curgă. Fii spontan!) Mai târziu am înţeles că, prin ceea ce făceam atunci, furând flori, puteam să îi punem faţă în faţă pe taţii noştri, ceea ce ar fi fost foarte neplăcut pentru ei, pentru ambii. Şi toate acestea, pentru ce? Pentru acele câteva zeci de trandafiri?

De ce? Mă întreb eu pe mine, cel de astăzi. Pentru simţul libertăţii. Noi voiam asta şi chiar asta făceam. Poate din această cauză, eu şi prietenul meu aveam mult mai puţină teamă socială, teamă faţă de lume, de viaţa de după terminarea şcolii, în comparaţie cu ceilalţi din clasă.

Desigur, aceste fapte sunt nişte prostii din punct de vedere raţional, dar din punct de vedere sentimental, al trăirilor afective... Aici trebuie să mai gândim încă: Ce e mai puternic - orgasmul sau faptele noastre, adică judecata despre orgasm? Pentru mine personal, orgasmul este mai puternic, îmi creează o emoţie extrem de plăcută, în comparaţie cu gândirea despre el. Sper să fie şi la voi la fel.

Trebuie să înţelegeţi că eram educaţi, în societatea de atunci, din poziţia luptătorului, a ostaşului, dar şi în societatea actuală se întâmplă la fel. Din poziţia bătăliei. Noi ne luptam cu natura, o cuceream, cu capitaliştii eram în competiţie, totul era o luptă. Astfel, pur şi simplu - uitam că, aşa cum a spus A. M. Gorki: «**Omul e creat pentru fericire, cum şi pasărea pentru zbor**». Adică bucuria şi fericirea pentru om trebuie să fie firească, cu de la sine putere.

Dar unde a dispărut sărbătoarea, bucuria? De ce toţi sunt atât de îngrijoraţi, crispaţi şi constipaţi sentimental? De ce ne-au învăţat să ne raportăm la toate fleacurile cu o seriozitate atât de patologică? Mai mult decât atât, ne-au convins că anume astfel de atitudine este serioasă! Dar asta e complet neadevărat!!! Starea maniacală nu înseamnă starea de seriozitate, la fel cum nici starea de excitaţie narcotică nu înseamnă stare de veselie, relaxare. Am pierdut simţul parteneriatului, înainte de toate, cu noi înşine. Astfel, întotdeauna spun că, **dacă omul nu este bucuros de faptul că este viu şi trăieşte, atunci, în general, de ce se mai poate bucura?!**

Sărbătoarea este posibilă numai cu o condiţie. Aceasta - uite, e alături,

pentru asta nu ai nevoie de nimic special, decât să accepţi şi să înţelegi că tu eşti o valoare în sinea ta, fără nicio altă condiţie. **Eşti auto-valoros, pentru că tu eşti într-un corp omenesc, pentru că eşti viu, pentru că tu poţi să vrei şi poţi să nu vrei, pentru că tu poţi să doreşti să gândeşti şi poţi dori să nu gândeşti. Acesta eşti tu - omul.** Chip omenesc, înfăţişare omenească şi în jurul tău sunt numai omuleţi. Nu eşti o jertfă a avortului, nu eşti un gunoi genetic, ai de toate, poate chiar mai mult decât ştii, şi încă nu te-ai descoperit. Toate acestea la un loc, şi multe altele, arată o mare reuşită, o grandioasă reuşită! Atunci, hai să trăim, omuleţilor!! Să trăim! Trăiască omuleţii! Să trăiască!

RECUNOAŞTEŢI ŞI FIŢI DE ACORD

Pentru mine este foarte important ca dumneavoastră să înţelegeţi că tot ce se povesteşte în aceste capitole se vede şi se înţelege altfel, adică mai bine, doar dintr-o anumită poziţie, de pe un anumit nivel sau dintr-un anumit unghi, dintr-un anumit punct al conştiinţei în care eu mă aflu şi care poate, pentru unii dintre dumneavoastră, deocamdată nu este cunoscut. Dacă nu înţelegeţi că aceste lucruri sunt posibil de observat numai dintr-o anumită stare a conştiinţei, atunci se va petrece ceva foarte interesant cu voi, şi anume se va produce o deformare a percepţiei. Va intra în funcţiune aparatul apărării psihologice şi atunci, în loc de folos, rezultatul poate fi unul dăunător, puteţi dobândi o anumită reacţie depresivă. Pentru ca această reacţie depresivă să nu se producă, ţineţi minte că toate aceste informaţii şi cunoştinţe pot fi văzute şi cunoscute, trăite, asimilând şi înţelegând aceste informaţii, fără să pierdeţi din vedere sursa - autorul viu. Eu sunt viu şi trăiesc. Încă trăiesc. Nu uitaţi - autorul viu, înţelegeţi? Altfel, toate acestea pot avea urmări.

Odată, o cunoştinţă de-a mea a scris o poezie, iar acea poezie avea un epigraf foarte interesant:

Ea: Cum ar fi de un monument să te îndrăgosteşti...?

El: Probabil timpul a venit să te căsătoreşti!

Ce legătură au acestea cu tema discuţiei noastre? Cea mai directă, chiar dacă aceasta este o imagine poetică, chiar dacă este o glumă.

Tot timpul trebuie să nu uităm de momentul iniţial: îndată ce dispare viul, cu toată impredictibilitatea lui, cu toate tainele, cu toată imposibilitatea de a înghesui viul în oarecare structură conceptuală unitară, începe ceea ce noi ne-am înţeles să numim în această carte «psihopatologia vieţii cotidiene». A fi viu - aceasta este problema principală pentru omul care încearcă să conştientizeze ce este viaţa în care el a nimerit, ce este el însuşi, în ce este încadrat - corpul şi ce reprezintă relaţiile interumane în care el este atras.

Mă folosesc aici de forme pasive ale verbelor, deoarece de îndată ce încercăm să gândim, descoperim un lucru interesant, pe care Gurdjiev l-a formulat astfel: «Iluzia principală este iluzia acţiunii, a facerii». Ca şi cum noi am fi făcut ceva în trecut sau facem ceva în prezent. Noi trăim în această iluzie până când odată, pur şi simplu, în mod normal nu începem să gândim. De îndată, însă, ce începem să gândim calm, în linişte şi profund la aceste lucruri, constatăm că, de fapt, noi toţi ne aflăm într-o poziţie suferindă, pasivă.

În viaţa asta eu am nimerit. Adică nu tu însuţi ai venit, ci tu ai nimerit în ea. Părinţii m-au născut în ţara asta! Nu puteau şi ei să mă nască în America? Ca şi cum nu tu însuţi ai ales să te naşti aici, ci părinţii sunt de vină. În acest om, tu ca şi conştiinţă, ca entitate, ai nimerit. Într-o astfel de lume de relaţii ai căzut.

Înseamnă că, pentru a începe să gândeşti ceva de genul acesta, să conştientizezi, tu trebuie să faci cel mai important şi iniţial pas, acel pas care până la tine nu l-a făcut nimeni: nici Dumnezeu, nici regele şi nici eroii. Tu **trebuie să recunoşti**, în faţa raţiunii proprii, **că eşti o persoană inactivă!** Numai atunci când vei recunoaşte asta, vei putea trăi cu adevărat acest sentiment. Aceasta este ca o pauză între cuvinte, între inspiraţie şi expiraţie, este o trecere, o fisură între lumi. Spaţiul acesta este necesar pentru a putea recunoaşte raţiunii, deoarece pentru raţiune aici nu există niciun fel de ghicitoare, niciun secret. Trebuie să fii un om bolnav ca să nu poţi înţelege pasivitatea proprie, poziţia de suferinţă în raport cu tine însuţi, pasivitatea faţă de lume şi faţă de alţi oameni. De cele mai multe ori, însă, imediat ce raţiunea începe să recunoască aceasta, noi în aceeaşi secundă începem să înăbuşim acest moment şi nu îi dăm permisiunea de a recunoaşte. De aici, rezultă că nu ne dăm voie şi nu ne oferim nici posibilitatea să trăim acest sentiment şi să începem o **viaţă conştientă.** Dacă nu poţi recunoaşte şi nu poţi să fii de acord cu faptul că eşti o persoană inactivă, pasivă, nu va putea niciodată să apară nici măcar intenţia de a deveni o persoană activă. Este la fel ca şi la fumători. Dacă fumătorul nu poate înţelege, nu poate conştientiza că el este fumător şi depinde foarte subtil de ţigară, niciodată nu va putea apărea nici cea mai mică intenţie de a se lăsa de fumat. Dacă nu conştientizezi că eşti un om adormit, niciodată nu va putea apărea intenţia de a te trezi. Adică de a te deştepta. Dar să nu credeţi că, dacă sună ceasul - deşteptătorul, te-ai şi deşteptat la auzirea lui. Pentru a te deştepta, trebuie, mai întâi, să apară conştientizarea clară că nu eşti deştept, că eşti prost, că eşti adormit. Altfel, toată viaţa vei trăi în iluzie şi vei tinde să o aperi din răsputeri, tot aşa cum prostul îşi apără propria prostie.

ÎNCEPUTUL VIEȚII CONȘTIENTE

În sensul cel mai direct al cuvântului, **viața conștientă începe abia atunci când vei înțelege, în sfârșit, că nu ai avut parte de ea până acum.** Cât de rău nu ne pare de anii trăiți până acum, cu tot ce au avut ei frumos și îngrozitor, plăcut și neplăcut. Trebuie să știm că totul a fost, s-a întâmplat inconștient sau cel mult semi-conștient. Nu are importanță câți ani au fost până în acest moment. Dacă veți reuși să recunoașteți, în fața rațiunii, și să vă bucurați în trăirile voastre de faptul că, datorită vouă sau a împrejurărilor favorabile, a «Puterilor cosmice», ați ajuns până în momentul autorecunoașterii, atunci, chiar dacă aveți optzeci de ani, este un mare câștig, un mare noroc și succes. Din acest moment, de la această recunoaștere, veți primi o bază reală pentru respectul de sine. În aceste momente, veți înceta să mai fiți rob, mecanism acționat prin buton, care nu are niciun fel de respect de sine, dar este nevoit tot timpul să creeze o iluzie a acestuia, tot timpul cerșind de la cei din jur confirmarea că este demn de respect.

Respectul, adevăratul respect de sine, profund, se naște în om numai atunci când acesta încetează să mai fie o persoană inactivă, ceea ce înseamnă că încetează să mai fie inconștient de viața lui și începe să facă primii pași spre a deveni o persoană activă în viață. Numai așa omul începe să devină propriul lui autor, coordonator, constructor, realizator, regizor... și cum mai doriți să-i spuneți, al vieții sale și al relațiilor cu viața și cu sine.

Pentru acest moment, încă o dată reamintesc, trebuie nu numai înțelegere, dar și acord, deoarece fără acest acord nu va exista o trăire corespunzătoare, iar fără această trăire puternică, unificată cu înțelegerea, nu va putea să existe **conștientizare**. Atunci când veți avea o astfel de trăire, o astfel de conștientizare a trecutului, veți primi o șansă reală de a deveni **persoana activă a propriei vieți**. Și anume, în acele din urmă momente, toate discuțiile noastre despre contramăsurile orientate către depășirea «psihopatologiilor vieții cotidiene» vor căpăta un sens profund.

Numai așa nouă, împreună cu tine, ne va apărea șansa pentru ca, sprijinindu-ne pe această bază a adevăratului respect de sine, să construim treptat un **«Eu Însumi»** real. Fără această recunoaștere, nu poate exista respectul de sine, iar fără acesta din urmă nu poate exista valoarea proprie, niciun fel de autoeducație și niciun fel de «auto» adevărat nu poate fi. Fără acestea, există numai o groapă de gunoi ce poartă numele de: «Dormi liniștit, scump tovarăș. Noi gândim în locul tău, rezolvăm în locul tău, noi facem tot în locul tău. Stai liniștit. Totul va fi bine». «Dormi liniștit! FNI veghează!»

După cum arată observațiile, foarte mulți oameni ajung la acest mo-

ment important de recunoaştere în faţa raţiunii proprii, dar nu le ajunge puterea să treacă peste acest prag, deoarece le pare rău să arunce toate evenimentele trăite până în acest moment, ţin la ele şi le pare rău să se desprindă de acestea. Tot secretul constă în aceea că, dacă tu ai recunoscut că nu ai avut timp pentru aşa ceva, înseamnă că totul nu este al tău. Toate aceste evenimente s-au întâmplat cu tine, dar acela nu erai tu.

Iertaţi-mă, dar dacă ar fi altfel, atunci nu ai avea nevoie de niciun fel de PNL (să se înţeleagă - Programare Neuro-Lingvistică şi nu Partidul Naţional Liberal), nu ai avea nevoie de niciun fel de psihanaliză, psihoterapie, deoarece toate acestea le sunt folositoare numai acelor oameni care sunt încă inactivi, pasivi şi continuă să trăiască în iluzie.

De îndată ce omul şi viaţa lui încetează să se mai întâmple, de îndată ce viaţa începe să vină nu către el, ci de la el, de îndată ce începe să devină cu adevărat autorul propriu, imediat dispare o căruţă întreagă de probleme imaginate şi neimaginate, deoarece toate acestea nu sunt ale lui. Acestea sunt problemele celorlalţi şi a ceea ce în tine este ofilit, a ceea ce se întâmplă cu tine, a ceea ce conduce în tine şi ţi se induce. Mai departe, aceste probleme nu mai sunt ale tale. Fii atent şi vigilent, fii mereu de veghe.

EGOISMUL ŞI MÂNDRIA

Care sunt principalele probleme aruncate în spatele nostru, sugestionate, induse, încorporate în procesul socializării, care, cu un succes atât de mare, ne permit nouă să trăim în iluzia că noi acţionăm? Aceste probleme sunt **egoismul şi mândria.**

Ce înseamnă asta? Primul moment reprezintă iluzia sub numele de: «**Eu pot totul singur**». Nu numai că pot, dar într-adevăr rezolv, singur fac, singur aleg, singur refuz, singur cad de acord, accept, totul fac de sine stătător şi independent. În realitate, nu este deloc aşa, dar iluzia îţi permite să vezi lucrurile astfel.

De unde vine aceasta? Să ne aducem aminte de copilărie. Vă aduceţi aminte (iar dacă aţi uitat, puteţi vedea la alţii), cum copilul refuză prima oară ajutorul părinţilor pentru a merge? Primele încercări de a merge reprezintă un eveniment colosal, pe care aproape nimeni nu şi-l mai aduce aminte. Noi suntem făcuţi atât de «bine», încât nu ţinem minte ce e mai important. Noi nu ne aducem aminte cele mai importante lucruri, iar atunci când lucrezi cu oamenii, în diversele lor probleme, şi doreşti să te foloseşti de amintirile lor, constaţi că aceştia îşi aduc aminte orice, câte şi mai câte, în afară de cele mai importante evenimente din viaţa lor.

De ce? Pentru că aceste amintiri sau evenimente sunt împinse, înghesuite undeva, în subconştient. La prima vedere, ar putea părea că acestea reprezintă colosalele trăiri emoţionale pozitive. Primii paşi independenţi. Vă aduceţi aminte comportamentul părinţilor în acele momente: cum aceştia se bucurau, aproape cu lacrimi în ochi, ovaţionau extaziaţi de reuşita copilului. Dar ce începeau să facă imediat după această bucurie? Ei încep să se neliniştească, oare nu a devenit prea independent copilul lor şi imediat întind mâinile pentru a sprijini copilul. Îl ţin de mânuţe şi îl învaţă să meargă, de parcă nu ar fi reuşit deja asta. «Uite degetele arătătoare ale mele, ţine-te de ele şi hai să mergem prin casă». Mai târziu, toţi procedează la fel, nu numai părinţii: «Dar oare nu este prea independent acest adolescent?» ; «Oare nu prea independent trăiesc acest tânăr şi această domnişoară?»; «Oare nu se comportă prea independent acest bărbat matur de patruzeci de ani?».

Da, acest moment toţi îl doresc, şi tu ai dorit să devii independent, pentru ca, în sfârşit, să poţi merge singur! Acum, iată că acest lucru, unul din cele mai hotărâtoare ale vieţii tale, s-a înfăptuit - tu ai refuzat mâinile părinţilor şi, pentru prima oară în viaţă, ai spus: «**Eu singur**» - şi nu ai spus pur şi simplu, ci, într-adevăr, ai efectuat acei câţiva paşi - singur, singurel. Mai mult de atât, adică alţi paşi în viaţă fără a fi susţinut, sprijinit, dirijat, manipulat, obligat ori pedepsit... nu veţi mai reuşi să faceţi niciodată. Numai dacă dumneavoastră vă preocupaţi în mod special de asta. Din acel moment, părinţii tăi şi toţi cei din jur, până la sfârşitul zilelor tale, vor face tot ce este posibil şi imposibil, ca să îţi dovedească, să îţi demonstreze că tu, singur, nu vei putea face nimic şi că tot timpul vei avea nevoie de ei, că tot timpul vei depinde de cineva (de şef, de Stat, de partener, de legi, de lume, de colegi... de bani, de maşina pe care o conduci, de haine...).

Aşadar, noi toţi am trăit cândva sentimentul deplin al independenţei. Pe această bază, adică pe o bază real trăită - sentimentul deplin al independenţei, mai departe apare şi se ridică o construcţie uriaşă, a pseudo-independenţei.

Adânc, în subconştient, noi visăm să îndepărtăm toate mâinile care pe noi ne sprijină, ne îndrumă, ne orientează, ne manipulează... şi încă o dată să retrăim acea uriaşă satisfacţie «Eu singur!». Această dorinţă a noastră ne oferă o şansă. Toţi doresc să arunce într-o parte toate mâinile care vor să «ajute», să taie toate sforile care vin de undeva de sus. Chiar oamenii sus-puşi doresc să taie sforile ce vin de undeva de sus. Păpuşa vrea să se elibereze de sforile care îi sunt legate de mâini şi de picioare şi care o fac să danseze după bunul plac al păpuşarului. Dacă păpuşa ar reuşi acest lucru, poate ar apărea adevăratul spectacol, păpuşa ar spune ea însăşi ce este, ce crede, ce simte, ce doreşte de fapt.

Dar viaţa continuă şi apar dorinţe a căror împlinire nu stă în sfera posibilităţilor noastre, realizărilor proprii nouă, şi... toţi suntem dependenţi.

De aici, în continuare, toţi paşii psihologici independenţi, atât în timpurile cele mai îndepărtate, cât şi în prezent, sunt controlaţi prin metoda excitaţiei şi inhibiţiei, adică prin stimulare şi pedeapsă sau zăhărelul şi biciul.

Următorul moment, de aproximativ aceeaşi intensitate şi putere, o adevărată explozie, apare în perioada adolescentină, când în interiorul omului, din cauze necunoscute de el (subiectiv, însă, acestuia i se pare că ştie şi înţelege) îşi face apariţia o dorinţă arzătoare şi greu de controlat de a fi independent «Eu însumi, eu singur». Încă o dată, omul încearcă să îndepărteze toate mâinile de la el.

Dar de ce se ciocneşte? Înainte de toate, se tamponează de ideea că independenţa lui este determinată de posibilitatea acestuia de a câştiga bani independent. În acelaşi timp, civilizaţia noastră a depăşit de mult acea fază când copiii de 12-14, poate 15-16 ani, puteau deveni şi chiar deveneau independenţi material. De aici, mai apare şi un alt gen de probleme, şi anume cele ale proprietăţilor, care pe omul nostru - românul în orice caz, îl urmăreşte câteodată până la capătul zilelor sale. (80% din spaţiul locativ din România e în mâini private. Nicio altă ţară din Europa nu are aşa ceva. Dar ştim câte cazuri de omor şi certuri incredibile se întâmplă în ţară de la un petec de pământ, de la un gard care a fost mutat cu 15 cm mai pe proprietatea altuia, se omoară între ei de la te miri ce banalitate, dar care ţine de proprietate. La unii, şi nevestele şi copiii sunt proprietate).

Ce este acela, ce reprezintă - apartamentul meu? E din domeniul fantasticului. La mine a apărut doar acum câţiva ani. Independenţa economică este atunci când nu trebuie să ceri de la părinţi ci, din contră, poţi spune: «Nu am nevoie, mamă şi tată, păstraţi-i pentru voi, poate o să vă prindă bine». Noi, însă, suntem educaţi invers, astfel încât şi la patruzeci de ani mai spunem: «Dar pe mine părinţii de ce nu mă ajută deloc? Dacă nu vor să mă ajute pe mine, atunci măcar pe copiii mei ar putea!»

Este tare prozaică tema. Deoarece nimeni nu poate avea independenţa financiară şi a proprietăţii materiale în perioada adolescentină, rezultă că posibilitatea de a îndepărta mâinile şi a spune: «Eu singur!» - omul nu o are. Aşa ne aranjăm noi în viaţă, în această direcţie, încât aproape nimeni nu dobândeşte independenţa, poate numai cei cărora nu le-a mers în viaţa de familie, dar au avut un mare noroc în sens psihologic. Aşa se face că omul nu mai are prea multe şanse de a respinge mâinile ce tind să îl sprijine, să îl ghideze... şi să spună hotărât «Eu singur». Mai târziu, nu mai există niciun motiv pentru a face aşa ceva în procesul socializării.

S-a terminat copilăria, s-a terminat şi cu această explozie de independenţă adolescentină. De aici încolo, începe viaţa în comun, a omului matur, cu un veşnic copil în interior, care tot timpul vrea de la cineva câte ceva. Mama şi tatăl biologic sunt înlocuiţi, dar nu total, cu «mama şi tatăl» social. (Omul ma-

lui şi se trezeşte că în faţa lui mai are o «mamă», dar una nevăzută - mama mamă, în burta căreia acesta a nimerit. 90% din oameni trăiesc aici toată viaţa şi nu se mai nasc a doua oară. De aceea şi doresc ca totul să fie gratis, să fie protejaţi, să li se dea căldura şi tot ce este necesar pentru creştere - exact cum a mai fost odată, dar în pântecul mamei biologice. Dincolo de burta mamei mele, există şi un tată social, dar pe acesta îl poţi vedea numai dacă te naşti. (Până atunci îl vei auzi, îl vei simţi numai prin frământările mamei).

Iritarea permanentă, venită de la nedorinţa de a recunoaşte în faţa propriei raţiuni că nu eşti deloc independent, naşte în om veşnica dorinţă de a acuza pe cineva de această stare a lucrurilor. Cu cât mai târziu, cu atât mai greu este să faci acei paşi care conduc spre independenţă, deoarece trebuie făcut ceea ce vorbeam puţin mai înainte: a recunoaşte propria iluzie de acţiune, activitate. Dacă nu faci această recunoaştere, atunci cea mai comodă variantă (se ştie că omul preferă să meargă pe linia minimei rezistenţe) este aceea în urma căreia toţi sunt vinovaţi: e de vină statul, că plăteşte puţin, e de vină soarta, că nu m-am născut în familia care trebuia şi nici în ţara în care era mai bine să mă nasc, nu m-am născut în pătura socială în care trebuia, sunt de vină toţi cei care au avut noroc şi care acum trăiesc bine, sunt de vină părinţii, că nu m-au educat aşa cum trebuie, e de vină şcoala şi facultatea, că nu m-au învăţat ceea ce trebuia, până la urmă e de vină şi Dumnezeu, că a făcut lumea asta altfel decât trebuia, trebuia să îmi fie mie bine. Ca la un joc de cărţi: «Eu am avut o mână proastă şi de-asta nu am câştigat, ba chiar am avut de pierdut. Nu e vina mea! Norocul, soarta!» Uite aşa încep să domine factorii exteriori, mereu crescători, asupra celor interiori, mereu descrescători. Aşa apare şi se manifestă recunoscuta problemă a «copiilor» maturi.

Am un amic - om foarte talentat. Până la vârsta de patruzeci şi patru de ani, acesta a aşteptat moştenirea şi nu a îndrăznit să facă niciun pas în viaţă, fără ca voinţa mamei lui să-şi spună cuvântul, pentru că de aceasta depindea dacă îi va moşteni averea sau nu. Pentru timpurile de astăzi, 80.000 sau 100.000 de dolari, pe care acesta i-a primit, reprezintă un lucru mediu, dar, dacă luăm în consideraţie că, în 40 de ani de aşteptare, acesta s-a deteriorat grav fizic şi psihologic, pentru că făcea ceea ce nu dorea, trăia altfel decât ar fi vrut... atunci moştenirea aceasta, în general, nu valorează nimic. Acesta nu a trăit, ci viaţa l-a trăit pe el, în timp ce aştepta... Pentru mine, acest om este de a dreptul un simbol. Alţii privesc fenomenul dintr-o parte şi spun: «Ce bine trăieşte!». Veşnic dăruitor de speranţă...

Ce poţi face să te eliberezi de iritarea permanentă, de permanentul şi durerosul sentiment ce vine din subconştient, de nemulţumirea care se strecoară pentru că tu nu eşti «cu singur», că tu tot timpul eşti condus, influenţat, poate manipulat?

Numai un singur lucru: **încredinţează**-te raţiunii tale, recunoaşte, înţelege şi fii de acord, în sfârşit. Nu trebuie să ai teamă că va fi o «frântură», depresie, pesimism şi cinism. **Dacă în tine există iubire, dacă ai orientare către scop, dacă ai îndrăzneală şi curaj, dacă în tine există sens, atunci vei reuşi să faci şi primul şi cel de-al doilea pas independent, îndepărtând toate mâinile ce vin spre tine să te ţină, să te orienteze, şi aşa vei înlătura cârjele.** Deşi aceasta este foarte greu. Numai aşa vei descoperi, în sfârşit, ce reprezintă noţiunea de independenţă şi vei mai descoperi ceea ce ai dorit tot timpul - ceea ce este cu adevărat «Eu singur!»

Abia atunci vei afla cât de greu este să te desparţi de această mămică uriaşă, sub numele de Socium. Abia în acest moment totul se va hotărî: vei deveni vreodată om matur sau nu. Vei dori să fii acel peşte, care singur îşi construieşte pentru sine balta, şi tot el şi apa o face, sau mai bine este să sari direct într-o baltă deja făcută şi să înoţi acolo, să te dezvolţi şi, din când în când, să spui: «Ahh, dacă mi-ar fi dată posibilitatea să trăiesc independent...!?»

Omul este foarte alintat, cocoloşit de-a dreptul. Viaţa omenească, cu toate neajunsurile ei, este totuşi o seră foarte comodă de creştere şi cultivare a omuleţilor. Astfel, dacă această seră nu s-ar strica periodic, sub influenţa diferitelor cataclisme globale, fie politice sau economice sau de oricare altă natură, atunci oamenii ar continua tot timpul să trăiască împărţiţi în două categorii. Aproximativ o sută de oameni maturi, sub numele de «Faraoni», «Zei» la aproape zece milioane de copii. Acest raport de forţe a existat deja în istoria oamenilor şi de aici a început totul. Este trist să recunoaştem, dar aşa a fost tot timpul. Acest lucru s-a observat şi la maimuţe şi la oricare alte animale ce trăiesc în turme, lideri acolo sunt puţini - Maturii. Un lup e şeful, maturul, iar restul sunt copii, deşi ei par a fi maturi. Dar la animale e mai simplu, ele nu aleg, s-a născut un mascul dominant şi gata: natura impune, altfel haita moare, se pierde. Aşa că, gândeşte-te: oare chiar îţi doreşti această independenţă? Şi chiar dacă o s-o dobândeşti, îţi dai seama cât de greu îţi va fi: Nu o să mai ai pe cine să dai vina şi nici cui să te plângi.

Al doilea moment important este acela pe care cu toţii îl numim **mândrie, trufie.** Haideţi să aruncăm, încă o dată, o privire în copilăria noastră şi să vedem de unde apare aceasta.

Aparent, parcă nu ar exista nicio bază, niciun motiv. În această situaţie, tot timpul îmi aduc aminte de unul din eroii romanului lui Dostoievski, «Fraţii Karamazov», şi anume de Sneghirev.

Îmi aduc aminte de acea renumită scenă, când Alioşa îi propune bani lui Sneghirev. Vă aduceţi aminte? Sărac şi nefericit, nenorocit de-a dreptul era acest om, fiindcă copilul lui era bolnav. În acest moment, Alioşa Kara-

mazov, într-un mod absolut sincer, deoarece era înclinat către compasiune, îi propune acestuia bani, ca astfel să poată contribui la ajutorarea copilului. Vă aduceți aminte ce a făcut atunci Sneghirev? El începe să calce acei bani în picioare și să strige: «Noi suntem săraci, dar mândri». În această scenă este absolut fermecător descris întregul mecanism al mândriei, al trufiei care, în situații obișnuite, de regulă, la om, este foarte bine voalată.

De aici, putem vedea ușor că trufia este partea opusă a acelciași monede: pe o parte, este independența și, de cealaltă parte, se află trufia, orgoliul. În acele momente, omul, având un aparat sofisticat de apărare psihologică, care apără în același timp și dreptul lui de a exista în această lume, trebuie să spună: «Ajutați-mă, Ajutor!» - deși încă de mult a tăiat orice proptea, adică acum individul trebuie să recunoască că el nu este independent: «Învață-mă», «Ajută-mă», «Salvează-mă», «Eu sunt aici pentru că nu înțeleg nimic», «Primește-mă pe mine ca pe un trup în mâinile tale salvatoare». Aici își ridică capul Mândria: Cum adică să cer, cum adică, eu, să mă rog de cineva? Cum adică, să fiu recunoscător!? Mă voi rupe în două, dar nu voi depinde de nimeni.

Atunci când cineva dorea să devină ucenic, venea la maestru și pronunța următoarea frază: «Primește-mă pe mine ca pe un trup în mâinile curățitorului de trupuri». În toate tradițiile, în cele scrioase cel puțin, în prima etapă, și anume aceea de ascultare, există o anumită probă-examen, prin care se află dacă omul dorește cu adevărat să devină ucenic. Înainte de toate, maeștrii doreau să afle dacă acel om într-adevăr poate trece peste mândria lui. Oare, într-adevăr, acest om a conștientizat incapacitatea lui de a de a atinge acel scop independent, fără ajutorul maestrului?

Acesta este cel mai important lucru pentru ambii: și pentru maestru și pentru ucenic.

De ce? Dacă învățătorul sau acel om care este luat drept învățător, la rândul său, nu a înfăptuit acel act de recunoaștere, despre care vorbeam la început, nu s-a conștientizat pe sine ca pe o persoană inactivă, atunci în interiorul acestuia se putea păstra iluzia, chiar dacă are calificarea necesară, și atunci el se va asemăna cu un prieten de-al meu din Rusia, psiholog, care a terminat universitatea.

Ne întâlnim odată și eu îi zic:

- Ei, cum ești, cum îți merge?

- Mi-am găsit de lucru și lucrez acum în consiliere psihologică la un Institut de cercetare științifică.

- Și cum e acolo?

- O, îi joc cum doresc eu!

Astfel, după părerea mea, apare acea tendință numită: **Gruppenführer în spiritualitate**.

Ucenicul este o încercare colosală pentru maestru, cum este şi maestrul pentru ucenic. Numai prin modul de adresare al ucenicului se poate vedea cum şi cine este învăţătorul cu adevărat, în conştiinţa ucenicului. Aceasta este ca şi cu adevărata credinţă şi iubire faţă de Dumnezeu şi pseudo-iubirea. Aici, noi ori dorim să chiulim din faţa societăţii şi să venim la Tatăl, dar numai la Tatăl - ideal, ori noi într-adevăr dorim să devenim «eu singur».

Vă voi spune povestea unui om care avea relaţii destul de complicate cu tatăl lui; în general, părintele lui era unul foarte colectiv - în interiorul lui erau o grămadă de bărbaţi, care îi înlocuiau tatăl prin viaţa lui de copil. Tatăl acestuia era compus din mai mulţi bărbaţi, oameni, de altfel, foarte buni. Dar o astfel de problemă exista - lipsa începutului părintesc, patern.

Mai târziu, tânărul a venit la un Maestru, foarte fericit că, în sfârşit, întâlnirea aceea a avut loc. Dorea foarte mult să înveţe, deoarece înţelesese că va nimeri în ghearele discipolilor lui în mod definitiv: avea vreo 34 de discipoli - «mare maestru». Băiatul simţea că, încă puţin, şi discipolii îl vor înghesui în această imagine de maestru, pentru totdeauna. El avea impresia că va trece încă puţin timp şi nu va mai putea mişca niciun deget, deoarece el doar va gândi - şi elevii lui vor face totul. A venit la maestru şi totul era bine. Deodată, la scurgerea a 9-10 ore, acesta se întreabă: «De ce oare nu se întâmplă nimic? De ce mă simt atât de bine?» Tot ce ştia el despre această situaţie era că venise parcă să se predea, să înveţe, nu altceva. Şi, foarte curând, acesta şi-a dat seama că maestrul, fiind un om cu o calificare superioară, în primele câteva minute l-a prins pe el în capcană. Deja din minutul 5 al întâlnirii lor, maestrul i-a înfăţişat acestuia propria proiecţie a tatălui ideal. Elevul se simţea ca un copil şi a pierdut o zi întreagă ca să înţeleagă că el deja a fost prins, că lecţia începuse demult. În interiorul lui, acel «singur» este departe, pentru că el era deja tot: tata, tata, tata. Ideal. El a venit să muncească, să înveţe, să facă paşii următori, dar a început să se odihnească...

Iată, şi astfel de forme fine poate avea un lucru atât de brutal cum e mândria.

Asta este o mândrie firească, înţelegeţi? Să vii la Maestru şi să nimereşti în proiecţia părintelui ideal - aceasta este forma fină a mândriei. Este acelaşi lucru întâlnit şi la unii învăţători, îndrumători, când se folosesc de o situaţie asemănătoare pentru a atrage asupra lor rolul de părinte protector, binevoitor sau persecutor...

Atunci când lucrurile ajung până la forme fine de exprimare, dumneavoastră vă loviţi de un perete al mândriei, de acel tampon interior, care nu permite omului să nimerească în astfel de situaţii, în care se descoperă că el, maturul, nu există. Atunci este necesar să depuneţi eforturi şi să vă concen-

luaţi asupra ţelului şi tot atunci este momentul să înţelegeţi că toată viaţa, până în momentul acesta de «eu singur» - conştiinţa, auto-conştiinţa este un enorm biberon, că toate nefericirile tale, suferinţele - sunt un biberon. Ghidjiev spunea: «**Nimic omul nu iubeşte mai mult şi de nimic nu se desparte mai greu decât de suferinţele sale!**» Aceste suferinţe, după cum se observă, sunt tipice la toţi, sunt aceleaşi. Mama m-a desprins de la piept - oh, oh, e o atât de mare tragedie. Suferinţele noastre sunt precum suferinţele omului care trebuia să moară călcat de o maşină, dar a fost împins din acel loc şi s-a lovit la genunchi şi acum îl doare.

Aceasta este viaţa «intrauterină», în pântecele sociumului. Anume de aceea vă aminteam la început despre acel loc de unde toate acestea se văd altfel. De aici, din interiorul acestui pântec, niciun fel de patologie nu se vede. Tot ce v-am vorbit până acum nu este niciun fel de patologie, aceasta este viaţa! Aşa este această viaţă în acest pântece! E frumoasă, e fermecătoare, chiar aşa trebuie să fie viaţa «intrauterina». Noi trăim, creştem, ne dezvoltăm, acumulăm cunoştinţe datorită faptului că suntem apăraţi de pântecele ei. Al Societăţii.

Eu îi sunt recunoscător soartei pentru că am putut să mă nasc.
Eu îi sunt recunoscător mamei mele.
Eu îi sunt recunoscător tatălui meu.

Dorinţa de a te naşte este o dorinţă frumoasă, dar până când nu îţi huidui propria mamă - nu există războaie, tu încă nu te-ai născut, tu trăieşti în ea, noi toţi, trăim în lume. Studiind, cercetând-o şi acumulând cele mai diverse cunoştinţe, nu avem dreptul la cinism şi indiferenţă.

Şi gruppenführer-ii din partea «spiritualităţii» tot aici trăiesc şi, dacă aceştia într-adevăr s-ar fi născut, atunci ei nu ar fi cerut moartea mamelor lor şi nu ar fi ţipat că tatăl, pe care ei îl aud după peretele pântecului «mamei», este mai bun! «Faceţi, vă rog frumos, o cezariană cu ajutorul bombei atomice».

Dar totuşi sociumul - este mama şi numai datorită ei suntem vii. Şi avem o şansă. Dar voi spuneţi «mândria, trufia, independenţa...» Şi eu am fost acolo. Până când m-am cărărat, am evadat. Acesta este, poate, cel mai important lucru pe care l-am aflat în viaţa mea şi acum îl pronunţ cu voce tare pentru prima oară. Şi îmi este ruşine că şi eu, de foarte multe ori, împreună cu ceilalţi, deseori îmi vorbeam de rău «mama». Înţelepţii, de foarte mult timp, ne spuneau: «Atunci când mergi spre porţi, te respingi de la toate. Dar, când ai trecut porţile, începi să te atragi către toate». Exact ca şi copilul care se naşte. În momentul naşterii, el se respinge de la toate şi pleacă din burtă, iar după ce s-a născut se simte atras de toate din jur, şi de propria mama, de sânul ei. (Şi dacă oamenii din România resping toate ce li se întâmplă, îşi vorbesc de rău

propria lor mamă - România, înseamnă că ei totuşi merg undeva, alţii din alte ţări nu mai merg de mult nicăieri. Când copiii acestei mame vor trece porţile vor începe să se atragă de toate. Şi atunci altfel îşi vor iubi şi vor înţelege propria mamă, în burta căreia au stat atât de mult până a se naşte).

Este mare a noastră mamă, e prea mare, răbdătoare şi pe toţi copiii ei îi iubeşte, pe toţi cei care sunt acolo în pântec. În mod egal! Avem cu toţii şi un tată. Dar acesta apare mai târziu. Atunci când vom ieşi, când ne vom naşte. Până atunci, îi auzim doar vocea, dar nu îl vedem niciodată şi nu putem avea relaţii directe cu el.

Nu suntem făcuţi din păcat, în acel sens biologic al cuvântului. Suntem făcuţi din orice doriţi să credeţi, dar numai din păcat (greşeală) nu. Acum, probabil, am spus totul şi o să închei cu asta. Nu o singură dată am ajuns la această dorinţă, de a spune asta cuiva, undeva, de a spune aceste cuvinte şi vă sunt vouă recunoscător, pentru că sunteţi participanţi nemijlociţi la această convorbire, pentru că anume voi, cu totalitatea calităţilor şi orientărilor, aţi adus aici aceste cuvinte, aceste idei, gânduri, această conştientizare şi această iubire maternă.

Vă mulţumesc pentru asta.

DESPRE DOUĂ ADEVĂRURI

Punctul de plecare al următoarei discuţii are legătură cu un om remarcabil, părintele Pavel Florenski. Acesta a scris o carte deosebită, numită «Despre cult». În această lucrare, el a formulat absolut genial problema care, oarecum ontologic, descoperă sursa minciunii nevoite, de care este extrem de plină viaţa noastră cotidiană.

Vorbind despre «psihopatologia vieţii cotidiene», fără doar şi poate, nu putem ocoli o astfel de problemă cum este minciuna. Toţi sunt familiarizaţi, până la suferinţă, cu minciuna, ca fiind o manifestare a «patologiei vieţii cotidiene». Cel mai corect este să încercăm să studiem această problemă de pe poziţia apropierii profunde ontologice, pe care ne-o propune părintele Florenski.

În ce constă ideea de bază a lui Florenski? În aceea că fiinţa omenească întruneşte în sine două adevăruri. Problema interacţiunii, realizarea în fiinţa omenească a acestor două adevăruri, se rezolvă numai prin dezvoltarea infinită a fiecăreia dintre ele, până la realizarea absolută. Numai printr-o realizare absolută a acestora două se petrece sinteza spirituală şi transformarea. Din această poziţie, putem analiza viaţa omului ca o interrelaţie dintre aceste două adevăruri, care dintre ele e ştirbită mai mult, care mai puţin, ce fel de compromisuri se efectuează între ele. Aici, sunt de părere că părintele

Florenski ne oferă cheia înţelegerii procesului de mişcare a civilizaţiei şi, mai ales, a civilizaţiei noastre, care se numeşte - cea Europeană.

Care sunt cele două adevăruri?

Florenski le formulează astfel: **adevărul existenţei şi adevărul sensului**. Existenţa, ca o putere absolută a vieţii, fără energia căreia nu este posibilă niciun fel de înfăptuire. Sensul, ca scânteie, ca o măsură, ca duh. **Lipsa sau insuficientul adevăr al existenţei conduce către frica săvârşirii faptelor concrete (Frica existenţialistă), insuficienţa adevărului sensului conduce către o totală dependenţă faţă de scopuri şi sarcini, aruncate pe umerii noştri de presiunile exterioare.**

Florenski, în această demult existentă temă, se scufundă până la bazele primordiale şi, cu puterea genialităţii sale, ne mărturiseşte despre începuturile antagoniste, contradictorii, dar obligatorii.

Mai înainte vorbeam despre tragedia ruinării şi a morţii lumii trăirilor emoţionale în civilizaţia europeană, începând cu secolul şaptesprezece, adică odată cu apariţia Iluminismului, atunci când a fost înaintată această lozincă absolut fermecătoare „Cogito ergo sum". Acum, noi putem să aruncăm o privire asupra acestei situaţii, din poziţia lui Florenski, în care sensul prevalează asupra existenţei. Desigur, acest lucru a început cu mult timp în urmă. Totul a început la mijlocul mileniului, atunci când învăţătura creştină s-a transformat în biserică - a căpătat trup în întruchipare bisericească, iar partea ezoterică a fost redusă la problematica victoriei spiritului asupra corpului, a materiei. În secolul XVII, deja aceasta a fost adusă cu ajutorul protestanţilor şi a luteranilor până la o materializare concretă. Aceasta este istoria, care a început încă în secolele X - XI, istoria duhului care se teme de trup, istoria sensului care se teme de existenţa întruchipării, aceasta este istoria noastră comună a conştiinţei. Independent de faptul că am filosofat noi vreodată în viaţa noastră sau nu. Această istorie întrepătrunde, până în cele mai mici amănunte, întreaga viaţă cotidiană a omului ce trăieşte în această civilizaţie. Am speranţa că, în această discuţie, vom putea vedea că problematica abstract - filosofică în realitate reprezintă un ţesut viu nemijlocit al conştiinţei noastre şi determină, de fapt, foarte multe lucruri în viaţa noastră de zi cu zi.

MINCIUNA ŞI FRICA - SURORI ALE MORŢII

Cel mai important lucru îl reprezintă sursa cauzală a minciunii, a minciunii ca şi rătăcire, a minciunii ca auto-eronare, a minciunii ca ideologie propusă de societate, minciuna moralei instabile, care nu rezistă la critica raţiunii, deşi de raţiune este creată, minciuna pseudo-religiozităţii şi pseudo-

misticismului. Eu cred că fiecare om care caută chinuitor o viaţă fără minciună trebuie să îngenuncheze în faţa lui Florenski, pentru că acesta a reuşit atât de bine şi cuprinzător să descifreze cauza primară a minciunii.

Cum stau lucrurile aici?

Haideţi să trecem de la abstract la concret. Existenţa - natura, trupul - este izvorul de energie, energia vieţii, energia creaţiei, energia distrugerii, energia care nu cunoaşte graniţe şi limite, energia elementelor pasiunii. În sistemele simbolice este numită energia Pământului.

Florenski citează în lucrarea sa din versurile unui poet, în care energia pasiunii şi a morţii sunt comparate ca fiind aproape egale în puterea lor distructivă.

Atunci când noi discutăm despre primul centru energetic, chakra bazală, kundalini, adică Muladhara, despre vital, despre tantra - devenim foarte comici, de râs de-a dreptul. Deoarece, dacă noi, întâmplător, într-adevăr, neam atinge de această sursă, dacă ne-am permite să fim această energie, să fim această pasiune, această viaţă, atunci probabil noi am arde pur şi simplu, ca un fluturaş în flacăra unei lumânări. Puterea energetică a acestui centru este imensă. Toţi avem o mare satisfacţie atunci când citim, vizionăm, privim ceva de genul acesta, când se face o aluzie la această energie, încât credem că şi în noi există această energie puternică. Într-adevăr, aşa ceva în noi există, atâta timp cât suntem vii. Dar noi, fiind un produs al civilizaţiei europene, ne temem îngrozitor de această energie. Unsprezece secole în care ni s-au spus tot felul de poveşti despre faptul că această energie este un mare păcat, este înfiorătoare, că este o putere distructivă ne sperie. Noi credem că această energie este fiara pe care trebuie să o îmblânzim, animalul din noi. Chiar şi semnul crucii suntem învăţaţi să îl facem ducând mâna de la frunte până la buric, cel mult. Nu cumva să ducem mâna mai jos, până în zona centrului energetic bazal. Ca şi cum cineva ar vrea să ne spună să nu ne atingem de acele energii, pentru că acolo este «fiara».

Îmi place să povestesc, în legătură cu aceasta, următoarea istorioară. Aveam odată un grup de băieţi, erau deosebiţi, îndrăzneţi şi cu o bună pregătire. Într-o bună zi, cu le zic: «Băieţi, haideţi odată să dăm frâu liber acestui animal, ce tot vorbim de el şi nu facem nimic... Tehnologie, slavă Domnului, avem destulă, de murit nu vom muri - ne vom asigura în toate felurile. Haideţi să încercăm». - «Să o facem!». Şi aşa, am intrat cu toţii în acest joc.

Ce a rezultat? A apărut un animăluţ mic de tot, un şoricel pricăjit, a făcut de câteva ori: «Pi-Pi-Pi» şi gata. Atât. Asta este tot ce a mai rămas din acea fiară!

Iată câteva informaţii despre acest centru:

CHAKRA BAZALĂ: KUNDALINI. ROŞU. (800 - 1200Hz), (culoarea sângelui şi a vitalităţii, această culoare întăreşte circulaţia sângelui)

MULADHARA - Pământ.

Număr par 4, culoare - roşu.

Simţul - Miros.

Nota muzicală - DO.

Semnificaţia - Puritatea. Energie vitală.

Tema - Supravieţuirea, este în legătură cu organele de reproducere şi suprarenalele. Autoconservarea, Lupta, Pasiunea, Vitalitatea.

Subordonarea în corp - Toate părţile tari, coloana, oasele, dinţii, unghiile, ambele picioare. Anus, rect, intestine, prostata, sângele, formarea celulelor.

Subordonarea glandei hormonale - Suprarenalele (adrenalina, noradrenalina)

Medulara suprarenală - Epinefrina (stimulează sistemul nervos, sistemul circulator şi intensifică eliberarea glucozei din ficat).

Dacă este hipoactivă, se foloseşte culoarea roşie.

Dacă este hiperactivă se foloseşte culoarea verde, urmată de o mică doză de roşu.

Vitalizează rinichii. Hrăneşte toate părţile corpului fizic cu principiul dătător de viaţă, cu voinţa de a trăi, conducând la instinctul fundamental de autoconservare. Atunci când este dezvoltată, ea permite ca devoţiunea pentru ajutorul dezinteresat, provenind din voinţa spirituală, să fie înregistrată în mod continuu de către chakra din creştetul capului.

Numai chakrele creştetului, inimii şi plexului solar pot primi energii din planurile superioare. Oarecare altă chakra poate primi energii din plan superior numai după ce aceasta a fost iniţial recepţionată de către una din aceste trei chakre.

FUNCŢIILE FIZICE

Este localizată în zona coccisului, la baza coloanei vertebrale. Este legată de funcţiile sistemului circulator, sistemului de reproducere şi extremităţilor inferioare. Este centrul forţei fizice şi, în acelaşi timp, este centrul vitalităţii fundamentale a organismului. Influenţează testiculele şi ovarele, gambele, picioarele şi zona pelviană a corpului.

Tipul de forţă - Energia voinţei, viaţa universală,

Organe dense - Rinichi, şira spinării.

FUNCŢIILE PARANORMALE

Este un centru legat de nivelul de conştiinţă care controlează energiile

noastre generatoare de viaţă. Stimulată în mod potrivit, poate deştepta conştiinţa talentelor vieţilor anterioare şi, prin aceasta, poate uşura sau îndepărta temerile.

Este un centru care sprijină realitatea dumneavoastră fizică. Corespunde organelor reproductive - rădăcinile creaţiei formei materiale a viitorului copil.

Cuprinde operaţiile fundamentale ale întreţinerii fizice şi bunăstării generale.

ATITUDINILE MINTALE ŞI EMOŢIONALE CARE DETERMINĂ SAU REFLECTĂ DISFUNCŢII

Hiperactivă. Agresiv din punct de vedere fizic, războinic, impulsiv, incapacitate de a recunoaşte limitele, obsesiv din punct de vedere sexual, hiperactiv, nesăbuit, luptător, iubitor de viaţă şi de oameni, pasional, neînfricat, curajos, direct.

Hipoactivă. Înşelător, temător, laş, fricos, şovăielnic, linguşitor, prea precaut, conştient de puterea exercitată asupra lui, posesiv, necesită aprobare, tânjeşte după emoţii şi schimbare, dar refuză să acţioneze în acest sens, se simte prea obosit, nu are energie să facă ce vrea. Reactivitate; agresiune, beligeranţa, înşelătorie.

Acestea sunt doar informaţii foarte generale şi superficiale despre acest centru energetic, dar ele ne arată deja foarte multe lucruri interesante.

Din această cauză, eu îi înţeleg foarte bine pe artiştii, pictorii conceptualişti, la care femeia este reprezentată călare pe un tigru.

La Riga există un pictor foarte interesant - yoghin. Acesta are o pictură deosebită «Madona cu puiul de tigru în braţe»: în loc de copil - un pui de tigru. Acest tigru, ca o amintire a existenţei, o amintire a pasiunii, o amintire a puternicii energii a vieţii. Atunci când în viaţă ne întâlnim cu omul care, cu voia întâmplării, înmagazinează în sine o oarecare cantitate de energie ce depăşeşte nivelul mediu al normei statistice de familiarizare cu energia existenţei - ne speriem.

Ne speriem, deşi, deja de mult, nu mai avem de ce să ne fie teamă. Această violare a naturii s-a manifestat şi în psihologia omenească şi în construcţia convenţiilor sociale, dar şi în distrugerea directă a mediului ambiant, adică o violenţă ecologică, dispreţul pe care îl arătăm faţă de mama-natură întrepătrunde întreaga noastră fiinţă. **Noi toţi am efectuat şi am manifestat o violenţă brutală, atât asupra lumii, cât şi asupra noastră, deoarece am înţeles foarte prost interacţiunea şi relaţia dintre spirit şi trup.**

Cantitatea cea mai mare de minciună noi o primim ca pe o ştafetă chiar de la părinţii noştri, iar părinţii de la părinţii lor şi tot aşa, până în acele secole de care vorbeam, până la minciuna iniţială. Adevărata faptă eroică de-a dreptul, pe care a făcut-o Florenski, este aceea că el, pentru prima oară, a

spus: **existenţa este adevăr şi sensul este adevăr**. Omul anume prin asta este măreţ, prin faptul că în el s-au unit şi se mişcă două mari adevăruri. Dar, nemaiavând «adversar (adevărul sensului)» - adevărul existenţei a început să se mărunţească, să se scurteze, să se taie, să se adapteze la partenerul său aproape mort şi să apară în formă de idee mentală măruntă şi pragmatică. Aşa, tigrul, treptat, s-a transformat într-un şoricel, ca un chip, ca o încarnare a sensului, se transformă într-un sufleţel. În rezultat, a ajuns să fie o fiinţă în care nu există nici raţiune, nici duh. Acest lucru reprezintă sursa principală a crizei spirituale în care ne aflăm noi şi, mai ales, capitaliştii adevăraţi - americanii şi nu numai ei. Când zic americani - nu mă refer obligatoriu la ei, ca naţiune, ci mai degrabă la toate acele societăţi umane în care, falnic şi cu capul sus, defilează Cogito ergo sum, acolo unde defilează învingător afirmaţia şi credinţa dogmatică a primatului duhului asupra trupului. Din acest motiv, în toate aceste locuri se petrece cu siguranţă omorârea lentă a omului, lichidarea treptată a măreţiei omului şi pierderea sensului existenţei acestuia. Asta se întâmplă în mod sigur, deoarece, cum bine ştim, minciuna este copilul îndrăgit al morţii. Acest adevăr este atât de global, încât să îl înţelegi dintr-o dată este foarte greu, poate chiar imposibil, deoarece se trezesc la activitate acele mecanisme de apărare psihologică, despre care am vorbit înainte, şi care vor face tot posibilul ca să împingă toate acestea, undeva, în subconştient. A înţelege acest lucru în profunzime este foarte greu şi, de aceea, ştiind că omul tinde să meargă pe calea minimei rezistenţe, mai degrabă va spune: «Lasă... că aşa cum am trăit până acum, vom trăi şi de acum încolo...», în loc să depună efortul necesar pentru conştientizarea profundă a acestui adevăr. Dar cum am trăit până acum, se vede clar în toată lumea că deja nu se mai poate şi chiar dacă, aparent, încă se mai poate, este din ce în ce mai greu şi ne distrugem din ce în ce mai tare.

Cum s-au întâmplat toate acestea în procesul istoric? Încă de la bun început, de la răsăritul civilizaţiei, exista o castă de oameni care înţelegeau perfect ca materia şi spiritul sunt interconectate şi interdependente. Ei conştientizau că materia se transformă pe măsura modificărilor informaţionale. Această transformare se produce totdeauna sub influenţa informaţiilor. La fel de bine ştiau că totul în lumea asta este material şi că orice lucru are un chip (o imagine), este ordonat şi are o formă. Orice lucru este înzestrat cu absolut toate informaţiile despre el însuşi şi această informaţie se reflectă asupra altor lucruri interacţionând cu acestea (în procesul de schimb de informaţii), oriunde în univers. Atunci ei conştientizau că gândul este material şi că orice obiect din lume reprezintă manifestarea unui gând, unei idei. În general vorbind, încă din acele timpuri oamenii deţineau un volum de informaţii şi cu-

noştinţe atât de imens şi de profund, pe care noi astăzi nici nu ne putem imagina. La un moment dat, castei de iluminaţi nu le-a convenit ca aceste cunoştinţe să nimerească în mâinile oricui, aşa că au ales să împartă lumea în spirit şi materie. Au pus lumea în faţa acestora şi au îndemnat-o să aleagă: ce primează - materia sau spiritul? Ambele au, în realitate, ponderi la fel de importante şi reprezintă un întreg indivizibil (două sunt unu). Sunt interconectate şi interdependente. Din acel moment, toată umanitatea s-a împărţit în două categorii: materialişti şi idealişti. Acea castă de iluminaţi avea, şi are şi astăzi, scopuri foarte concrete şi au ştiut foarte clar de ce aveau nevoie, ca să realizeze, conform principiului «divide, învrăjbeşte şi stăpâneşte», această despărţire. Materia au dat-o ştiinţei şi le-au spus adepţilor materialismului să se ocupe de ea. Ca rezultat, ştiinţele au devenit pur materialiste, lipsite de orice spiritualitate. Spiritul l-au încredinţat adversarilor şi le-au spus idealiştilor să se ocupe de el. Ca rezultat, religiile au devenit dogmatice, fără a avea vreun suport ştiinţific. De atunci, materialiştii şi idealiştii se află într-o permanentă confruntare. Oamenii de ştiinţă împotriva bisericilor şi bisericile împotriva evoluţiilor tehnologice (mai ţineţi minte - radiourile erau diavolul, apoi diavolul a devenit televizorul, calculatorul, internetul, deşi, astăzi, chiar slujitorii bisericilor se folosesc de toate acestea). Pentru ca această confruntare să fie permanentă, casta a introdus în mintea părţilor o altă prostie manipulatorie, precum că «în contradicţii se naşte adevărul». De aproape 3000 de ani, dacă nu chiar mai mult, aceştia se contrazic permanent şi nu au ajuns la adevăr. În contradicţie nu se poate naşte adevărul, de aici se naşte doar ura. Adevărul se descoperă în dialog. Astfel, materia a ajuns în mâna ştiinţelor raţionale, spiritul în braţele religiilor dogmatice, iar măsura, cea de-a treia şi poate cea mai importantă componentă a creaţiei şi a lumii este şi astăzi ascunsă în interiorul acelei caste. Chiar dacă ai cunoaşte totul despre materie şi spirit şi nu ai avea măsura acestora, toată ştiinţa nu îţi va servi la nimic. Încă din acele timpuri, civilizaţia umană a fost deturnată de la linia corectă de evoluţie, iar efectele acelei deturnări, manipulări, minciuni le vedem astăzi pe întreg globul. Cei responsabili să ne ofere nouă o imagine corectă asupra lumii în care trăim au fost filosofii (căutătorii adevărului), dar, la apariţia lor, mentalităţile erau deja modificate, astfel încât chiar şi ei au fost absorbiţi de acea minciună. Astfel, în filosofie au apărut două mari curente: viziunea mozaică asupra lumii şi viziunea caleidoscopică. Fiecare viziune îşi are părţile bune şi părţile rele, cât şi propriile limite. Adevărata viziune asupra lumii în care trăim, imaginea completă poate fi văzută numai dacă privim atât mozaic, cât şi caleidoscopic, în acelaşi timp, dar utilizând aceste două modalităţi asupra diferitor lucruri. Unele lucruri pot fi văzute în totalitatea lor numai dacă privim lumea şi lucrurile în mod mozaic. Altele pot

fi observate şi înţelese în totalitatea lor numai prin viziunea caleidoscopică. Această dezbinare a lumii, a imaginii asupra lumii, a înţelegerii lumii, a dat naştere celor mai diferite moduri şi tehnologii de manipulare, de pe urma cărora suferim şi în prezent. Tot din acest motiv, până nu de mult, întreaga lume era împărţită în două tabere, aşa-numita lume bipolară, în care unul este bun şi altul este rău. Binele şi răul, în acest caz, depind de tabăra din care faci parte. Aproape totul în lumea asta are cel puţin două valenţe: politici naţionale şi internaţionale; munca fizică şi munca intelectuală; partide de stânga şi partide de dreapta; comunişti şi democraţi... **Lumea are, de fapt, trei valenţe. La cel mai înalt nivel, acestea se exprimă prin Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Dar, la nivelul nostru social, care sunt aceste trei puteri? Întreabă-te şi caută răspuns!** Căutaţi să vă faceţi propria părere.

TREBUIE SĂ MÂNCĂM - TREBUIE SĂ TRĂIM!

Poate că aceasta va suna foarte neplăcut pentru unii, dar eu, toată viaţa mea conştientă, am chemat şi am îndemnat oamenii spre «trebuie să şi mâncăm». O, numai de câte ori nu am auzit tot felul de replici la această afirmaţie, am citit odată un întreg «tratat» al cuiva, care a afirmat că eu mă trădez atunci când îndemn spre «Trebuie să mâncăm». Propovăduire aşa-zis epicuriană şi altele, groaznice cuvinte erau acolo. Dar cu toate acestea, mie mi se pare că spun acelaşi lucru cu Florenski, numai că le spun folosind cuvinte obişnuite, pe înţelesul tuturor. Renaşterea noastră, viaţa noastră, existenţa omului în acest corp este ascunsă nu în problemele ruinării moralităţii, ruinarea oricăror ideologii totalitare, deşi toate acestea trebuie făcute, ci în pseudo-religiozitate şi pseudo-misticism. Cu alte cuvinte, viaţa noastră reală se ascunde după o cortină de falsă religiozitate şi fals misticism. Salvarea noastră constă în aceea că, din acel loc în care ne aflăm acum, trebuie să găsim totuşi o cale spre existenţă, să găsim o cale spre viaţă, spre pasiune, spre acea Şcoală care lucrează cu energiile focului. Acea Şcoală lucrează cu ceea ce se numeşte corpul de foc, armurile de foc, «leul în pustiu» - există şi o astfel de denumire.

Fără această cale, noi nu ne vom salva copiii şi nepoţii. Fără asta, noi nu ne vom salva, nu vom lăsa să renască natura violată şi batjocorită tot de noi şi, în această direcţie, niciun fel de vilă, «buncăr» de vacanţă, fie la mare sau la munte, nu ne va ajuta. Fără asta, noi nu ne vom despărţi în veci de bazele fundamentale ale minciunii noastre.

Mie foarte mult îmi place un anumit om din Rusia (Porfir Corneevici Ivanov), îmi place viaţa lui şi de el în sine, ca om. Pentru mine, acesta reprezintă o adevărată întruchipare a deplinătăţii începutului existenţialist - el ca om

reprezintă un caz extrem de rar în lumea noastră. Dar mă îngrozesc când văd ce fac urmaşii lui din el, astăzi. Aceştia îl transformă tot mai mult pe Ivanov în exact opusul lui, adică îl coboară pe acesta la nivelul lor şi îl înţeleg la fel, în loc să fie invers. Cândva, acest Ivanov a fost poreclit de ofiţerii nazişti «Dumnezeul rus». Toţi ştiu, şi îşi aduc aminte, cum Ivanov stătea desculţ, pe zăpadă, în faţa ofiţerilor nazişti, şi acum înţeleg acea impresie şi sentiment de intensitate atât de puternică, prin măreţia lui, în sufletele naziştilor, încât aceştia nici nu l-au atins. Nu s-au atins de el, de parcă nici nu era în acel loc, chiar şi naziştii au rămas uimiţi de aşa ceva, lucru extrem de rar. Să îmi arate cineva un urmaş de-ai lui Ivanov care, măcar cumva, cât de cât, se apropie de el în această familiarizare cu existenţa. Eu încă nu am văzut niciunul. Cunosc vreo 30 - 40 de oameni, îi ştiu, dar ei sunt la fel ca şi ceilalţi.

Ce reprezintă dietele moderne, un fel de asceză prost mascată, un fel de omorâre a trupului propriu? Ce sunt actualele îmbolnăviri? În cea mai mare parte al lor - omorârea treptată a trupului. Ce reprezintă cultul fotbalului? Vă daţi seama, toţi se opresc, îngheaţă toţi, televiziunile emit şi transmit exclusiv fotbal prin toată lumea. Ce este asta? Domnilor, ce fel de eveniment este acesta - un meci de fotbal? Ce este acesta - sportiv de performanţă, sportsman? Ce e asta strip-tease, topless? Ce e asta, ce se numeşte pornografie? Toate acestea sunt roadele unei conştiinţe subnutrite, care nicidecum nu poate înţelege de ce este atât de slabă.

Bube şi răni pe corpul naturii. Bube agresive. Bube care transformă în bube şi răni tot ce apare în cale şi este viu.

Ascultaţi-i pe oamenii de ştiinţă, pe aceşti «învăţaţi», pe aceşti «gânditori», lor nici măcar pentru o secundă, nici măcar pentru o clipă nu le trece ceva prin minte şi să se oprească acolo unde sunt, ca să poată apărea tensiunea mentală ce va da naştere întrebării - Dar ce se va întâmpla cu natura, «Corpul» Pământului? Toate acestea nu îi interesează absolut deloc, nu îi mişcă, nu îi doare. Pe toţi îi interesează doar venitul, profitul, banul. Astfel, se întâmplă ca unii să vorbească un lucru sau să descopere ceva, dar ceilalţi fac din această descoperire sau spuse cu totul altceva. Unii au făcut din noosferă - sfera raţiunii. Care raţiune? Raţiunea, după cum ştim, reprezintă unificarea, interfaţa dintre trup şi spirit, dacă e să spunem direct.

Raţiunea este condiţia pentru realizarea infinită a fiecărui adevăr - adevărul existenţei şi adevărul sensului. Dar noi, tot timpul, încercăm să descoperim un chip în pustiu. Tot timpul, uităm o mare înţelepciune care spune că a te naşte într-un corp omenesc reprezintă cel mai mare noroc şi succes posibil! Deoarece, datorită corpului, duhul este familiarizat cu natura, cu existenţa.

Da, desigur că stihia, pasiunea, poate transforma totul în aşchii. Dar şi duhul infertil, transformat într-o idee mentală, poate distruge tot ce este viu,

deoarece ce este pentru el corpul? Un adversar şi atât. Nu ne putem suci, în niciun fel, încercând să găsim unul în loc de doi. Până când nu vom asculta astfel de oameni ca Florenski, până când nu vom trăi necesitatea unificării în sine a acestor două infinite adevăruri, nu vom dobândi deplinătatea niciodată.

Dacă îl urmăm în continuare pe Florenski ca pe un gânditor religios, atunci vom ajunge la concluzia că limita existenţei este un adevăr şi, numai ajungând până la limita adevărului, vom înţelege că limita adevărului este existenţa. Abia atunci, în faţa noastră va apărea Dumnezeu. Atunci ne vom da seama că Michelangelo ştia ceva despre asta. Tot atunci, ne vom putea apropia şi atinge de scrierile din Capela Sixtină. Deoarece, acolo, existenţa şi sensul îşi găsesc reflexia în unitate.

Deşi eu am auzit şi astfel de afirmaţii de la admiratorii şi cunoscătorii fini ai lui Michelangelo: «Extraordinar! Dar de ce atâta trup? Oare nu putea şi el să îi facă cumva mai subţiri, mai slăbuţi, mai finuţi? Dumnezeu e un bărbat sănătos, cu muşchi, şi Adam la fel, este un ditamai mujic musculos. Eva acolo... E ca o babă...» Gusturile fine pe aceştia îi irită, dacă înţelegeţi.

Noi am cam încurcat puţin lucrurile încă prin secolul al XI-lea, iar prin al XVII-lea am încurcat totul definitiv şi total. Am încurcat teama înaintea ignoranţei, care, desigur, este ceva îngrozitor, cu teama în faţa vieţii. Şi atunci, sub drapelul luptei cu ignoranţa, am început o luptă şi cu viaţa. Atunci când nu mai ai puteri - îţi rămân la dispoziţie doar puterile în calitate ideală a corpului omenesc. Nimeni nu se gândeşte asupra unui lucru şi anume, ce se petrece cu acel «gând», când acesta este aşezat, îmbrăcat, încărcat cu putere. Când ne gândim la aşa ceva, imediat ne trec prin minte o serie întreagă de oameni adevăraţi, aproape sfinţi sau nu, la care păsările se aşezau pe umeri fără niciun fel de teamă, alţii trăiau în mijlocul celor mai feroce animale sălbatice, fără a avea vreodată de suferit. Urşii veneau la ei, în faţa lor apăreau şi cerbii sau alte animale şi totul era frumos. Deci se poate, dacă măcar o dată ceva la un singur om s-a manifestat, înseamnă că se poate. Încă o dată vă amintesc celor dintre voi care vor pleca vreodată la Kiev, mergeţi la Catedrala Sofia, acolo unde sunt descoperite pe pereţi picturile vechi şi comparaţi-le cu cele noi. A fost odată o plenitudine. A fost sentimentul necesităţii ca în acelaşi timp să existe şi, reciproc, să se dezvolte, până la nesfârşit, aceste două începuturi - existenţa şi sensul. Dar existenţa, treptat, a fost sugrumată. Ultimele manifestări se găsesc în epoca Renaşterii, atunci când ideea duhului se uneşte cu ideea antică de existenţă. Atunci s-a produs întâlnirea creştinismului cu antichitatea. A rezultat Renaşterea. Dar, imediat, iarăşi s-a făcut teamă, a apărut frica. Astfel, eu cred că noi acum ne aflăm la parterul propriei Renaşteri, a propriei întoarceri către deplinătatea existenţei. Suntem în preajma înţelegerii depline a unităţii acestor două mari adevăruri - adevă-

rul existenţei şi adevărul sensului. Pentru că, dacă asta nu se va întâmpla, atunci moartea sigur va veni, sub orice formă doriţi - Cernobâl, bombe atomice, neutronice, bacteriologice, chimice, balistice continentale, intercontinentale... catastrofe, dezastre naturale... De aceea, atunci când comunicaţi cu unele texte şi citiţi cuvintele marilor înţelepţi ai omenirii, trebuie să fiţi atenţi la sine, pentru ca să nu retezaţi automat tot ce «nu are referire» la duh. De la duhul adevărat până la ceea ce numim noi astăzi prin acest cuvânt este o foarte mare distanţă. Un fel de duhuleţ a mai rămas astăzi din Duh. Astfel, mai mult sau mai puţin, va deveni clară această contradicţie: Aparent, omul, omenirea, devine din ce în ce mai puternică, mai mult cunoscătoare, tot mai atotputernică - dar, în realitate, omenirea devine din ce în ce mai slabă. Frica a luat locul bucuriei existenţei. Însă frica şi minciuna sunt fraţi gemeni. Care dintre aceşti fraţi îi sunt mai de preţ Mamei Istoria? Noi spunem Minciuna - şi, imediat, apare Frica. Spunem Frica - şi, imediat, apare Minciuna.

CE E DE FĂCUT?

Desigur că, dacă vorbim pozitiv, adică încercăm să răspundem la întrebarea noastră preferată «Dar cum putem trăi cu acestea?», atunci totul devine şi mai complicat decât la nivelul conştientizării. A conştientiza este greu, acest lucru îl înţelegeţi deja foarte bine, dar să realizezi aceasta este şi mai greu. Eu nu cred că noi toţi, cu eforturi comune, vom reuşi în decursul unei generaţii, să facem măcar un pas cât de cât important şi vizibil în această direcţie, în sens de realizare. Poate vom reuşi în decursul unei generaţii să conştientizăm unde suntem şi ce anume se întâmplă, de fapt, cu noi şi cu viaţa noastră - dar să realizăm ceva este practic imposibil într-un interval atât de scurt. Deci, sunt convins că în decursul unei generaţii, adică în decursul vieţii celor care trăiesc astăzi, putem totuşi să facem un pas foarte mare în direcţia conştientizării, deşi nu va fi uşor. Câte pietre vor fi aruncate în direcţia anumitor oameni ce vor îndrăzni să facă ceva... Numai Dumnezeu ştie. Câţi vor mai fi prigoniţi, catalogaţi, demonizaţi, «arşi pe rug» este foarte greu de spus.

Desigur că începutul va fi îngrozitor, va provoca foarte multă frică. Oamenii, în general, opun o foarte mare rezistenţă la schimbare, de orice natură ar fi aceasta, dar opun şi mai multă rezistenţă la schimbările interioare, de atitudine, de concepţie, de viziune, de mod de viaţă. Acest lucru necesită foarte mult efort şi calificare, pentru a reuşi printr-o metodă adecvată a le explica oamenilor ce este necesar şi de ce. După cum se ştie, în revizuirea, analiza adevărului, cuvintele nu sunt necesare pentru a transmite altor oameni un oarecare adevăr. În afară de aceasta, trebuie să înţelegem că o astfel de rezolvare a situaţiei, o

astfel de încercare, atrage după sine o reconstrucţie fundamentală a vieţii noastre cotidiene. Se impune o fundamentală reanaliză a însăşi atitudinii noastre faţă de viaţă şi faţă de noi înşine. Dar îmi asum îndrăzneala să spun că anume aceasta va fi principala faptă eroică spirituală a timpurilor noastre. Oricum, aceste lucruri vor trebui să fie făcute mai devreme sau mai târziu, numai că, cu cât această muncă se va face mai târziu, cu atât mai dureros va fi pentru toţi. Intrăm în era vărsătorului, iar cunoscătorii ştiu ce va aduce aceasta cu ea, ce va cere de la noi, unde ne va împinge, iar după legile naturii se ştie că cine nu se adaptează - moare, în diferite forme şi din cauze diferite. Şi când vorbesc aici despre moarte nu am în vedere viaţa unor oameni, ci chiar viaţa unor civilizaţii, sisteme de gândire, ideologii... Se nasc din ce în ce mai mulţi copii indigo. Este un fapt ştiinţific. Aceşti copii sunt mult diferiţi prin toate chiar de propriii părinţi. Uneori, părinţii nici nu ştiu cum să se raporteze la aceştia, pentru că văd clar că nu le mai sunt utile mijloacele de educaţie învechite, bazate pe dresură, pe zăhărel şi bici. Înseşi sistemele educaţionale vor suferi schimbări inimaginabile pentru unii oameni cu un anumit gen de conştiinţă. Lumea se va schimba inimaginabil, dar asta se va întâmpla puţin mai târziu, când noi toţi probabil vom dispărea din această viaţă şi vor urma să facă aceasta probabil copiii copiilor noştri. Pentru noi va fi o mare realizare dacă vom reuşi măcar să înţelegem unde am ajuns şi de ce. Dacă vom reuşi să dobândim un alt nivel de conştiinţă, le vom uşura foarte mult munca celor care vor fi în viitor. Dacă, însă, vom continua cu ideologia - după noi potopul - atunci e posibil ca potopul să vină înaintea noastră.

COMUNIUNEA SPIRITUALĂ CA FAPT

După părerea mea, frumuseţea unei comuniuni spirituale constă în aceea că ea este lumea social - psihologică în care se întâlnesc, se împrietenesc, se înţeleg, se iubesc unul pe altul reprezentanţii celor mai diverse lumi social-psihologice, diferitelor popoare, epoci şi teritorii. Acest lucru este cea mai bună demonstraţie a faptului că omenirea are posibilitatea să construiască o metalume, o lume care ar încadra în interiorul ei, fără niciun fel de efort şi tensiune, toate celelalte lumi. Sau, în orice caz, cea mai mare parte a lumilor omeneşti.

Uniunea spirituală poate face acest lucru - deoarece aici, din toate timpurile, s-au păstrat cunoştinţele despre cele două adevăruri ale fiinţei omeneşti. Cunoştinţele legate de necesitatea dezvoltării infinite a existenţei şi a dezvoltării infinite a sensului. Cunoştinţele despre faptul că trupul şi duhul sunt de nedespărţit şi indivizibile, deşi sunt esenţe contradictorii ale omului şi a vieţii omeneşti. De aceea, acolo nu există sau aproape nu există minciu-

na. Acolo aproape că nu există frica, iar în realizările cele mai înalte frica dispare cu totul.

Mai sus, într-un anumit fel, am vorbit de Mama noastră. Iar acum vorbim despre Tatăl nostru. După cum se ştie, iubirea mamei este necondiţionată, pe când iubirea Tatălui este o chemare, o poruncă, este un sens cu care trebuie să trăim mai departe. Această poruncă este următoarea: existenţa şi sensul, adevărul şi pasiunea sunt lucruri de nedespărţit. Acestea sunt acele forţe care unifică chipul omenesc şi chipul umanităţii, în care ele sunt contopite. Acesta este chipul Tatălui nostru.

Mie acum îmi este chiar greu să comunic cu cititorul, pentru că ţesutul viu al comunicării este tot timpul afectat de trimiterile la autorităţi. Astăzi eu nu pot fi în faţa cititorului - Eu singur. Suntem cel puţin patru: eu, Florenski, Mirzabai, Kimbatbaev. Nu am putut să vin la voi fără ei. Poate că în aceasta este un anume sens, o anume viaţă. Poate că acest lucru îi va ajuta pe unii dintre voi să pătrundă în natura fricilor proprii, dar asta înseamnă că va pătrunde şi în natura propriei minciuni. Realizând asta, adică pătrunzând în natura temerilor şi minciunilor proprii, vor putea uşor să pătrundă şi în natura minciunii şi temerilor altor oameni. Noi, toţi patru, suntem foarte diferiţi, dar eu sunt făcut şi din ei.

Nu întâmplător, în toate tradiţiile spirituale, existenţa şi sensul, adevărul şi pasiunea sunt de nedespărţit. Ceea ce unifică chipul omenesc, în care toate acestea sunt unite, şi chipul omenirii, în care acestea sunt împletite, reprezintă chipul Tatălui nostru. Acest chip este unul sever. Sever din punctul nostru de vedere. Aşa este acest chip, pentru că imaginaţi-vă câtă integritate, totalitate trebuie să deţii pentru a permite să se realizeze prin sine, până la infinit şi în acelaşi timp aceste două adevăruri - adevărul existenţei şi al sensului. Ce putere trebuie să deţii şi, mai ales, câtă înţelepciune. Aceasta este ceva care nouă încă nu ne este cunoscut, dar la care începem să gândim. De aceea sper, chiar cred că deja acum sau foarte curând, noi toţi vom fi la începutul drumului nostru, un drum complicat, nu lipsit de greutăţi - drumul spre Tatăl nostru. Deja cu toţii ne convingem, pe zi ce trece, că totul este o mare nebunie. Mă veţi crede sau nu, este unul şi acelaşi lucru.

Noi toţi am crescut în această lume, în care nu mai există credinţă în plinătatea ei, nici iubire în plinătatea ei, nimic nu mai există pe deplin, poate numai moartea. Dar a mai rămas speranţa - e adevărat că şi aceasta abia, abia mai este caldă. De aceea nouă, astăzi, ne este foarte greu să ne dorim cu adevărat aşa ceva, dar să şi realizăm - cu atât mai mult. Totuşi, mai avem resurse, măcar ca potenţialitate, deoarece suntem oameni. Noi suntem fiinţe omeneşti şi, de aceea, conţinem în noi toate acestea. Independent de dorinţa cuiva, această potenţialitate poate fi distrusă numai odată cu omul. Nimeni nu ne poate lua

lumii. Aceasta reprezintă șansa noastră și baza de a dezvolta în noi măcar o reflecție a acestor două mari adevăruri - tendința către scop și credința.

Dacă scopul este spiritualitatea, atunci cum putem implica tineretul în aceasta, pentru că atât pentru noi, cât și pentru ei, spiritualitatea este ceva mult mai complicat decât a trăi cum o fi, cum se va întâmpla, la noroc. Simplificarea a devenit un mod de viață. Eu nu cred că spiritualitatea este un scop. Scopul, mișcarea către scop, orice principiu de mișcare către scop presupune eforturi de voință, presupune existența orientată către scop, adică supunerea tuturor împrejurărilor vieții către atingerea obiectivului. Eu nu cred că spiritualitatea este un scop în acest sens, care poate fi atins prin deplinsarea unor eforturi volutive. Eu cred că spiritualitatea este, înainte de toate, o anumită trăire lăuntrică, ce dă naștere căutărilor și scopurilor orientate către un astfel de sens al vieții, care îmi permite să descopăr sensul netrecător și neschimbător în viața mea personală, singura și unica mea viață.

Spiritualitatea este deșteptarea sufletului pentru întâlnirea cu duhul, adică iubirea este un eveniment și nu un scop. Alta este întrebarea: putem încerca să creăm condițiile necesare care ar putea crește probabilitatea ca un astfel de eveniment să se producă? Iată, acest lucru poate servi și deveni un scop.

Există o mulțime de tradiții posibile, capabile să creeze cercul exterior de învățare, adică ceea ce eu numesc adăpost. Aici, omul poate veni după ajutor, informații și susținere afectivă. Mai târziu, dacă în om crește orientarea către scop, acesta poate porni pe o cale, poate porni la drum și poate învăța câte ceva sau poate fi inițiat. Dar și tendința spirituală - este un eveniment. De aceea, mă îndoiesc serios că oamenii care își propun ca scop să devină spirituali vor deveni vreodată astfel. Este ca și cum ți-ai pune drept scop să iubești pe cineva sau să te îndrăgostești de cineva anume.

PUTEREA SPERANȚEI

Șansa noastră la viitor constă în a crește, măcar puțin în interiorul nostru, o oglindire a acestor două mari adevăruri - năzuința și credința. Neîndurătorul realism (a vedea totul așa cum este, fără a face grimase), plus un romantism neîndurător (a realiza sensul vieții proprii, trecând peste orice obstacole) - iată, acest cuplu ne poate conduce către întruchiparea existenței și întruchiparea, realizarea sensului. Dar aceste neîndurătoare puteri, adică realismul și năzuința față de sine trebuie să fie împreună. Năzuința fără realism va conduce către un alt fel de realism, adică va fi un fel de buncăr, seră psihologică ș.a.m.d. Realismul necruțător, fără năzuința necruțătoare va conduce în mod sigur către cinism. Știința în numele științei reprezintă pierderea

completă a rămăşiţelor iubirii şi reprezintă un fel de suicid.

Cuvintele lui Florenski sunt mărturii ale adevărului că omul conţine în sine, în esenţă, două adevăruri - adevărul existenţei şi adevărul sensului. În aceasta se ascunde măreţia omului şi tot aici este şi izvorul tuturor tragediilor lui. Încercaţi să nu cădeţi în pseudoseriozitate. Pentru că, dacă nu vă veţi raporta la toate acestea în mod emoţional, dacă nu vă veţi permite să trăiţi aceste trăiri, dacă veţi începe la comanda minţii să «cercetaţi analitic», nu va rezulta nimic, puterea energiei se va evapora, se va înghesui undeva, se va raţionaliza, se va schematiza.

Toate acestea ori devin doar o nouă informaţie, ori vor face să înceapă cu adevărat o nouă viaţă. Pentru ca informaţia spirituală să nu se transforme într-o nouă monedă pentru puşculiţa spirituală, trebuie să vă permiteţi să trăiţi, să emoţionaţi, să retrăiţi, să plângeţi, să râdeţi pe aceste motive. Nu vă mai ascundeţi unul de altul. A fi afectat, emoţionat, a trăi cu putere un anumit gând, idee, a retrăi, este ceva extraordinar, care îţi deschide căi către cunoştinţe noi.

Trăiţi cu putere. Trăiţi profund. Trăiţi bine.

LUMILE SOCIAL-PSIHOLOGICE (II)

Acum ne vom întoarce la tema lumilor socio-psihologice, deoarece aceasta reprezintă noțiunea de bază pentru lucrul practic. Repet, lumile socio-psihologice trebuie delimitate foarte clar, separate de structura verticală a societății, de păturile sociale. Apropo, așa cum arată observațiile mele, omul care a făcut carieră încearcă, și de obicei reușește, să atragă, să tragă în sus către sine, înainte de toate și în primul rând, oameni din aceeași lume socio-psihologică cu a lui. (Astfel, dacă acolo sus pe linie de carieră a ajuns un nomenclaturist sau căpitan de cursă lungă, el va atrage după sine pe toți nomenclaturiștii și oligarhii, marinarii sau dacă a ajuns un lingușitor, el va atrage alți lingușitori).

PRINCIPIUL UNIUNII ÎN LUMILE SOCIAL-PSIHOLOGICE

Cu un anumit timp în urmă, am avut posibilitatea să arunc o privire destul de îndelungată la cum trăiesc acolo sus, la nivel înalt, să zicem de exemplu, miniștrii unui anumit stat. Era ceva foarte interesant, și anume faptul că aceștia mergeau la tot felul de reuniuni, nu după principiul ierarhiei sociale, ci după principiul lumilor social-psihologice. Adică, la aceste reuniuni, ministrul nu aduna în jurul lui alți miniștri, să zicem, ci oamenii din lumea lui social-psihologică. Și președintele nostru face la fel, ca și președintele oricărei alte țări. (Dacă ministrul este manelist să zicem, atunci, la acele petreceri, el adună în jurul său toți maneliștii).

Această delimitare este primul lucru necesar de înțeles, deoarece lumile social-psihologice nu pot fi împărțite după principiul mai sus - mai jos. Sus - jos reprezintă structura ierarhică a însăși societății, structura socială.

Lumile social-psihologice pot fi apreciate din poziția sus-jos dacă folosiți un oarecare criteriu al principiului de autorealizare sau oarecare construcții etice din punctul propriu de vedere sau din punctul de vedere al idealurilor și valorilor proprii. Numai atunci poate fi făcută o astfel de clasificare: «Această

lume este mai jos, dar asta e mai sus». În sinea lor, însă, aceste lumi nu sunt nici mai sus, nici mai jos, ele au o perspectivă orizontală, lumile sunt în acelaşi spaţiu, la acelaşi nivel, astfel încât oameni din aceeaşi lume social-psihologică pot fi oameni din paliere sociale absolut diferite. Cel mai bine se vede acest lucru atunci când te duci la pescuit, iarna, pe gheaţă, la copcă - de exemplu. Acolo, într-adevăr, nimeni nu ştie cine este general şi cine e măturător de stradă. Însă jargonul, cuvintele, stilul de comportament, atitudinile, felul şi modul de a aprecia ceva - toate acestea îi uneşte pe toţi, într-o măsură mai mare sau mai mică ei s-au atins de o lume aparte şi aceasta îi uneşte. Este o lume care are principiile sale, modul ei de a-ţi dori succes, un anumit stil de viaţă, are şi o scară proprie de valori, etică şi morală proprie, pe care o asimilează şi o întreţine nu din nivelul Marelui Mediu, adică a marii majorităţi.

Dar această lume are şi capcanele ei. De exemplu, principiul care spune că orice formă este goală, adică orice formă, din punctul de vedere al acestor cunoştinţe, poate fi umplută cu orice conţinut.

Iată, aici apare şi cea dintâi capcană, dumneavoastră puteţi observa că la un oarecare pescar, la un oarecare om, formele de comportament coincid cu ale dumneavoastră. Şi, în baza acestei observaţii, veţi ajunge la concluzia că acel om vă este apropiat ca lume. Dar, apropiindu-vă mai mult, deodată constataţi cu părere de rău că, de fapt, conţinutul acestei forme este total diferit... Acesta este momentul antrenamentului, capacitatea de a vedea instantaneu nu numai forma de manifestare a comportamentului, interacţiunilor, stilului, dar şi conţinutul cu care această formă este umplută - acesta este cel mai important moment.

Să zicem că sunt două lumi foarte apropiate, una este cea pe care, convenţional, o numim lumea «boemilor», adică lumea oamenilor din jurul artelor, dar ei nu sunt chiar foarte mult în artă, deoarece muncesc puţin, pretenţiile sunt totuşi destul de mari, o adevărată slujire a artelor aceştia nu o au, dar ei sunt totuşi cumva în artă.

De ce?

Deoarece lumea artelor, fiind o lume închisă şi nu foarte mare ca volum, deţine o cantitate oarecum mai mare a gradului de libertate în acest socium. Libertăţile sunt conferite în conformitate cu principiul după care sociumul îşi justifică specialiştii. Cu cât mai mic este numărul acestor specialişti, cu atât mai mare este gradul de libertate a lor. De regulă, oamenii utilizează numai acele grade de libertate care coincid cu «Libertatea de a» şi numai foarte puţini oameni, conştient sau în puterea implicaţiei lor, folosesc «Libertatea pentru a».

Astfel, în lumea din jurul artelor, poţi face anumite fapte care vor fi criticate de alte lumi, dar şi iertate imediat. «Artiştii! Ce să vrei de la ei? Lor

îi ne permite, ei pot, că doar sunt artiști». Dar, în același cuvânt disprețuitor, oumva, «artist», se ascunde și invidia. El poate să facă așa ceva, lui îi este permis. Dacă cineva dintre noi ar cădea mort de beat în centrul orașului și alt cineva ar încerca să îl ridice, să îl încarce ca pe un sac în mașina salvării sau într-un taxi, acesta din urmă va mai și striga în gura mare tot felul de porcării?! Înțelegeți și singuri care vor fi urmările... Dar dacă acesta ar fi, să zicem, un renumit actor, cântăreț, atunci urmările vor fi cu totul altele. Deși fapta e una și aceeași. El poate, iar voi nu, nu aveți voie! Practic, invidia reciprocă dintre lumi, înainte de toate, se sprijină pe libertăți, pe ceea ce este permis în acele lumi și ceea ce nu este. Într-o anumită lume, a face sex între două cupluri sau în cadrul aceluiași cuplu, dar cu încă un partener, este ceva firesc și normal, pe când în alte lumi așa ceva este de neconceput. Asta, însă, nu înseamnă obligatoriu că oamenii de acolo nu își doresc o astfel de libertate și că nu ar dori măcar o dată să încerce o astfel de trăire, experiență. Dar pentru că nu pot, fie că se tem de pedeapsă sau urmare, fie că nu au curaj și nici stăpânire de sine, devin invidioși pe ceilalți și imediat încep să îi blameze că pot trăi mai bine cu ei înșiși, ca să își poată justifica propria neputință. «Toți sunt niște nebuni și niște nenorociți, toți care nu gândesc ca mine, nu acționează ca mine, nu au aceeași viziune asupra vieții, toți - numai eu sunt bun, deștept și moralist». Și uite așa, până la manifestarea violenței de orice formă mai este doar un pas. Astfel că pe cei mai mulți, dar proști, tabăra cu cei mai puțini, dar diferiți, poate chiar deștepți, dorește doar să îi învețe minte, nicidecum carte. Am dat aici un caz extrem, ca să puteți apoi și singuri să vă dați seama până unde pot fi împinse lucrurile.

Există o lume foarte apropiată, în anumite aspecte, de lumea «boemilor». Aceasta este lumea cercetătorilor științifici sau a muncitorilor în câmpul științei. Dar, iarăși, nu vorbim aici de lumea celor care slujesc știința, precum un bun cunoscut, care spune că tot ce își poate permite un adevărat om de știință este să meargă o dată pe săptămână la un film sau la teatru. Dacă își permite mai mult, atunci el duce un mod de viață monden. La fel cum sunt oameni pe lângă artă, sunt oameni și pe lângă știință. Aceștia de mult nu mai sunt preocupați în mod serios de știință, de cercetare. Dar acolo, la ei, la fel există un anumit nivel sau grad de libertate, adică o cantitate mai mare de permisiuni și nu se manifestă pe stradă, ci în bodegi, «acasă». Toți aceștia par a fi oameni mondeni și, aparent, toți oamenii sunt de-ai tăi, dar există un stil propriu. După forme, coincid foarte mult, dar conținutul totuși e complet diferit. Cât de ciudat nu pare, chiar și în anumite particularități ce par a fi manifestări neobservabile, dar conținutul, interiorul totuși e diferit. Uite, de exemplu, sunt prostituate care fac această meserie de dragul banilor, altele de dragul artei, unele din dorința de a ajunge undeva sus, altele din dorința de a

domina bărbaţii, chiar din dorinţa de a-şi bate joc de ei văzând cum aceştia, la un moment dat, nu mai pot, sunt epuizaţi. Vedeţi, forma e aceeaşi, dar conţinutul e diferit.

Există lumea mafiei. Nu mafia, în sensul americănesc sau italienesc, cu pistoale în mâini şi altele de acest gen, nu mafia în sens de gangsteri înarmaţi până în dinţi, ci mafia în sensul serviciilor publice. Această lume poate fi foarte bine cunoscută şi cercetată, mai ales în România. Toată lumea se intersectează zilnic cu reprezentanţi, mai mult sau mai puţin importanţi, ai acestei lumi. Noi suntem una dintre puţinele ţări unde personalul de deservire stă în capul sau în spinarea clientului, încovoiat deja. Oameni necesari. Şi aceştia au un anumit grad de libertate, dar acest grad de libertate e numai pentru ai lor. Ei se ascund de restul oamenilor. Ei devin mult mai «constipaţi», mai închişi, când trebuie să servească pe altul decât unul de-al lor. Duceţi-vă într-un restaurant undeva şi luaţi loc acolo. Veţi vedea un lucru foarte interesant. Unii clienţi sunt serviţi rapid, cu zâmbetul pe buze, cu toate respectele şi i se aduce chiar şi ceea ce nu au în meniu. Tu, însă, va trebui să aştepţi ceva timp şi, în cele din urmă, să fii servit ca un ciumat. Dacă nu a fost aşa, înseamnă că te-au catalogat ca fiind de-al lor sau ceva pe aproape, ori încă nu ai intrat în restaurantele care trebuie. Sau intri într-un magazin scump, unde poţi să fii tu îmbrăcat la cele mai înalte cerinţe ale modei şi să arăţi impecabil din acest punct de vedere, dar asta este doar forma şi, dacă conţinutul tău este cu totul altul, o să vezi imediat cum vânzătoarea îşi va da seama de asta şi te va trata ca pe un ţăran îmbrăcat la modă, dar tot ţăran vei fi în faţa ei. Dacă, însă, conţinutul va fi cel adecvat, chiar dacă nu vei fi îmbrăcat la patru ace, vânzătoarea, din experienţă, te va recunoaşte şi te va trata ca pe un boem, ca pe un lord, ca pe unul dintre ai ei.

Mai există o lume care, din punctul nostru de vedere, poate să pară absolut primitivă. Această lume poate fi numită - patriarhală. Această lume se întâlneşte şi în marile oraşe care, oarecum, este asemănătoare cu cea ţărănească... Aici veţi putea descoperi cu uimire că gradul de libertate aproape că nu există. Lumea respectivă poate lăsa o impresie destul de profundă, deoarece acolo regulile sunt foarte severe. Mai mult decât atât, această lume poate să vă creeze un sentiment foarte pozitiv, pentru că există nişte reguli foarte clare. Acolo, încălcarea gradului de libertate se ascunde chiar şi în faţa celor de-ai lor, iar tocmai din acest motiv la ei înfloreşte făţărnicia şi ipocrizia. «Se poate, dar despre asta să nu afle nimeni».

Astfel, cel mai bine, după părerea mea, este să vă orientaţi într-o lume nouă social-psihologică pentru voi, după gradele de libertate.

Ce este permis? În ce condiţii este permis? De la ce şi de ce, în raport cu Marele Mediu (adică a marii majorităţi) în lumea dată omul este liber.

Sau, invers, nu este liber în raport cu care anume medic a voastră de manifestare și înțelegere proprie a ceea ce este libertatea?

Acest lucru, pentru analiza lumii social-psihologice, pentru înțelegerea practică a reacțiilor și comportamentelor oamenilor, este cel mai important. Desigur că, chiar și în interiorul acelei lumi, va trebui să vă străduiți să faceți deosebire clară între **«libertatea de»** și **«libertatea pentru»**. Deși, atunci când omul descoperă un oarecare grad de libertate, foarte rar mai stă să se gândească ce aici este «pentru» și ce este «de». Toți, deodată, vor să fie **«liberi de»**. Un moment foarte important este atunci când omul vrea să părăsească lumea proprie socio-culturală, din diverse motive: orientarea profesională, lipsa anumitor întăriri în lumea proprie (acceptare, binecuvântare, susținere, recunoaștere). Omul trebuie să înțeleagă ce este permis în altă lume, în care acesta tinde să nimerească, în comparație cu ce se permite în lumea proprie...

Există oameni care, în pofida celor mai diverse împrejurări și cauze, toată viața lor se mișcă dintr-o lume în alta. Acești oameni sunt ca un cozonac în șapte colțuri și fiecare colț are altceva în interior. Ei sunt în interiorul lor foarte controverși, deoarece aceștia au trăit în diferite lumi social-psihologice, câteodată greu de apropiat și de unit între ele. Ei, potențial, ar putea construi o oarecare lume nouă, dar, în esența lor, ei pretutindeni sunt străini. Și noi, psihologii, suntem la fel - pretutindeni străini. Și asta este câteodată extrem de greu pentru unii colegi. Cu cât mai mult aprofundăm psihologia, cu atât devenim mai străini. Cel mai interesant este faptul că, cu cât mai mult suntem preocupați de psihologia constructivă, practică, cu atât mai mult devenim străini chiar și față de majoritatea psihologilor. «Turma recunoaște străinul după miros». Este foarte greu să controlezi în tine însuți toate manifestările acelei lumi, față de care aparții și pe care este greu să o conștientizezi. Dar și mai greu este să controlezi, să încerci, să joci ceva ce nu e al tău, ci este din altă lume.

A părăsi lumea proprie social-psihologică cu adevărat înseamnă a te părăsi pe tine însuți. Reiese că lumea social-psihologică este ca și un fluviu, acel lac sau acel acvariu, în care fiecare om trăiește ca un pește. Dacă vei sări din acel acvariu, va trebui să sari foarte corect în altul și să «mimigrezi» (să mimezi emigrația), pentru a fi asemănător cu peștii locali sau să sari primul și să încerci să îți faci propriul acvariu în jurul tău.

Cunosc astfel de oameni, care și-au construit propriul lor acvariu, și se simțeau acolo ca peștele în apă, având o mulțime de oameni în jurul lor. Aceștia sunt oamenii care au reușit să construiască o nouă lume social-psihologică. În România, acesta poate fi, într-o oarecare măsură chiar și Bivolaru, cu lumea lui de integrare în Absolut. De ce nu? Un acvariu mare, cu foarte mulți pești și peștișori, care respiră același aer, consumă aceleași ier-

buri. Toţi au aceleaşi valori şi se orientează către aceleaşi scopuri. Toţi cunosc regulile şi legile nescrise şi nu le încalcă. Totul e bine.

Pe undeva, şi eu am făcut acelaşi lucru, am construit o altă lume, de aceea probabil îl pot înţelege pe Bivolaru şi adepţii lui.

Cândva, cu ani în urmă, în general noi eram doar patru oameni. Eu, Nicolai Beleachin, Iacov Caralevic şi Serghei Fortuna. Nicolai a plecat într-o altă ţară, Iacov a plecat şi el în Israel, iar mai târziu a trebuit să plece în alte ţări şi Fortuna, iar eu am fost nevoit să construiesc...

A CONŞTIENTIZA PROPRIA LUME

Anume acest moment este dificil deoarece, pentru a te descurca bine în alte lumi, trebuie să faci bine cunoştinţă cu propria lume. A face cunoştinţă în sens de a o conştientiza. Acest lucru este foarte greu de îndeplinit, în schimb este foarte productiv, deoarece, în această situaţie, veţi reuşi să înţelegeţi foarte multe aspecte ale vieţii proprii. Foarte multe evenimente şi întâmplări vor apărea înaintea ta, în cu totul altă formă şi culoare.

Foarte des se vorbeşte despre problema conştientizării stabile, despre separarea funcţiilor şi a identităţilor, despre instrumentalitate, despre tipul de metabolism informaţional, despre structura valorică a personalităţii, dar cel mai important este a conştientiza propriea lumea social-psihologică. Să o urmăreşti din interior. Este foarte greu, dar productiv, pentru că, astfel, foarte multe lucruri din viaţa proprie le vei înţelege mult mai adecvat, o mulţime de istorioare în care ai fost implicat sau prin care ai trecut se vor deschide în cu totul altă lumină. Chiar şi cărţile le vei citi altfel, cu oamenii vei vorbi altfel, deoarece vei începe să înţelegeţi ce trebuie... Este extrem de important să înţelegeţi că, în orice moment, mai există încă şi această obligatorie informaţie - informaţia despre lumea social-psihologică.

De multe ori m-am gândit - de ce oare pentru aceasta cel mai bine se potriveşte meseria de regizor? Odată, seara, urmăream o emisiune televizată pe un canal italian. Regizorul acelei emisiuni era o femeie. Ceva nu a mers bine la ea în teatru şi aceasta s-a gândit la un lucru extraordinar - şi a deschis un seminar pe tema: «Analiza regizorală a dramelor pentru formarea sistemelor de învăţare creativă». Şi începe demontarea pieselor şi trecerea componentelor prin analiza a ceea ce se întâmpla, de fapt, acolo.

Regia - aceasta este, practic, şi crearea lumii. Un regizor încearcă să ghicească lumea creată de autor, iar altul, cu ajutorul piesei, o exprimă pe a lui. Dar esenţa e una - în câteva ore trebuie construită o lume social-psihologică convingătoare.

Firește că psihologul, care a dobândit instruire universitară, habar nu are despre faptul că există aşa ceva, el a venit din lumea lui la facultate şi în lumea lui a plecat. (Interesant este faptul că, la facultăţile de psihologie de pe la noi, dar nu numai, majoritatea studenţilor vin pentru a-şi descoperi propriile probleme. Până la urmă, nu le descoperă, ci pleacă cu altele şi mai mari). De aceea, pentru a crea o lume social-psihologică nouă şi credibilă, oamenii artelor sunt cei mai potriviţi.

Se întâmplă foarte des ca anumiţi oameni să vorbească despre literatură în general, dar toţi citesc lucrarea ca pe o sinceritate filosofică. Asta se întâmplă nu pentru că literatura este o filosofie neaşteptată, ci pentru că este o filosofie constructivă - la fel cum este psihologia constructivă, iar aceasta are un scop practic. Când aceşti oameni vorbesc despre caracteristicile specifice ale operei de artă, vorbesc despre faptul că timpul şi spaţiul operei de artă au calităţile lor specifice. Eu am observat, ca psiholog, că omul care se ocupă de psihoenergetică, la un moment dat începe să dobândească alt simţ al timpului, pentru că acesta începe să trăiască şi îi sunt caracteristice nişte trăiri mult mai pline şi, din acest motiv, de dimineaţa până seara pentru el trece o întreagă viaţă. Aceasta şi este trecerea dintr-un timp omenesc în cu totul alt timp. Acum să-mi spuneţi cum, totuşi, doriţi să coincideţi, să vă interconectaţi, să vă înţelegeţi cu aceşti oameni? Dacă, de fapt, unii dintre noi spre seară abia îşi aduc aminte de începutul zilei, pe când alţii dintre noi, la propriu vorbind, abia la orele 17 se trezesc. Până la această oră nu a existat necesitatea de a se trezi. În sfârşit, s-a trezit dimineaţă, s-a ridicat, s-a îmbrăcat, a mâncat ceva, s-a scuturat, a sărit de câteva ori, s-a întins, a venit la locul de muncă, a muncit, a terminat - iese - şi abia acum - viaţa! Cât e viaţa asta? De la orele 17 la 22, 23. Atunci, deja, obligatoriu, trebuie să se ducă la culcare. Reiese că s-a trezit, a dormit, iar la şase dimineaţa s-a trezit, a adormit. Aceasta este o altă viaţă, alt timp. E la fel ca şi omul care niciodată în viaţă nu a părăsit oraşul său natal şi iubit - acesta este un anumit om. Un alt om se aşează în avion, zboară mii de kilometri, acolo câştigă cinstit sau mai puţin cinstit câteva mii de euro sau dolari, fără mari probleme, - acesta este cu totul alt om. Acesta are cu totul alt spaţiu şi timp. Înseamnă că, de aici, rezultă încă o sărbătoare pentru lumile social-psihologice şi aceasta este reprezentată de curgerea specifică a timpului pentru fiecare în mod diferit. Cronometrul este specific pentru fiecare om şi pentru fiecare lume.

Există lumi socio-psihologice în care oamenii încep să se pregătească de pensionare încă de la vârsta de 20-25 de ani. Înţelegeţi cât de serioasă este pentru ei ideea pensionarii: pentru a avea o pensie bună trebuie asta... asta şi asta... dar şi asta. Până la pensie mai sunt încă 35 de ani, dar el este deja pregătit. Poate nici nu va ajunge să trăiască atât, dar el se pregăteşte de pen-

sionare. La ei, în lumea lor, aşa se cuvine, aşa trebuie. Astfel este văzut timpul la ei, 35 de ani nu înseamnă nimic, ei deja sunt acolo, şi au totul pregătit.

Sunt lumi de acest gen, în care orice om care îşi permite mai mult de o călătorie în concediu, este, pur şi simplu, un neserios şi cu el nimeni nu mai stă de vorbă, deoarece e un terchea-berchea fără rădăcini. Mai există şi o astfel de lume social-psihologică, în care lucrurile stau exact invers, adică dacă un oarecare om nu a schimbat douăzeci - treizeci de locuri de muncă, în general nu este considerat om. Iată ce trebuie să ţineţi minte atunci când gândiţi despre ceea ce este normal şi ce nu este normal, adică este devianţa.

V-am povestit cum am comunicat cu un adevărat boschetar. Pentru acesta, România era un mare apartament. El ştia exact unde trebuie să trăiască în februarie şi unde în martie, deşi aceste două locuri erau despărţite unul de altul prin distanţe apreciabile, de sute de kilometri din punctul de vedere al unora, iar din lumea lui toată România e un singur teritoriu, un singur spaţiu. Vă imaginaţi dacă graniţele s-ar deschide total şi oamenii s-ar deplasa nestânjenit, acest om ar fi şi mai liber. Sau poate nu, dacă în lumea lui social-psihologică părăsirea spaţiului ţării în care te-ai născut nu este văzut ca ceva bun. Lumea social-psihologică îţi dictează de foarte multe ori anumite conduite, valori, tendinţe, aprecieri...

Odată, un turist, care, la drept vorbind, nu era chiar turist, ci un om care foarte des trebuie să plece în deplasări, îmi spune:

«La Viena am făcut cunoştinţă cu un om, gen hipiot, şi am stat de vorbă. Îl întreb pe acesta la un moment dat:

- Acum unde te vei duce?
- Aaa, eu voi pleca acum la Paris.
- Cum la Paris?
- Da, aşa simplu - zice acesta - vreau să merg la Paris şi gata.»

Peste o lună, se întâlnesc aceştia doi la Paris. Hippiotul mergea pe jos. Uite aşa merge prin Europa «Fantoma Hipismului», în carne şi oase. Pentru mulţi dintre noi aceasta este un nonsens. În curând, noi vom avea probleme să mergem în judeţul învecinat, d-apoi prin Europa...

Credeţi că, acolo la ei, toţi sunt aşa, că toţi se folosesc de aceleaşi libertăţi? Nu. Unora nici prin cap nu le trece aşa ceva. Nu pentru că nu este permis, ci pentru că prin cap le vin următoarele idei: «Ce să umblu eu de colo-colo prin această Europă? Mie şi acasă îmi este foarte bine, în grădina proprie. E bine să mergi odată, totuşi, în acel nebun Paris, dar în tinereţe, ca apoi să ai ce povesti nepoţilor».

Noi suntem obişnuiţi să gândim şi să credem că toată viaţa noastră este determinată de factori externi şi de împrejurări externe. Noi suntem tot tim-

noi înclinați să vorbim de rău propria țară, perioada istorică în care trăim, oamenii care ne conduc și, astfel, se formează impresia că la noi nimic nu este cum trebuie, dar acolo... la ei... vrem și noi la fel. La fel, exact ca la ei, la noi nu va fi niciodată!

Vă spun eu că acolo, la ei, este exact ca și la noi, numai că au salarii mai mari, sunt mai bogați material, sunt mai multe libertăți politice și economice. Dar lumile lor social-psihologice sunt aproape identice, sunt foarte asemănătoare, mai mult decât ne-am putea imagina. Ajungând acolo, la ei, oriunde, în orice țară din Europa, te vei simți prost până când vei întâlni unul de-al tău, din altă țară, poate, dar de-al tău. Din aceeași lume social-psihologică cu a ta. Atunci, cu uimire, vei constata că sunteți «înrudiți». Dacă nu vei găsi un astfel de om, vei fi obligat să faci propagandă pentru lumea ta și să acaparezi pe cineva, să îl atragi în lumea ta. Altfel, foarte curând, te vei întoarce acasă.

Există câteva lumi pe care eu le cunosc destul de bine - lumea teatrului, lumea parapsihologiei (ezoterismului, ocultismului) și a psihologiei - acestea sunt doar câteva dintre ele. În orice punct al Europei sau al lumii mă aflu - ce îmi trebuie? Intru în primul teatru sau fundație de ocultism, parapsihologie, astrologie, yoga, psihologie... Gata. Sunt acasă. Pur și simplu - un teatru normal după legile Marelui Mediu al lumii teatrale sau o fundație ce are legătură cu psihologia într-un fel sau altul. Ajung acolo și: «Sunt parapsiholog, psiholog, yogin, operator al sistemelor informaționale netradiționale pentru schimbul de informații în natură, bioterapeut...» «Oh! Doriți o cafea?» - dacă există cafea în acele locuri, dacă nu, e foarte bun și ceaiul. Toate aceste lumi există, fie că înțelegeți sau nu, iar oamenii care trăiesc real în aceste lumi, cu presiunile sociale specifice acestora - de asemenea, există. Sunt oameni diferiți, nici mai buni, nici mai răi ca tine, doar sunt diferiți și, de aceea, nu ai dreptul să îi judeci, să produci violență asupra lor, încercând să îi înveți tu cum trebuie să meargă lucrurile și viața. Oricum, nu vei reuși, pentru că habar nu ai cum trăiesc ei în lumea lor reală, uneori habar nu ai cum trăiești chiar tu în lumea social-psihologică proprie. Nu cunoști presiunile sociale care te-au făcut să fii așa cum ești, nu cunoști prea multe despre felul în care ai trăit real și te-ai format în propria lume, dar îndrăznești să îi înveți pe alții cum trebuie să trăiască ei. Iluminații nu fac asta niciodată, poate decât cu discipolii lor, dar ignorantul, nepriceputul, prostul mereu se bagă unde nu îi fierbe oala, pentru că nici măcar nu conștientizează ce prostie face și, de aceea, îi este ușor să spună și să facă tot felul de bazaconii. Apropo, cuvântul bazaconie vine de la cuvântul slav - bez zaconie (**БЕЗЗАКОНИЕ**), ceea ce înseamnă - fără de lege / fărădelege.

GRANIŢELE LUMILOR

Sunt lumi ce depăşesc graniţele teritoriale ale unei oarecare ţări, dar există şi lumi care, pe lângă faptul că sunt închise ca lumi social-psihologice, ele mai sunt încuiate şi în cadrul teritoriului naţional. Astfel, aceste lumi se află, oarecum, într-un dublu cerc de încercuire.

Aveam cândva o cunoştinţă, lituaniană, care lucra în Chişinău. S-a căsătorit în Chişinău şi odată şi-a dus soţul în Lituania, la pământurile ei natale, la ţară, la părinţi - să se cunoască. El era un om inteligent şi liniştit, dar părinţii ei îi tot propuneau: «Hai să bem, bea, hai să mai ciocnim», iar el... «Ce era să fac: pentru soţie, pentru socri... şi tot aşa, în continuare». Acum nu se mai duce pe acolo: «Nu îl mai aduce pe beţivul ăla!» Dar, săracul om, în Chişinău nici nu se atingea de alcool, poate numai la sărbători şi, totuşi, a ajuns un beţiv, un alcoolic în ochii părinţilor fetei. Cel mai interesant este că nu poţi demonstra nimănui nimic. E ca la vânătoare. Acceptat printre străini, respins printre ai tăi, sau «de-al nostru printre străini, străin printre ai tăi».

Unde sunt ai tăi, unde sunt străinii? Numai instinctul te conduce către ai tăi absolut exact. Unde îţi este cel mai uşor? Printre astfel de oameni? Aceştia sunt oamenii tăi, e lumea ta. Dacă vă este bine - e a voastră. Fiecare dintre noi ştie foarte bine unde îi este cel mai bine, bine cu adevărat, unde e liber, uşor, dar cel mai important este faptul că în lumea ta lipseşte necesitatea de a te controla, deoarece orice ai face - nimereşti exact! Vei înjura ceva - toţi înjură la fel, iar dacă vei aprecia şi lăuda ceva - toţi fac la fel, acceptă aceleaşi lucruri şi proslăvesc altele, la fel ca tine! Aveţi aceeaşi idoli, ascultaţi aceeaşi muzică, vă închinaţi anumitor oameni şi îi dominaţi pe alţii. Aceasta este lumea ta.

De aceea, atunci când cineva de-al nostru a plecat pe undeva, prin oraşe sau ţări şi peste un timp s-a întors acasă să-şi viziteze rudele, prietenii şi, în general, pe toţi, acest lucru reprezintă ceva sfânt. «El acolo nu a prins rădăcini, nu s-a acomodat, tot la noi e mai bine (ca şi cum ar fi fiul sau fiica rătăcitor (oare?))». Ca şi cum acesta a plecat în acele oraşe sau ţări nu din propria voinţă, ci de parcă ar fi un fel de trimis, reprezentant, ambasador al lumii lui. Şi îi este bine acestuia când vine printre ai lui şi le povesteşte despre mări şi ţări. Toţi cred că el nu va rămâne acolo, e doar trimisul nostru, ambasadorul nostru. El nu se poate obişnui acolo, nu s-a acomodat cu viaţa de acolo şi cu toate tâmpeniile de pe la ei, dar dacă cumva s-a acomodat, chiar îi place şi găseşte acolo numai lucruri bune în comparaţie cu viaţa de baştină - atunci acesta nu mai este ambasadorul nostru şi nu mai este mândria noastră. El este deja un trădător. Un nemernic. «Vine el să ne înveţe cum e

mai bine. Auzi, domnule! Păi dacă nu îi place, să plece înapoi de unde a venit! Să ne lase pe noi în pace! Cică acolo, în America lui, nimic nu e ca la noi. Adică ce, noi suntem tâmpiți? Păi, dacă acolo e mai bine, să plece la americanii lui și să nu se mai dea rotund pe aici!»

Aceeași formă, dar puțin diferită: al nostru este recunoscut, a devenit mare om, toți îl știu de când era mic, dar acum trăiește în altă lume și tare greu trebuie să îi fie acolo. Dar se străduiește și e un om bun, pentru că tot timpul se întoarce la noi, acasă. Noi abia îl așteptăm să mai vină, tot satul îl așteaptă, ne este dor de el! (Toți se mândresc că președintele Băsescu sau oricare alt om important s-a născut la ei în orășel, deși, când era acolo, nimeni nu îl băga în seamă. Acum, însă, toți se bucură că el a ajuns undeva și se mai întoarce din când în când prin orășel sau prin sătuc pentru a-i mai vedea. Toți sunt gata să îl hrănească sau să îl servească cu o țuică bună ...) Dar, dacă cumva acest om s-a adaptat, a prins rădăcini - atunci este trădător, mârșav om, și-a uitat baștina și oamenii, a uitat de unde a plecat, ne-a uitat pe noi. Ne-a aruncat.

Astfel, foarte ușor, încercând să înțelegem lumile social-psihologice, noi numerim și pătrundem în însuși țesutul viu al vieții, așa încât în direcția acestuia, să-mi fie cu iertare, nici cu toporul, nici cu foarfeca, nici chiar cu bisturiul nu te poți arunca. Acest lucru este foarte fin, extrem de fin. Nu înțelegem bine și, din acest motiv, tindem să operăm cu instrumente foarte brutale: jignire, supărare, discriminare și încercări de a ne modifica unul pe altul. Omul nu este vinovat cu absolut nimic că nu s-a născut în aceeași lume cu tine.

Aceste lucruri sunt extrem de inteligente. Câteodată nouă ni se pare că, iată, în trecutul foarte îndepărtat, omului îi era mult mai simplu. Exista tribul, iar omul exista în interiorul tribului... Psihologic, veți vedea că tot ce a fost, toate formele de cooperare, conștiente sau inconștiente, toate există aici și acum. Unele sunt mai la suprafață, altele sunt mascate, ascunse adânc, altele sunt adânc de tot, dar absolut toate sunt prezente aici și acum. Chiar și sclavia este prezentă, vânzarea și cumpărarea de robi...

Asta este istoria fiecărui om, istoria personală și a omenirii în general și se află în fiecare dintre noi, noi - suntem chipul omenirii. În fiecare om există chipul omenirii și fiecare om este făcut din oameni. Astfel, atunci când, din cele mai diferite motive și cauze, încercați să părăsiți lumea proprie social-psihologică, atunci trebuie să țineți minte o astfel de formulă sfântă în astfel de situații: «Și am ars eu pe cea căreia m-am închinat și m-am închinat în fața la ceea ce am ars». A proceda astfel, a gândi, a simți - înseamnă a trăi sincer mulțumirea față de toți oamenii din care ești făcut. Părăsindu-i și plecând în altă lume, trebuie să le spuneți - mulțumesc frumos din inimă. Deoarece, undeva acolo, printre ei, sau acolo undeva în structura interrelațiilor

acestora s-a născut în tine acel prim impuls de a pleca în altă lume. Poate tot ei te-au ajutat să faci primii paşi în această direcţie. Impulsul nu a căzut din cer, nu trebuie să inventaţi prostii, precum «cosmosul m-a chemat» sau «Dumnezeu mi-a cerut». Impulsul de a părăsi o lume şi a căuta, a pleca în alta, s-a născut acolo, printre ai tăi.

Atunci când eu, pentru prima oară, am făcut o autoanaliză prin reamintirea vieţii proprii, am constatat că primul meu învăţător a fost bunicul meu. Până aproape de 22 de ani, nici măcar nu am înţeles asta, dar când am înţeles, din păcate, el nu mai era printre noi şi nu am reuşit să îi spun - mulţumesc frumos din toată inima. Aceştia sunt oamenii din care eu sunt făcut, ei toţi sunt alături. Eu sunt Ei. Şi Omul numit Beleakin şi Fortuna, Coifmann, Pavel - bunelul meu, Nataşa şi Sava Caragia - bunicile mele care m-au învăţat o mulţime de lucruri bune şi utile vieţii, Rotaru Viorica, familia Tuzes din Braşov, colegii de facultate şi profesorii mei, prietenii, chiar şi duşmanii pe care nici măcar nu i-am cunoscut ş.a.m.d. Ei toţi - acesta sunt Eu. Într-un fel oarecum misterios, tainic şi greu de pătruns chiar şi cu cele mai rafinate metode psihologice, am rezultat - Eu.

Iată, dacă o să gândiţi şi o să simţiţi astfel, atunci în mod sigur, niciodată, nu veţi intra rostogolindu-vă într-o competiţie goală, inutilă, într-o luptă - **A cui lume este mai bună?** Atunci şi numai atunci vei putea vorbi cu omul în limbajul lui, spun asta şi pentru psihologi. Din câte arată practica, aceasta este cea mai grea artă dintre artele lumii - a vorbi cu omul în limba lui, în limba înţeleasă în interiorul lumii social-psihologice a lui, unde fiecare cuvânt are câteodată o cu totul altă semnificaţie decât poţi să crezi tu şi trezeşte reprezentări total diferite, trăiri, sentimente, atitudini...

Chiar şi acei oameni pe care noi în interiorul nostru îi blestemăm, pentru că ne-au stricat viaţa, pot fi pentru noi oameni scumpi şi importanţi... Fiindcă noi, cumva, le-am permis lor să ne strice viaţa... fie din cauza împrejurărilor exterioare, fie a anumitor dorinţe sau, poate, din cauza anumitor compromisuri, temeri... Milioane de variante pot exista. Dar le-am permis să ne strice viaţa şi poate chiar i-am ajutat să o facă.

A venit odată din capitală, într-un sat, un profesor universitar, ca să le explice ţăranilor noile metode în agricultură, îngrăşăminte minerale, pesticide şi alte treburi de acest gen. A vorbit profesorul şi a tot vorbit, lumea stătea cu gura căscată. La sfârşit, au aplaudat, iar profesorul a plecat. Când lumea a ieşit afară, agronomul local îi întreabă pe ţărani: «Ce părere aveţi?» Iar ţăranii i-au răspuns: «Tare deştept, pesemne, este profesorul acesta, dar noi nu am înţeles nimic». E atât de deştept, încât ţăranii nu au înţeles nimic. Vă daţi seama? Sunt mulţi dintre aceştia, pretutindeni, şi se ocupă de lucruri foarte serioase, care ar

trebuie să ajungă și la mintea altora. În psihologie, de exemplu, unii autori scriu niște cărți atât de complicate, cu un limbaj atât de sofisticat, încât nici ei nu știu exact ce au scris acolo. Dar, în lumea lor, probabil, limbajul este mai important decât înțelegerea. Autorul unei astfel de cărți nu poate reproduce definiția sau o anumită idee din carte exact cum a scris-o. Dar studenții trebuie să îi descifreze limbajul și să reproducă întocmai. Altfel nu iau examenul. Astfel, studentul la psihologie se transformă într-un obiect care trebuie să asimileze informația și apoi, la cerere, să o reproducă cât mai exact, conform cărții autorului, dar nu este deloc important dacă studentul va înțelege ceva din toată acea informație sau nu. Dacă poate reproduce înseamnă că e un student bun. Nimeni nu se interesează cum gândește acel student, ce părere are el, personal, cum sună acea informație în lumea lui. Astfel, la sfârșit avem oameni care știu - dacă au memorie bună și de lungă durată - să vorbească foarte frumos despre diferite teorii psihologice, dar nu pot face nimic cu acele informații. Nu le pot folosi nici măcar în viața lor personală și intimă. De fapt, acest lucru se întâmplă nu numai cu studenții de la psihologie.

Dacă veți face așa cum spuneam mai sus, nu va trebui să deveniți revoluționari - bolșevici, luptători sau orice altceva, reformatori ideologici și nu va trebui să vă tăiați cu sabia pe voi înșivă.

Câți dintre noi nu au păcătuit încercând și chiar reușind să o întărâte pe mama împotriva lui tata sau pe bunica împotriva lui tata... De la înălțimea cunoștințelor proprii. Și uite așa și tot așa, și tot așa mai departe. Înțelegeți, asta este, este imposibil să fii absolut fără greșeli, în acest plan al existenței - este imposibil. Omului îi este caracteristică greșeala. Greșesc chiar și cele mai sofisticate mașini. Și natura mai dă greș. Cu toate acestea, viața nu poate fi perfecționată, pentru că ea este perfectă. Dacă viața nu este perfectă, atunci ea este perfect perfectă, este înfăptuită perfect, este săvârșită desăvârșit. Toată problema este în noi, cât de mult pătrundem în totalitatea acestei perfecțiuni, cât de mult vedem posibilitatea de a ne mișca prin acest țesut viu al vieții spre ceea ce, din punctul nostru de vedere, mai mult și mai bine corespunde înțelegerii omului și vieții omenești, și cât de mult curaj și bărbăție avem pentru a respecta ceea ce părăsim. A nu respecta ceea ce părăsești este același lucru cu a nu respecta pântecele propriei mame. Dar, la o adică și pe acesta, cândva, l-am părăsit. E o situație foarte delicată aici, care necesită atenție maximă, memorie maximă, acțiuni exacte și conștientizare maximă.

Nu asta e important, ce este bine și ce este rău, trebuie să vă îndepărtați de acest criteriu «**bine-rău**», «**sus-jos**». Apropiați-vă altfel: toate acestea, împreună, sunt viața, acesta este cazanul ei clocotitor, iar pentru mine există un sens, un rost.

Iată, eu am o idee referitoare la viaţa mea şi dacă mai găsesc pe cineva căruia să i se potrivească, atunci noi putem să ne cristalizăm în acest proces şi, de aici, din poziţia acestei idei, putem să privim viaţa în alt mod. Astfel, se va manifesta forţa care ne va împinge către realizarea ideii, prin tot haosul viu al vieţii, va apărea sigur o direcţie, un impuls către existenţă. Fiecare comunitate a lumilor social-psihologice îşi doreşte totdeauna ca reprezentanţii săi, undeva, să răzbească în acele direcţii considerate superioare în acea lume. Cu alte cuvinte, tot ce este viu, din răsputeri, încearcă să cucerească un loc. Fiecare lume social-psihologică încearcă să se extindă, să cucerească, chiar şi întreaga omenire dacă se poate. Una este să mergi în fiecare zi la uzină sau fabrică. Uzina - nu este o lume, aceasta este doar o uzină. Tu poţi să fii oricum, ai venit la uzină, faci nişte legături, relaţii minime - şi ai plecat. Lumea este cu totul altceva, dacă ai intrat într-o lume oarecare, eşti obligat să studiezi şi să înveţi legile acesteia, moravurile, dacă vrei să trăieşti în acea lume va trebui să te transformi după cerinţele acelei lumi, va trebui să devii la fel ca toţi ceilalţi din acea lume. Şi asta va trebui să o faci în acele norme şi parametri de libertate ce sunt permise acolo. Diversitatea există, dar aceasta există numai în parametrii graniţelor permise. Trebuie să ştii că lumea în care vei ajunge este ceva mult mai mult decât oamenii care o compun, aceasta mai e şi tradiţie, moştenirea socială, o masă de alte detalii. Cui dintre voi i se pare absolut normal ca la balconul unui bloc cu multe etaje, în centrul oraşului, să se ţină o capră, pentru laptele pe care îl face pentru un copil? Există cineva pentru care acest lucru e absolut normal? Să vedem, câţi ţărani vor apărea acum? Unul, doi, trei, uite acolo încă vreo patru, la care ceva pe linia lor ţărănească s-a ivit, dar la restul nu. Astfel de întrebări pot să adresez cu miile, pentru că eu cu asta mă ocup, sunt psiholog. Undeva, pe la paisprezece ani, am înţeles ceva şi de atunci imediat, cum întâlneam un om din altă lume, care mie în totalitate nu îmi era cunoscut sau doar parţial - gata, lăsam totul la o parte şi stăteam cu el ca să învăţ din lumea lui. Făceam totul ca să fac cunoştinţă cu acel om, să merg la el în vizită, măcar o singură dată, să vorbesc cu părinţii lui, făceam tot ce era necesar ca să mă pot scufunda în acea lume, apoi să ies de acolo viu şi nevătămat. Oamenii, în general, nu prea conştientizează acest fapt. Acum, când aveţi în mâini acest nou instrument, puteţi să vă amintiţi sute de situaţii proprii sau ale altora, când omul se chinuie din cauză că s-a aşezat unde nu trebuia, e încarcerat într-o lume străină, de la el toţi vor câte ceva, dar el nu înţelege, şi nici acei ce vor de la el ceva tot nu înţeleg de ce nu execută, nu îndeplineşte, nu se adaptează... Până la urmă, în mod sigur cineva - cuiva, va trebui să se supună, ori lumea se va supune lui, ori, mai mult ca sigur, el se va supune lumii în care a nimerit. Să ştiţi că aceasta nu este o situaţie simplă. În interiorul nostru, în ţesuturile

noastre, în psihocultura noastră așa ceva nici nu există, pe noi niciodată, nimeni, nu ne-a învățat asta, din păcate, dar, în același timp, vedem cum lumea modernă amestecă oamenii între ei din ce în ce mai puternic, astfel încât, tot mai des, ne trezim în situația în care oameni din mai multe lumi social-psihologice se află la un loc și trebuie să găsești metode de rezolvare adecvată a problemelor dintre aceștia, astfel încât să se păstreze o conexiune normală între ei. Aici este foarte mult de muncă și pentru psiholog și pentru pedagog, pentru cei care se ocupă de planificarea socială, calitatea vieții... pentru medici, iar aici am în vedere și psihoterapeuții... În această direcție nu poate fi vorba despre norme convenționale, care sunt identice pentru aproape toți, ci despre ușa de intrare într-o nouă lume social-psihologică, care se deschide numai dacă ai permis.

PERMISUL DE ȘEDERE ÎNTR-O ALTĂ LUME

Ce reprezintă, de fapt, permisul? Pentru fiecare lume, permisul reprezintă de fiecare dată altceva. Ajung la Viena, într-o comunitate spirituală, toți mă privesc și îmi zic: «Tu ai dreptul». - «La ce?» - întreb eu. Aceștia îmi explică liniștiți și cu răbdare ce cred ei despre mine. Astfel, aflu că am «opt inițieri de intrare», după părerea lor. Am opt inițieri, nu pentru că eu, cumva conștient, le-am primit sau le-am trecut. Cine îmi pune ștampilele acolo, pe ce le pune, ce văd ei, de unde au scos ei aceste opt inițieri ale mele? Cum și în ce fel au ajuns între ei la această concluzie, Dumnezeu știe. Dar, în viziunea lor, sunt un mare inițiat și mă respectă toți, cuvântul meu pentru ei a ajuns să fie lege. Pentru fiecare lume există un permis. Dacă ai abilitatea și îndemânarea să înțelegi rapid în ce constă permisul de intrare - tuc, tuc, și ești deja acolo. Dar mai târziu, undeva, obligatoriu te vei trăda, te vei descoperi, dacă nu ai suficiente cunoștințe și poziție adecvată: «Ai-ai! Ai-ai-ai! A intrat un străin!». Și îndată începe un joc aparte, diferit. Și nu este totdeauna foarte greu să obții permisul. La drept vorbind, este chiar foarte simplu de cele mai multe ori, numai că nu ne trece prin cap. Dar în acea lume le trece la toți! Numai ție nu îți trece prin cap ce anume trebuie să faci, să zici. Pentru că noi suntem obișnuiți să gândim că prelungirea gâtului - capul - reprezintă proprietatea noastră, spațiul subiectiv al conștiinței. Însă chiar și în acel spațiu se petrece ceva, se întâmplă ceva, vine totuși ceva. Nu se știe de unde și pe ce căi nebănuite, ceva intră și altceva pleacă.

Trebuie, înainte de toate, să elimin spațiul meu interior - acest lucru încuiat, numai eu să controlez intrările și ieșirile. Aceasta este puțin cam înspăimântător, deoarece apare un gen de afecțiune, tulburare, în urma căreia

omului i se pare că este tot timpul urmărit, ascultat, spionat, manipulat, influenţat... Cu toate acestea, trebuie să porneşti numai şi numai de la conştiinţa că tu eşti făcut din oameni.

Dar mai există ceva, care nu se supune niciunui fel de control. Din partea noastră - aceasta este capacitatea de a descoperi reprezentanţii aceleiaşi lumi social-psihologice cu a ta - «E de-al nostru», «E de-al meu». Este din lumea mea social-psihologică.

Dacă v-ar «arunca» cineva în mulţimea zbuciumată dintr-o gară, îndrăznesc să afirm că foarte repede îi veţi găsi pe ai voştri, poate veţi rămâne impresionaţi şi uimiţi că aceştia într-adevăr sunt ei, dar îi veţi găsi destul de repede. Şi în vagon, la un drum destul de lung, îi vei descoperi pe «ai tăi», la fel şi într-un oraş total necunoscut.

Îmi povesteşte odată un om o istorie întâmplată lui, foarte interesantă. Prima dată în viaţa lui, acesta îşi cumpărase maşină, nou-nouţă, şi a plecat într-o călătorie peste hotare, prin spaţiul ţărilor pe atunci socialiste. Mergând cu maşina prin Polonia observă, la un moment dat, că o altă maşină, cu numere româneşti, mergea tot timpul în spatele lui.

«Mă urmăreşte!» A răbdat acesta cât a răbdat, apoi nu a mai rezistat şi a oprit maşina. Maşina din spate a oprit şi ea, a coborât un bărbat elegant, simpatic şi îi spune acestuia: «Ascultă, hai să călătorim împreună...» Nu au coincis aceştia doi. Erau din lumi foarte diferite. Primul voia să călătorească singur, iar cel din spate nu putea călători de unul singur, îi plăcea compania, măcar cu cineva să fie în drumeţie.

Iată încă un exemplu din secţiunea: «Hai să trăim împreună!» Dar unde? În lumea ta să trăim sau în a mea? Sau undeva în a treia? Să ne aruncăm într-o călătorie? Este vital să înţelegeţi că atunci când îi propuneţi altui om - hai să trăim împreună, următoarea întrebare va fi: La cine? În care lume, a mea sau a ta?

CONSTRUCŢIA UNEI LUMI NOI

Foarte des, oamenii încearcă să construiască o lume nouă, mai ales când se iubesc unul pe altul sau când încearcă să găsească o ieşire din controversele ce apar între lumile lor, ei încearcă să găsească o altă lume, a lor. Este cunoscut faptul că orice încercare de a construi o altă lume pentru doi este compromisă de la bun început, deoarece va rezulta nu o lume, ci o fugă din lume. Va rezulta un fel de «Buncăr». Deoarece a fugi din sine însuţi - reprezintă fuga din lumea proprie social-psihologică, însă a fugi din tine însuţi este imposibil.

Știu foarte bine cum acest lucru duce spre o cantitate enormă de tragedii și drame. Dacă aruncăm o privire atentă în literatura universală, vom observa că ea se alimentează tocmai din aceste «neputințe» ale oamenilor. Hamlet, la începutul piesei, află că propria mamă se dovedește a fi cu totul altfel decât credea el. Mama lui se simțea mai bine cu altcineva decât cu tatăl lui. La drept vorbind, puțini sunt cei care înțeleg asta. Când se vorbește despre Hamlet, imediat îmi aduc aminte de un număr mare de întâmplări din viață, în care se petrecea exact același lucru, când fiul sau fiica descoperea cu uimire că părinților le este mult mai bine cu noul partener, prieten, amant. A construi o lume nouă, în realitate înseamnă a o descoperi, a o găsi pe aceasta - lumea nouă. A descoperi lumea nouă presupune găsirea uneia care să poată deveni casa comună pentru doi, trei sau o sută de oameni. Dar această căutare este o muncă creativă, ceea ce înseamnă că nu este o muncă standardizată, șablonizată.

A construi o lume nouă nu înseamnă a controla totul în ea. Lumea este o ființă organică. Adică se dezvoltă și crește ca și o ființă vie, unde nu toate lucrurile pot fi supuse controlului și nici nu trebuie.

Mă întreb foarte des - De ce astfel de oameni vizitează tot felul de grupuri? De ce anume astfel de oameni vor să devină ucenici? Încerc să fac cunoștință cu lumea care reiese din colaborarea acestora. A crea o lume - nu înseamnă deloc a controla tot ce mișcă sau se petrece în aceasta. **Lumea reprezintă o ființă organică.** Dacă eu, personal, aș construi o lume, asta nu înseamnă că aș înțelege absolut tot ce se petrece în ea, că totul îmi este clar și limpede și că totul se desfășoară exact așa cum am gândit. Dacă aș fi dorit așa ceva și aș fi încercat să realizez, mai mult ca sigur că niciun fel de lume nu ar fi existat.

Mulți oameni găsesc lumile lor cu ajutorul învățătorilor.

Dar de ce căutau aceștia o altă lume?

Pentru că s-au trezit aruncați afară din lumile lor, din acea lume care trebuia să fie casa lor. Așa se explică fenomenele Bivolaru și ale altor învățători. Acolo se adunau oameni aruncați afară din lumile lor. Ei căutau o altă lume - nouă. Majoritatea sunt oameni «pierduți, fără de casă». Toți caută acea lume care va răspunde la strigătul lor. Caută acea lume care a existat odată, există poate chiar și astăzi, pe undeva. Însă mai departe vor trebui să acționeze, fapt ce este posibil numai prin două metode - a te deplasa, dacă această problemă se reduce la deplasarea în spațiu, sau a construi. Adică va trebui să înceapă a căuta pe alții la fel, fără de acoperiș ca și ei, să înceapă să construiască ceva, relații și uniuni: prietenești, ideologice, de afaceri, de care mai doriți. Va trebui să le dai tuturor o anumită formă de activitate, o anumită formă de comunitate, fundație, cercuri, cluburi, teatre... pentru a da acestei lumi posibilitatea de a crește deplin. La un moment dat, veți rămâne uimiți în fața acestei lumi, la fel cum rămânem uimiți în fața a tot ce este viu.

Sunt oameni care douăzeci de ani au construit o lume, iar apoi au mai avut nevoie de trei ani ca să înţeleagă ce a rezultat, încă trei ani ca să vadă că aceasta este o lume bună, deoarece e vie şi, în sfârşit, au înţeles că, dacă lor personal în această lume ceva totuşi încă nu le place, nu are nicio importanţă. Dacă în această lume ar fi fost numai ceea ce le place, atunci lumea nici nu ar mai fi fost o lume, ci poate o construcţie, operă de artă, un spaţiu curat.

Voi încerca acum să vă împărtăşesc gândurile care, posibil, ne vor ajuta în curând să ajungem la tema «Tata».

Atunci când noi ne aflăm în poziţia reprezentării lui Dumnezeu ca un Demiurg, adică un Creator al lumii, atunci vorbim despre Dumnezeu - Tatăl. La fel şi noi, atunci când ne aflăm în poziţia de a crea o lume, fie şi foarte mică, ne asemănăm cu Dumnezeu - Tatăl. Dar atunci când doar rostim cuvântul Tata, imediat nimerim între Dumnezeu şi Tata. Deoarece acel Tata, pe care îl auzim încă din pântecele mamei, este deja un Dumnezeu. El pare că există şi, în acelaşi timp, pare că nu există, dar ceva totuşi, foarte evident, face cu mama.

Imaginaţi-vă în poziţia embrionului ce deţine deja instrumente de percepţie, astfel încât acesta îşi da seama că undeva, alături, dar nevăzut şi necunoscut, mai există cineva, în afară de mama. Atunci când ne naştem, plecăm din acea lume a mamei şi facem cunoştinţă cu Tata. Părinţii sunt doi. Tata - o fiinţă puţin infernală, care deţine ceva putere şi cu care va trebuie să facem cunoştinţă. Mama - e lumea proprie de dezvoltare a embrionului. Observaţi - embrionul nici nu o percepe pe mama în totalitatea ei, nici nu îşi dă seama că de ea depinde viaţa şi dezvoltarea lui, la fel cum nici noi, ca societate umană, nu ne dăm seama că ne aflăm în pântecele Mamei-Natură. Din acest motiv, şi embrionul şi noi suntem înclinaţi să nu apreciem puterea şi măreţia mamei. Puţin mai târziu, putem să ne dăm seama că tata o iubeşte pe mama, dar asta se va întâmpla abia după ce ne vom naşte. Şi iată că acest tată, real, biologic sau câteodată «artificial», dar tată - ca idee, este autorul lumii în care noi am nimerit. Spun asta - ca idee - pentru că în cultura noastră, conform principiilor moştenirii sociale, conform principiului puterii pe care îl deţine, acesta referitor la noi, este întărit principiul patriarhatului. Funcţia tatălui este să pregătească lumea, să o facă mai bună, mai primitoare, mai puţin ostilă, mai puţin violentă pentru urmaşi, fiii şi fiicele lui. Asta face şi Dumnezeu - Tatăl, asta trebuie să facă şi Tatăl biologic, ca să intre în armonie şi concordanţă cu planurile Tatălui ceresc.

Acest lucru a durat foarte mult. Astăzi noi, crescând, devenind maturi, câteodată ne întrebăm care tată are aceste atribuţii? Câteodată îl compătimim pe tata tocmai pentru asta, ne este milă de el. Câteodată observăm cum el, din cauza aşteptărilor pe care le are de la noi, trăieşte sentimente nesatisfăcătoa-

re, neplăcute, chiar simte câteodată față de noi un anumit fel de furie și dezamăgire. Dar, câteodată, descoperim că, de fapt, mama ține loc de multe ori tatălui. Și astfel de lucruri se întâmplă. E posibil să descoperim că autorul acestei lumi, în general, este altcineva, cineva necunoscut. În aceste situații, la noi apare acea proiecție în care Dumnezeu întruchipează Tatăl ideal, adică atotputernic înainte de toate, deoarece el trebuie să fie autorul acestei lumi, Creatorul. Atotcuprinzător și atotștiutor, deoarece copilul trebuie iertat, el nu este vinovat, atâta timp cât este încă copil. Mare treabă, a stricat un pahar. Atotștiutor, deoarece el trebuie să-și dea seama chiar și de acele lucruri pe care noi nici să le rostim nu putem și nici să le gândim, dar și pentru că, la orice întrebare sau problemă, el trebuie să aibă un răspuns sau o rezolvare. Cu alte cuvinte, acesta trebuie să fie Tatăl ideal. Câteodată, se ajunge la istorii cu adevărat sălbatice, atunci când tatăl real și tatăl ideal nu coincid, reiese că «nu am avut noroc de tată». Dar aceste lucruri sunt numai în viața intrauterină. Cine este acel Tată, care se află dincolo de pântecele social? Unii spun: viața este acesta - iar pântecele mamei, mama noastră.

Ce aude despre noi acest tată, ce se afla dincolo de pântecele social? Cine o atinge pe mama noastră, cine o sărută, o cuprinde, de cine se bucură acest tată atât de mult în afară de noi, pe cine așteaptă această mamă, în afară de noi? Cu cine ne înșeală mama asta? Pe noi, cei ce stăm în pântecele ei? Pe cine invidiem noi, fiind încă în pântece, și cu cine intrăm în concurență tot de atunci? Cine este El, acela care are mai multe drepturi decât noi? Cine este El, Tatăl nostru?

Aici mă limitez numai la întrebări, dar aș dori foarte mult să faceți o legătură între acest capitol și cele ce vor urma, astfel încât să alocați un anumit timp gândirii, meditației despre Tații voștri. Și aceia dintre voi care se consideră fără de tată - la fel, gândiți-vă la noțiunea de tată. A fost un tată în mod sigur, fiindcă nu cred că v-ați născut din duhul sfânt. Gândiți-vă la aceste percepții ale vieții, la aceste sentimente, reprezentări, care se formează în mintea copilului, încă fiind în pântecele mamei, și care se referă la cineva. Deși nu se conștientizează, undeva, în voi, pentru toată viața, se pecetluiește această complicată atitudine și relație față de Tata.

Relația cu tata nu este niciodată una simplă. Chiar și atunci când există o înțelegere reciprocă, interacțiunea este cumva totuși de alt gen, e altfel, în comparație cu mama. Asta este extrem de important, pentru că, fără această nouă conștientizare, înțelegere a trăirilor relaționale cu tatăl, cu mama, fără înțelegerea diferențelor dintre aceste două relații, fără o nouă privire și perspectivă față de ele nu veți dobândi un trup viu în nașterea următoare, atunci când chiar tu va trebui să devii următorul tată sau următoarea mamă.

Eu aproape niciodată nu mă hotăram să povestesc oamenilor necunos-

cuţi, neştiind istoria personală a fiecăruia, despre «patologia vieţii cotidiene», dacă nu aş fi avut propuneri pozitive în această direcţie. Asta deoarece această temă se poate povesti în aşa fel, încât voi nu veţi ieşi de sub impactul ei niciodată, până la sfârşitul zilelor. Esenţa constă în aceea că, o astfel de temă, trebuie să o întoarceţi pe toate părţile şi să o priviţi sub toate unghiurile, din acel loc din care să o vedeţi şi, în final, să vă trezească o tendinţă pozitivă. Nu întâmplător noi aici ne-am întâlnit cu Florenski, nu în zadar am vorbit despre Mama şi despre Tata, nu numai sub aspectul naşterii iniţiale, dar şi din perspectiva celei de-a doua naşteri.

A PRIMI ŞI A OFERI

Krâlov a scris un basm foarte interesant, „Un porc sub un stejar", în care povesteşte cum un porc, după ce a mâncat pe săturate, s-a culcat la umbra stejarului milenar şi, după ce a dormit binişor, ocrotit de razele soarelui, a deschis ochii şi a început, cu râtul, să smulgă rădăcinile stejarului. Stejarul încearcă să-i explice că el este acela care l-a ocrotit de razele arzătoare ale soarelui şi că tot el este acela din bunurile căruia porcul mâncase pe săturate. Dar porcul ignora total acest aspect...

De ce am vorbit aici de acest basm? Mai există unul, într-un anumit sens - crud adevăr, despre existenţa a două principii ale vieţii, total diferite - **principiul productivităţii şi principiul consumului** sau producţie şi consum. Aceste principii funcţionează în relaţiile şi interrelaţiile umane, la fel de bine ca şi în alte aspecte ale vieţii, în general. Putem spune că principiul consumului este, într-un oarecare sens, infantil, deoarece porneşte de la relaţiile cu mama, acele relaţii primordiale: «Mama e călduţă, laptele e dulce, sug, sug - şi uite aşa arată raiul». Principiul productivităţii este, mai degrabă, un principiu patern, ce are legătură cu tata. Pentru a câştiga o apreciere din partea tatălui, o laudă, iubire din partea lui, este necesar să faci ceva anume.

În acest plan, putem spune că oamenii, după modul de construire a relaţiilor, se împart în două mari categorii.

Din prima categorie fac parte copiii care caută o mamă pentru relaţionare, caută acele prime modalităţi de relaţionare cu mama - metoda consumului, astfel încât aceştia consumă absolut sincer, organic, şi nu cunosc ce este mulţumirea, în sensul adevărat al cuvântului. De fapt, cine a spus vreodată mamei lui - mulţumesc, mama mea scumpă, pentru laptele oferit?

Nimerind în cursul vieţii în anumite situaţii care, se presupune, anticipează o posibilă situaţie în care trebuie să mulţumească cuiva, oamenii din această categorie trăiesc o tensiune colosală, frustrare, se ajunge până la ma-

manifestări isterice şi, astfel, ei fac tot posibilul ca să evite astfel de situaţii. În viaţa mea, am trăit o astfel de întâmplare.

Odată, pot spune, am salvat viaţa unui amic. El era într-o situaţie foarte neplăcută şi m-a chemat cu el. Eu m-am dus, iar lucrurile au degenerat, aşa încât am ajuns să îi salvez viaţa - şi atât. În decursul săptămânii următoare, acesta a făcut tot posibilul ca să întrerupă orice formă de legătură şi contact cu mine, a încercat să elimine chiar şi posibilitatea de a ne vedea. De obicei, noi considerăm un astfel de comportament ca fiind o trădare neînţeleasă. Abia după mulţi ani, am înţeles că în toate acestea nu era niciun fel de intenţie, comportamentul lui era fără nicio intenţie conştientă. Asta îi dicta instinctul. La nivel material, acest om era extraordinar, oricând putea să te ajute cu ceva fără întrebări, ultima bucăţică de pâine era gata să o împartă cu tine, dar la nivelul emoţional al relaţiilor cu adevărat omeneşti, el nu era capabil să îţi dea absolut nimic. El nu avea un astfel de loc în interiorul lui. Aşa a decurs procesul devenirii lui, încât el poate numai să primească. Nu poate fi blamat pentru asta. Putem, desigur, să îl supunem unei grave judecăţi, necunoscând faptul că şi aşa ceva există, că sunt oameni care aşa au crescut, simţind căldură lângă mama, emoţionalitate fără de tată, bastard emoţional, aceştia nu cunosc iubirea faţă de tată, iubire care, încă de la început, se bazează pe simţul mulţumirii, recunoştinţei, pe întreprindere activă.

La Solomon găsim ceva interesant: „Păstrează sfaturile mamei tale şi poruncile tatălui tău" - aceasta este o diferenţă principială.

Noi, astăzi, trăim într-o astfel de societate, într-o astfel de lume, în care instituţia familiei este supusă la tot felul de deformaţii. În anii douăzeci, puţini erau aceia care gândeau la revoluţia sexuală în fosta URSS. Dar a apărut, totuşi, un astfel de curent, condus de Clara Tetchin şi Alexandra Kollontai. Teoria paharului cu apă, intimitatea dintre bărbat şi femeie - e acelaşi lucru cum ai bea un pahar de apă atunci când este foarte cald. Toţi credem că revoluţia sexuală a venit din America, dar nu este chiar aşa. Pionerii acestei forme de mişcări au trăit mult mai aproape de noi, în Rusia, şi erau copiii muncitorilor şi ai iubirii libere.

A fost o perioadă, de fapt şi acum încă este, prin anumite locuri, când puteai să dai o fugă pe la starea civilă, pentru a te căsători şi, până seara, mai treceai o dată pe acolo, pentru a divorţa, şi asta tot în Rusia se întâmpla. Aşa era politica de stat, aplicată de o instituţie de stat - Instituţia stării civile. Dar toate acestea nu sunt întâmplătoare, deoarece toată tendinţa era orientată spre a distruge până la fundamente instituţia familiei, iar apoi, din aceste ruine, să construieşti ceva nou. Ce au construit, ştim cu toţii. Mulţi dintre dumneavoastră au prins timpurile acelea când la uzină, fabrică şi alte locuri posibile, în comitetele de UTC-işti sau de partid, sindicate... se discutau plângerile

unor femei legate de infidelitatea soţilor, de neîndeplinirica obligaţiilor conjugale... Toate acestea erau dezbătute foarte serios.

Cunosc o situaţie când, la o adunare a UTC-iştilor, s-a luat în discuţie plângerea unei tinere domnişoare, precum că aceasta a fost sedusă şi abandonată, nu de oricine, ci de un tânăr UTC-ist, viitor comunist. Bărbaţii din acel comitet erau, desigur, de partea tânărului, întreprinderea era mai mult compusă din bărbaţi, dar când tânărul s-a ridicat în picioare şi a spus: «Eu nu sunt vinovat, ea pe mine m-a sedus», atunci, cu vot majoritar, acesta a fost exclus din rândurile UTC-ului.

Familia devenise un fel de treabă, interes comun, a partidului, iar urmările acestei influenţe se văd şi astăzi. Toate acestea sunt oarecum de râs, dar şi de plâns, în acelaşi timp. Sunt lucruri absolut groaznice şi comice, totodată. Dar esenţa nu în asta constă, ci în faptul că, ruinând instituţia familiei, am creat posibilitatea existenţei copiilor fără tată sau fără mamă. Copii instituţionalizaţi. Ce prostie! Cum adică copil instituţionalizat?! Despre ce instituţie este vorba? Ce instituţie poate înlocui o relaţie vie dintre copil şi nişte părinţi sănătoşi? Există instituţii care produc / nasc copii?

A doua grupă de oameni o reprezintă aceia care nu sunt capabili să primească.

Există oameni care, în sfera vieţii emoţionale, în sfera relaţiilor umane, nu sunt capabili de a primi. Sunt şi astfel de oameni, care pot oferi, dar să primească nu sunt în stare, aceştia ca şi cum sunt fără mamă, nu cunosc iubirea maternă. Ei nu pot primi ceea ce li se oferă - «dar ce să fac cu asta?». Deşi este un dar absolut sincer, matern. Acest fenomen reprezintă încă un izvor foarte puternic al «psihopatologiei vieţii cotidiene» Astfel, adesea ruinăm rădăcinile acelui stejar, care ne ocroteşte de soare şi ne hrăneşte, cât timp mai este viu. Sunt de părere că, în sfera relaţiilor informale umane, în sfera relaţiilor oamenilor apropiaţi, copii şi părinţi, îndrăgostiţi, soţ şi soţie, prieteni, apare o problemă foarte acută, este un defect atât de evident al lumii emoţionale, care este foarte greu de corectat, compensat, vorbind în limbaj ştiinţific. Pentru a compensa această disfuncţie a lumii emoţionale, e necesar un efort enorm şi conştient, atât din partea celui care doreşte să corecteze, cât şi din partea acelui specialist de la care se cere ajutorul.

COPIII MATURI

Noi suntem - copii mari, atât noi înşine, cât şi omenirea, în general. De aceea, ne raportăm la natură ca la o mamă: luăm, luăm, luăm... Natura, desi-

gur ne dă, clătinându-se gata să cadă sub greutatea gurilor noastre sugătoare, de aceea nici nu dorim să ne naștem a doua oară, pentru că acolo ne așteaptă tatăl, adică lumea, care va avea cerințe colosale. Tatăl nu ne iubește necondiționat, așa cum face mama. De aceea, Tatăl ne inspiră oarecum frică, ne induce un **sentiment de responsabilitate**. Așa că mai bine stăm cuminți în burta mamei și ne hrănim din ea.

Pentru a ne naște a doua oară, avem nevoie de un curaj imens, cam tot atât de mare ca acela pe care îl are copilul atunci când se naște pentru prima oară. Vă dați seama cât curaj ați avut fiecare dintre voi? Stătea copilul în burta mamei, avea de toate, era cald și avea un anumit spațiu acolo. Era un adevărat rai, totul era gratuit. Cunoșteam lumea prin intermediul mamei și ne dădeam seama că, dincolo de burtă, este acel «Dumnezeu» numit Tata. Apare o curiozitate și o dorință imensă de a te întâlni cu acest «Dumnezeu - Tatăl », pentru a-L cunoaște, pentru a avea relații directe cu el. Dar, pentru asta, trebuie să părăsești acest mic rai. Mai mult de atât, trebuie să îți asumi riscul nașterii, pentru că vei muri ca embrion, la fel cum sămânța moare ca bob de grâu și se naște într-un spic ce crește viguros în sus, și te vei naște în copil, în Făt-Frumos. Și copilul se aruncă cu capul înainte într-o lume total necunoscută și plină de riscuri, trecând printr-o poartă îngustă. Riscurile, chiar de a-ți pierde viața, te pândesc de la primele momente de intrare în noua lume. Și totuși, copilul, fiind animat de dorința nestrămutată de a-și cunoaște Tatăl, de a face cunoștință cu puterile pe care acesta le deține, se aruncă în toată această nebunie. Și iată că s-a născut. În acest moment, copilul face cunoștință cu ființa, nu tocmai plăcută ochiului, care se numește Tată. Din acest moment, copilul va avea o relație directă cu el și îi va cunoaște atingerile, diferite de ale mamei, îi va cunoaște supărarea și mânia, dar și bunătatea și dărnicia. Mare faptă eroică face fiecare copil, atunci când se naște. Dar, din păcate, această faptă rămâne, de cele mai multe ori, singura faptă vitejească, eroică, pe durata întregii vieți. A doua oară, foarte puțini dintre oameni îndrăznesc să se mai nască. Pentru că, odată născuți, oamenii nimeresc într-o burtă mai mare, într-un altfel de rai, dar mai mare, în care nu sunt singuri ci, ca mine, sunt milioane. Dincolo de burtă mai este un tată, dar deja foarte puțini vor să mai facă cunoștință cu el. Pentru că știm cu toții cum a fost relația cu tatăl biologic și ne dăm seama că relația cu tatăl de dincolo de burta sociumului va fi cu siguranță mai complicată, mai plină de responsabilități, de sarcini, de obligații. Și apoi, de ce să ne naștem a doua oară, de ce să riscăm iarăși viața, ca și la prima naștere? Iisus spunea că cel care va ține la viața lui, o va pierde, iar cel care își va da viața lui, o va câștiga. Eu cred că vorbea anume despre acest aspect legat de a doua naștere. «Lasă că ne descurcăm noi și fără a doua naștere, că aici, în burta Marii Mame, e atât de bine».

Din acest motiv, nici nu dorim să ne naştem a doua oară, d-apoi a treia - **prima naştere este cea biologică, a doua este cea socială şi a treia este cea spirituală.**

Cerinţele, pretenţiile, exigenţele, reprezintă cea mai importantă formă de iubire a tatălui. Tatăl este cel care ne arată, ne trasează graniţele şi ne învaţă ce să facem, cum să acţionăm şi ce să creem. De aceea, cea de-a doua naştere nu înseamnă nimic altceva decât a te pune faţă în faţă cu lumea.

Tu şi lumea, faţă în faţă - este a doua naştere. Mama este aici, alături, dar acum ai şi un tată.

Îmi amintesc că una din întrebările care mă frământau cândva era următoarea: Unde se duc căutătorii spirituali după treizeci, treizeci şi ceva de ani? Până la această vârstă astfel de căutători sunt mulţi, dar dincolo de această vârstă - unde şi unde câte unul - îi poţi număra pe degete. Unde dispar aceştia aşa, deodată?

În uter dispar, în pântecele social, deoarece când a venit timpul să facă ceva, să înfăptuiască, să poarte răspunderea în faţa tatălui, în faţa lumii, când trebuia să preia responsabilitatea asupra lor, nu au mai dorit acest lucru. S-au speriat şi au fugit înapoi în pântece. Nu mai vor să se nască.

A venit timpul să facă şi ei ceva, a venit timpul să ofere ce au, să producă ceva, chiar dacă vor produce ghinde pentru porci, ca în povestea porcului şi stejarului. Dar dacă porcul va începe cu râtul să scotocească rădăcinile? Mai bine nu produc nimic - şi nu vor avea nici ce să distrugă.

Iubirea paternă trebuie dobândită, tatăl nu poate iubi aşa cum iubeşte mama şi nici nu trebuie. Iubirea lui se manifestă sever şi cu pretenţii, pe aceasta trebuie să o câştigi. Dar înainte de asta, trebuie să te naşti, trecând prin riscul naşterii.

Eu aici nu vorbesc de acele cazuri în care tatăl însuşi e un copil. Familii de acest gen sunt, din păcate, multe; parcă e tată şi parcă nu. Aici, la a doua naştere, nicidecum nu te poţi ascunde de tată. Iată-l, El - lumea. Apare în toată frumuseţea şi splendoarea, în iubirea şi dreptatea lui. Într-un anumit sens, putem spune că atunci când există mamă şi există tată, este posibilă şi unitatea, deplinătatea acestor planuri ale existenţei şi sensului, deoarece **existenţa - este puterea maternă, dar sensul - reprezintă măsura paternă.** De aceea, acel om care nu are dezvoltat în el începutul patern, nu poate nici să se oprească pe sine când e cazul, nici să se organizeze pe sine însuşi, nici nu acţionează din porniri proprii, cu alte cuvinte, la un astfel de om nu poate fi vorba de niciun fel de **«Eu»**, nici în prima naştere, nici în cea de-a doua şi nici în cea de-a treia, despre care vom vorbi în viitor. Deoarece «Eu singur» are totdeauna graniţe proprii. «Singur» - înseamnă «îngrădit» în jurul unor graniţe prestabilite. După cum ştim deja, această îngrădire este dinăuntrul nostru.

Această graniță nu este ca un obstacol construit în fața noastră de alții, ci este o îngrădire construită chiar de noi, adică de cunoașterea de sine, în sensul strict al cuvântului. De aceea, este posibilă iubirea față de sine, altfel nu se poate să iubești nemăsurabilul fără față și atunci când citim acele înșiruiri poetice de cuvinte ale autorilor străvechi, nici nu ne putem da seama de realitatea evenimentelor. Întreabă pe oricare căutător spiritual: «Tu îți dorești a doua naștere?» Desigur, va spune el: «Și pe a treia». **«De trei ori erou» - «De trei ori născut»**. Dar dacă îi explici, îi arăți realitatea care îl așteaptă, dacă analizezi atitudinile lui față de primul lui tată, cel biologic și îi explici că îl așteaptă un tată și mai sever, a cărui iubire o dobândești mult mai greu, trebuie să depui foarte mult efort și muncă, oare va mai vrea acesta a doua naștere, cu atât mai mult a treia? Încă nici măcar cu primul tată nu este totul clarificat, dar el îl dorește pe al doilea. Iată de unde apare ideea: în loc de bărbat - femeie.

Lumea Tatălui, însă, va trage la răspundere pe fiecare: Ce ai făcut tu cu mama ta, cu natura, cu ce preț existența te-a câștigat? De ce nu te-ai născut la timpul potrivit, de ce ai stat atât de mult în burtă? De ce ai supărat-o, ai jignit-o pe MAMA ta și IUBITA Mea? Și va trebui să răspunzi și să explici, să lămurești, să înțelegi, să asculți poruncile și învățăturile tatălui, va trebui să înveți minte-înțelepciune și să devii tu însuți înțelept și să pui semnătura sub faptele tale. Toate acestea sunt responsabilități enorme și va trebui să ni le asumăm.

IUBIREA MAMEI ȘI A TATĂLUI

A cunoaște, a acumula cunoștințe, este desigur foarte bine, e la modă, este prestigios pentru unii, este atrăgător, incitant pentru alții, dar iată, să devină mai înțelepți, nimeni nu dorește. (Cunosc o mulțime de oameni care se laudă că au terminat trei facultăți și au două doctorate. Și ce dacă? Au devenit oare măcar cu puțin mai înțelepți în viață? Au devenit mai iluminați? Sau poate mai spirituali? Nu! Unii dintre cei cu trei facultăți în cap au chiar în propria lor familie probleme mult mai mari decât orice om de rând, care are doar școala vieții. Pentru că inteligența nu se măsoară în numărul de școli absolvite și nici înțelepciunea nu se dobândește rațional. Am întâlnit oameni pe care facultățile nu i-au ajutat prea mult în a deveni oameni. Academicieni aroganți și ignoranți, cu ochelari de cal și cunoștințe fixe. Una este să ai instruire și alta este să ai minte.)

Într-un anumit sens al cuvântului, se poate spune că omul care nu s-a născut din pântecele social - este un bastard, copil fără tată, deoarece nu l-a cunoscut. Atunci, însă, când aude de el prin burtă, nu simte prin corpul mamei decât frică. Astfel, în loc să învețe iubirea, (Iubirea - eliminarea distanțelor) tot așa de fierbinte și devotat cum o face mama și să înceapă și el a-și

iubi tatăl, începe să simtă gelozie şi încearcă să o câştige pe aceasta de la tata sau să o îndepărteze de El.

Pare a fi un fel de alegorie în stilul Fromm, dar oare ceea ce facem noi cu natura, oare ceea ce încercăm să demonstrăm ca fiind inevitabil în relaţionarea cu natura, oare toate acestea nu reprezintă o încercare de a o fura pe mama de la tata, de a fura natura de la lume, de a-i lua ei această iubire? Da, fiecare om este de la Dumnezeu, dar nu pentru liniştire şi consolare sunt spuse acestea, ci pentru pontenţialitatea lui, responsabilitatea personală, deoarece aceasta este o poruncă a tatălui şi nu o chemare (sfat, precept) a mamei. Acel om care nu face nimic, nu depune niciun efort sau depune un efort insuficient pentru realizarea acestei potenţialităţi, cum poate el oare spera la iubirea tatălui? Oare cum poate el crede că nu îi va face cu nimic rău mamei, cum poate spera la iubire, dacă nici prin iubirea mamei faţă de tata, nici prin intermediul iubirii tatălui faţă de mama, nu ajunge să priceapă nimic, nu se atinge de aceasta. Un astfel de om doar orbeşte, isteric şi agresiv încearcă să distrugă iubirea, deoarece, pentru el, reprezintă o povară, un reproş, o acuzare şi nu o bucurie.

Pe de altă parte, dacă ne aducem bine aminte: «Să fie aşa cum vrei Tu şi nu cum vreau Eu», «Facă-se în voia Ta» - a spus Iisus Tatălui său. Chiar şi atunci când spunem: Pune Legea deasupra ta, Legea, alcasă de tine prin iubire, - este în realitate un pas către Tată. Şi când spunem că graniţa oricărei tehnologii, invenţii, oricărei ştiinţe, oricărei metodici - este iubirea, aceasta la fel este un pas către Tată, deoarece Tatăl trasează graniţele. Iubirea maternă, din câte se cunoaşte, nu are graniţe şi nici nu trebuie să aibă vreodată, dacă aceasta este cu adevărat iubire maternă. Oare atunci când îndreptăţim omul ce şi-a trădat mama şi tatăl, oare nu pe noi înşine cumva ne îndreptăţim? Nu despre asta se spunea cumva - «Să-ţi vezi mai întâi bârna din ochiul tău şi apoi paiul din ochiul aproapelui»? Atunci când vorbim de moartea Duhului, despre ruinarea spiritualităţii, oare nu despre acest fapt vorbim, că este uitat îndemnul matern şi porunca paternă?

Poate că în aceste probleme se ascunde unul din cele mai puternice izvoare ale «patologiei vieţii cotidiene». Cu alte cuvinte, patologia se ascunde în pierderea începutului matern şi patern, în pierderea raportului echilibrat de consum şi producţie. Trăim într-o societate de consum, care ne consumă chiar şi pe noi. Iar noi, la rândul nostru, consumăm tot ce mai rămâne împrejur, chiar şi pe mama noastră o mâncăm de vie. Vai de capul nostru va fi când se va răscula Tatăl.

Aceasta este marea idee a lui Florenski despre cele două adevăruri: adevărul existenţei şi adevărul sensului. Mai ţineţi minte: «Din doi veţi deveni unul». Eu pun semnul întrebării şi mă întreb pe mine, dar şi pe voi: «Când din doi vom deveni unul?» Nu ştiu, dar ştiu exact că, atunci când se

va întâmpla, vom deveni oameni maturi sau cel puțin așa ne vom putea considera. Abia atunci vom putea, în măsura posibilităților fiecăruia, să curățăm viața noastră de aceste patologii de care am vorbit până acum, în diferitele forme de manifestare a lor. Mai există, desigur, încă o învățătură foarte veche care spune: «**Înmulțind știința, înmulțești tristețea**». Desigur, este foarte greu și neobișnuit să te găsești într-o continuă tensiune spirituală, într-o continuă muncă spirituală. Dar atunci este bine să îți aduci aminte de asta: «**Spiritul e obligat să muncească zi și noapte, și zi și noapte**». În viața noastră, însă, știți cum este - două-trei zile de muncă și deja îți dorești să te «înțepi» și să uiți, dăm difuzoarele la maxim, să cânte muzica mai tare în timp ce apăsăm pe accelerație, să bem ceva adevărat - mai tare, și să plecăm oriunde, mai departe. Munca spiritului e obositoare până când acesta nu cunoaște iubirea. Munca spiritului e chinuitoare. (Fără muncă nu poți scoate geniul din tine). E chinuitoare conștientizarea, deoarece însufletirea gândurilor reprezintă munca spiritului. Sensul, descoperirea sensului este tot o muncă spirituală și nu intelectuală. Și munca intelectuală este chinuitoare, câteodată chiar foarte, dar fără aceasta, spiritul nu va cunoaște iubirea. Fără munca spiritului, în afară de agitațiile corpului și o oarecare excitare a minții, sub denumirea generală de «îndrăgostire», nimic altceva în fața noastră nu se va deschide.

Desigur, toți ne dorim direct să zburăm. Fără îndoială, ne dorim să zburăm ca în trecut, când asta era posibil fără muncă. Cineva a spus ceva de genul: «**Cel mai greu este să faci ceva să devină obișnuit, obișnuitul - ușor, ușorul - frumos**». Totul este posibil, dacă ești gata în numele acelui «Vreau» - să muncești, să creezi, să depui efort susținut.

MUNCESC ÎN NUMELE LUI «*VREAU*»

Cu ce se deosebește cuvântul «muncă», în sensul general al acestuia, de cuvântul «muncă» pentru mine?

Atunci când doresc ceva astfel încât sunt gata să muncesc în numele lui, rezultă o muncă creativă. **Să muncești în numele lui «Vreau»**... Să muncești fără «vreau» - este același lucru cu să iubești fără «Iubesc». Din această aparent simplă frază, rezultă că trebuie să faci numai acele lucruri pe care tu vrei să le faci - învățătura marii isprăvi. Probabil că nu există o sarcină mai mare pe Pământ decât asta.

Toate ale tale «Vreau», în numele cărora ești gata să muncești - mă îndoiesc că vor face rău oamenilor, dar că toate acele «Vreau» în numele cărora tu nu faci nimic - acestea vor trăi în tine ca niște dorințe nenăscute, ca niște dorințe neîntruchipate. Chiar și dorințele noastre au nevoie de o mamă,

iubire maternă - pur şi simplu pentru că acest lucru îl doresc, şi de tată, puterea paternă - asta trebuie făcut, feciorașule, fetițo. Asta şi reprezintă **creația - distanța de la idee până la întruchiparea ei**, iar **actul creativ - contopirea principiilor matern şi patern, lumea şi natura, sensul şi existența, spiritul şi trupul**. Altfel, «porcul stă culcat sub stejarul milenar, sătul până peste cap, până nu mai poate...», la început a adormit, a digerat, apoi a deschis ochii, s-a ridicat şi a început să rezolve această sarcină raționalizatoare - ce să mai aştepte? Răstorn tot copacul deodată şi toate ghindele vor fi ale mele, dar ele nu apar acolo pur şi simplu, ele cresc în copac, iar noi creştem pe el, pe Pământ, noi în lume trăim şi nu am căzut aici dintr-un copac necunoscut. Suntem cu toții într-o mare casă de nebuni. Unul mai nebun ca altul, deşi nu ai spune asta niciodată la prima vedere.

Iată că am şi exprimat acest gând sau imagine, trăire, conştientizare.

Nu cred că trebuie să fim trişti. Tristețe - depresie, de la ce?

«Căutați şi veți găsi» - Ce pot să vă mai spun? Este o muncă plină de bucurii, deoarece este creație, este o muncă a chemării, deoarece fiecare om e de la Dumnezeu. Asta trebuie să ştie şi să țină minte fiecare om.

A venit odată un adolescent şi îmi spune: Bă! Păi, după cum se vede treaba, eu tot de la Dumnezeu sunt! Păi, dar eu ziceam asta tot timpul despre alții, că anume aceia sunt de la Dumnezeu şi uitam că, de fapt, şi eu sunt de la Dumnezeu. Să moară mama, ce chestie!

Da, eşti de la Dumnezeu, anume acel început, acea scânteie, dar de la tine trebuie să începi, în tine însuți, în interiorul tău trebuie să descoperi ce este acolo de la Dumnezeu, de la Tatăl adică, fiindcă tot ce ai de la Mama este foarte clar şi este descris în cărți, în tehnologii, în socionică, horoscopuri, medicină, toate acestea le ai de la mama, de la natură, iar casa singur va trebui să o construieşti, nimeni altcineva, numai tu. Nu te aştepta vreodată ca cineva să facă ceva în locul tău. Nimeni nu poate să facă ceva în locul tău, chiar dacă ar dori.

O LUME MOŞTENITĂ

Tatăl - aşa este el şi nu ai ce-i face. Acesta spune - trebuie să faci, trebuie să facem împreună, te voi ajuta. Dar munca...? Toate sunt de la Dumnezeu, dar nu toate sunt spre Dumnezeu.

Cititorul poate avea mai multe întrebări:

Dar în ce limbă vorbesc mama şi tatăl nostru?

Tu doar ai mamă şi tată şi comunică în moduri diferite. De exemplu,

pentru mine fulgerul - este un simbol. Pământul şi cerul se iubesc.

Ce fel de limbaj mai e şi acesta, în care cei doi se iubesc?

E diferit şi atât. Nu e nici mai bun, nici mai rău, este doar diferit. Vă daţi seama că este posibil să analizăm această întrebare şi în această limbă, în limbajul relaţionării începuturilor, principiilor materne şi paterne...

Oare am înţeles corect că tema lumilor social-psihologice - este ceea ce rezultă din interacţiunile anterioare ale începutului matern şi patern în procesul interrelaţionării?

Nu întru totul. Astăzi am vorbit despre cum maternul şi paternul se manifestă în relaţiile emoţionale. Dar asta nu depinde de apartenenţa la o lume social-psihologică sau alta. În orice lume există oameni care pot doar primi, adică acei oameni care cunosc doar iubirea maternă având o atitudine faţa de altul ca faţă de mamă, cum în oricare lume social-psihologică există oameni care ştiu şi pot doar să ofere. Sunt acei oameni care cunosc numai iubirea paternă şi se raportează la alt om ca un tată. Este foarte uşor să observaţi acest lucru prin viaţă. De exemplu, o fată care s-a înţeles mai bine cu mama (să vorbim de mama biologică) şi nu prea a avut parte de iubirea tatălui, va fi în mod obligatoriu o fată care va şti numai să primească şi se va raporta la viitorul băiat, iubit, soţ, ca faţă de o mamă, care să îi ofere tandreţe, milă, sprijin, securitate, «lapte bun şi cald»... Pe când o fată care a avut o relaţie mai bună cu tatăl ei, în detrimentul relaţiei afective cu mama, în mod sigur va creşte o fată care va şti mai mult să ofere şi se va raporta la viitorul soţ ca un tată, fiind autoritară, impunătoare, exploratoare, exigentă, liberă, deşteaptă şi chiar înţeleaptă. De cele mai multe ori, soţii acestor fete chiar au ceva în comun, prin modul lor de comportament şi manifestări, cu taţii fetelor. Dar aceste principii funcţionează nu numai la nivel de familie şi relaţii interumane. Ele funcţionează la nivel de state, de politici, pe aceste principii este construită ceea ce numim noi - viaţa în sine.

Eu am avut în vedere procesul creării acestei lumi... În mod sigur, această lume cândva totuşi a fost creată. Nu vă pot spune exact cu câte milioane sau sute de mii de ani în urmă s-a întâmplat acest lucru, dar ştiu exact că lumea asta este rodul creaţiei unui Demiurg. Tocmai din acest motiv există legi omeneşti şi supraomeneşti, există realitate şi suprarealitate, există legi personale şi suprapersonale, există evoluţie socială şi suprasocială, există legi sociale şi cosmice. Dacă există o lege cosmică, înseamnă ca aceasta a fost creată de un Legiuitor.

Iată, însă, că întrebarea referitoare la când şi unde are un răspuns aparte. Noi doar primim aceste lumi, de regulă, în procesul de moştenire socială,

dar eu am spus deja că această temă, ştiinţei practic îi este necunoscută, de aceea eu nu cunosc nici lucrări, nici oameni, care să se fi dedicat pe sine cercetării şi descoperirii problemei - cum apar lumile social-psihologice, cum se dezvoltă acestea în timp şi spaţiu.

Altă întrebare. Cum moştenim lumile social-psihologice?

Desigur, asta o face în primul rând familia, apoi cercul de relaţii al familiei. Acestea sunt cele mai importante - familia şi cercul de oameni al familiei, prietenii, rudele, cunoştinţele, toţi acei prin care voi vă apropiaţi de stilul lor, modul de gândire, scara de valori, sistemul de relaţionare. Noi asimilăm toate acestea în perioada de până la cinci ani. După cum se ştie, la 7-8 ani, omul este practic gata ca şi caracter, ca natură, ca existenţă pură. La şapte ani, el deja a reuşit să analizeze, să deruleze în minte toate posibilele scenarii ale vieţii sale de viitor.

Observaţi puţin copiii, cum se joacă aceştia. Deja până la şapte ani - toţi au jucat cum se căsătoresc, cum va fi familia, ce fel de carieră vor face, cum vor muri. Am văzut odată cum copiii se jucau de-a înmormântarea. Aceştia au derulat toate scenariile posibile lor în minte, pentru toată viaţă, şi singura întrebarea constă în ce scenarii le-au trecut prin minte, cât de colorate erau acestea, pe care dintre ele viaţa le va întări şi cărora dintre ele le va oferi şansa să poată fi revizuite, modificate.

Oamenii care se ocupă de psihologia practică nu trebuie să evite nicio ocazie de a discuta şi de a pătrunde în lumea copiilor de la trei la şapte ani, poate chiar şi mai devreme. Acolo se găsesc concret toată psihologia vieţii şi toate variaţiile ei. Mai departe, va începe educaţia socială, acesta va fi pasul următor. La copii este mult mai uşor decât la maturi să observi mugurii, apartenenţa la o anumită lume social-psihologică, gradul de înrudire cu această lume şi gradul de dizolvare în ea. Mai târziu, această muncă devine din ce în ce mai grea. Dacă veţi reuşi să comunicaţi cu copiii de la egal la egal, aceştia vă vor povesti atâtea, încât nici lui Fromm, nici lui Freud nu i-ar fi trecut prin minte. Este ceva absolut fantastic să vezi, dacă priveşti fără preconcepţii, cum aceştia îşi derulează în minte toată viaţa lor viitoare. De aici, se vede foarte bine dacă a fost mama-mama, dacă a fost iubire maternă, nici nu mai are importanţă dacă aceasta venea de la mama sau de la tata, acea iubire maternă fără de hotare, fără interdicţii, fără condiţionare... Se vede clar şi dacă a existat iubirea paternă - nu importă dacă iubirea venea de la bunica sau de la unchi, dar acea iubire paternă, care îi dă lumii graniţe, care învaţă a face ceva în numele tuturor «**Vreau**». De asta depind foarte multe în viitor. De această structură ce clădeşte, ce reprezintă nu numai bazele lumii social-psihologice, cât mai ales structura emoţională, adică structura sufletului omului.

Și atunci, cum rămâne cu spontaneitatea?

Spontaneitatea fără iubire - e o nebunie, o prosteală. La fel și cu știința fără iubire - e pur și simplu moarte. Niciun fel de granițe. Dar mai departe, apare întrebarea - Cum este ea? Și spontaneitatea are o mamă și un tată, și contează cum această familie se prezintă; despărțită sau nedespărțită, adică tata și mama sunt împreună, sau unul este tata și alta este mama, sau poate ei sunt într-un conflict.

Cum construiește omul relații cu tata?

Ca și tata cu mama. Programarea inițială, prin intermediul mamei, direct în pântecele ei. Acea programare inițială, profundă, prima ștampilă, structura de bază, se formează prin intermediul a ceea ce mama percepe și asimilează, adică prin intermediul reacțiilor mamei la interacțiunile cu soțul ei, când copilul este încă embrion. După cum se știe, toate reacțiile mamei se întipăresc în acest creier în dezvoltare al embrionului, absolut toate reacțiile se întipăresc în creierul lui. În aceasta și constă grandioasa responsabilitate a mamei și, în general, a femeilor gravide, însărcinate cu această responsabilitate. În asta constă marea noastră responsabilitate în fața naturii, chiar și în fața naturii sociale, deoarece și ea este un pântece, al doilea pântec al omului, a doua lui mamă, «Marea Mamă». Tot ce se petrece în acest mare pântec al «Marei Mame» se întipărește în aceeași secundă în noi toți. Noi suntem foarte strâns legați de natură, ca și embrionul de mamă, fiind încă în pântecele Ei... Se știe ca avem rădăcini energetice și câmpuri energo-informaționale care ne leagă de Pământ și de Cosmos, cu ajutorul cărora Mama-Natură știe tot ce gândim, simțim, vorbim și facem. Iar Ea reacționează ca o mamă: încasează, dar ne înțelege, ne iubește și ne dăruiește tot ce poate în continuare.

Toate aceste însemne dobândite pot fi numai transformate și nicidecum șterse, dar pentru a le transforma este nevoie de o mare muncă spirituală, de conștientizare, de autodesăvârșire. În cazul dat, eu nu vorbesc despre iubire în sensul global, ci vorbesc ca despre o calitate care poate exista sau nu. Trăirea sentimentului de iubire te leagă pe tine de acei oameni sau lucruri față de care tu ești orientat. Fie cu natura, cu un anumit om sau cu lumea. **Simțul** nu unește, simțul înseamnă doar - acesta sunt EU. Simțul discriminează un obiect, dar nu ne unește cu lumea. Deoarece simțul - sunt Eu. Acesta este simțul meu, înseamnă că acesta sunt Eu. **Trăirea** însă, frământarea lăuntrică, este ceva diferit și reprezintă un al treilea lucru. Eu, ALTUL și acea a treia forță care este iubirea. Trăirea unește. Iubirea unește. Din acest motiv, se știe bine că, pentru a forma o oarecare uniune, de la doi până la o comunitate de oameni, sunt importante nu gândurile, ideile și nici măcar faptele, ci tocmai valoarea cea mai mare este reprezentată de trăirile membri-

lor. Atunci când părinții uită acest lucru, ajung să se minuneze, să se consterneze de ce între ei și copii există răceală, neînțelegere, înstrăinare. E simplu, acestea se întâmplă pentru că membrii familiei nu au avut trăiri comune, nu are ce să-i lege. **Trăirile leagă foarte strâns oamenii.** «Eu, noi, am făcut totul pentru tine, ți-am dat tot ce ai avut nevoie - și tu..?» Și ce dacă? Tu făceai toate acestea pentru el, dar tu poate aveai nevoie de asta mai mult decât copilul, așa voiai tu să te manifești în calitate de tată sau mamă, poate că așa te simțeai tu mai EU în fața vecinilor și a altora. Sunt sigur că copilul nu a făcut o cerere scrisă adresată ție, în care să își fi manifestat dorințele. Desigur, copilul are nevoie de tot felul de lucruri, dar tu le faci pentru tine în primul rând, pentru că așa te poți simți bine cu tine însuți, deși este adevărat că efectele unui astfel de comportament al tău se poate răsfrânge în mod pozitiv asupra copilului. Aici putem adăuga foarte multe lucruri despre ceea ce este egoism și altruism. În ciuda acestor eforturi, tu împreună cu copilul ceva sentimente puternice ați trăit? Aveți trăiri comune care să vă lege? Dacă totuși ai trăiri comune, atunci trebuie să știi că nu doar cantitatea, ci și calitatea trăirilor contează, intensitatea și nu neapărat volumul.

Îmi povestea un tată că el și fiul au o relație încordată, datorată lipsei trăirilor comune. Nu este vorba chiar de o lipsă totală de trăiri comune, dar îi lega doar drumul către grădiniță. În fiecare zi, acesta îl ducea pe copil și pe fratele lui mai mic la grădiniță, pentru că era chiar în apropiere de serviciul lui. Pe drum, le spunea copiilor povești, pe care și le imagina. Acest fragment a rămas în mintea copiilor ca un simbol al iubirii față de tată, singura amintire, trăire comună a lor. Această bucățică de trăiri a fost baza relației lor, deoarece alte trăiri comune...

Mai târziu, când el nu mai locuia împreună cu mama copilului, trăirile comune au constat în aceea că, în rarele întâlniri pe care le aveau, tatăl îi vorbea adolescentului despre filosofie.

Trăirile comune leagă și unesc oamenii, simțurile și rațiunea nu. Simțământul, deoarece este doar «eu», poate să apară și să dispară.

Trăirea, frământarea nu dispare. Nicio trăire nu dispare. De aceea, trebuie să știm: **cultura trăirilor - este o muncă, trăirea - reprezintă o muncă pentru spirit, în sens de creație**. De aceea, cele mai mari opere de artă sunt atât de valoroase, fiindcă sunt create de munca spiritului, prin trăire spirituală. Acestea sunt adevărate creații ale spiritului uman. Spiritul este îmbinarea tuturor trăirilor. **Totalitatea trăirilor formează spiritul. Aceasta este iubirea reală.** Simțul iubirii, însă, este mai degrabă o dorință de a poseda sau un fel de invidie ambalată și mascată sub noțiunea iubirii. Una e simțul iubirii și cu totul altceva este trăirea iubirii.

Simțul - vine și pleacă. Dar trăirea, uite că, dacă a venit, nu mai pleacă

niciodată, va rămâne cu tine sau în tine tot timpul. Ceea ce este trăit profund, împreună cu cineva, chiar dacă dorești să arunci afară nu vei reuși, cu cât mai mult vei încerca, cu atât mai mult se va prinde acolo, în spațiul interior. Dacă mai raționăm puțin, putem spune că trăirea reprezintă a treia voce a iubirii.

Dar se întâmplă câteodată, din partea cuiva, ca un fel de fir interior, care te trage să dai ceva, să dăruiești, să se termine?

Pe această temă, Iisus a spus extraordinar de bine: «Nu va secătui mâna celui care dăruiește». Lucrul acesta este de origine maternă, de aceea noi putem să mai reflectăm la ceva. A dărui, a da - reprezintă începutul, principiul matern. Mama nu reflectează, nu gândește: «pare-mi-se că l-am hrănit cu lapte de la sânul meu degeaba».

În realitate nu dau, dar e un fel de tendință de a specula, nu știu cum să-i spun...

Acest lucru întreabă-l tu pe celălalt, pe cel căruia tu îi dai ceva și îți pare că, de fapt, nu dăruiești, ci mai mult faci un fel de speculă. Nu te întreba pe tine, la tine tot timpul va fi un fel de speculație. Întreabă-l pe el, i-ai dat ceva sau nu? Răspunsul lui va fi un adevăr absolut. El știe exact ce anume a primit de la tine și în ce măsură, ce a învățat de la tine, poate chiar ce a împrumutat... Iar ceea ce ție personal ți se pare, ți se năzare, nu e nimic altceva decât indisciplina minții, agitația minții, încețoșarea minții.

Atâta timp cât omul se găsește în pântecele mare, social și percepe totul prin intermediul mamei, cum poate omul să se întâlnească cu tatăl?

Omul percepe iubirea MAMEI către TATA. Percepe și fericirea ei, pentru că el o iubește. De aici și apare dorința de a-l întâlni pe Tatăl. Poate că această dorință reprezintă dorința de a te naște, poate chiar asta și este chemarea spirituală, pentru a te întâlni în sfârșit cu Tatăl.

Dar cum rămâne cu libertatea interioară?

Ceva trebuie făcut, dar nu ai pe cine întreba. Tatăl, tocmai pentru asta există, ca să răspundă la astfel de întrebări. Mama nu știe ce e de făcut. Aceasta te iubește, te hrănește, îți dă de băut, te încălzește, te apără.

Dar dacă tatăl nu există?

Așa ceva nu există, ca tatăl să nu existe. Dacă el nu există în familie, poate a plecat, sau pur și simplu este necunoscut, atunci privește mai atent în jurul tău, acesta totdeauna este prezent. Este tot timpul cineva care își asumă acest rol.

Dar se poate cumva fără tată?

Tatăl este extrem de necesar, el este acela pe care tu îl vei întreba ce să faci. Şi vei îndeplini ceea ce el îţi va spune. Este nevoie de o mare voinţă; atunci când ne adresăm lui Dumnezeu - «**Fie în voia Ta!**» ne adresăm tatălui. De aceea, fără tată nu există autolimitare, autodisciplină, activitate organizată şi orientată către un scop precis şi bun.

Ce este un capriciu?

Capriciul este o reacţie a deformării înţelegerii blajinităţii, a beatitudinii iniţiale, este o iritaţie cauzată de întârzierea satisfacerii dorinţei. Acest lucru este foarte grav. Mai ales pentru femei. Îndeosebi atunci când creşte un viitor bărbat fără tată, atunci mama îl blochează pe acesta, astfel încât nici nu mai poate să găsească un tată, nu obligatoriu pe cel biologic, al lui, cum se spune, ci, pur şi simplu, un bărbat care să-i devină tată pentru a-i inocula, a-i clădi începutul patern şi iubirea faţă de tată. Aceşti bărbaţi aşa şi rămân, copii: «Dă-mi, dă-mi, dă-mi ...vreau» Toată viaţa lor, în toate femeile pe care le întâlnesc, caută de fapt în mod inconştient - o mamă. Să ofere ceva nu sunt capabili, în schimb foarte bine ştiu să primească. Acest lucru nu este nici bun, nici rău, este doar un lucru diferit. Face parte din diversitate.

Spuneţi ceva despre a treia naştere.

Cine să spună?

Dumneavoastră!

Eu sunt unul, de ce te adresezi ca şi cum ai vedea în faţa ta mai mulţi? Dacă ai impresia că eu sunt mai mulţi în acelaşi trup, atunci specifică pe care dintre Eu îl doreşti să răspundă sau din ce parte a mea să îţi vină răspunsul. Sau tu întrebi pe toţi aici prezenţi, deodată? Cine doreşti să îţi răspundă?

Spune ceva despre a treia naştere.

Aşa e mult mai bine. Asta e o discuţie aparte, adică problema asta cu tu şi dumneavoastră. Nu te supăra că te-am stresat puţin, dar despre asta şi problemele psihologice care rezultă de aici vom vorbi, probabil, altă dată. Şi acum, mă întorc la întrebarea ta.

În cultura greacă există un mit, poate o legendă, în care se spune că îngerii coborau pe pământ şi iubeau pământencele, iar în urma acestei iubiri se năşteau semizei. A treia naştere - e ceva aproximativ la fel.

CREDO

Haideţi să încercăm, încă o dată, într-un alt mod, mai profund, să aruncăm o privire asupra vieţii cotidiene. Există o expresie a lui Hermes Trismegistul, care spune: «Precum jos, aşa şi sus, precum sus, aşa şi jos, pentru a îndeplini miracolul unui singur lucru». Mai există o exprimare a lui Sankara (Filosof religios hindus, reformatorul hinduismului) despre aceea că «Nirvana este aceeaşi Samsara şi Samsara este aceeaşi - Nirvana». «Marele pătrat, - spunea Lao Tzî, (Filosof chinez, a trăit în secolele IV-III î.H., considerat întemeietorul daoismului) - nu are colţuri».

Toate aceste trei fraze vorbesc despre unul şi acelaşi lucru. Noi, astfel, ne-am obişnuit în cursul dezvoltării civilizaţiei să repartizăm evenimentele, valorile, trăirile, chiar şi timpul vieţilor noastre pe verticală. Foarte uşor şi fără a mai gândi spunem: «asta este sus, asta este jos, mai înalt, mai puţin înalt, nivel superior, nivel inferior». Aproape că niciodată nu ne gândim la faptul că o astfel de repartizare şi reprezentare a lucrurilor, o astfel de modalitate de relaţii reciproce cu viaţa ne poate elimina orice şansă de a observa, de a vedea unitatea dintre viaţă şi existenţă. Chiar şi astfel de exprimări cum ar fi: «Viaţa cotidiană», «Trai», în interiorul lor conţin o anumită coloratură a «tristei necesităţi», ca şi cum ar fi un fel de plată pentru clipele de zbor, pentru acele înalte sinceităţi, pentru acele fermecătoare trăiri, pe care se întâmplă să le avem uneori. Când, sub perspectiva aceasta, încercăm să ne aducem aminte de viaţa noastră, vom descoperi că toate la un loc formează maximum trei luni de neobişnuit, de necotidian. Orice «entuziasm» durează maximum trei luni, oricare, inclusiv îndrăgostirea. Trei zile, trei săptămâni, trei luni maximum. Iubirea eternă, de regulă, durează trei luni.

Ce înseamnă trei? Aceasta este o caracteristică, o însuşire a psihicului nostru... De fapt, toate cifrele reprezintă nişte însuşiri ale psihicului şi au efecte extrem de puternice în vieţile noastre. Trei - este ritmul psihicului nostru. Aceasta este o însuşire a psihicului uman, unu, doi, trei, unu, doi, trei - în ritm de vals. În ritm de vals se scurge viaţa pentru cei mai mulţi dintre noi.

Dar unde e restul - restul sunt găuri, găuri, găuri neumplute cu nimic în afară de această rutină cotidiană, căsnicie, monotonie, într-adevăr lipsită de orice mistică.

Dacă pui pe cineva să îşi amintească viaţa lui din ultimii zece ani, acesta îşi va aduce în conştiinţă evenimente sau întâmplări foarte importante, vii, colorate, care, puse una lângă alta, vor forma maximum trei luni. Interesant - ce a făcut restul nouă ani şi nouă luni? A dormit? Doar cel mai important lucru este - viaţa cotidiană; de ce este cel mai important - fiindcă, pur şi simplu,

aceasta nu există. Viaţa nu există! În cotidian nu există niciun fel de viaţă. Atât de mult vorbim despre aceasta, o întoarcem pe toate părţile şi pe toate colţurile, din punctul de vedere al canoanelor sociale, concepţiilor - atât am tot pălăvrăgit... Analiza tranzacţională, relaţii inter-caracteriale, inter-fenotipice, inter-temperamentale, grupuri mici, grupuri mari, sociologie, socionică...

Dar în ce constă, de fapt, esenţa? În ceea ce nouă ni s-a năzărit, am visat... Câte şi mai câte lucruri putem visa. Am visat socio-dinamica, ne-a trecut prin vise relaţionarea inter-tipurilor şi tertipurilor, a văzut ceva prin vise Freud... Ei, şi ce? Vor trece zece ani şi este posibil ca în zece zile, să nu se adune nici măcar zece minute de amintiri. Marele pătrat, cu adevărat, nu are colţuri... De aceea, probabil, trebuie să începem de la a ne trezi, cumva să dormim mai puţin, ca, în rezultat, din zece ani măcar cinci să-i memorăm. Dacă îmi aduc aminte de ei, înseamnă că i-am trăit profund, cu trăire. De foarte multe ori, mă gândesc la faptul că dorinţa oamenilor de a trăi veşnic, de a fi veşnici tineri, vine tocmai din faptul că oamenii nu trăiesc. Aparent, omul a trăit zece ani - încerci să îţi aduci aminte... Nicidecum mai mult de trei luni nu rămân în memorie, trei luni de viaţă, restul a fost somn, un anumit fel de somn în stare de veghe sau poate chiar de reverie. Vă daţi seama cât trebuie să existăm, ca să acumulăm măcar zece ani de viaţă, dacă în zece ani trăim numai trei luni? Patru sute de ani trebuie să vieţuim, pentru a acumula zece ani de trai, de trăiri, de stare reală de veghe. Patru sute de ani... de astfel de viaţă cotidiană.

Eu am avut noroc, mie mi-au apărut la timp în cale cărţile nemuritoare. Imediat cum m-am trezit, iar acest lucru s-a întâmplat pe la vreo treisprezece ani, totul ţin minte până acum, foarte viu, foarte colorat şi pot retrăi orice eveniment, ca şi atunci.

Odată, am întâlnit un om - învăţătorul - şi am făcut împreună o reamintire şi o reanaliză a vieţii mele de până atunci şi, în acel moment, eu de fapt mi-am înapoiat mie însumi propria viaţă, în volum foarte complet. Iată, ziua vine, acum e deja ora şase; sunt treaz de mult, nu după ceas, ci psihologic... Adică, nu numai că mă trezesc dimineaţa, ci mă şi deştept, sunt de veghe, şi astăzi o să mai trăiesc până la doisprezece... Înţelegeţi, aici e o cu totul altă înţelegere şi percepţie a vieţii. Te trezeşti dimineaţa şi te gândeşti: Dumnezeule, astăzi instructorii... Şcoala, examenele, cumpărăturile, mâncarea, profesorii ăia... Deja e şase seara, dar încă mai e timp să trăieşti şi să tot trăieşti, deşi deja atât de mult ai trăit. Lumea e multă - a trecut o săptămână şi în jur auzi - la nimeni, nimic nu s-a întâmplat, totul e ca înainte, dar la mine deja... Duminica trecută a fost în viaţa anterioară.

Îmi vine acum în minte pilda când Dumnezeu i-a spus unui om că, în ziua şi la ora stabilită, se vor opri râurile şi oamenii îşi vor ieşi din minţi.

Omul a acumulat rezerve mari de apă în peștera unui munte și, într-adevăr, la ora și ziua exactă, râurile s-au oprit și oamenii și-au ieșit din minți. A băut apă acesta o lună, două, trei... Entuziasmul s-a terminat. În sfârșit, și-a ieșit și el din minți. A uitat totul, a devenit ca toți ceilalți...

Sâmbătă m-am întâlnit cu prietenii și cunoștințele, și aceștia spun: «Săptămână trecută parcă nici nu a fost, nu a fost, în general, cum sâmbăta trecută ne-am despărțit, așa astăzi ne-am întâlnit - ca și cum a fost aseară». Vedeți cum trăim? Așa că îmi mai aduc aminte încă o dată de: «Precum sus, așa și jos, precum jos, așa și sus». Sau unde l-a dus mintea pe Sankara: «Nirvana - este Samsara, Samsara - este Nirvana»... Înțelegeți? Sau «Marele pătrat nu are colțuri» - și asta e adevărat...

Se întâmplă ceva extraordinar dacă reușești să te trezești. Vei putea vedea foarte clar și limpede visele altor oameni, ale celor care dorm, dar aceștia sunt în proporție de aproape 90%; sau vei putea să devii psiholog, dacă dorești. Este foarte interesant să trăiești printre adormiți. O simplă bocănitură în masă, le poate modifica foarte mult visul și vor visa deja ceva în legătură cu acea bocănitură. Vei putea să îți dai seama cât de adormită este lumea în care trăiești și cum pot fi manipulate visele, până în cele mai mici amănunte. Dacă vei reuși acest lucru, vei deveni Psiholog. Sensul inițial al cuvântului «Psihologie» era de știință a sufletului, spiritului. Ar fi fost mai corect ca această știință și disciplină să se numească Spiritologie, dar asta e altă problemă.

Acum câțiva ani în urmă, am dorit să studiez psihologia, acea psihologie care se învață în cadrul facultăților de profil, la noi în țară sau oriunde, în altă parte a lumii - este aceeași, poate doar accentele sunt altele. M-am apropiat de un profesor universitar și am început să îi vorbesc despre ideile și dorințele mele, pe care astăzi deja le realizez, în alte țări ce-i drept. Acesta mă ascultă, mă ascultă și îmi zice: «Da, tinere, dumneavoastră doriți să studiați psihologia, adică știința despre suflet, dar eu nu vă pot propune nimic. Există psihologia vârstelor, emoțională, medicală, sportivă, a resurselor umane, conflictologie, psihologia comunicării, psihopedagogie, tranzacțională... transpersonală, de care mai doriți, de toate avem, dar așa ceva nu avem, scuzați-mă». Și a plecat.

De care psihologie mai pomenim, când, de fapt, omul doarme? Psihologia visării colective și individuale, poate. Oamenii au vise comune, doar gândurile diferă, mai mult sau mai puțin, în dependență de ambalaj și design...

De aceea, tot ce vă povestesc eu aici pentru mine este adevărul subiectiv, toate acestea sunt dobândite și conștientizate, înțelese, dar toate capătă un sens real, deplinătate adevărată și, cel mai important - constructivitate, pozitivitate, numai dacă este depășită principala patologie, care chiar așa se și

numeşte: «patologia vieţii cotidiene», reprezentarea patologică despre aceea că viaţa poate fi împărţită în subiectivă şi «nesubiectivă» (adică obiectivă), în cotidiană şi «necotidiană» (spontană). Aceasta este o gravă patologie...

VIAŢA: SENS ŞI EXISTENŢĂ

Nu există niciun fel de viaţă cotidiană şi necotidiană. Există doar viaţa. Viaţa asta. Şi mai există încă o viaţă, viaţa de dincolo... Adică se spune că există, dar asta vom vedea mai târziu. Vom muri şi vom vedea! Acum, însă, aici, niciun fel de altă viaţă nu mai este. Există doar viaţa, una singură. Putem să dormim toată viaţa, bucurându-ne de anumite zile, ore, minute, să facem teorii întregi şi complicate, despre aceea că tot restul din viaţa noastră nu a fost nimic altceva decât o pregătire pentru aceste clipe, ore sau zile. Putem, însă, viaţa să o trăim cu adevărat, dar asta este o cu totul altă istorie...

Am început să citesc o sumedenie de cărţi, ale unor oameni mari, toate legendele, miturile şi pildele, le-am învăţat pe de rost. Citeam şi iar citeam, studiam şi iar studiam. La un moment dat, am început să simt că încep să compun, să imaginez, să mă ajustez pe mine, după ceva anume de acolo, dar momentul adevărului nu apărea.

Mulţumesc Maestrului, care mi-a şoptit nu o singură dată, îmi amintesc foarte bine, când la întrebări, care, de fapt, nici nu trebuiau rostite, pentru că, pur şi simplu, striga totul în jur, acesta a spus: «Trebuie să trăieşti». În acel moment, m-am simţit şi mai încărcat de problemă. Ce, de fapt, facem noi aici, la propriu vorbind? Doar şi aşa trăim. Ne-a întrebat cineva - vrem noi sau nu? Abia acum, nu demult, deodată s-a luminat ceva în mintea mea şi am înţeles că, de fapt - da, trebuie să trăim. Am mai înţeles, în acelaşi timp, că acest lucru nimeni nu şi-l doreşte cu adevărat, toţi refuză. Dar cel mai interesant şi cel mai greu, şi cel mai mistic, şi cel mai tainic, şi cel mai spiritual, şi cel mai ocult - tot ce doriţi dumneavoastră, cel mai cel, - este **Trebuie să trăieşti**. A trăi este cel mai cel «sport» dintre toate.

Este clar că Hermes Trismegistul, adică de trei ori născut, şi-a dat seama de aceasta: «Dacă o să spun simplu, trebuie să trăiţi, toţi vor râde în Egipt, împreună cu faraonul». Se gândeşte şi ajunge la ideea: Trebuie să scot ceva deosebit. Şi a scos: «Precum sus, aşa şi jos, precum jos, aşa şi sus...» şi a numit acest rezultat: Tabla smaraldină - cum vrei, aşa înţelege!

Sankara la fel, a stat - a tot stat, îşi măcina creierul - cum să le spună oamenilor, cum să le sugereze adevărul? Şi a formulat: «Nirvana este Samsara, Samsara este Nirvana». Ei, uite acum, băieţi, gândiţi-vă, bateţi-vă capetele, stoarceţi-vă minţile, ce am spus eu... Cel mai bine, desigur, a procedat

Lao Tzî, şezând cu faţa spre coada bivoliţei... Acesta a formulat ideea şi mai simplu: «Marele pătrat nu are colţuri», simplu de tot, pentru ca totul deodată să fie clar şi limpede pentru toţi.

Iată în ce constă paradoxul. Că noi dorim multe, câte şi mai câte ne dorim noi - vreau şi asta, şi cealaltă, şi cealaltă dacă se poate, dar să trăim, după cum clar se vede, nu prea dorim. Să trăim mult, asta da, unii vor viaţă foarte lungă, tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte, doresc şi nu ştiu pentru ce? Atât de puternic şi de adânc ne-au băgat în minte chestiile acestea cu cotidianul şi necotidianul, trai şi netrai, că nu mai ştim de noi.

Ştiţi câte cărţi foarte bune am citit noi? În acele cărţi, în general, nimeni nu face pipi, nici caca, nu mănâncă, iar dacă mănâncă, atunci, obligatoriu, ceva aşa super, deosebit, ce nu există în magazine. În acelaşi timp, alţii ne explicau nouă că aceasta este viaţa concentrată. De atunci, tot timpul ne dorim câte ceva concentrat. Să diluăm tot ce este concentrat în apă - oare va apărea viaţa?

Iată, noi stăm aici - eu cu dumneavoastră - şi vorbim, de una de alta - asta până la urmă e tot viaţă, se scurge încet, încet, priveşti la ceas şi - nu a trecut prea mult... La alţii priveşti - absolut nimic, ghicitoare, taină... Eu cred că viaţa este cel mai important lucru pe care e bine să îl înveţi. Să simţi ţesutul viu al vieţii. Acesta este prezent pretutindeni, în orice formă, în orice clipă.

Atunci când citeşti texte religioase, apare întrebarea - Ce este fericirea? Cred că anume asta este fericirea, ea este aici, tot timpul, indiferent de ocupaţiile tale, indiferent de situaţiile în care nimereşti. **Fericirea este o stare interioară şi atât. Mai multă fericire înseamnă mai multă viaţă.** Atât. E simplu ca bună ziua.

Printre clientele mele, am o mulţime de femei care suferă de depresii. La prima vedere, nu îţi vine a crede că ele au motive să sufere de aşa ceva. Din punct de vedere material, nu au nicio problemă, drept dovadă că îşi permit vizita la psiholog. Soţii lor, oameni înstăriţi, le oferă totul pe tavă, numai ca acestea să se simtă bine lângă ei. Dar ele se simt din ce în ce mai rău. Simt un gol în stomac, o senzaţie puternică de sufocare, se trezesc dimineaţa şi simt că, în cursul zilei, o să moară, simt o greutate în piept, încep a plânge din senin, fără nicio explicaţie, nici măcar pentru ele însele, simt o nemulţumire, părere de rău şi teamă în acelaşi timp. Asta este. Aceste femei au de toate, în afară de viaţă. Soţul vine şi pleacă în goană să facă bani, dar ele rămân acasă şi le lipseşte viaţa, trăirea, satisfacţia, bucuria. Mai multă viaţă, mai multă afecţiune, dialog, implicare, trăiri comune - înseamnă mai multă fericire. Ca psiholog, înţeleg perfect ce se întâmplă cu ele, dar tot ca psiholog mă gândesc la acea viaţă pe care o au ele. Viaţa le trăieşte pe ele şi nu ele îşi trăiesc viaţa. De aici, apare durerea, suferinţa... şi dorinţa de a pleca cât mai

repede din această lume. Aceasta este o tendință de fugă din viață. Când readuci omul la viață, toate problemele dispar ca prin minune.

Acum îi înțeleg pe Sri Aurobindo și mama lui, care au încetat să mai doarmă... Le părea rău, nespus de mult. Și nu au mai vrut ca măcar pentru câteva ore să înceteze să mai simtă această legătură cu țesutul vieții, plăcerea supremă a conștiinței, sufletului, trupului, duhului, care este acea ambrozie, hrana zeilor, ce nu este undeva, acolo, în alt timp și spațiu, ea este chiar aici.

Trebuie să ne trezim, să ne trezim așa cum ne trezim în acele fragmente, minute din viața noastră, pe care nu le putem uita niciodată. Fiecare om deține câte ceva ce nu va uita toată viața. De regulă, aceste momente sunt unele foarte încărcate emoțional, afectiv, cu un impact puternic asupra noastră, și anume că, în acele momente în care simți că trăiești, că viața curge prin tine, străbătând fiecare celulă din organism. În astfel de momente, moartea pleacă din corp, pentru că viața, ca o lumină puternică își face apariția, iar întunericul, fără nicio luptă, în mod firesc, cedează spațiul luminii, vieții. Fiecare are sau a avut această stare - iată, atunci trăiam cu adevărat! Eu eram! Eu am fost, în acele fie și câteva ore sau zile, săptămâni. Eu sunt acum și trăiesc cu adevărat, în ziua asta, în minutul acesta, în noaptea asta...

Nu este adevărat că așa trebuie să trăiești permanent, nu este adevărat că numai o anumită exaltare emoțională, o anumită vibrație în corp, care vă zumzăie în cap, sunt obligatorii sau necesare, altfel toți yoghinii ar fi niște idioți atunci când spun: «Suprafața lacului, lacul înghețat, oglinda, odihna minții, liniștea minții». Nu asta este necesar pentru a ieși, pentru a te contopi cu țesutul viu, pentru a simți marea fericire, a-i simți gustul... Abia atunci poți juca jocul de-a - viața cotidiană, viața necotidiană.

Toate acestea nu există, lumea este desăvârșită, cu adevărat, iar noi suntem desăvârșiți, cu adevărat.

Omenirea este încă foarte tânără. Tot așa este și structura moștenirii sociale, așa-numitei educații, așa-numitei instruiri, școlarizare... toate acestea la un loc, și fiecare separat, nu sunt desăvârșite, încă sunt prea tinere, dar în fiecare perioadă istorică, în toate timpurile și la toate popoarele, după o mare lege a aleatorului, apăreau oameni ca Lao Tzî, Hermes, Sankara...

Chiar și în timpurile noastre sunt încă oameni care, aflându-se într-o suferință, boală, își descoperă brusc menirea ... Înțelegeți cât de mult întineresc aceștia?... Unde se aruncă ei? În apa clocotită. În viață. Și de acolo unde, ce le stă întărire sub picioare? Cazanul rece al sensului! Din astfel de oameni rezultă adevărați zei. S-a trezit omul și gata, e altceva, e zeu.

Într-adevăr, are sens de a face eforturi în această direcție, în direcția trezirii, deoarece totul devine altfel: taina morții, vârsta biologică și socială, vârsta psihologică, devin noțiuni de care îți este frică și să vorbești, tot ce se

deschide în faţa ochilor este altfel. Pentru că tot ce este viu poate percepe durerea! Şi atunci, te doare tare. Şi eu, acum, îmi simt puţin dureros unilateralitatea, pentru că încerc cumva, mai contemporan, prin cuvinte mai înţelese, să o fac pe traducătorul unor mari învăţături. Însă există lucruri extrem de fine, unde cele mai migăloase exprimări par a fi foarte brutale şi jignitoare la adresa vieţii - ţesutului viu al vieţii. Sufletul este un organ subtil. Lui, în această lume aproape primitivă, îi este foarte greu.

Desigur că acest lucru este greu, la început, pur şi simplu, să desenezi e dureros, te simţi abandonat, te cuprinde o oarecare oboseală, trebuie să te obişnuieşti cu asta... A te cocoloşi pe tine însuţi, cu o oarecare delicată motivare, ca să nu distrugi toată verticala deodată, ci treptat să apropii cerul de pământ, susul de jos, Samsara de Nirvana este o activitate zadarnică, este acea formă de protecţie psihologică, care nu îţi va da posibilitatea să înaintezi. Cum îţi va fi norocul, cumva ceva va ieşi, depinde pe cine sau ce vei asculta. Dar, chiar şi aşa, e extraordinar. Este extraordinar şi sănătos, măcar pentru că nimic nu va trebui să uiţi, nici conştient, nici inconştient. Este extraordinar, pentru că eşti viu, în jurul tău este viul şi sensul ţi se deschide aproape în toate lucrurile. Dacă spunem într-un alt limbaj, atunci sună astfel: «**Dumnezeu este prezent în toate**» şi se manifestă dens în toate, sensul viu al tuturor celor spuse capătă trup, corporalitate.

Câteodată ni se pare că acel ceva spre care tindem noi - este ceva extraordinar, indubitabil, mai bine. Ne dorim să aruncăm tot ceea ce fiecare dintre noi consideră a fi neplăcut, greu, rău, prost ş.a.m.d., gândind că acolo, spre ce tindem, totul este ideal, este bine. Aşa nimerim într-o formă de rătăcire, astfel încât în spatele idealurilor pierdem simţul vieţii, ţesutul viu al ei, iar acest lucru, aproape inevitabil, conduce către devalorizarea lucrurilor cu care trăim în prezent. Se întâmplă nu numai cu un om, ci şi cu societăţi întregi. Uitaţi-vă în ţara noastră. Toţi tindem către un nou ideal, care este undeva în viitorul ipotetic, «Comunitatea Europeană». Ea reprezintă adevărata valoare, iar lucrurile de lângă noi, cu care trăim în fiecare zi, s-au devalorizat, nimeni nu le mai bagă în seamă, le aruncăm la gunoi. E mult de vorbit aici.

Buddha, desigur, are dreptate, atunci când aduce cele opt porunci despre cum să scapi de suferinţă. Tot secretul nu constă în a scăpa de suferinţă sau de altceva. Da, este posibil să scapi de suferinţe şi să nimereşti în Nirvana, dar vei pierde Samsara, iar aceasta din urmă este aceeaşi Nirvana. Nirvana e aceeaşi cu Samsara. **Secretul nu constă în a scăpa de ceva anume, ci a găsi la toate sensul şi a descoperi pentru toate o vie trăire...** Este posibil să scăpăm de o anumită iarbă sau specie de copaci, dar ceea ce va rezulta, nu va mai fi pădure. Cum putem să ne separăm, să eliminăm un anotimp al anului, fie vara, fie iarna? Cum putem oare, din această lume, să scoatem ceva,

să eliminăm? Cum poţi să îi iei lumii ceva? Chiar dacă asta ar fi posibil, atunci va fi asta oare mai bine, mai contemporan? NU!

După cum arată practica omenirii, încercarea de a lua ceva - totdeauna duce la rănire, întotdeauna curge sânge, întotdeauna apare durerea, întotdeauna această încercare se transformă într-un râu al pierderilor. Poate exact pentru asta are sens să ne trezim... pentru a nu mai încerca să îi luăm vieţii ceva anume, ci să acceptăm viaţa şi lumea în toată plinătatea lor. Dacă nu doriţi să ne chinuim cu astfel de întrebări ciudate, atunci mai bine rămânem în continuare în somn, mai bine dormim în continuare.

Dacă, într-adevăr, v-aţi trezit, dacă trăiţi cu adevărat fiecare moment al vieţii, atunci de ce trebuie să ne mai lipsim? De viaţă? Din acest ţesut viu al vieţii să îţi croieşti un costumaş? Toate aceste întrebări bizare nu apar în mintea unui om treaz. A trăi - nu este o ocupaţie. A trăi nu este o profesie, cum am auzit de la unii, nu este nici măcar ştiinţă. Viaţa este viaţă. A trăi înseamnă a trăi. Orice am încerca să spunem în această direcţie, până când tu însuţi nu vei gusta din acest nectar, până când nu te vei atinge de acest ţesut viu al vieţii, oricât îţi va spune cineva despre el, tot ce se poate spune este: «Adu-ţi aminte acele momente în care tu ai trăit, trezindu-te, gândeşte-te că aceste momente nu sunt numai momente de bucurie, blajinătate, acestea sunt şi momentele de suferinţă...»

Este greu atunci când nu uiţi nimic, când nimic nu trebuie să arunci şi atunci când tu îţi aminteşti zece ani - cei zece ani trăiţi, fericiţi sau nefericiţi, grei sau uşori - toţi sunt viaţa. Atunci întreaga ta verticală va dispărea, «precum sus, aşa şi jos, precum jos, aşa şi sus», atunci nu va mai fi nici «sus», nici «jos». «Samsara va fi la fel cu Nirvana şi Nirvana va fi una şi aceeaşi cu Samsara», deoarece nu vor mai fi nici una, nici alta. Chiar şi «marele pătrat nu va mai avea colţuri», el nu are niciun fel de colţ, dar are un ţesut viu al vieţii. Dacă asta se va întâmpla, atunci vei simţi rănile acestui ţesut viu, toate bătăturile şi cicatricile, vei simţi şi vei trăi cu adevărat toate acele lucruri, pe care noi aici le-am numit patologii. Aşa cum astăzi simţi foarte bine cum o furnică merge pe piciorul tău, tot aşa vei simţi atunci cum mii de oameni suferă în urma inundaţiilor, să zicem, undeva, pe suprafaţa pământului. Nu va trebui să înveţi să fii clarvăzător, pur şi simplu vei fi, şi vei şti tot ce se întâmplă pe suprafaţa pământului. Vei şti şi de ce se întâmplă toate acele lucruri, fie bune sau rele. Nu va trebui să te prefaci că eşti psiholog, bioterapeut, nu va trebui să înveţi să mergi pe apă, pur şi simplu, vei constata că poţi, că eşti şi psiholog şi bioterapeut şi maestru, dacă doreşti.

Totul se reduce la punctul principal şi anume: doarme omul sau trăieşte, vrea acesta să trăiască sau s-a predat de mult. Dacă acesta vrea să trăiască, dacă vrea să se trezească, înseamnă că nu s-a predat, orice s-ar fi întâmplat; şi

invers - dacă omul nu vrea să trăiască, dacă nu vrea să se trezească, înseamnă că s-a predat, deoarece astfel, el refuză darul pe care îl numim - **fiece om e de la Dumnezeu, fiecare spirit e de la Tatăl... Psihopatologia vieţii cotidiene constă în faptul existenţei însăşi a noţiunii de cotidian.** Până când această noţiune va exista, va exista şi patologia , deoarece acesta este şi principalul diagnostic al bolii, sub numele «nu vreau să trăiesc, nu vreau să fiu viu, înseamnă că nu vreau să fiu om». În loc de om, dobândim un fel de homunculus, o personalitate socială, persoană, individ - orice doriţi, dar ca să fie **om viu**... Doamne fereşte!

Acum, aduceţi-vă aminte, de la ce am început? De la tema omului viu.

Mai există o temă foarte interesantă, pe care aş dori să o pătrundem. Pe scurt, aceasta poate fi încadrată, în câteva cuvinte, sub numele de «Munca şi iubirea».

MUNCA ŞI IUBIREA

Dacă facem o legătură, atunci putem spune că, utilizând aceste două cuvinte în interiorul lumii proprii, eu, de fapt, vorbesc despre existenţă şi sens. Oricum, totul se reduce la asta atunci când vorbim de om, **iubirea este existenţa, iar munca este sensul. Sau munca este existenţa şi iubirea este sensul.** Nu e aşa de simplu să descoperi unde este existenţa şi unde este sensul.

După cum arată practica comunicării vii cu oamenii, este suficient ca liderul să pună un accent mai mare în direcţia iubirii şi, deodată, toţi oamenii devin euforici, se bucură mult cu toţii, devin foarte excitaţi şi agitaţi, îşi fac o mulţime de cucuie în cap, adevărate echimoze, încercând să supună totul iubirii, pentru ca, mai târziu, cu o anumită oboseală şi plictiseală, dar şi cu dezamăgire, să se îndrepte spre muncă, zicând: «Iarăşi nu am avut noroc, nu a ieşit totul cum am vrut». Este suficient ca liderul să pună accentul în direcţia muncii, adică pe o productivitate mai mare, pe o calitate mai bună, un anumit plus oferit muncii, să mai dea câteva mii de oameni în şomaj sau să mai angajeze câteva mii, dar cu salarii mai mici pentru toţi - devine clar imediat cum oamenii se agită. Încep să vorbească, să discute: trebuie să lucrăm, trebuie să muncim mai cu spor, de ce nu suntem productivi. Toţi încep să muncească în regim de atac - trei luni, nu mai mult, apoi obosiţi, chinuiţi, epuizaţi şi goliţi, încep să viseze la iubire, spunând: «Iată cât am muncit şi rezultate, nimic».

Ce s-a întâmplat? Dacă ridicăm munca la nivelul principiului vieţii - rezultă o permanentă luptă. Dacă, însă, ridicăm iubirea până la a deveni principiu al vieţii - totul în jurul nostru începe să se macine, deoarece, să te afli

tot timpul în plăcere, este imposibil, iar să muncească nu mai doreşte nimeni, pentru că nici măcar nu este plăcut. Dacă ridicăm creaţia până la nivelul principiului vieţii - putem să ne extenuăm, pentru că ea reprezintă o încordare maximă a tuturor puterilor spirituale.

Atunci, când ne mai putem bucura? Avem o situaţie fără scăpare, un fel de triunghi fatal şi vicios, pentru omul adormit. «La dreapta vei merge - vei muri, la stânga vei merge - vei înnebuni, înainte vei merge - nu vei găsi nimic».

Şi atunci, încotro să mergem, totuşi?

Trebuie să te aşezi şi să te trezeşti exact în acest loc, la această răscruce de drumuri. Înseamnă că şi munca este numai una, iar iubirea e numai una - a trăi, iar creaţia e numai una - a deveni om viu în sensul adevărat al cuvântului. A realiza în tine chipul umanităţii şi, pe lângă asta, nu oricare chip, ci acela după asemănarea căruia eşti creat, adică chipul lui Dumnezeu. Tot restul sunt nişte derivate.

Cum vi s-ar părea dacă cineva ar spune «Gata, avem de muncă!» sau «Gata, avem de iubit!»...Hai, mai bine, să zicem «Gata, avem de creat!». Creaţia, noţiunea de creaţie, se uneşte şi se contopeşte cu noţiunea de muncă. Să încercăm să facem o mică abatere în direcţia creaţiei. În acest caz, sunt sigur că nici măcar trei luni, trei săptămâni, da' de unde - trei zile nu vor rezista. Vor cădea toţi istoviţi fizic şi psihic, vor spune: «dacă asta e creaţie, atunci să o ia dracu'». Creativitatea, ca principiu al vieţii, reprezintă permanenţa şi maxima trăire a complexităţii lumii interioare şi a maximei complexităţi a lumii exterioare sau, dacă spunem prin cuvintele lui Florenski, «Maxima şi concomitenta realizare a adevărului existenţei şi adevărului sensului».

Când ne mai bucurăm, atunci? Deoarece se ştie că actul creaţiei este un adevărat chin prelungit. Am ajuns la triunghiul fatalităţii. Încotro să o apucăm, oameni buni?

De fiecare dată, efectuând sau gândind munca, trebuie să ţinem cont de sens. Munca este conştientă numai atunci când ne conduce spre starea de veghe.

De fiecare dată când vorbim despre iubire, trebuie să ţinem seama de sens: iubire este numai ceea ce conduce spre iubirea de a trăi, spre iubirea faţă de viaţă, faţă de ţesutul acela viu.

De fiecare dată când rostim cuvântul creaţie, trebuie să înţelegem, să ţinem minte că orice creaţie este înţeleasă şi conştientizată numai atunci când conduce către omul viu.

Iată trei întrebări ce reies de aici:

Ce este munca?

Ce este iubirea?

Ce este creaţia?

În funcţie de răspuns va fi şi sensul oricărei munci, oricărei iubiri, oricărei creaţii. Dar, în felul acesta, trebuie să mai adăugăm şi a patra întrebare - **Ce este bucuria?**

Bucuria este gustarea vieţii, acea ambrosie, hrană a zeilor. Astfel, de fiecare dată când vorbim despre bucurie, sărbătoare, plăcere, satisfacţie, vorbim despre descoperirea sensului fericirii - Gustării din viaţă.

Patru întrebări. Găsiţi-le răspunsurile proprii în orice situaţie, cu orice motiv, puneţi-vă în faţă aceste patru întrebări şi răspundeţi la ele. A le ţine minte şi a tine cont de ele e un mare lucru, a cunoaşte în ce constă esenţa lor - asta înseamnă a beneficia de cunoştinţele pe care le deţineau cei mai iluminaţi maeştri.

Am cunoscut un om care ştia toate aceste patru întrebări şi răspunsurile la ele. Era un mare iniţiat. Orice moment aş lua, orice problemă, orice bucată din viaţa mea sau a altuia, nu uitaţi să vă puneţi aceste patru întrebări şi să răspundeţi la ele. Răspunsurile aparţin problemelor concrete. Întrebările aparţin lumii. Astfel, poate că mulţi dintre voi, nu veţi mai gândi atât de trist referitor la viaţă....

Viaţa este un lucru extraordinar, fantastic, măreţ... Viaţa este mireasa cerului... În asta constă şi taina cununiei, taina cununiei cu viaţa, trup din trup şi sânge din sânge. Toţi suntem iniţiaţi, numai că foarte puţini dintre noi îşi dau vreodată seama de asta. Cu toţii trăim, iar acest lucru să-l ştiţi, pentru ca nimeni să nu vă păcălească, reprezintă iniţierea supremă. Iniţierea naşterii şi a vieţii. Ai primit această iniţiere chiar de la Dumnezeu - Marele Maestru al tău. O iniţiere mai mare decât aceasta nu există nicăieri în lume - nici în Shambala, nici pe Andromeda, nici la oricare nivel al realităţii, nici în alte planuri de existenţă... Nicăieri. Nu căuta, că nu vei găsi, nu căuta ce nu există. Cea mai înaltă iniţiere - a te naşte şi a trăi. Gata! Asta spune totul. Cine înţelege - să înţeleagă, cine are ochi şi urechi să vadă şi să audă - să vadă şi să audă. Totul e foarte limpede.

Aşa trăiesc eu, acesta este adevărul meu subiectiv.

Aceasta este lumea mea.

Ce anume? Şi a voastră? Cui îi este pe plac, v-o doresc.

Partea a doua

SENSUL VIEŢII

CORPUL OMENESC

Se spune că a te naşte în corp omenesc este o mare realizare. Şi se mai spune: «Omul este creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu». Aici vin cu şi mai adaug un al treilea punct de plecare în discuţia noastră: Iisus, ca şi toţi ceilalţi mari învăţători ai omenirii, a fost întruchipat în corp omenesc.

Cei mai mulţi dintre noi au în minte un astfel de clişeu: atunci când spunem cuvântul «corp», avem în vedere ceva biologic, adică folosim această noţiune cu un sens foarte îngust, şi punem în opoziţie cu el ceva, care acestuia îi este străin şi în afara lui - duhul, spiritul, sufletul. Aceasta este o obişnuinţă cotidiană, dar care a format în noi împărţirea în frumos şi urât, corporal şi necorporal, trupesc şi netrupesc sau spiritual. Dar, dacă avem abilitatea şi îndrăzneala ca, în gândirea noastră, să folosim noţiunea de corp cu un sens mai apropiat de alte obiecte, precum este în fizică - corpul material, corpul cuantic - şi vom face un fel de transfer al sensului, încercând să înţelegem că a te naşte într-un corp omenesc este un mare succes, că marii maeştri ai lumii au fost întruchipaţi în corpuri omeneşti, atunci vom putea să ne reconectăm, de la un nivel cotidian de înţelegere a corpului la alt nivel de conştientizare şi înţelegere a acestuia.

Deja v-am atras atenţia asupra faptului că, pentru delimitarea altor nivele de existenţă a omului, se foloseşte termenul de corp: corpul eteric, astral, corpul mental, cauzal, ecobioenergetic... Acest lucru nu este întâmplător, deoarece corpul, în ultimă instanţă, este un mijloc de limitare a individualului său, acea lume unică, viaţa individuală a fiecăruia. Dacă ne raportăm la corp ca la obligativitatea prezenţei formei, obligativitatea prezenţei limitei, atunci în faţa noastră se deschide adevărata frumuseţe a acestei opere, adevărata posibilitate de a ne raporta la şi înţelege omul ca pe un întreg.

Astfel, putem să mergem în continuare pe calea pe care am început-o, introducând noţiunea de instrumentalitate, iar în faţa noastră se va deschide realitatea oricărui aspect al corpului omenesc.

Deoarece cu toţii ne-am obişnuit cu unilateralitatea conţinutului cuvin-

telor referitoare la om, noi exprimăm un gând şi sperăm că toţi înţeleg acest gând identic ca volum, ca sens, ca funcţie, deşi este foarte departe de a fi aşa, deoarece cuvântul se referă la minimum zece lucruri total diferite, procese şi înţelesuri. Noi spunem Suflet, dar acest cuvânt este, mai degrabă, o exprimare poetică, ce întruchipează o paletă enormă de manifestări diferite. Noi spunem trup - pare că aici totul e clar şi iar nu este aşa. Se spune doar - în trup, trupesc, întruchipat, încorporat, încarnat...

LIMITA – CARACTERISTICĂ A FORMELOR

Limita este caracteristica oricărei forme. Limita este caracteristica comună a tuturor formelor. Există limită chiar şi pentru conştiinţă. Nu în zadar, cineva a spus că tot ce se poate spune despre conştiinţă cu certitudine este că aceasta are limite. Conştiinţa este limitată.

Auzind o astfel de definiţie, aproape instantaneu se declanşează reflexul percepţiei: Cum adică limitată? Dar atunci, cum rămâne cu Transcendenţa? Tot aşa rămâne, fiindcă transcendenţa nu este un refuz de limitare, chiar şi cel mai fin aspect al acestui mare întreg sub numele de «om» - corpul lui Buddha - la fel, este limitat.

Ne-am obişnuit să folosim noţiunea de graniţă în sensul de «capăt», «obstacol de netrecut» şi înţelegem acest termen ca pe un sinonim al celulei, dar uităm că:

«orice formă este goală şi orice gol este ordonat»,

«marele pătrat nu are colţuri»,

«precum sus, aşa şi jos, precum jos, aşa şi sus»,

«Samsara este aceeaşi cu Nirvana, Nirvana este aceeaşi cu Samsara».

Aşa încât, termenul de graniţă - limită va căpăta un cu totul alt sens, care poate fi transmis astfel: manifestare, unicitate, posibilitate de a percepe clar...

Trecând la propriile afirmaţii subiective, ce s-au născut din propriile trăiri, vin şi spun: vom depune efort pentru o nouă naştere numai atunci când poziţia noastră neobişnuită faţă de termenul de graniţă va fi total reconştientizat şi înţeles total diferit, când tot ce există în noi, totalitatea reprezentărilor, gândurilor, trăirilor, sentimentelor despre om şi, deci, despre sine, în acelaşi timp, vor fi modificate. Înainte de toate, această nouă viziune trebuie să înceapă cu înţelegerea aspectului că omul, ca şi toate fenomenele, reprezintă o esenţă limitată, nicidecum nu este fără limite.

Ideea dizolvării în „fără de limită", în infinit, în nemărginit reprezintă ideea de fugă, este o idee a slăbiciunii sau a tragicei conştientizări, a desco-

peririi sensului că omul este limitat, în comparaţie cu Dumnezeu. Într-adevăr, omul este creat după chipul şi asemănarea lui, dar chiar şi prin asta este limitat de spaţiu sau de cunoaştere. Omul are capacităţi şi resurse limitate, atât în timp, cât şi în spaţiu. Este adevărat ca omul încă nu îşi cunoaşte limitele, dar el trebuie să ştie că este limitat.

Dacă Marele Mediu ar fi înţeles acest adevăr simplu la prima vedere, atunci niciun fel de comunism, niciun fel de idee de creare a omului «nou» sau a noii ordini mondiale, nici alte astfel de experimente traumatizante şi şocante asupra omenirii, pur şi simplu, nu ar fi putut să apară. Dacă luăm lucrurile într-un volum mai mic, conştientizarea este singura care opreşte pendulul care se mişcă de la **complexul omului mic spre mania superiorităţii.** Trebuie să înţelegem că omul nu este nici mare, nici mic, ci este, pur şi simplu, limitat. Cu alte cuvinte, este o exprimare a unicităţii: fiecare om nu este nici rău, nici bun, ci este unul aparte, individual, irepetabil şi are dreptul la propria realitate, ca şi oricare alt om. Nu trebuie să înţelegem limita omului în sens obişnuit, ci limitarea ca sens.

Înainte de a vorbi despre conştientizarea interrelaţiilor cu realitatea (deşi interacţiunea conştientizată reprezintă o condiţionare, deoarece noi înşine suntem realitatea), este necesară trăirea nemijlocită care, într-adevăr, ne leagă de realitate. Căutătorii, prin cele mai diverse metode, încearcă să ajungă la această trăire, deoarece, după cum este cunoscut, numai trăirea ne uneşte, pe când sentimentul ne desparte. Numai într-o trăire totală de sine, ca o realitate a Samsarei, într-adevăr vei descoperi că aceasta este egală cu Nirvana, Nirvana - este Samsara şi marele pătrat nu are colţuri.

ÎNTRUCHIPAREA IDEII DE LIMITARE

Nu este suficient să ajungi la adevăr, mai trebuie să realizezi, să înfăptuieşti, iar această etapă este cea mai grea, deoarece trăirea este un eveniment extrem de intim, cu trăirea nicidecum nu te poţi împărtăşi, ea poate fi câteodată arătată, dar nu împărtăşită cu altcineva. Trăirea este un lucru unic şi aparţine subiectului, numai şi numai lui.

Pentru observarea, judecarea adevărului nu sunt necesare cuvintele, ele sunt utile numai pentru transmiterea adevărului. Pentru a te împărtăşi cu trăirea, ea trebuie să fie întruchipată în viaţa ta.

Iluminarea nu vine niciodată ca urmare a muncii, dar fără muncă, în mod sigur nu se întâmplă niciodată. Deci, pentru a ajunge şi a realiza, a crea condiţiile pentru un astfel de eveniment, este necesar mai întâi de toate să conştientizezi faptul că, identic cu oricare alt fenomen, în toate aspectele

integrității sale, omul este limitat. Să ajungi la aceste granițe - este sarcina numărul unu. Să treci peste aceste granițe, este imposibil - ieșind din ele, vei înceta să mai existi. Aceasta este moartea totală, distrugerea formei, distrugerea limitei, a granitei - altfel spus, nu este nimic altceva decât tendința de suicid. Din câte știm, însă, suicidul reprezintă unul din cele mai grave păcate, în toate religiile și tradițiile, deoarece reprezintă atentatul asupra spiritului întruchipat. Când vorbesc aici despre suicid nu înțeleg prin asta moartea fizică, ci toate celelalte forme de autoucidere, precum distrugerea spiritului, sentimentelor, trăirilor, echilibrului, prin trăirea unei vieți inadecvate.

Așadar, limita. Cum să facem, cum să ajungem să ne cunoaștem pe sine? Aceasta este una din întrebările de bază.

Procesul de socializare este astfel construit, încât conține în interiorul lui **două iluzii: iluzia că limita omului este impusă din afară**, adică de societate, educație, cultură... și **iluzia capacităților și posibilităților nelimitate ale omului**. Prima iluzie se menține prin faptul că omul, ca ființă biologică și socială, este făcut din oameni și, de aceea, omul pentru om reprezintă un superiritator. Omul omului îi este lup. În procesul creșterii și al socializării, granițele, într-adevăr, sunt trasate din afară. La început, aceste granițe sunt impuse de pântecele mamei, apoi sunt granițele propriului corp (atunci când copilul începe să conștientizeze că acesta este degețelul lui, nasul, urechea), apoi intervin granițele imaginii asupra lumii impuse de către tata, mama și alții din lumea lor. Treptat, aceste granițe se lărgesc, se extind și, astfel, apare cea de-a doua iluzie - iluzia expansiunii, creșterii, progresului. Granițele devin din ce în ce mai mari, se extind și apare impresia că numai impedimentele, frânele și obstacolele impuse de alții limitează această creștere, dezvoltare.

Pe măsura maturizării, în procesul vieții, în procesul cunoașterii, se creează iluzia veșnicei expansiuni. În cele mai multe aspecte ale întregului, noi suntem atât de departe de adevăratele noastre granițe, încât este ușor de crezut că, pentru atingerea granițelor adevărate, vom avea nevoie de mii de reîncarnări. În optzeci sau o sută de reîncarnări, cu tempoul pe care îl impune Marele Mediu, a ajunge la o oarecare graniță umană este, pur și simplu, imposibil. În același timp, pentru a începe munca de atingere a propriilor granițe, mai întâi este absolut necesar ca o astfel de idee și dorința să ne treacă cel puțin prin minte.

Dar, pentru ca această idee să treacă prin mintea a cât mai puțini oameni - există cea de-**a doua iluzie**. Această iluzie se bazează pe experiența empirică a expansiunii, ce creează sentimentul că omul este fără de limită în manifestarea capacităților și posibilităților sale, este nelimitat în creșterea spirituală, în capacitatea de cunoaștere, astfel încât numai rezistența impusă de realitățile exterioare stabilește niște bariere și limite temporare. Se creea-

zăi, astfel, impresia că, odată cu învingerea acestor rezistenţe şi obstacole, putem deveni puternici şi deţinătorii unor puteri fără de limită.

Iluzia permanentei expansiuni, plus ideea absolut coruptă a lipsei de limite, construiesc în conştiinţă un mecanism ce motivează credinţa în miracol, în posibilităţile fără de sfârşit şi în puterile nelimitate, care introduc sau creează în noi astfel de condiţii, prin intermediul cărora omul nu ajunge niciodată la ideea limitării, nu găseşte niciodată posibilitatea de a se gândi la sine ca la un întreg, ca la un corp. Astfel, se ajunge la faptul real că omul se obişnuieşte să considere corp numai ceea ce este limitat de piele. Adică, corpul este pielea şi tot ceea ce se află sub ea. Întâlnindu-se cu alte tradiţii duhovniceşti, ezoterice, mistice, unde se folosesc noţiuni cum ar fi: corpul astral, corpul mental..., omul nostru aruncă cuvântul - corp - şi foloseşte numai cuvintele - astral, mental, cauzal.

A ieşit în astral.

Dar cine a ieşit?

Punctul conştiinţei.

Absurd. Punctul conştiinţei, după cât se ştie, este zero în sistemul de coordonate al întregului. Ideea globală, înţelegerea globală, sensul global - este limita. Prin urmare, sarcina cuprinderii acestui sens, este, în primul rând, covârşitoare ca greutate, complexitate psihologică şi, în al doilea rând, este foarte dificilă din punct de vedere practic, deoarece trebuie să poţi găsi sau organiza un astfel de microsocium, un astfel de colectiv, care se ocupă numai de asta şi de nimic altceva. Acest lucru este nespus de greu, deoarece oamenii care stau pe marginea drumului, în poziţie de «flori», sunt nenumăraţi, dar gândirea nu le oferă nimic nou, decât le aprovizionează cerinţele de bază. A-ţi activa cerinţele în direcţia autorealizării totale, a le trece din poziţia programării sociale spre programarea comuniunii spirituale – aceasta este una din cele mai grele sarcini de sine stătătoare. Dar până atunci, până când nu este descoperită din interior adevărata limită, nu există nicio şansă de a te atinge de realitate ca atare, realitate exterioară, în raport cu propria realitate, limitată.

Aţi auzit probabil de cele şapte învelişuri maya. Acum, toţi vorbesc despre astfel de lucruri, la fiecare colţ de stradă găsim câte un specialist în astfel de lucruri. În unul din cele mai vechi texte interpretative se spune că există şapte învelişuri şi şapte corpuri: fizic, energetic, vital, astral, mental, care, la un loc, formează corpul ecobiomembral, plus corpul cauzal, şi cel Buddhi. Şapte corpuri, şapte învelişuri, care ar reprezenta şapte limite. Astfel, apare încă o iluzie a mişcării şi expandării, care, în realitate, nu este nimic altceva decât trecerea dintr-o încăpere în alta, mai mare. Ca la matrioşca rusească. Pentru a descoperi limita proprie, trebuie să treci prin ele. Aceasta este prima cale.

A doua cale - să treci prin ziduri, adică, simbolic vorbind, să nu se pună accentul pe autocunoaştere, ci pe trăirea de sine, aşa cum au făcut-o unii maeştri. Aceştia au avut trăirea de sine şi au descoperit-o ca realitate şi valoare supremă - fiind prezenţi în ea. Aceste câteva cuvinte sintetizează întreaga lor experienţă. Pare simplu, dar eu ştiu că maeştrii au avut şi discipoli şi, până astăzi, încă nu am auzit ca aceştia să fi reuşit, nici măcar unul dintre ei.

Trăirea este individuală. Pentru depăşirea programelor standard de existenţă este necesar un efort special. Când se vorbeşte de «transcendenţă», este necesar să clarificăm la care dintre închipuitele graniţe se face această transcendenţă. Dacă aceasta este o ieşire dincolo de ceea ce noi numim corpul fizic, atunci aceasta este una din variantele transcendenţei; dacă se face dincolo de ceea ce este pentru noi obişnuit «Eu - concepţie», atunci e altă transcendenţă; dacă trecem dincolo de cadrele obişnuite ale interacţiunilor psihoenergetice, atunci e cu totul altă transcendenţă; dar, până la urmă, toate acestea sunt nişte iluzii ale evadării, ale ieşirii dincolo de graniţe. Este imposibil a ieşi din sine, în sensul strict al cuvântului, a ieşi din sine înseamnă a înceta să mai existi. Te distrugi, îţi pierzi forma. Păstrezi conţinutul, dar îţi pierzi forma. Şi în corpul lui Buddha există limite. De aceea, atunci când cu ajutorul unei anumite tehnici sau metode pentru om, sau printr-un sistem de organizare a spaţiului conştiinţei, de dezvoltare a capacităţilor psihoenergetice sau a posibilităţilor funcţionale ale corpului, cineva descoperă că el a ieşit undeva, atunci, înainte de toate, merită să se gândească că el a făcut o gaură printr-un zid dintr-o cameră mai mică în una mai mare. Dacă, totuşi, omul conştientizează că a ieşit nu în nemărginit, nu în infinit, ci este doar o cale mai departe, atunci acest eveniment poate deveni un început de drum.

Numai aşa este posibil ca un astfel de eveniment să devină un început de cale. Dar, dacă omul va considera că el a ieşit în cosmosul deschis şi acum nemijlocit comunică cu acesta sau cu Dumnezeu sau cu învăţătorul de pe Andromeda, atunci toate sunt din cauza ignoranţei şi a mediocrităţii. Nu e o simplă ignoranţă, ci este mai degrabă un sistem de protecţie, de securitate programată, introdus în procesul de socializare. Numai copiii care cresc în familii neobişnuite, unde se trasează graniţe netradiţionale, dincolo de stasuri, pot sări deodată în alte programe.

Graniţele impuse din exterior şi iluzia nemărginirii au dat naştere ideii falsului progres, fără de limite. Judecând după lipsa de limite a politicului şi a criminalului, noi simpatizăm cu ideea de lipsă a limitelor în relaţie cu omul, însă ideea respectivă este sinonimă cu cea a comunismului spiritual sau a fascismului. Este aceeaşi idee care în socium dă naştere comunismului, fascismului şi altor sisteme de modificare a parametrilor omului, a modelării omului, în conformitate cu idealul construit, numai că, în situaţia de faţă,

acest lucru este strămutat într-un plan spiritual şi, astfel, rezultă un fel de comunism spiritual, fascism spiritual, unde maestrul este, în acest caz, un fel de sergent al batalionului spiritualităţii...

Limita - nu este un lucru rău, deoarece, prin intermediul ei, noi cunoaştem existenţa întregului. Numai prin conştientizarea limitelor, ca fapt principial, noi putem retrăi reuniunea cu realitatea. În acest sens, noi suntem nemuritori. Alte fundamentări nu sunt date nemuririi, dar capcanele ne aşteaptă atunci când ne raportăm la propriul nostru corp ca la ceva limitat de graniţa pielii. Corpul nostru reprezintă, de fapt, însumarea tuturor corpurilor: fizic, energetic, astral, mental, cauzal...

TRĂIREA PROPRIULUI CORP

Următorul moment legat de noţiunea de «corp» constă în aceea că noi nu îl cunoaştem şi, cu atât mai mult, nu îl trăim. Noi, cu foarte mult timp în urmă, am abandonat acest domeniu al cunoaşterii, îngrădit şi limitat de piele şi l-am lăsat în seama specialiştilor. Astfel, dacă nu îl cunoaştem noi înşine, atunci şi informaţiile despre acesta le primim tot din afară - de la specialişti. Noi nu trăim sentimentul propriului corp, ceea ce înseamnă că noi, ca subiecţi, nu suntem conectaţi cu el şi, prin urmare, corpul nici nu mai este prea mult al nostru. Nici corpul fizic, nici cel eteric, nici cel astral, mental şi tot restul nu ne aparţin, toate la un loc aparţin lui Maya şi, în acest sens, ne sunt străine.

Prin procesul de naştere, **prima naştere - biologică, a doua - socială, a treia - spirituală**, corpurile ni se înmânează personal şi suntem datori să le gospodărim. Acest sistem de lucruri este făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu! Dar la prima încercare, tentativă, de a le lua în mâinile proprii, restul oamenilor ne vor spune: «Hai, noi o să te ajutăm, o să gospodărim noi totul în locul tău, avem noi grijă de corpul tău, că doar de aia suntem specialişti şi am făcut pentru asta facultate de jumătate de viaţă». Sindromul sergentului, nimic altceva: din acest motiv, în armată este bine pentru că nu trebuie să gândeşti, totul este planificat, ordonat, întabelat, scris, totul este împărţit şi calculat şi toate sunt făcute în locul tău. Armata ştie exact cât trebuie să dormi, să mănânci, să alergi..., totul. Tu nu trebuie să gândeşti nimic. Ai un superior direct şi mulţi alţii indirecţi, care răspund de toate. Este posibil, desigur, din punct de vedere al teoriei reîncarnărilor, să spui: «Păi, ce să fac, înseamnă că aceasta îmi este karma, ca în această reîncarnare şi în acest corp alţii să se folosească de mine după bunul lor plac, eu nu am nicio treabă, eu sunt un simplu vizitiu».

În schimb, tu ai fost eliberat de toată gospodărirea complicată şi

groaznică şi te-ai odihnit, cât ai dorit, în nemărginit, în absolut, infinit. Aşa apare la foarte mulţi oameni setea nestăvilită, care se exprimă astfel: «Faceţi şi cu mine ceva, vă rog frumos. Eliberaţi-mă pe mine de mine».

Pe acest principiu este construită întreaga viaţă în Marele Mediu: daţi-ne nouă aceasta din voi şi aceasta, şi cealaltă, iar noi te vom face pe tine liber. «Libertatea de», după cum se ştie, este cea mai mare ispită.

Pentru ce, atunci, ţi-o propun? Pentru ca să te poată conduce mai uşor, să te poată manipula mai fin, dar şi mai eficient, pentru ca tu să fii bine adaptat în socium, ca să înfăptuieşti cu bună credinţă legile şi condiţionările Marelui Mediu, să înveţi şi să respecţi convenţiile şi, chiar mai mult, să ai grijă ca şi alţii să facă la fel ca tine. Iar cine nu face ca tine, ori îl atenţionezi, ori îi dai în cap, ceea ce nu este permis, şi atunci, mai bine, îl torni, ştiţi voi unde. Dacă nu ştii, este problema ta, trebuia să înveţi mai bine. Din aceste motive, foarte mulţi oameni au rămas şi astăzi cu sechelele absolutei libertăţi de responsabilitate, pentru că există cineva mai mare, mai deştept, există un partid, un conducător, el răspunde - nu noi. Noi muncim, nu gândim!

A refuza cea mai grea şi, câteodată, chiar tragică, muncă de cunoaştere de sine ca şi chip şi asemănare dumnezeiască, a refuza şi a te îndepărta de la trăirea de sine - oare nu înseamnă să refuzi cea mai importantă muncă şi cea mai importantă menire?

Aceste lucruri devin accesibile cunoaşterii, înţelegerii şi trăirilor numai atunci când ne însuşim un principiu simplu - **principiul limitei a tot ce există**. Deoarece chipul şi asemănarea deja arată sau subînţeleg o limită. Numai atunci când ne însuşim principiul - da! Mare om, cu adevărat mare om, o creaţie uimitoare. Dar, după cum se vede în realitatea cotidiană, majoritatea oamenilor preferă, cu adevărat, toată viaţa să rămână şi să se simtă oameni mici, iar mania superiorităţii este acelaşi lucru cu a te simţi mic. De aici, mai departe, totul este simplu. EU-lui propriu i se acordă un alt nume, un nume mare. Şi - Gata! «Eu sunt Napoleon» - se aprind unii. Un Eu gol, într-un nume complet şi măreţ. Sau mai există şi ceva de genul: «Eu vin din neamul lui ..., eu sunt fiul poetului nenăscut, eu sunt prieten cu Gigi... Ştii cine e tatăl meu?» Nu ştiu, dar bănuiesc că o fi el cineva, tu, însă, eşti un zero-valoare şi dai dovadă de asta chiar prin felul în care te comporţi, gândeşti... , te ascunzi în spatele unui nume, renume!

În această situaţie, nu mai e nevoie să cercetezi propria gospodărie, să o cutreieri în lung şi lat, să te trăieşti pe tine însuţi, deoarece este bine cunoscut faptul că, la nivelul cerinţelor sociale, frica de sine reprezintă principalul reglator comportamental. Adică frica de sine realizează un mecanism de reglare a comportamentului social. Numai învingând teama şi hotărând să devii gospodar, stăpân peste proprietate, vei înţelege că omul nu este o

matrioşcă, unde un corp este suprapus peste altul, în orice ordine. Nu este aşa. Marele pătrat nu are colţuri.

Trăirea deplină a propriului corp ne deschide un cu totul alt context al noţiunii de «corp». Corpul trebuie perceput ca o părticică de lume, o părticică din realitate, stăpânul căruia poate deveni al nostru EU. Dacă nu, atunci stăpân peste această bucăţică de spaţiu devine oricine altul care, în mod sigur, va avea interese şi scopuri faţă de acesta. Se ştie că **nicio acţiune umană nu este lipsită de motivaţie**, adică orice acţiune umană are la bază un motiv, fie acesta conştient sau mai puţin, dar motivul există. Aşa că trebuie să te gândeşti, oare ce scop au acei oameni, care îţi propun să te alimentezi după dietele lor, după sistemele nutriţioniste compuse de dânşii...

TAINA ACŢIUNII REALE

Taina acţiunii reale constă în aceea că **acţiunea se înfăptuieşte de către realitate şi în realitate.** Acest lucru nu este o «blablalogie». În aceasta constă taina specifică realităţii şi nu este repartizată pentru descoperire. Ea poate fi trăită, luată spre păstrare, pentru a te familiariza cu ea. Neexprimatul nu se exprimă, dar el este întruchipat. În aceasta se ascunde şansa de a învinge frica faţă de nemărginit, dar noi nu o observăm şi, abătându-ne de la calea obişnuită şi bătătorită, încercăm totul, înţelegând prin «totul» realitatea ca atare, o exprimăm prin cuvinte, scăpând posibilitatea de a o trăi, de a o simţi, a o prinde intuitiv sau în alte forme de interacţiune a viului cu viul.

CREAŢI-VĂ PE VOI PENTRU VOI

Gândind, înţelegând şi reflectând în această direcţie, o astfel de noţiune ca «iubirea», înainte de toate, trebuie să o vedem ca fiind compusă din două noţiuni: **iubirea ca sentiment şi iubirea ca trăire**. Iubirea ca sentiment este o expandare, ea este descrisă în literatură, psihologie, este mărturisită de artele plastice. Apelând, însă, la o astfel de noţiune ca iubirea Dumnezeiască, descoperim imediat iubirea ca şi trăire, care este posibilitatea de a te atinge de altul. În acest sens, cineva a spus: **Iubirea este eliminarea distanţei**. În iubirea ca trăire, noi putem să descoperim adevărata limită, cu alte cuvinte, putem să ne descoperim pe noi înşine. Să ne descoperim în iubirea ca sentiment este imposibil, iubirea-sentiment este un vector, acţiune şi descoperim în aceasta numai posibilităţile proprii; **cu cât este mai complicată realizarea sentimentului, cu atât mai mare este mobilizarea, cu atât mai multe**

posibilităţi diverse se trezesc pentru funcţionare.

În iubirea ca trăire avem şansa să ne descoperim pe noi înşine. Fără celălalt de lângă tine este imposibil să te descoperi pe sine. Noi ne cunoaştem prin alţii, prin comparaţii... Ceilalţi servesc ca element de comparaţie.

Ce înseamnă să te descoperi?

Înseamnă a ieşi până la graniţa propriu, măcar într-un singur aspect; numai dacă această trăire este totală, atunci te poţi descoperi pe tine în toate aspectele, poţi să te trăieşti pe tine şi să te atingi de alţii. Aceasta este naşterea - o stare foarte fină ce constă în aceea că, descoperindu-te pe tine, în trăirea ca realitate, vei descoperi şi realitatea altuia şi, astfel, va veni un moment când vei doi deveniţi unul, rămânând, în acelaşi timp, doi. Cândva, se spunea că **trăirea profundă este locul unde trăieşte Dumnezeu.** Locul unde doi devin unul, rămânând, în acelaşi timp - doi.

Trăirea oferă multe posibilităţi în direcţia aşa-zisei lumi exterioare şi a celei numite - lumea interioară şi, anume, oferă posibilitatea grandioasă să se respecte principiul mărgăritarului, adică, ceea ce este nou nu înlocuieşte ceea ce este vechi, fiecare strat nou nu îl elimină pe cel precedent. Astfel, strat după strat, se formează mărgăritarul. Numai în acest caz, trăindu-te pe tine însuţi şi cunoscându-te pe tine şi pe altul, vă veţi forma ca un întreg. Dacă, însă, veţi acţiona inconştient, după principiul vectorului, orientat către fără de limite, şi veţi elimina fiecare strat precedent, pe motiv că este învechit şi nu mai e util, atunci în urma ta va fi numai gol, nimic dens nu se va forma. Atunci, liniştea, care conduce la trăirea plutirii în realitate, nu va veni niciodată, deoarece nu va fi cine să se liniştească. Nu va mai fi Corpul Omenesc ca un corp al tău, ci vei avea doar un fel de agitaţie şi nelinişte, sub numele de «progres». Firește că şi ideile născute de neliniște vor fi ca atare, după chipul şi asemănarea ta, de data asta.

Nemărginitul, în sensul strict al cuvântului, înseamnă lipsa oricărui corp, adică lipsa oricărei limite, reprezintă lipsa întruchipării, lipsa chipului şi a asemănării.

Există o anumită agitaţie psihică, sub numele de Eul meu. E ceva gol şi abstract. Dacă în jurul acestui Eu nu se cristalizează recunoaşterea, nemărginitul, atunci existenţa voastră, în sensul strict al cuvântului, nu există. Există numai viaţa, ca o formă de agitaţie psihică, din cele mai diverse motive. Un fel de plictiseală şi rotire monotonă în jurul Eu-lui. Adevăratul Eu plus neadevăratul Eu însumează - zero. Eul este necesar numai pentru a deveni cristalul catalizator în molozul realităţii, al ţesutului viu al vieţii, în procesul de formare a acestei perle a creaţiei. În mijlocul mărgăritarului poate să fie doar un grăunte de nisip obişnuit, aşa cum sunt cele mai multe. Tot astfel, în mijlocul acestei perle a creaţiei - Corpul Omenesc stă pe un astfel de fleac -

Eu. Dacă omul face ceva, atunci în jurul acestui cristal banal de nisip, numit - Eu, se poate naşte un adevărat mărgăritar, dacă însă omul nu face nimic, atunci acest - Eu nu valorează nimic. Miliarde de cristale de nisip sunt pe plajă şi numai toate la un loc valorează ceva, pe când fiecare cristal în parte, nu valorează nimic. Nimeni nu va da un ban pentru un grăunte de nisip, chiar dacă acesta se numeşte - Eu. Nimeni!

Cu câtă închinăciune incredibilă ne raportăm la EU, sub numele de conştiinţă, conştiinţa de sine. Cu această conştiinţă trebuie făcut doar un singur lucru: să o liniştim. Să o aşezăm în centrul sistemului de coordonate. Să o facem stabilă, pentru a putea să crească ceva în jurul acesteia, strat după strat, până va ajunge să formeze un corp cu adevărat dens, până va ajunge la graniţe depline, la trăirea de sine ca întreg, deoarece - «iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi». Ce idee cutremurătoare şi fantastică, în acelaşi timp!

Dacă noi ne iubim pe sine, în calitate de agitaţie psihică, pe motivul Eu - nu EU, adevăratul EU - neadevăratul EU, atunci şi pe aproapele nostru suntem capabili de a-l iubi exact la fel, nici mai mult, nici mai puţin. Ni se pare numai ca aproapele este atât de aproape, încât este suficient să te atingi de pielea lui, pentru iluzia intimităţii, a apropierii. Într-adevăr, suntem mai aproape, dar în cu totul alt loc. În realitate, suntem foarte îndepărtaţi unii de alţii, chiar dacă facem sex şi iluzia ne spune că nu numai ne atingem, ci chiar mai mult - ne contopim, ne întrepătrundem. Numai iubirea, într-adevăr, poate elimina orice distanţă şi ne poate contopi, chiar dacă nu facem sex în acel moment. De foarte multe ori, oamenii se apropie fizic unul de altul prin actul sexual, dar, în acelaşi timp, aceştia pot fi extrem de îndepărtaţi ca trăire, ca psihologie, ca sentimente, unul de celalalt. Fizic, ei sunt în acelaşi spaţiu, dar ca trăire sunt în lumi total diferite şi necunoscute de către celălalt.

Numai când munca de descoperire şi recunoaştere de sine ca şi corp, prin urmare, ca şi realitate, merge continuu, orice activitate funcţională - de la satisfacerea cerinţelor bazale până la respectarea convenţiilor sociale - ajută în această muncă. Atunci, poziţia omului ce se află în lume, devine mult mai rentabilă, mai profitabilă decât poziţia ascetului. Reiese că a fi în lume este o situaţie mult mai potrivită pentru grăuntele de nisip, sub numele de «Eu», în jurul căruia se poate crea un adevărat mărgăritar, deoarece situaţiile diverse ale vieţii oferă posibilitatea, printr-o atitudine creativă, de a echilibra diferitele tendinţe şi de a ţine pe «Eu sunt» într-o poziţie stabilă, în **poziţia zero, adică în centrul sistemului de coordonate**. A fi oferit sieşi în calitate de existenţă înseamnă a fi oferit sieşi în calitate de corp. **În ce măsură eşti stăpân peste corpul tău, în acea măsură te afli în existenţă.** Esenţa constă în ceea ce a exprimat Florenski, referitor la cele două egale adevăruri: adevărul existenţei şi adevărul sensului. De aceea, din punctul de vedere al

existenţei, noi deja suntem în plină măsură a chipului şi asemănării, dar, din punctul de vedere al sensului, abia trebuie să devenim, adică să ne agăţăm de această existenţă, deja aievea. În aceasta constă **eroismul spiritual - crearea de sine, pentru sine.**

Se cunoaşte foarte bine că nu putem lua sau elimina ceva fără a distruge întregul, nu putem scoate afară, deoarece orice element, particulă, lanţ dintr-un întreg deţine calităţi şi puteri pe care nu le mai posedă în afara întregului. Eliminarea oricărui element dintr-un sistem duce la modificarea imediată a calităţii, iar întreg sistemul îşi modifică şi el, imediat, calităţile şi proprietăţile. Acest element eliminat se transformă în ceva mult diferit, dar imediat se modifică şi întregul, sub influenţa eliminării unei componente. Întregul încetează să mai fie ceea ce a fost până la acel moment. În general, nicio noţiune, element, detaliu nu există întâmplător, de accea, nu înţeleg de ce trebuie să eliminăm ceva, orice, pentru a perfecţiona! Este absurd! Imediat ce veţi scoate afară, veţi arunca ceva din voi, în aceeaşi secundă veţi deveni alţii, - un fel de «nu voi» sau «nevoi», adică altfel decât voi înşivă şi, până la urmă, acel «altfel» care a rezultat se va vedea pus în faţa rezolvării problemei perfecţiunii, autoperfecţiunii, iar acesta din urmă va trebui, şi el, să elimine ceva, pentru a se autoperfecţiona.

Ce va rămâne în finalul autoperfecţiunii? Un EU gol, un loc gol şi acea agitaţie psihică, sub numele de viaţă. Din punctul de vedere al sensului, sunt posibile orice manipulări, ajungând până la aruncarea totală a însuşi Eu-lui, dacă, desigur, veţi descoperi un astfel de sens pentru voi, dar, în urma acestor manipulări nu se va întâmpla nimic, în existenţă deja totul s-a petrecut înainte. **Existenţa este plină de sens, chiar este împlinirea sensului, însăşi deplinătatea sensului, iar deplinătatea sensului reprezintă trăirea de sine ca realitate, adică în calitate de corp. Astfel, existenţa şi sensul se echilibrează.** Din momentul echilibrării acestor două puteri şi energii începe adevărata dezvoltare, pătrunderea în realitate, atunci vă este dată toată libertatea «PENTRU», fără oarecare libertate «DE». Abia atunci se întâmplă să aveţi acea trăire, extrem de puternică, numită Samadhi, iluminare, care, de fapt, reprezintă numai un singur lucru: momentul coincidenţei volumului existenţei cu volumul sensului. Numai într-o astfel de unire a acestor două valori, puteri, este posibil să descoperiţi adevărata traiectorie a mişcării. Dacă ele există, aici începe adevărata dezvoltare, descoperirea realităţii şi vă va fi dată întreaga **libertate pentru a crea**. Numai dobândind obiectiv propriul corp, prin sens şi existenţă, lucruri existente ca un dat, este posibil să trăiţi prezenţa sau lipsa mişcării, cum ea se petrece subiectiv şi obiectiv. Prezenţa acestor **două adevăruri - al existenţei**, care trăieşte independent de subiect, de corpul lui, creat după chip şi asemănare, şi **al sensului**, care poate fi comparabil

sau incomparabil cu existenţa ca un dat - determină situaţia omenească. Aceasta este situaţia necesităţii descoperirii de sine, ca existenţă, ca şi corp, pentru că altfel omul este sortit iluziilor, minimum de şapte feluri. Fiecare corp vine cu iluzia lui.

Izvorul a tot ce este spus, aici şi acum, este trăirea. Trăirea profundă este imposibil a o transmite, dar este posibil a co-participa la crearea unor astfel de situaţii, în care trăirile asemănătoare să poată să se întâmple şi la alţii. Se ştie că structurarea se petrece în tot întregul deodată, iar această structurare declanşată de mine acum, percepută de către dumneavoastră, nu depinde nici de înţelegere, nici de rezonanţă, la drept vorbind nu depinde de nimic, deoarece această structurare nu este o parte din sens, ci este o parte din existenţă. Însă de capacitatea dumneavoastră profundă de înţelegere, de conştientizare, de eforturile pe care le depuneţi, depinde cât de mult această structurare va dăinui în voi, în corpul vostru, cât de mult va influenţa existenţa voastră. Eu, însă, rămân în continuare fericit de întâlnirea cu tine, cititorule, cu Florenski şi cu ideea lui despre cele două adevăruri.

O să aduc aici câteva probleme-întrebări, la care am fost nevoit să răspund prietenilor şi altor oameni care au participat la diferite întruniri pe aceste teme, pentru că ele pot apărea şi la cei care citesc această carte.

Cât de îndreptăţită este exprimarea că cercetătorul, căutătorul, se aşează într-un nou punct al coordonatelor, în care se petrece trăirea?

Punctul coordonatelor este o sarcină subiectivă şi este determinată de Eu - sunt. Acest punct este, tot timpul, unul şi acelaşi.

Dar noi nu mai suntem aceiaşi, nu?

Ca existenţă, noi totdeauna suntem. Ca sens, suntem tot timpul. Problema constă doar în echilibru. Dacă noi nu am exista ca sens, atunci nici existenţa nu am putea să o percepem. Punctul coordonatelor, tot timpul, este unul şi acelaşi, şi pentru existenţă, şi pentru sens.

Aveţi şi dumneavoastră ceea ce numiţi viaţa ca şi agitaţie psihică?

Desigur, eu am viaţă, dar viaţa pentru mine este munca, în acel sens despre care am vorbit deja. Şi aici acea agitaţie psihologică există, dar numai ca problemă ce apare în rezultatul mişcării punctului coordonatelor, din poziţia zero, ca rezultat al urmăririi: rămâne oare Eu în punctul zero sau începe să capete conţinut propriu? Atunci când spuneam că **Eu - reprezintă elementul de pornire pentru creşterea, strat după strat, a sensului, iar sensul constă în a te trăi pe tine, ca existenţă, a te cuceri, a te cunoaşte**, atunci

această situaţie este aceea care, din punctul de vedere al observatorului exterior, tu eşti «neom». Se spune că adevărul fiind exprimat, de foarte multe ori pare a fi opusul lui. Adică, un adevăr exprimat de foarte multe ori, pare a fi o minciună. Este adevărat că şi minciuna, repetată de suficient de multe ori, începe să pară adevăr, dar asta e altceva.

Elefantul este mai puternic decât omul, tigrul poate să mănânce mai mult decât omul, omul este creat să înveţe. În această exprimare este acelaşi sens: **omul este creat pentru ca sensul să devină măsurabil cu existenţa.** Prin urmare, pronunţând - Eu sunt - pot să nu comunic nimic, deoarece Eul este zero sau pot să comunic că eu exist cu adevărat, că am înţeles corpul meu omenesc şi că, între corp şi sens, a dispărut inegalitatea. Vedeţi că cel puţin două lucruri putem spune printr-o simplă frază - Eu sunt.

Se poate, oare, presupune că, atunci când Hristos a spus: «Eu sunt calea», vorbea anume despre aceasta?

Foarte corect. Dar, social, este mult mai convenabil să tratezi astfel situaţia: numai Hristos este calea, numai Hristos este dreptatea, numai el este adevărul. Dar, atunci, cine mai sunt aceştia, ca Mahomed, Buddha...? Eretici? Nebuni? Dacă acceptăm că aceştia sunt nişte cretici sau nebuni, înseamnă că şi adepţii lor sunt la fel. Şi în acest caz, în mod sigur, odată, undeva, va apărea un sergent din partea spiritualităţii, care ne va învăţa cum trebuie să procedăm cu ereticii şi necredincioşii. Dar problema este valabilă şi dacă este privită din «tabăra opusă». Şi uite, aşa, ei lovesc în noi, noi în ei, încercând să ne aducem unii pe alţii pe calea dreaptă a spiritualităţii. Dar dacă a lor sau a noastră e dreaptă, atunci de ce noi sau ei trebuie să omorâm pe alţii, pentru a le arăta că adevărul nostru este «cel mai» adevărat? Astfel de situaţii au fost în istoria lumii şi mai există şi astăzi. Toate conflictele au la bază măcar un grăunte de religiozitate. Astăzi, părinţii bisericilor ne învaţă anumite lucruri, să fim cuminţi, să nu omorâm, să fim oneşti - lucruri foarte bune, de altfel, dar, dacă mâine va începe un război, tot ei ne vor învăţa să luăm arma în mână şi să îi omorâm pe netrebnici, pe necredincioşi, pe oamenii diavolului... etc. Ce fel de spiritualitate este asta? Ce fel de viaţă? Unde trăim?

Omul se găseşte în corp - dar acesta nu este numai corp?

Ceea ce dumneavoastră numiţi nu numai corp, este tot corp, toate la un loc sunt corpul ca existenţă.

Atunci ce este moartea? Înseamnă, oare, că, după moarte, omul trece într-o altă stare?

Ce înseamnă - a muri? Noi putem numai să presupunem, deoarece

suntem încă vii. Putem numai să înaintăm tot felul de ipoteze, folosind mărturiile care ni se par credibile. Reprezintă oare moartea la nivel de existență distrugerea a ceea ce noi numim corp biologic? Mă îndoiesc. Dar la nivelul sensului? Este foarte posibil. Poate fi, nu este obligatoriu, dar poate. Rezolvând această problemă pentru sine, poate că are sens să vă apropiați de ea în mod metodologic.

Ce ipoteză vă va stimula pe dumneavoastră mai puternic pentru munca în producerea sensului comparabil cu existența?

Dacă pe mine mă stimulează oroarea în fața infinitelor reîncarnări, atunci eu voi munci cu maximă intensitate, dar dacă această ipoteza mă liniștește - ce se întâmplă, care este problema, mai este încă suficient timp - atunci ipoteza nu este bună pentru acest scop. A pune o notă aici este posibil numai dacă luăm ca referință scopul principal. Încă de foarte mult timp se știe că, pentru un oriental, ideea reîncarnărilor reprezintă un stimul pentru a munci, cu scopul de a o atinge pe ultima cât mai repede; dar Hristos, pătrunzând în Marele Mediu al omului european, a afirmat că munca trebuie făcută acum ori niciodată. Problema constă în faptul că esența personificată este o esență ce determină activitatea spirituală, una și aceeași, iar ca rezultat - oamenii care au ajuns, s-au înălțat, s-au iluminat, așa cum ne-am deprins să le spunem, niciodată nu luptă între ei, în comparație cu urmașii lor. Esența este una, apropierea de ea, este diferită. La drept vorbind, este absolut neimportant ce se va întâmpla după moarte. Pe mine, personal, nu mă neliniștește absolut deloc, de când am început să muncesc, nu am timp pentru așa ceva. Îmi place să muncesc, să caut, să ating, să trăiesc, de aceea, un astfel de lucru, cum este moartea, pentru mine nu reprezintă un stimul, probabil pentru că nu există fisura între sens și existență în interiorul meu.

Dar, în cazul în care tu ai conștientizat sarcina și simți că agitația psihologică te abate din drum tot timpul, atunci poate avea sens să alegi ipoteza care te stimulează mai mult. În astfel de situație și în acest sens, într-adevăr, moartea poate fi cel mai bun învățător. Pentru oamenii vitali, activi, frica de moarte reprezintă unul din principalii stimulatori de activitate în atingerea sau dobândirea nemuririi. Pe mine, însă, problema nemuririi nu mă interesează absolut deloc.

Puteți să vă întoarceți la problema iubirii?

Pot să mă întorc la problema nemuririi. Înainte de toate, trebuie să conștientizați, să realizați, să observați și să vedeți cum **sentimentele ne despart și trăirile profunde ne unesc**. Sentimentul este o anumită modalitate de autoafirmare, de confirmare a propriei existențe, deoarece eu am un

sentiment, orientat spre... orientarea sentimentului - este cu totul altceva, poate să nu aibă nicio treabă cu sentimentul tău. Acel cineva sau ceva este un obiect în sine şi atâta tot, sentimentul tău este al tău şi nu are de-a face cu acel cineva sau ceva. Trăirile ne unesc. De aceea, **iubirea ca trăire**, într-adevăr, este tare ca moartea, deoarece **presupune contopirea ta cu altul**. Trăirea profundă creează o stare ca de dispariţie, se amestecă frica cu reflecţiile pe tema cine pe cine a fermecat, cine pe cine a deochcat, încep să funcţioneze tot felul de apărări şi apare iarăşi despărţirea. Desigur, în realitate nimeni nu dispare, ci doar ca şi cum păşiţi dincolo de graniţele cotidiene, obişnuite şi subiective, trasate din exterior. Constataţi că descoperiţi pentru sine noi câmpuri necuprinse de manifestare şi trăire şi îl simţiţi pe Eu cum se mişcă prin aceste noi spaţii şi se sperie, se teme, pentru că este neobişnuit. Nu asta ar trebui să facă, să se zbuciume, să se teamă, ci ar trebui să stea în linişte, în poziţia zero, şi să adune strat după strat, acum şi prin toată viaţa, până când devine o adevărată piatră preţioasă.

ILUZIILE ŞI PARADOXURILE VIEŢII

Dacă aţi avea posibilitatea să adresaţi cele mai importante întrebări despre viaţă unui oarecare om, în care aveţi absolută încredere, oare ce întrebări i-aţi pune? Dacă aţi primi răspunsuri, ce aţi face cu ele?

Pentru unii oameni, această idee poate să pară iritantă şi de mult cunoscută, mai ales dacă cineva ne-ar aminti permanent că trebuie să devenim deosebit de atenţi, deoarece, chiar aici, percepţia obişnuită te răpeşte de la sensul pe care se pare că l-ai pierdut.

Marea majoritate a direcţiilor ştiinţifice de cunoaştere, create de raţiunea omenească, în cele din urmă au acelaşi scop comun - a înţelege şi a explica fenomenul cunoscut sub numele de «Viaţă».

De-a lungul întregii istorii documentate a omenirii, omul nu a încetat să încerce să cunoască şi să înţeleagă cum a fost creată Viaţa, ce scop urmăreşte aceasta, care sunt regulile jocului «Viaţa» şi, în sfârşit, cum putem prelungi acest proces sau joc. Problema constă în aceea că, de-a lungul tuturor veacurilor, omul a simţit o permanentă lipsă de timp repartizat pentru viaţă. Astfel, omul a încercat să facă orice pentru a prelungi viaţa, a trădat, a luptat, a fătărnicit, a înşelat, a supus, a cotropit, a distrus, s-a minţit pe sine şi pe alţii, a ispitit, a sedus, a ademenit, s-a predat, s-a enervat, a ucis, a născut copii şi, fără doar şi poate, a suferit înfrângeri în toate aceste direcţii. Odată, omul a supus pe cineva şi, imediat, s-a văzut pe el însuşi supus. A ispitit pe cineva şi, imediat, s-a lăsat ispitit, a învins pe cineva şi, imediat, a fost învins...

Astfel, pentru cea mai mare parte a oamenilor care trăiesc sub această Lună, tema de bază şi principala temă a vieţii a devenit tema supravieţuirii. Dar aceasta nu este, pur şi simplu, o supravieţuire, deoarece fiecare dintre oameni tinde să devină fericit, să se realizeze pe sine în această lume, permanent luptătoare, înşelătoare, mincinoasă, trădătoare, sângeroasă chiar. Fiecare, în tendinţele lui de supravieţuire, doreşte să devină cât mai realizat şi fericit în această lume total imprevizibilă.

Condiţiile vieţii noastre pot fi exprimate cel mai bine printr-o singură frază, pe care un prieten de-al meu a citit-o într-un magazin de dulciuri din America: «Viaţa noastră este impredictibilă - poate că merită să mănânci mai întâi desertul? » Deci, iată că omul, de-a lungul sutelor de ani, nu încetează să caute metodele de a se alimenta la început cu cele mai gustoase deserturi. De aici, omul se ciocneşte în permanenţă de una şi aceeaşi problemă: mâncărurile încetează să te mai bucure deja de la a treia înghiţitură, iar teama că mâine toate aceste bunătăţi le poate dobândi oricine altcineva nu ne părăseşte niciun minut.

Cum să fii fericit şi să trăieşti o viaţă armonioasă şi plină? Cum este posibil să te bucuri şi să te delectezi cu ceea ce există? De ce este nevoie pentru a învinge propriile temeri şi a te clarifica în numeroasele complexe ale insuficienţei? Cum putem, în general, să ne realizăm în această viaţă? Ce ne împiedică să atingem fericirea şi toate celelalte bunuri de care vorbeam mai sus? Răspunsurile la aceste întrebări, cât şi la multe altele, sunt chiar în interiorul nostru, iar aici, în aceste pagini, vom încerca să ajungem la ele.

Tendinţa şi încercarea de a explica această lume, de a o înţelege şi a înţelege pentru ce trăim, nu va înceta, probabil, cât timp în această lume va mai trăi măcar un singur om. Cu un grad foarte mare de convingere, putem afirma că munca în această direcţie nu va aduce niciodată rezultatul dorit, satisfacţia dorită, deoarece raţiunea omului niciodată nu va reuşi, în întregime, să cuprindă, să înţeleagă şi să explice ceva al cărui autor nu este el. Chiar omul, în sinea lui, este un element al creaţiei şi atunci, cum poate un element al creaţiei să cuprindă, să înţeleagă şi să îl explice pe autor? O pictură sau o statuie poate spune ceva despre autor, poate spune câte ceva despre anumite aspecte ale lui, poate să întredeschidă anumite ramuri ale gândirii şi simţămintelor autorului, dar nicidecum şi niciodată nu poate cuprinde şi explica autorul, în întregime. De multe ori, nici măcar autorul nu este capabil să explice, în totalitate, propria lui operă. Omul poate să explice sau să găsească o explicaţie, poate să descrie numai acele lucruri al căror autor este chiar el, dar, chiar şi aici, omul nu se descurcă prea bine. De foarte multe ori, omul nu ştie să îşi explice un anumit comportament, gândire, atitudine... - înseamnă oare asta că nu el este autorul acestora, dacă nu le poate explica?

Omul nu poate să explice şi să descrie lucrurile al căror autor nu este el. Omenirea nu poate explica şi descrie lucrurile sub care aceasta nu se semnează ca autoare. Dacă asta ar fi posibil, atunci cu acelaşi succes computerul ar fi putut să încerce să înţeleagă şi să explice scopul şi sensul existenţei omului pe Pământ. Aşa cum văd eu lucrurile, cercetarea de sine a omului îi va permite acestuia să înţeleagă, într-o mai mare măsură, ce îl conduce, ce anume îl motivează într-o acţiune sau alta, de ce se teme atunci când face anumite fapte sau nu le face. În orice caz, reuşind să înţelegem propria natură, vom reuşi să descoperim un acces mai mare către libertate, putere, bucurie şi armonie. Vom reuşi să ne apropiem de înţelegerea menirii fiecăruia dintre noi în această Viaţă.

Aşadar, ce obligă omul să fie activ în viaţă? Ce anume împinge omul să întreprindă anumite acţiuni riscante sau mai puţin periculoase, să caute, să dobândească, să muncească, să creeze... sau orice altceva?

Răspunsul este evident: Dorinţa. Necesitatea.

Dorinţa reprezintă impulsul motivaţional pentru fiecare dintre noi, pentru a te ridica din pat şi a acţiona, a întreprinde, a căuta...

Dorinţa de bază a oamenilor, 100% normali psihic, o reprezintă dorinţa de a trăi fericiţi şi de a prelungi procesul vieţii cât mai mult timp posibil. (Dacă se poate, atunci să trăiască veşnic şi să nu îmbătrânească. Dacă acest lucru ar fi posibil, imediat aceasta ar deveni dorinţa majoră a 90% dintre oameni). Prin urmare, motivul de bază şi cel mai profund care împinge omul către acţiune este dorinţa de a rămâne printre vii, de a rămâne în viaţă, înfruntând toate provocările şi pericolele care pot apărea.

Omul este preînclinat să aprecieze propria lui stare în viaţă, sprijinindu-se pe ceea ce simte şi gândeşte. De cele mai multe ori, sentimentele sunt declanşate de gândire. Foarte des, sentimentele sunt înlocuite, substituite, de gânduri. Se întâmplă ca omul să spună: «Eu simt că îi sunt plăcut lui, mă place». În realitate, el doar gândeşte, crede că place celuilalt. Câteodată, noi chiar aşa şi spunem când cineva afirmă că el este un om plăcut pentru X: «Aşa crezi tu. Nu ai de unde să ştii dacă te place sau nu». Aici şi acum, acest aspect poate părea discutabil, contestabil. Dar foarte multe lucruri vor deveni clare puţin mai târziu.

Noi hotărâm cât ne este de bine, observându-ne propriile sentimente şi analizându-ne propriile gânduri. Adică noi hotărâm dacă suntem fericiţi sau nu, raportându-ne la propriile simţuri şi gânduri. Fericirea, pentru fiecare dintre noi, începe de la căldură şi saţietate, adică de la căldurică şi mâncărică. Căldura să fie cât mai optimă, ca să nu producă stres termic, iar mâncărica gustoasă şi să nu producă indigestie.

În acest mod, satisfacerea necesităţilor fiziologice - primirea de hrană,

apă, acoperiş deasupra capului şi a căldurii - este fundamentală pentru om. Următorul nivel al dorinţelor omului este legat de satisfacerea necesităţilor de siguranţă. Fiecare om, indiferent de nivelul lui de pregătire formală, tinde să trăiască cât mai în siguranţă - să fie apărat de tot ceea ce poate pune în pericol supravieţuirea fizică şi apărarea socială. Fiecare vrea să fie sigur că este protejat şi că are siguranţă în această direcţie. Astfel, omul a ajuns să creadă mai mult în siguranţă, decât în iubire, să zicem.

După aceste dorinţe - urmează toate celelalte: satisfacerea sexuală, alte dorinţe legate de romantism şi relaţii interpersonale, de afiliere, de apartenenţă la un anumit grup de «NOI»... Tot pe această linie ascendentă se mai găsesc dorinţele realizării de sine, ca fiinţă sexuală (relaţiile romantice şi sexuale); ca fiinţă socială (familie, educaţia copiilor, prietenie, parteneriat, relaţii de subordonare şi dirijare). Mai departe, pe acest traseu se găsesc dorinţele de recunoaştere, respect, atingerea nivelului social maximum posibil de atins, realizarea de sine ca şi lider, căpetenie, conducător, (şeful haitei), ş.a.m.d.

Despre toate aceste dorinţe şi ierarhizare a acestora puteţi citi mai multe în teoria cunoscutului psiholog A. Maslow, care, în urma numeroaselor cercetări, a ajuns la concluzia că omul niciodată nu va încerca să satisfacă dorinţele şi necesităţile care se află cu o treaptă mai sus, dacă acesta nu şi-a satisfăcut încă necesităţile care se află cu o treaptă mai jos. Adică, atâta timp cât eşti flămând şi lipsit de siguranţă, nu vei încerca să te realizezi prin exprimarea de sine, prin a deveni lider... Numai dacă necesităţile bazale, inferioare, sunt satisfăcute, poate urma dorinţa satisfaceri unei necesităţi superioare.

Astfel, omul nu prea va încerca să se neliniştească şi să se frământe în legătură cu dorinţa de a fi recunoscut şi apreciat, necesitatea de a deţine slavă şi putere, dacă dorinţele lui legate de alimentaţie şi siguranţă rămân nesatisfăcute. Pe om nu îl va interesa problema statutului social şi poziţiei de lider, dacă rămân nesatisfăcute dorinţele legate de rămânerea la «această» muncă sau legate de frica pierderii «acestor» relaţii sexuale, a familiei etc.

În acest mod, dezvoltarea personalităţii omului, în etapele iniţiale, este caracterizată de gradul autorealizării în asimilarea nivelelor piramidei dorinţelor. În conformitate cu principiul piramidei, la fiecare nivel superior vei descoperi un număr mai mic de oameni decât la fiecare nivel inferior. Cu cât mai sus spre vârful piramidei, cu atât mai puţini oameni umblă pe acolo. A trece peste nivele, a sări peste unele, este imposibil - este posibil doar să creezi iluzia satisfacerii unui anumit nivel. Însă, mai devreme sau mai târziu, această iluzie se va manifesta, se va developa, iar omul va fi nevoit «să coboare» cu un nivel mai jos, pentru a clarifica problema «datoriilor» dorinţelor nerealizate şi pentru a constata propria lui imperfecţiune.

Exemplul clasic poate servi acea stare conform căreia, la un moment

dat, dumneavoastră vi se pare ca aţi atins bunăstarea spirituală şi materială, aţi dobândit un anumit echilibru, dar deodată, ca din senin, vă aruncaţi în direcţia unui oarecare apropiat, vă supăraţi pe acesta sau începeţi să îl bănuiţi de infidelitate, de trădare, de minciună. Eu, personal, am văzut nenumăraţi aşa-zişi yoghini, profesori, care vorbesc despre iubire şi fericire, dar tocmai ei au probleme majore în relaţiile cu apropiaţii. Tocmai pentru ei, toţi oamenii din jurul lor devin aşa cum «nu trebuie». Sau o altă versiune este atunci când dumneavoastră vi se pare că propria casă este «Casa plină» şi, deodată, începeţi să simţiţi o atracţie incredibilă faţă de un subiect al sexului opus sau al aceluiaşi sex, lucru care nu are nicio legătură, nicio relaţie cu familia proprie. Totul în propria familie este bine, aparent este bine, dar, deodată... pe neaşteptate...

TENDINŢA CĂTRE FERICIRE SAU FUGA DE INSUFICIENŢĂ - E TIMPUL SĂ TE HOTĂRĂŞTI!

La nivelul respectiv de dezvoltare şi creştere a fiinţei omeneşti, noţiunile de «creştere» şi «dezvoltare» sunt foarte convenţionale, deoarece este vorba despre satisfacerea sentimentului insuficienţei, care trăieşte în fiecare dintre noi.

Însăşi noţiunea de dorinţă este indisolubil legată de recunoaşterea insuficienţelor. Cu alte cuvinte, omul are o dorinţă născută din sentimentul insuficienţei a ceea ce are - trebuie să recunoaştem că omul îşi doreşte tot timpul altceva -, este nesatisfăcut, îşi doreşte mereu ceva mai mult. Însăşi dorinţa de mai mult, prin însuşi faptul ei, mărturiseşte despre sentimentul interior al insuficienţei a ceva ce deja deţii. Astfel, putem spune cu fermitate că, în spatele puterii care împinge dezvoltarea omului, se ascunde un factor distructiv - simţul insuficienţei. Noi dorim ceva anume pentru că nu ne este suficient ce avem. Cititorul poate întreba: *De ce acest factor este distructiv?*

Este distructiv pentru că sentimentul interior al insuficienţei mărturiseşte foarte clar despre faptul că omul însuşi recunoaşte propria inferioritate, depreciere, a stării lui actuale. Este ca şi cum ar spune: «Îmi este rău, nu mă simt bine fără acele lucruri pe care nu le am sau nu le am suficient. Iar când «acest» lucru îmi va apărea, îmi va fi mai bine, voi fi mai fericit, voi fi mai puternic şi mai liber... ». Dacă, însă, mie îmi este bine cu ceea ce am deja în Viaţă, atunci de ce mi-aş dori ceva mai mult? Dacă îmi doresc mai mult, înseamnă că nu sunt satisfăcut de ceea ce am sau ce sunt în momentul de faţă.

Cu alte cuvinte, oamenii trăiesc într-o stare de insuficienţă interioară sau de inferioritate, depreciere, devalorizare, din cauză că sunt lipsiţi de oarecare atribute exterioare şi posedare de obiecte (bani, case, imobile în gene-

ral, poziţie carieristică, familie, copii, poziţie socială etc.), fără de care aceştia se simt insuficient de puternici, liberi, siguri etc. Dacă priveşti mai atent omul «matur», el se aseamănă cu un copil de la grădiniţă care plânge pentru că cineva i-a luat jucăria preferată.

Din cele spuse până acum reiese că dorinţa este generată de simţul interior al insuficienţei. Eu vreau «aceasta» pentru că fără îmi este insuficient ceea ce am. Primind «aceasta», mie îmi va fi suficient, iar de aici şi «bine» după cum se spune, pofta vine mâncând, la fel şi sentimentul insatisfacţiei creşte odată cu satisfacerea dorinţelor tot mai noi. Suma de bani pe care o posedaţi nu va fi niciodată suficientă, deoarece propriile dorinţe totdeauna vor depăşi posibilităţile (se învaţă la microeconomie - anul I, ASE). Altfel spus, omul are posibilitatea să «mănânce» prea mult şi să facă indigestie, omul se poate plictisi de o anumită jucărie, astfel, dorinţe noi îşi fac apariţia şi aleargă omul spre victorii, realizări, achiziţii şi dobândiri din ce în ce mai mari.

Astăzi ştim, datorită lui Einstein, că totul în lumea asta este relativ. Dar în lumea noastră, totul nu există prin el însuşi, ci numai în raport cu altul, adică în lumea noastră, totul se cunoaşte prin comparaţie. Astfel de noţiuni şi categorii precum *mai sus, mai jos, mai mult, mai puţin, mult, puţin, mic, mare, în alt mod* reprezintă urmarea a ceea ce puteţi compara. Comparaţia poate face ca un lucru să pară mai puţin valoros decât altul, cu care primul este comparat. «Sus» are sens numai dacă există «Jos». «Dreapta» există numai şi numai prin prezenţa lui «Stânga». «Cald» este valoros şi are mare importanţă, se identifică cu binele numai atunci când există «Frig». Lumina este reală numai dacă există întunericul. «Bine» este posibil şi capătă valoare numai dacă există «Rău». «Corect» - numai atunci este corect când există ceea ce se numeşte «Incorect». «Greşit», «Păcat», «Binele» numai atunci capătă sens - când există «Răul».

Fiecare dintre noi se raportează în mod «real» faţă de realitate şi înţelege că lumea în care trăim noi nu este una «alb-negru». Ceea ce pentru unul este «bine» - pentru un altul poate fi «rău». Ceea ce pentru ziariştii din Danemarca reprezintă un lucru bun, publicând nişte caricaturi cu Mahomed, pentru întreaga lume musulmană este rău, lucru de care, în foarte scurt timp, s-au convins chiar şi cei care au publicat acele caricaturi. Pentru unii, libertatea de exprimare a presei este sfântă, şi au dorit să îşi exprime libertatea publicând caricaturi cu prorocul Mahomed, iar pentru alţii, însuşi prorocul este sfânt, iar presa este lucrul diavolului. Uite aşa se poate isca un război mondial, de la nişte caricaturi. Au mai fost în istoria omenirii războaie pornite din cauza unei femei, a unei bucăţi de pământ, din cauza unei idei, păreri, atitudini... De ce nu ar fi aceştia în stare să pornească încă unul, din cauza jignirii de către necredincioşi a lui însuşi Mahomed. Un război sfânt, pentru apărarea

imaginii lui Mahomed, şi pentru a arăta lumii că Mahomed este cel mai cel proroc, fiu al lui Dumnezeu, cel mai cel. Foarte uşor, se poate ajunge la astfel de situaţii incredibile. Vă asigur. Nu glumiţi niciodată cu ceea ce pentru alţii este sfânt. Fiţi atenţi la astfel de lucruri. Pentru acele lucruri pe care un grup de oameni sau un popor le consideră sfinte ei îşi pot da şi viaţa dacă vor fi împinşi să o facă. Pentru lucrurile sfinte oamenii pot deveni extrem de agresivi. Ceea ce într-o anumită situaţie, timp, loc, ţară, este apreciat ca fiind acţiune «corectă», în altă situaţie, timp, loc, ţară sau în acelaşi loc, dar alt timp, poate fi apreciat ca fiind o acţiune «total incorectă», pedepsibilă cu ani grei de închisoare, în cel mai bun caz.

Astfel, ajungem la concluzia că, în lumea noastră, într-adevăr, totul este relativ, iar această relativitate este o urmare a aprecierilor. Aprecierea sau judecata reprezintă o părere, opinie exprimată de fiinţa omenească ca rezultat al analizei, comparaţiilor şi confruntărilor. Aprecierea reprezintă punctul de vedere subiectiv al omului asupra unui aspect al vieţii sau altul.

Prin urmare, imaginea asupra lumii omul şi-o formează din păreri, judecăţi, aprecieri, care, la rândul lor, formează o anumită luare de poziţie. Poziţia - un set de păreri, judecăţi şi aprecieri, care formează tactici şi strategii de comportament ale omului prin viaţă.

Întorcându-ne de unde am plecat, putem spune că dorinţele sunt rezultatul constatării (neconştientizate) omului a propriei lui insuficienţe subiective, într-o direcţie sau alta. Insuficienţa într-o anumită direcţie reprezintă la rândul ei, decizia, acceptată de către om, despre el însuşi, cât şi despre lumea în care trăieşte. Rezultă că **fiecare dintre noi hotărăşte ceva despre propria suficienţă sau insuficienţă, într-o anumită direcţie a vieţii sau mai multe, drept rezultat al unor aprecieri subiective şi comparaţii, înfăptuite într-un sistem limitat de cunoaştere**. Fiecare, în sistemul lui de cunoaştere (extins la unii - puţini la număr, limitat la alţii, extrem de limitat la alţii - cei mai mulţi la număr), se descurcă cum poate.

Dacă hotărârile şi aprecierile individuale pe care le face omul joacă un rol atât de important în viaţa lui, atunci natura insuficienţelor în care trăieşte fiinţa umană merită studiată profund.

Dacă omul doreşte ceea ce, în momentul de faţă, nu deţine, înseamnă că acesta nu este satisfăcut de ceea ce are acum. Rezultă că omul îşi recunoaşte propria insuficienţă, dorindu-şi ceva mai mult.

Natura dorinţei se ascunde în insuficienţă. Această afirmaţie este valabilă pentru stadiul iniţial al creşterii conştiinţei omului. Atât timp cât omul este înclinat să constate insuficienţele într-o anumită direcţie a vieţii lui sau în mai multe - anume în acele direcţii omul constată propria insuficienţă.

Este foarte clar că, dacă toate ar fi suficiente, atunci dorinţele, pur şi

simplu, ar dispărea, ar înceta să mai existe sau acestea s-ar transforma în altceva, ar dobândi o altă calitate, şi-ar direcționa energia într-un alt mod şi într-o altă direcție. Despre aceasta vom vorbi puțin mai târziu.

Până una alta, merită să menționăm că una dintre cele mai dominatoare iluzii în care trăiește omul este *iluzia insuficienței*. Oamenii duc lipsă, au insuficiențe legate de orice, insuficiența în tot şi în toate: bani, cunoaştere, știință, putere, încredere, libertate, iubire, bucurie, fericire, credință, gândire, creație şi în sfârşit, duc lipsă de însăşi viața, viața insuficientă. Vestea proastă aici constă în aceea că, odată cu trecerea fiecărui minut, viața devine din ce în ce mai puțină - cu un minut, încă unul, cu o oră, cu o zi, cu un an mai puțină. Credeți-mă că există un sens în a urmări sursa acestei puternice iluzii.

ILUZIA INSUFICIENȚEI

Iluzia este o realitate convențională, în care omul a hotărât să creadă. Crezând în această realitate convențională, omul începe să o perceapă ca pe o realitate autentică. Acest lucru este foarte bine descris în «Alice în Țara Minunilor».

Sentimentul insuficienței se ascunde, în primul rând, în cultura societății omeneşti. Istoria culturală întreține valabilitatea iluziei conform căreia această lume este guvernată de insuficiență. Fiecare dintre viețuitori se percepe pe sine într-o stare permanentă de competiție cu tot restul lumii, deoarece, în această lume, totul este insuficient şi trebuie să alergi, să câştigi, să învingi ca să obții ceva din ceea ce este insuficient. Toți sunt în competiție, pentru a trăi mai mult şi mai bine, mai fericiți. Toți sunt într-o competiție, pentru a câştiga mai mulți bani. Toți sunt în competiție pentru a fi mai puternici, mai frumoşi, mai populari, mai la modă, pentru mai mult prestigiu, libertate, originalitate şi tot aşa, puteți să mai adăugați orice altceva.

Insuficiența se strecoară din istoria dezvoltării omeneşti, când omul a dobândit capacitatea de a se opune naturii, el a descoperit în sine slăbiciunea către confort şi plăceri. În acele timpuri, sensul existenței omului se reducea la evitarea riscului de a fi ucis şi tendința către dobândirea plăcerilor şi a confortului maxim.

În acele timpuri, ca şi acum, şansa de a-ți pierde viața era o problemă pentru fiecare zi şi pentru fiecare dintre noi. În secolele trecute, este adevărat că această posibilitate era mai ridicată. În acest mod, insuficiența siguranței împingea omul spre crearea a cât mai multe nivele şi grade de siguranță şi confort. Astăzi, chiar dacă dumneavoastră puteți să vă lăudați cu un anumit nivel sau grad de siguranță, comoditate şi confort - întotdeauna există ceva

care este mai bun, mai contemporan, mai modern, mai la modă şi mai confortabil, decât ceea ce aveţi. Este suficient să aruncaţi o privire prin reclamele din mass-media şi veţi înţelege imediat că tot timpul va exista ceva mai bun, mai scump, mai la modă, mai performant decât ceea ce aveţi deja. De aici, se subînţelege următoarea concluzie, care spune că, dacă dumneavoastră tindeţi către perfecţiune într-un domeniu sau altul al vieţii - atunci, tot timpul, ceva anume nu vă va fi suficient.

Iar acum, haideţi să ne imaginăm o lume în care totul este suficient, dar fiecare vieţuitor crede cu sfinţenie în aceea că toate nu sunt suficiente pentru toţi. Banii - sunt suprasuficienţi: dacă adunăm toţi banii, tipăriţi în toată lumea şi îi transformăm în echivalentul dolarului, să zicem, apoi această sumă dobândită o împărţim la numărul de locuitori ai Pământului, incluzând aici şi copiii abia născuţi - vom obţine aproximativ 1,5 milioane de dolari pentru fiecare. Alimente - sunt suficiente - în fiecare zi se distrug mii de tone de produse alimentare, ca şi hrană preparată, fructe, legume, carne, peşte, care a trecut de perioada de valabilitate. Toată această hrană a fost fie pregătită şi neconsumată, fie adunată şi depozitată pentru vânzare, dar nu s-a mai vândut. Medicamente, îmbrăcăminte, petrol, pământ, lumină, apă - toate acestea sunt suficiente. Dar oamenii simt o permanentă agitaţie legată de temerea că lor toate «acestea» pot să nu le ajungă, pot să nu fie suficiente. Se pare că anumitor oameni le este foarte convenabil să creeze o anumită agitaţie în jurul acestei idei. Dacă toţi oamenii cred că lor personal toate nu le vor ajunge - marfa se va vinde mult mai repede şi la un preţ mult mai bun. Încă un moment foarte important: în realitate, se vinde un anumit lucru, dar se cumpără cu totul altceva. «Ce prostie, - poate spune cititorul, - dacă eu cumpăr, să zicem o maşină, atunci eu cumpăr o maşină. Nu?». Nu este chiar aşa. Ideea constă în aceea că dumneavoastră cumpăraţi nu câteva bucăţi de tablă frumos îndoite, electronică, cauciucuri. În acest caz, dumneavoastră v-aţi fi mulţumit şi cu o Dacia 1300. Dumneavoastră, pe lângă bucăţile de metal, electronică şi cauciuc, cumpăraţi confortul, prestigiul, libertatea, puterea... adică o imagine, o iluzie, dacă doriţi. Doar nu întâmplător maşinile costă mai mult sau mai puţin, în dependenţă de aceşti factori. În magazin dumneavoastră nu cumpăraţi un lichid chimic, ci cumpăraţi «strălucirea şi puterea părului sănătos». Observaţi, nu sănătatea pentru păr, ci numai strălucirea şi puterea părului sănătos. În continuare, trebuie să presupui că vei avea o anumită calitate a părului, elasticitate, splendoare, rezistenţă a părului frumos. La începuturi, acesta era doar şampon şi atât. Apoi a apărut şampon şi balsam - 2 în 1. Apoi - 3 în 1: şampon, balsam şi colorant. În curând, vor apărea 4 în 1. Şi toate acestea se întâmplă şi se vor întâmpla numai pentru că la oamenii cu păr pe cap, în însuşi capul lor există un sentiment puternic al insuficienţei

legată de propria podoabă capilară. Le creezi oamenilor sentimentul de insuficienţă legată de orice aspect al vieţii, le bagi în cap ideea că acest produs este în stoc limitat şi toţi se vor repezi să îl cumpere. Fie că le trebuie, fie că nu, îl vor cumpăra, ca să fie acolo, poate cine ştie cum odată o să trebuiască. În multe magazine, se practică sloganul «Stoc limitat», iar oamenii se aruncă să îşi dea ultimul ban, pentru a deţine ceea ce este limitat, adică nu este pentru oricine. Deşi «stocul limitat» vinde acel produs deja de câteva luni, apoi se face o întrerupere de o lună, şi iarăşi apare acelaşi produs, sub lozinca «Stoc limitat» şi se mai vinde cu mare succes, încă jumătate de an.

Dumneavoastră nu cumpăraţi nişte simple cauciucuri, care se numesc garnituri, ci cumpăraţi confortul şi siguranţa. Cel mai bine îşi vând produsele acele companii care reuşesc, doar în câteva zeci de secunde, cât durează o reclamă filmată sau un spot radiofonic, să creeze telespectatorului sau ascultătorului simţul maximei insuficienţe.

Majoritatea oamenilor se simt pe ei înşişi foarte singuratici prin viaţă - acestora nu le ajunge înţelegerea, simţul unităţii, propria importanţă, necesitatea prezenţei lui în această lume. Ca rezultat, aceştia declanşează un proces profund de autoanaliză: ce nu este aşa cum trebuie la mine? Acestora le vine imediat în ajutor reclama: se dovedeşte că tu, de fapt, nu miroşi aşa cum trebuie. Iată, dacă tu ai răspândi un miros mai plăcut, mai special (cu ajutorul diferitor antiperspirante, deodorante, parfumuri...), atunci după tine ar alerga o mulţime de femei frumoase, pentru că acestea sunt influenţate puternic, până la pierderea minţii, de mirosurile respective, sau o turmă de bărbaţi frumoşi, tineri şi atletici, sexi şi cu bani, ar năvăli pur şi simplu în direcţia ta, pentru a te cunoaşte.

Schema este foarte simplă: este necesar să creezi publicului ţinta, să oferi potenţialului cumpărător o senzaţie puternică de insuficienţă a ceva - a orice. Dacă aţi reuşit acest lucru - cumpărătorul este al vostru!

Viaţa în marile oraşe se complică din cauza stresului, a mediului dăunător, a gradului ridicat de concurenţă, în toate direcţiile posibile şi imposibile. În oraşele mari, oamenii au prea multe responsabilităţi, reguli de viaţă convenţii, legi... şi prea puţine satisfacţii în urma vieţii şi activităţii lor. Drept dovadă - golirea Bucureştiului la sfârşit de săptămână şi emigrarea locuitorilor de aici către staţiunile montane şi de pe litoral. La sfârşit de săptămână, ai impresia că locuieşti într-un alt oraş decât Bucureştiul şi chiar îţi doreşti ca şi în restul zilelor săptămânii să fie tot atât de puţine maşini prin oraş. Ca rezultat al unei astfel de vieţi competiţionale apar - insomnia, o culoare proastă a tenului feţei, pungi sub ochi, aciditate gastrică, dureri de stomac, riduri, dureri de cap... multe şi deloc mărunte. Ghiciţi, ce se vinde cel mai bine astăzi? Cosmeticele pentru faţă, preparatele medicale şi ceea ce

elimină diferite dureri de spate, stomac, cap, articulaţii, tot ce să elimine stresul. (Trebuie să vă spun că niciun medicament din lume nu poate elimina factorii stresanţi. Aceştia, ori există dincolo de o limită suportabilă, ori nu depăşesc acea limită. Nu este posibil sa creezi condiţii astfel încât factorii stresanţi să fie eliminaţi în întregime. Poate doar dacă mori, elimini astfel toţi factorii stresanţi, dar nici asta nu se ştie exact. Se spune că moartea reprezintă lipsa totală a stresului, dar cine ştie, poate abia atunci începe adevăratul stres. A îndepărta efectele negative ale stresului stă în puterea, poate, numai a unui psiholog calificat, împreună cu omul care doreşte să facă acest lucru. Foarte puţini oameni reuşesc de sine stătător să îndepărteze efectele negative ale stresului, fizic, intelectual, emoţional... Psihologul şi clientul lui, împreună doar, pot face ceva în această direcţie, depunând o anumită muncă, dar un simplu medicament, de cele mai multe ori, poate doar complica această problemă. Cu toate acestea, astfel de produse se vând cu mare succes).

În societatea în care este necesar să supravieţuieşti, să te ridici la un alt nivel al îndestulării, a fi mai puternic, pentru a nu fi mâncat de alţii, a fi mai autoritar, pentru a ajunge conducător, patron, lider şi a evita prin aceasta să devii un simplu angajat, supus, rob, sclav - este necesar să deţii toate atributele puterii, independenţă, îndestulare, belşug, abundenţă, în această lume care permanent se plânge de insuficienţă.

Goana continuă, se amplifică. Cresc vânzările. Insuficienţa rămâne. Supravieţuirea continuă. BOGĂŢIE - venit anual, care depăşeşte cu cel puţin o sută de dolari venitul anual al soţului, surorii, soţiei tale. O astfel de părere legată de bogăţie am citit pe undeva şi, privită sub unghiul competiţiei de care vorbeam - este absolut valabilă.

În trecut, pentru a primi o muncă prestigioasă şi bine plătită, era suficient să termini o facultate. Mai târziu, a devenit necesar să ai două facultăţi terminate. Acum, norma este considerată a avea trei facultăţi, dintre care ultimele două, obligatoriu, trebuie să fie terminate undeva, prin America, Germania, pe la cele mai prestigioase universităţi de pe acolo. Pentru mine, este foarte clar că măgarul poate să ducă în spate o mie de cărţi, dar mai deştept nu va deveni. Un om care a petrecut 14-20 de ani din viaţă prin tot felul de facultăţi cu siguranţă nu mai este bun la nimic. Acesta devine un robot, care ştie să reproducă anumite informaţii, ştie unde să caute o anumită informaţie, dar este total desprins de viaţa reală. În viaţa de zi cu zi, acesta este un om cu un mare «handicap», care nu serveşte nimănui la nimic şi nici măcar lui însuşi nu îşi serveşte la ceva bun. Are omul trei facultăţi şi ajunge la groapa de gunoi a societăţii.

Dacă aveţi un automobil din 1999 an de fabricaţie - ştiţi că pentru elaborarea lui au fost necesari în medie, 6 ani de zile. Astăzi, pentru elaborarea unui automobil nou sunt necesari aproximativ 2 ani. Modelele de automobile

completează rândul din ce în ce mai repede. Astfel, dacă tu nu reușești să ții pasul cu noile modele, riști să ieși din modă, să cazi din cercul oamenilor prestigioși, să conduci o mașină veche, demodată, lipsită de confort și siguranță. Dar este clar că fiecare dintre noi știe unde este locul obiectelor învechite - la groapa de gunoi, la marginea societății și tu, ca posesor al acestora, tot acolo ești aruncat - mai spre mahala.

Astăzi, nu este nici la modă, nici nu este prestigios să locuiești într-o casă de bloc. Un astfel de apartament a devenit semnul distinctiv al neîmplinirii și nepriceperii tale. Dacă acest bloc mai este situat și într-un oarecare sector neprestigios al orașului - nimeni nu mai stă de vorbă cu tine, decât cei care se află în aceeași situație. Acum sunt la modă vilele, casele particulare, în anumite zone, sau apartamentele în clădirile moderne, înalte, monolitice, din sticlă și oțel. Un potențial partener va judeca dacă merită să mai stea sau nu de vorbă cu dumneavoastră numai privind în direcția mașinii pe care o conduceți și a ceasului de la mână. Dacă informația nu este convingătoare, atunci poate să mai privească cureaua de la pantaloni, încălțămintea și cravata. Atât. Asta este valoarea ta. Aceasta este tot ce interesează pe altul cu privire la tine. «Poți să fii un terchea-berchea, dar dacă ceasul de la mână e de 20.000 de euro, cureaua de la pantaloni e de 500, pantofii de 800, cravata de 200, mașina de 80.000 sau 500.000, foarte repede vei fi primit cu onoruri și vei fi așezat tocmai în capul mesei. S-a ajuns la situația în care oamenii respectă mai mult hainele și obiectele altui om, decât pe omul însuși. Poți să fii tu deșteptul deșteptților, dar unde ziceai că locuiești? În Rahova? Scuză-mă, trebuie să mă întâlnesc cu cineva important, pentru o discuție particulară. Vorbim altădată! Să fii sănătos! Pa! Pa!»

În lumea modernă, totul este orientat către reclama propriei suficiențe, a îndestulării, a belșugului, a succesului, a puterii. Iar pentru ca vânzările să continue sunt necesari noi stimuli pentru cumpărător, noi idei de insuficiență.

Aceste sisteme de influență în masă, orientate în direcția conștiinței omului, încearcă foarte ferm să întrețină iluzia insuficienței, care stăpânește lumea aceasta. Nouă totul ne lipsește. Marea majoritate a oamenilor pierd cea mai activă și cea mai conștientă parte a vieții pentru acumularea banilor, cu ajutorul cărora speră să cumpere, mai târziu, un set standard sau personalizat de fetișuri, care, așa cum credem, ne vor elibera de sentimentul interminabil al propriei insuficiențe. Dar totul este în zadar, la sfârșit se dovedește că totul a fost o competiție cu totul aiurea, pentru că ai îmbătrânit, iar în ceafă îți suflă alți competitori tineri, răi, vicleni, gata să îți ia și viața pentru a câștiga zonele de influență, pentru a cuceri o zonă anume a pieței... Și acum, cu banii dobândiți, trebuie să îți cumperi arme și echipe întregi de paramilitari, care să te protejeze pe tine și să îți păzească și casa.

Casele agonisite, maşinile scumpe, proprietatea, familia, iubita, amantele şi amanţii, cariera, postul, poziţia socială, toate acestea la un loc şi separat nu fac altceva decât să cumuleze îngrijorări, nervi distruşi, insomnii, frământări, îmbolnăviri...

Apare întrebarea: oare chiar simţul îndestulării nu este realizabil în această viaţă? Se pare că răspunsul va fi afirmativ, mai ales dacă vine vorba despre îndestularea exterioară. O mulţime de filme, chiar dintre cele de producţie americană, arată în modurile cele mai directe acest lucru. Era un film din seria filmelor cu J. Bond, «Şi o lume întreagă este puţin». În acest film, fiecărui spectator îi devine clar că, şi dacă ai reuşi să stăpâneşti o lume întreagă, tot ţi se va părea puţin, deoarece totdeauna se va găsi cineva care să gândească altfel, eroul principal nemaiputându-şi controla propriile gânduri şi propriul comportament. Iar acest lucru înseamnă că va exista totdeauna posibilitatea şi pericolul de a «pierde totul». Fiecare dintre noi este mânat în această viaţă nu numai de dorinţe, dar şi de frică - frica de a nu pierde totul. Dorinţele şi fricile - doi cai la aceeaşi trăsură, în care stă omul şi nu are niciun fel de control asupra acestor cai sălbatici şi foarte puternici. Atelajul acesta, cu omul înăuntru, se deplasează cu o viteză nebună, nu se ştie unde sau dracu' ştie unde. Omul, în mod sigur, nu ştie ce face şi în aceasta constă puterea speciei.

Astfel, ne apropiem de două noţiuni ale îndestulării, a suficienţei: exterioară şi interioară. Dacă tu eşti convins de propria insuficienţă (acesta este combustibilul pentru toate achiziţiile noi, cât şi pentru munca intensă, pentru cea mai mare parte a vieţii tale), atunci, pentru exterior, tu permanent vei rămâne un obiect valoros al reclamei sociale, adică tot timpul vei rămâne obiectul ţintă, ţinta vie către care se vor îndrepta toate reclamele din lumea asta. Şi, pentru că vei fi un om care este de acord să îşi consume viaţa alergând după o maşină din ce în ce mai nouă şi mai prestigioasă, pentru acei vânzători de automobile tu vei fi un obiect valoros. Aceştia te vor primi cu onoruri, pentru că ai cumpărat deja multe maşini de la ei, îţi vor da diferite nivele de gratuităţi, avantaje, câte şi mai câte, numai să nu te piardă ca şi consumator. De aici, rezultă că toate lucrurile, cumva, se reduc la sentimentul interior de insuficienţă. Doar este extrem de clar şi limpede că, dacă omul s-ar simţi în interiorul lui ca fiind un om absolut suficient, atunci goana exterioară şi permanentă după tot felul de obiecte care, aparent, îi oferă un sentiment plăcut de suficienţă, pur şi simplu, nu ar mai exista. Această goană nu ar mai avea niciun rost pentru omul care, în interiorul lui, se simte absolut suficient. Numai faptul existenţei mele în această lume, prezenţa mea aici este un lucru absolut suficient. Dincolo de asta, mai am nevoie de foarte puţine lucruri ca să trăiesc o viaţă plină de sens şi împlinire, că doar, în mod sigur, nu am venit aici, în lumea asta, ca să îmi cumpăr nu ştiu ce maşină, ci

probabil pentru cu totul alte scopuri. Odată, am întrebat o fetiţă de 4 ani ce doreşte să devină, când va creşte mare. Aceasta mi-a răspuns: «Păi, de ce trebuie să mai devin cineva? Eu deja sunt! De ce? Ceea ce sunt eu, nu este suficient? Mai trebuie să devin cineva? De ce trebuie să devin? Eu deja sunt! Eu sunt!» Am rămas, pur şi simplu, şocat când am auzit aceste lucruri spuse de o fetiţă de 4-5 ani. Nu mi-a venit să cred.

Pentru a avea *o viaţă pe care să o trăiesc* am nevoie de foarte puţine lucruri, am mai vorbit deja despre acest aspect: *Eu şi viaţa* - sunt absolut suficiente, dincolo de asta sunt doar nişte fleacuri. Dar pot să am o mulţime de bunuri şi să am o viaţă care mă trăieşte pe mine, să am o viaţă care mă consumă şi mă priveşte ca pe o bucată de carne. Viaţa se hrăneşte cu mine, mă consumă, mă trăieşte, iar eu, aparent, nu pot face nimic.

Dacă ţi-ar fi suficient ceea ce ai deja în viaţa ta, atunci atitudinea ta faţă de bani, imobile, maşini, femei, bărbaţi, copii, alţi oameni, dezvoltarea carierei, posibilităţile creşterii bunăstării materiale, s-ar modifica foarte rapid într-o stare foarte bună şi foarte liniştită. Astfel, ai ajunge să fii un om care deja nu mai tinde către nimic, care a atins deja totul, a dobândit tot ce se poate dobândi. Fireşte că acest lucru sună cumva absurd: cum poţi să te simţi suficient, să simţi suficienţă, când în jur atât de multe lucruri sunt insuficiente, nu-i aşa?

Sursa cea mai importantă a simţului insuficienţei interioare, înrădăcinate în om, este educaţia din copilărie. Aşadar, din educaţia din copilărie, ca dintr-un sistem, se naşte percepţia existentă a realităţii adevărate.

Fiecare cetăţean nou-născut al Pământului este absolut liber de acest sentiment al insuficienţei, care este o creaţie a raţiunii omeneşti. Această libertate a nou-născutului se bazează pe faptul că el încă nu cunoaşte lumea în care a venit. Nou-născuţii pot avea doar o nesatisfacere a necesităţilor fiziologice, dar nu mentale, ca şi la matur. Toţi copiii iubesc căldura, saţietatea, liniştea şi atenţia. Atât! Şi cât de bine trăiesc!

Însă, odată apărut în această lume şi fiind înzestrat cu posibilitatea de a gândi, deţinând un sistem nervos complicat care este un instrument al raţiunii noastre, prin intermediul căruia noi percepem lumea înconjurătoare, omul devine, fără să vrea, în mod treptat, odată cu creşterea, robul propriului creier.

Aici trebuie să fac o mică abatere: sub noţiunea de «raţiune», diferiţi gânditori, filosofi, psihologi şi înţelepţi, care au păşit cândva pe suprafaţa pământului, subînţelegeau lucruri diferite. De aceea, vreau să explic ce subînţeleg eu prin această noţiune, fără a mă ataşa acestui grup de oameni mai sus menţionat. Aşadar, prin noţiunea de «raţiune» eu înţeleg capacitatea omului de a percepe gândurile care, la rândul lor, reprezintă reacţiile analitice ale nervilor creierului la evenimentele ce se produc în viaţa omului. Această

bine, înseamnă că te supui, înveţi să spui ce se aşteaptă de la tine, eşti copil bun - vânzătorii au nevoie de astfel de oameni. Dacă nu reproduci cum trebuie, înseamnă că eşti copil rău şi nu vrei să înveţi, nu vrei să spui exact ceea ce se aşteaptă de la tine, înseamnă că îţi permiţi să gândeşti de sine stătător. Nu te conformezi - eşti spontan, înseamnă că poţi deveni anarhic, imprevizibil, independent ca şi conştiinţă, ca şi gândire - de aceştia societatea de consum nu prea are nevoie sau, dacă are nevoie, atunci doar acolo unde tu îţi vei putea folosi creierul pentru a-i face pe restul să devină mai consumatori. Înţelegi? Aşa este făcut sistemul. Tu alegi ce vei fi. Deci, hotărăşte-te. Eşti pregătit să mergi mai departe sau nu? Dacă nu, du-te la capitolul următor, dar şi acolo fii atent, să nu înţelegi prea multe, pentru că, apoi, îţi va fi mai greu decât până acum.

Dacă, însă, eşti pregătit, atunci bine ai venit aici, unde aparent cunoşteai totul despre toate.

Să mergem!

IUBIREA

Oamenii sunt conduşi de o mulţime de iluzii, dar una dintre cele mai convingătoare este iluzia iubirii.

Haideţi să facem o mică pauză... oricât de mult aţi dori în acest moment să vă împotriviţi, să ripostaţi, să dezbateţi, să contraziceţi. Să facem o pauză şi să ne gândim - ce este, de fapt, iubirea?

Numai câte definiţii, posibile şi imposibile, am citit - chiar şi în dicţionare, legate de iubire. Unele chiar se bat cap în cap, dar fiecare este liber să îmbrăţişeze acea definiţie care lui, personal, îi place mai mult sau acea definiţie pentru care este gata să se bată. De cele mai multe ori, definiţiile au fost date de oameni care, probabil, nici nu au iubit vreodată. Nu o să încerc să le reproduc aici, le puteţi căuta şi găsi în diferite dicţionare de filosofie, psihologie şi altele.

Un băiat iubeşte o fată; aceasta este o exprimare în spatele căreia se ascunde manifestarea pronunţată a pasiunii erotice, sexuale; şi fata iubeşte, este îndrăgostită. Părinţii îşi iubesc propriii copii şi le doresc binele, îi doare inima pentru aceştia.

Eu iubesc zahărul, iar mierea nu o iubesc. Fluturaşul iubeşte soarele. Nu îi iubesc pe cicălitori, nu îi suport, îi urăsc.

Cineva îl iubeşte pe popă, altcineva pe preoteasă, iar altcineva pe fiica lor. Fiica lor iubeşte vinul, iar prietenul ei nu iubeşte vinul, şi nici pe ea, din acest motiv. Aceasta, justificându-se, zice că nu iubeşte vinul ci, pur şi sim-

plu, fără să știe cum, se trezește când deja este beată.

«Dumnezeul iubitor ne iubește. Pe cine iubește, tot pe acela îl și bate», adică îl pedepsește mai tare. Și noi facem la fel: pe cine iubim, pe acela și pedepsim.

Să te iubească Dumnezeu tot atât de mult cât mă iubești tu pe mine! Se mâhnește acela care iubește pe cineva, i se face scârbă la un moment dat, dar și mai mult se mâhnește acela care nu iubește pe nimeni.

«Iubește, dar nu te îndrăgosti, bea, dar nu te îmbăta, joacă, dar nu pierde».

Dacă mă iubești pe mine, trebuie să iubești și câinele meu.

Când iubești, atunci dăruiești; dar, dacă nu iubești, atunci nici de la altul nu poți să primești.

«Mănâncă încă de când începi să simți foamea, iubește încă din tinerețe».

«Mama își iubește copilul, iar lupul iubește oaia».

Iubește-ne pe noi și treci pe alături.

Iubește ca lupul oaia.

Și pisica iubește șoricelul.

«Toți iubesc binele, dar acesta nu îi iubește pe toți».

A te iubi pe tine = a iubi cel mai bun prieten.

«Iubești să scarmeni barba altuia, atunci iubește să fie scărmănată și barba ta».

Te iubesc pe tine, când sunt la tine, mă răcesc pentru tine, când vii tu la mine.

- Nevastă, auzi nevastă, mă iubești?
- Ce?
- Sau nu mă iubești?
- Da.
- Ce da?
- Nimic.

Mă iubește - înseamnă că se teme, se teme - înseamnă că mă respectă, mă respectă - înseamnă că e bine.

Ce nu iubești la altul, nici tu să nu faci.

Vinul iubește venele; când se întâlnește cu acestea, vinul se înfierbântă.

Pot aduce aici nenumărate proverbe și zicători, aforisme și tot ce mai doriți. Omenirea a creat cele mai numeroase povești pe marginea acestui subiect, pentru că dintotdeauna iubirea a fost ceva foarte greu de explicat pentru oameni. Dar, astfel, ajungem la concluzia că iubirea este o stare specifică, prin intermediul căreia omul simte, într-o formă acută și nestăvilită, necesitatea de a avea pe cineva sau ceva ce lui sau ei nu îi aparține. Iubirea este o necesitate de a avea ceva ce nu îți aparține.

Să lăsăm acum iubirea față de lucrurile neînsufletite și animalele, în afa-

ră de om. Să ne oprim asupra interrelațiilor unui om cu altul. Așadar, se pare că iubirea se reduce la o stare prin care un om simte necesitatea de a avea un alt om. Pentru marea majoritate a oamenilor, iubirea este o dependență, atracție, slăbiciune, pasiune, dorința de a poseda ceea ce nu îi aparține lui.

Are sens să aruncăm o privire, pentru a vedea de unde se naște (sau se educă) la om o astfel de atitudine față de simțul care este hotărâtor, pentru că determină o mulțime de aspecte ale vieții, în dobândirea acelui lucru pe care omenirea îl presupune a fi noțiunea de «fericire». Datorită părinților, copilul face cunoștință cu ceea ce este «iubirea». Dacă părinții se dovedesc a fi «speciali», «deosebiți», atunci copilul face cunoștință cu acest aspect, în afara voinței părinților din exemplul iubirii, pe care el/ea o observă în relațiile altor copii cu părinții.

Iubirea părintească față de copii și iubirea copilului față de părinți clădește fundamentul acelor relații și instrumente, pe baza cărora omul, atunci când va crește, se va orienta pe durata întregii lui vieți.

Astfel, fiind încă destul de mici, noi avem nevoie de cineva de care să depindă viața noastră. Atunci când primim ceea ce dorim - nouă ne este «bine», când însă nu primim - nouă ne este «rău». Dacă o astfel de conexiune reciprocă (bine-rău, plăcut-neplăcut, apreciere-neapreciere...) se întărește permanent (ca în procesul de dresaj al animalelor la circ) pe parcursul a 15-18 ani, începând din momentul nașterii copilului, atunci, când acesta va atinge vârsta de 17-18 -19 ani, iar în unele cazuri și mai repede, va ști foarte ferm că iubirea este o satisfacere a sentimentului puternicei necesități, a dependenței de cineva, cineva de care să depindă însăși viața lui.

Rezultă că «iubirea», după cum se vede, reprezintă componenta cheie de care depinde «fericirea» în viață. Dacă iubirea apare - nouă ne este bine și suntem fericiți. Dacă pierdem iubirea - suntem nefericiți. Astfel, se vede cum se pervertește noțiunea de fericire, integritate și armonie în viață. Din cauza educației existente, copiii sunt dresați să creadă că viața lor și ei înșiși depind de întâmplarea în urma căreia cineva își va manifesta față de ei/el/ea propria iubire sau nu. Exact din acest motiv, «iubirea» devine un instrument de manipulare a unui om în direcția celuilalt. În această lume a «insuficientului», unde totul ne este ca și cum insuficient, cele mai valoroase lucruri devin acelea care sunt în deficit. Astfel, deficitul numărul 1 îl reprezintă - «Iubirea».

Dacă iubirea este căutată - ea imediat devine obiectul speculației. Aici totul devine foarte asemănător cu ce se întâmplă la o bursă de valori și de tranzacții. Dacă dorești iubirea mea - trebuie să plătești suma pe care eu o afișez, o numesc, o cer. La nivel de viață cotidiană, acest aspect înseamnă cam următorul lucru: dacă tu dorești ca eu să te iubesc - trebuie să faci asta și asta, adică ceea ce doresc eu.

Aici apar câteva momente importante:

Iubirea încetează să mai fie ceva sincer. Ea (iubirea) devine o prefăcătorie, făţărnicie, instrument pentru manipularea celuilalt. Iubirea devine una dintre cele mai profitabile afaceri, afacere sentimentală, târgul sentimentelor.

Iubirea devine «valută» universală în tranzacţionare şi relaţiile unui om cu celălalt: dacă tu vei face ceea ce doresc eu - eu voi face ceea ce doreşti tu. «Tu ai banii, Eu am anii!» - iată şi afacerea, în care ambii parcă câştigă câte ceva şi în care ambii pierd, în mod sigur, altceva mult mai valoros.

Iubirea ajunge în categoria acelor lucruri care îl fac pe om să fie îngrădit, pune pe gâtul omului o «zgardă» şi îl plasează în celula celor neliberi.

Oamenii, în marea lor majoritate, nu îşi doresc iubirea atât de mult, cât vor să o inducă altora. Dacă judecăm iubirea după formele ei obişnuite de manifestare, atunci aceasta seamănă mai mult cu o duşmănie decât cu o prietenie.

Adevărata iubire seamănă mai mult cu o fantomă: toţi vorbesc despre ea, dar nimeni nu a văzut-o.

În lume există multe femei care, toată viaţa lor, nu au avut nicio legătură amoroasă, dar sunt foarte puţine dintre acelea care au avut doar o legătură amoroasă. Sunt multe femei care nu au iubit niciodată, dar foarte puţine care au iubit doar o singură dată. Sunt din ce în ce mai multe femei care nu au fost căsătorite nici o singură dată, dar, în acelaşi timp, sunt femei din ce în ce mai puţine care au fost căsătorite doar o singură dată. Este valabil şi pentru bărbaţi.

Aproape toţi cei care s-au căsătorit din «iubire» au o dorinţă ciudată - ca iubiţii sau iubitele lor să fie cât mai departe. Toţi «îndrăgostiţii» se jură să înfăptuiască mult mai mult decât pot în realitate, dar nu înfăptuiesc nici măcar jumătate din ceea ce pot în mod real.

În general, bărbatul sau femeia care vorbeşte mult despre iubirea lui sau a ei nu prea iubeşte şi nici nu prea ştie ce este aceasta. Omul poate vorbi foarte frumos numai despre acea iubire pe care nu o trăieşte.

«Iubirea» poate schimba omul până la a ajunge de nerecunoscut şi foarte rar îl schimbă în direcţia cea mai bună.

FRICA

Astfel, din momentul naşterii şi până la maturitate (se cunoaşte foarte puţin ce reprezintă maturitatea), scopurile dominatorii şi strategiile comportamentului omului devin: dobândirea iubirii, menţinerea acesteia şi frica de a pierde iubirea dobândită.

Rezultă că frica reprezintă motivaţia de bază a omului, pe întreaga du-

rată a vieţii lui. Motivaţiile provenite din frică cel mai des se dovedesc a fi cele mai puternice, în comparaţie cu oricare alte motivaţii. De exemplu, noi ne temem mai des şi mai mult să trăim din nou durerea pierderii, a înfrângerii, singurătăţii şi lipsei de cerere, decât să fim fericiţi, doriţi, iubiţi şi integri.

Frica are multe feţe: frica de a pierde ceea ce ai; frica de a fi pedepsit; frica de a apărea într-o imagine proastă; frica de înfrângere; frica de a fi respins; frica de a nu exista cerere în piaţa vieţii pentru tine; frica de a rămâne singur; frica de a pierde iubirea şi respectul; frica de a muri ca personalitate... frica de moarte.

Ca rezultat - tot ce are legătură cu iubirea dobândită are legătură şi cu frica de a o pierde, iar tot ce are legătură cu iubirea dorită se dovedeşte a avea legătură cu frica de a fi năpăstuit, respins, jignit, oprimat.

În concluzie: fiecare dintre noi, în dorinţa de a fi fericit în viaţă, depinde total de prezenţa sau lipsa iubirii unuia sau a mai multor oameni, în raport cu el însuşi, se ţine cu dinţii de această iubire, ca de ultimul pai salvator şi se teme foarte puternic să nu îl piardă, deoarece iubirea pierdută înseamnă mare necaz şi nefericire în viaţă. Însuşi faptul că tu nu mai eşti iubit arată că ai pierdut, tu nu mai eşti necesar, nu mai este nevoie de tine.

Astfel, unul din cele mai uimitoare paradoxuri, create de conştiinţa colectivă a oamenilor, este următorul: Ceea ce ar fi trebuit să devină baza fericirii în viaţa noastră, în realitate devine cauza nefericirilor interminabile şi a suferinţelor. Deşi toţi îşi doresc iubirea - în acelaşi timp, toţi se tem de aceasta. **Paradox. Iubirea este cel mai frumos lucru din viaţă, care generează cele mai multe suferinţe şi nefericiri.**

«Nu te îndrăgosti, nu iubi - asta te va face să suferi!» S-au convinşi deja foarte mulţi oameni. Oamenii ştiu asta! Şi totuşi îşi doresc iubirea. Mare paradox!

EDUCAŢIA DIN COPILĂRIE

Într-adevăr, oare chiar aşa stau lucrurile? Nu! Însă educaţia derulată în timp şi întipărită în cultura celor mai multe civilizaţii ce populează planeta noastră nu permite oamenilor să înfăptuiască saltul, mutaţia în conştiinţa şi în percepţia realităţii, prin care ar putea să redobândească raiul pierdut al iubirii.

Rădăcinile acestui mers (nefiresc) al lucrurilor se ascund în educaţia copiilor noştri.

Haideţi să analizăm pe cine şi în ce mod educăm noi, în cele din urmă, dacă totuşi ne-am luat responsabilitatea de a aduce pe lume un copil.

Aşadar, toţi părinţii, până la unu, îşi iubesc copilul - până pe la un an şi

jumătate, fără îndoială. Se întâmplă acest lucru pentru că puiul de om încă nu înțelege nimic. Încă nu cunoaște sistemul de valori, sistemul social... Copilul nu știe ce este bine și ce este rău; ce este corect și ce este incorect. Din această cauză, părinții acceptă și își iubesc odrasla așa cum este, fără condiții, așa cum ar trebui să o iubească pe durata întregii vieți. «**Te iubesc așa cum ești**» - această frază este valabilă numai când este rostită de părinții copilului și numai până la aproximativ un an și jumătate, doi ani.

Exact așa soarele dăruiește căldura și lumina lui tuturor celor care se află sub el. Tot așa, floarea dăruiește mireasma ei tuturor oamenilor, fără nicio condiție. Nici soarele și nici floarea nu spun: «Iată acesta este un om bun și el va primi de la mine căldură și lumină, miros plăcut într-o măsură completă. Iar acesta este un om rău, de aceea nu voi lumina peste el și nu îi voi da căldura sau tot ceea ce am eu mai bun». Tot ce există în natură, în afară de om, probabil, acționează astfel: oferă din ce are mai bun, fiecare din ce are, fără îndoială. Oamenii, însă, întâmpină mari probleme în această direcție. Când odrasla începe să înțeleagă câte ceva, părinții lui încep să îi implementeze cu forța propriul lor sistem de valori. Mai târziu, la acest proces de implementare, programare, se conectează aproape oricine. Toți au mare grijă ca odrasla, crescând, să gândească și să acționeze la fel, să împărtășească aceleași sistem de valori. Doamne ferește, să se întâmple altcumva!

Acest sistem de valori «nu funcționează» în viața lor, deoarece părinții și toți ceilalți trăiesc permanent o stare care nu se aseamănă deloc cu fericirea, însă el reprezintă ceea ce părinții au mai «bun». Astfel, părinții, foarte convinși, își educă copiii, invitându-i, împingându-i, de fapt, treptat, în utopia paradoxală în care ei înșiși trăiesc. Nefericiți, dar trăiesc. (Și dacă ei sunt nefericiți, de ce ar trebui să ajungă copiii lor niște oameni fericiți? Dacă eu am suferit, de ce să nu sufere și copilul când va crește, că doar nu o muri?! Toată lumea trăiește astfel. Să vadă și el cum este. Să vadă și el că viața nu e o glumă și că trebuie să muncești toată viața dacă vrei să îți fie bine și să ai ce îți trebuie pentru viață. Dacă va trăi altfel și după alte valori, s-ar putea să nu înțelegem nimic și chiar să ne simțim frustrați că a ajuns oul să o învețe pe găină. Noi suntem «maturi», știm noi cum e mai bine pentru el, cum trebuie să crească, ce trebuie să știe... ca să fie fericit. Ca noi. Uite-așa!).

În educația copiilor, părinții urmăresc două țeluri de bază:

1. Părinții vor ca lucrurile să meargă astfel încât copilul lor să nu nimerească în necaz, adică vor să își protejeze copilul de pericolele pe care le ascunde viața în sine.

2. Părinții vor să facă lucrurile astfel încât copilul lor să devină cel mai bun dintre toți.

Din modul în care părinții vor realiza aceste două ținte se nasc încă două triste paradoxuri, cu care odrasla, ajunsă la maturitate, nu va fi în stare

să se descurce toată viaţa.

Pentru a asigura protecţia şi siguranţa copilului, părinţii trebuie ori să fie prezenţi 24 de ore din 24 (ceea ce părinţii, în mod fizic, nu sunt în stare să înfăptuiască) sau să creeze un set de reguli, care va trebui să fie urmat de către copil (de dorit cu cea mai mare exactitate, întocmai) atunci când părinţii nu sunt prin preajmă.

În cele din urmă, regulile, care ajung aproape să fie literă de lege, se reduc la o schemă destul de simplă: dacă o să fii un băieţel/fetiţă cuminte şi ascultător(are) - te voi iubi şi îţi voi da tot felul de lucruri plăcute. Însă dacă vei fi un copil rău şi nu vei asculta de noi, părinţii, atunci iubirea noastră va fi mai mică (Te iubesc mult. Te iubesc puţin - Oare există aşa ceva?) şi atunci noi te vom ignora, nu îţi vom mai da diferite lucruri plăcute, te vom pedepsi şi poate chiar te vom pocni.

Sistemul este simplu. Acesta funcţionează, iar părinţii ştiu asta foarte bine, deoarece acelaşi sistem a funcţionat, la fel de bine, şi pe vremea când ei erau copii. Şi dacă funcţionează, înseamnă că e bun. Stimaţi părinţi, nu tot ce funcţionează este şi bun.

Există doar câteva lucruri, câteva nuanţe existente, care în cele din urmă asigură toate plusurile acestui sistem de educaţie.

În primul rând, sistemul de educaţie îi face pe copii insuficienţi în toate relaţiile şi din toate punctele de vedere şi autoaprecierea copilului scade până la limita extremă. Acest sistem de educaţie învaţă copiii să mintă. La început, copilul se vede nevoit să îşi mintă propriii părinţi, mai târziu - pe toată lumea şi, în cele din urmă - pe ei înşişi. Acest sistem de educaţie îi face pe oameni neliberi şi dependenţi de iubirea altor oameni, cât şi de opinia publică.

Credeţi că nu este adevărat? Haideţi să analizăm detaliat.

Însăşi ideea relaţiilor dintre oameni, care presupune condiţii şi mai ales - relaţia dintre părinţi şi copiii educaţi de aceştia, include în sine factorul insuficienţei celor care sunt educaţi (pe de o parte) şi incapacitatea părinţilor de a-şi educa corect copiii (pe de altă parte), deoarece părinţii nu termină cu educaţia copilului nici peste 10 ani, nici peste 15, nici chiar peste 20 de ani. Despre acest lucru vorbeşte foarte limpede însăşi nemulţumirea permanentă a părinţilor, legată de educaţia copiilor lor.

Copiii percep că obiectul unei astfel de educaţii este reprezentat de faptul că ei nu sunt suficient de buni pentru ca iubirea părinţilor să fie prezentă permanent. Ceea ce gândeşte şi simte copilul în variaţiuni diferite, atunci când iubirea se transformă, brusc, în supărare şi chiar ură sau iritare se reduce aproximativ la următoarele: «Cu mine ceva nu este în regulă; eu nu sunt suficient de bun pentru ca părinţii mei să mă poată iubi la fel ca înainte». Această idee de insuficienţă, indusă pe parcursul a 15-18 ani, în cele din

urmă îi convinge pe copii și ei încep să creadă cu adevărat că nu sunt suficient de buni. Acest lucru îi «ajută» foarte mult să își demoleze ultimele resurse de autoapreciere, autorespect și îi face sfioși, reținuți, speriați, mincinoși.

Minciuna în relațiile dintre părinți și copii este introdusă inițial de înșiși părinții. Acest lucru se întâmplă foarte simplu. Părinții, analizând și observând comportamentul copilului, încep să îi facă acestuia o mulțime de observații (de cele mai multe ori nu atunci când trebuie și nu în direcția care trebuie), îl critică și chiar îl ceartă, deseori numindu-l prin cele mai diverse cuvinte de etichetare (*ești prost, dobitoc, măgar, tâmpit, needucat, cine m-a pus să te aduc pe lumea asta?* - cuvinte care, pentru un copil, sunt extrem de dureroase). De aici, copilul începe să înțeleagă că el, așa cum este acum, nu îi satisface pe părinți, părinții nu sunt mulțumiți de el. Dacă copilul va continua în același spirit, atunci este posibil ca părinții să înceteze să îl mai iubească în general, o să înceteze să îi mai acorde atenție și alte lucruri plăcute, cadouri, jucării... Din această cauză, cel mai bun lucru pe care îl găsește copilul este să mimeze, să joace rolul a ceea ce așteaptă părinții de la el. Toate, copilul le face numai pentru ca părinții să fie mulțumiți și să înceapă să îl iubească pe el, cel care «s-a corectat». Copiii învață asta foarte repede și reușesc să îl execute foarte bine. «Așa cum sunt eu acum, nu îi mulțumesc pe părinții mei. Eu depind de ei. Nu am încotro, așa că mai bine mă prefac, interpretez rolul copilului pe care ei vor să îl aibă, voi încerca să joc ceea ce așteaptă ei de la mine». Astfel, copiii încep să își mintă părinții prin cuvinte, comportament, expresii ale feței, deoarece știu că, dacă își vor permite să devină ei înșiși, să fie ei adevărați, autentici - vor genera nemulțumire, supărare, pierderea iubirii din partea părinților. Copiii nu doresc asta și, pentru a aplana neplăcerile, încep să mintă, să se prefacă...

O astfel de educație învață copiii să nu fie sinceri, atât în relație cu părinții, cât și în toate celelalte relații, incluzând aici și pe cele romantice, sexuale... pe care le vor avea când vor crește.

În al doilea rând, sistemul respectiv de educație îi face pe copii insuficienți, în toate direcțiile și relațiile.

Părinții, dorind ca al lor copil să fie cel mai bun în toate direcțiile, permanent îi atrage atenția asupra faptului că el încă nu este perfect. Copilul începe să deseneze - părintele îi atrage atenția copilului că în desen nu sunt păstrate proporțiile, gama coloristică este disproporționată, nu este bine aleasă cromatica, personajele desenului nu sunt asemănătoare cu cele din realitate și tot așa mai departe. Copilul începe să cânte sau să danseze, iar părintele, imediat, își face apariția și îi atrage atenția că nota muzicală nu a fost corect cântată, vocea este slabă, pauza este prea lungă, mai repede, mai încet, mai ritmat, nu așa, uite așa... Tot ceea ce, pe durata multor ani, copilul aude de la

restul oamenilor pe care el nu are motive să nu îi creadă sau să îi bănuiască de incompetenţă este: «Nu este suficient de bine». În cele din urmă, copilul începe să creadă în aceste lucruri, începe să creadă în propria insuficienţă.

Educaţia sexuală a copiilor, dacă o astfel de educaţie există în general, va aduce încă o mulţime de interdicţii, tabuuri şi ruşine. Copiii sunt împinşi să se ruşineze de particularităţile lor sexuale distinctive. Toată lumea are mare grijă ca acestora să le fie ruşine că posedă penis sau vagin şi, astfel, sunt împinşi spre a-şi reprima până la maximum propria sexualitate. În urma reprimării puternice, copiii (adolescenţii în cazul de faţă) încep să îşi manifeste propria sexualitate într-o formă perversă sau în alte forme impredictibile. Se poate întâmpla ca această sexualitate să se manifeste într-o formă agresivă, verbală, fizică sau poate genera comportamente foarte greu de prezis, până la frigiditate sau impotenţă. Am putea vorbi câteva zile la rând pe această temă, dar vreau doar să punctăm aici câteva lucruri importante, pe care este bine să le ştiţi, apoi vom merge mai departe. Tema poate fi continuată până la nesfârşit, dar presupun că fie şi numai aceste lucruri despre care am vorbit până acum sunt suficiente pentru a vă pune pe gânduri, dacă, desigur, încă nu aţi nimerit într-o depresie profundă, conştientizând drama pe care aţi produs-o în direcţia copilului.

Haideţi acum să vedem ce dobândim la ieşirea din procesul educativ pe care îl desfăşurăm în faţa copiilor noştri. Ce avem la intrare, am văzut deja. Să vedem acum rezultatul, produsul final.

Aşadar, în primul rând, există o nemulţumire permanentă a părinţilor pentru felul în care şi-au educat copiii. Părinţii, oarecum, îşi dau seama că ceva nu au făcut bine în direcţia educaţiei copiilor şi, din acest motiv, continuă să le controleze viaţa, chiar şi după împlinirea vârstei majoratului. Câteodată, procesul continuă până când «copilul» a împlinit deja 35-40 de ani.

În al doilea rând, nivelul scăzut al aprecierii de sine a copilului complică foarte mult viaţa acestuia, atunci când ajunge la vârsta la care trebuie să îşi asume responsabilitatea pentru propriile lui acţiuni şi comportamente. Atunci când copilul va trebui să îşi ia viaţa în mâini, va constata că nu prea ştie cum, nu prea poate, simte că ceva nu este în regulă la el, ceva nu este suficient. Capacitatea copilului de a lua hotărâri proprii, de a opune rezistenţă circumstanţelor, de a trece peste insuccese, greşeli şi probleme fără a-şi pierde integritatea şi încrederea în sine - devine ceva la care poate doar să viseze.

În al treilea rând, copilul adună un set enorm de tot felul de frici, legate de viaţă şi, ca urmare - atitudinea mincinoasă a acestuia faţă de el însuşi, faţă de propriii părinţi şi faţă de tot restul oamenilor devine un lucru aproape normal, de la sine înţeles. Un astfel de comportament, faţă de sine şi faţă de alţii, cât şi faţă de viaţă, în general, ajunge să fie rezultatul firesc al educaţiei.

Aceasta, în cele din urmă, generează falsitate, lipsă de sinceritate, multiple înşelări, trădări, în viaţa de om matur.

În al patrulea rând, lipsa încrederii şi a interacţiunilor sincere dintre copil şi părinte, mai târziu, distruge aproape în totalitate aceste relaţii. La atingerea vârstei de majorat, copiii, de regulă, tind să fugă de acasă, să îşi părăsească părinţii, pentru a scăpa de controlul şi de sub presiunea lor. Înţelegerea reciprocă dintre aceştia nimereşte sub un mare semn de întrebare, deseori după foarte mulţi ani. Dacă copilul, plecând de acasă, va găsi pe cineva care îl va aprecia şi va vedea mai mult calităţile, decât neajunsurile, atunci cu greu vă mai puteţi aştepta să se întoarcă.

În al cincilea rând, acest program psihologic introdus în copii de către părinţi va «reproduce» în curând alţi copii la fel de slabi, lipsiţi de încredere în forţele proprii, lipsiţi de sinceritate şi cu un nivel extrem de scăzut al aprecierii de sine, cu adevărat complexaţi.

Educaţia contemporană păcătuieşte în foarte multe direcţii, dar expun numai câteva dintre ele, foarte importante.

Fiecare dintre noi se naşte cu un anumit simţ al firescului, cu care suntem dotaţi de la natura, ca mijloc de autoreglare şi autodirijare emoţională. Omul, ca structură extrem de complicată şi organizată pe multe nivele, operează pe câteva dintre ele. Nivelele de bază pentru majoritatea oamenilor sunt:

Nivelul fiziologic (instinctiv)

Nivelul fizic (nivelul sistemului nervos)

Nivelul mental (toată sfera de activitate a raţiunii omului)

Nivelul emoţional (capacitatea de a percepe, a simţi, a resimţi, a se frământa)

Simţurile şi emoţiile fireşti reprezintă o sursă foarte puternică de armonizare a întregului sistem, deoarece, foarte des, singurul element de legătură dintre ceea ce doreşte sau se teme corpul nostru şi acele semnale pe care le trimite creierul este reprezentat de sentimente şi emoţii. Emoţiile fireşti, fiind reprimate sau incorect amplificate în decursul educaţiei copilului, pot juca mai târziu un rol dramatic în viaţa lui.

Fiecare dintre noi se naşte cu sentimentul firesc de frică. **Sentimentul fricii** ne este dat la toate nivelele: instinctiv, fizic, mental şi emoţional, pentru ca sistemul, sub numele de «om», să poată rămâne în viaţă cât mai mult timp posibil.

Dar părinţii, în educarea propriilor copii, deseori comit o greşeală mare, încercând să înăbuşească fricile copilăreşti, făcând glume pe seama acestora râzând de copil sau, dimpotrivă, nejustificat, încercând să le amplifice. Şi într-un caz şi în altul, lucrurile se fac inconştient. Dacă părintele ar face

aceste lucruri în mod conştient, ar şti unde vrea exact să ajungă. La baza acestor lucruri, deseori, stă un interes ascuns, într-adevăr, numai că părintele nu conştientizează acel interes. Dar acesta poate fi unul simplu, de pildă, cum o să îi uşureze viaţa de părinte. Astfel, părintele încearcă să amplifice acea frică a copilului, frica de bau-bau, pentru ca atunci când va avea nevoie să îl poată manipula, să îl poată determina să stea cuminte într-un colţ al casei. Frica, înăbuşită sau hipertrofiată, nu dispare. Emoţia, fiind o anumită formă de energie, rămâne permanent în structura energetică a omului; fiind înăbuşită, aceasta începe să se tulbure şi, în momentul când copilul va atinge vârsta omului matur, energia va începe să se manifeste într-o formă extrem de dăunătoare - ca energie pervertită. Astfel, frica înăbuşită, se va manifesta la maturitate sub formă de panică sau isterie.

Dacă omul trăieşte un sentiment firesc de frică, oricât de mare ar fi aceasta, el, totuşi, mai poate să îi opună rezistenţă şi să acţioneze eficient, dar, dacă omul se află într-o stare de panică, atunci este practic lipsit de orice putere şi eficienţă. În starea de panică, omul este complet neajutorat. Unii, efectiv, se blochează mental sau chiar fizic. Aici nu omul conduce, ci panica îl stăpâneşte pe om. Este de prisos să spun că, în starea de panică, oamenii comit cele mai dramatice şi ireparabile greşeli din viaţa lor.

În sfera emoţională pot exista trei stări diferite: când omul conduce cu propriile emoţii (nu le reprimă), le poate controla; când emoţiile stăpânesc omul, acestea conduc cu el; a treia stare este cea de graniţă, care este caracteristică majorităţii oamenilor. Iată că, în situaţia în care emoţiile stăpânesc omul, acesta, de cele mai multe ori, nu îşi dă seama de ceea ce face. Abia mai târziu, după ce trece uraganul emoţional, omul poate să înţeleagă că a săvârşit o acţiune împotriva bunului simţ sau a raţiunii sănătoase. Acestuia poate să îi pară rău, dar acţiunea este deja săvârşită, sângele este deja vărsat, adversarul lui este deja mort, iar el, ca făptuitor, este deja în închisoare. Sunt oameni care, uneori, nu îşi pot aduce aminte foarte bine cum au săvârşit crima, nu le vine a crede că ei înşişi au fost în stare de aşa ceva. Am cunoscut un astfel de om, care era ferm convins că stă la închisoare din cauza unei înscenări puse la cale de alţii, printre care şi soţia lui. La ziua de naştere a soţiei lui, el omorâse cu bestialitate un invitat, în faţa tuturor.

În direcţia fricii, părinţii comit des încă o greşeală în educarea copiilor: ei amplifică teama copiilor, îi cresc pe aceştia într-o permanentă stare de frică, dorind, astfel, să-i protejeze de situaţiile periculoase ale vieţii. De exemplu, mama, care se teme că propria fiică ar putea fi violată în cabina liftului din bloc. Astfel de cazuri se întâmplă, cu părere de rău, foarte des, aşa că mama are toate motivele de îngrijorare pentru siguranţa fiicei sale, care se întoarce seara de la şcoală. Însă fiica nu are asemenea temeri, deoarece încă

nu s-a întâlnit cu astfel de situaţii. Mama începe să amplifice cât mai mult frica, ştiind că, dacă fiica ei se va teme, atunci nu va permite astfel de greşeli, care pot duce la o tragedie. Pe măsură ce ideea de frică este din ce în ce mai mult indusă de către mamă în mintea fiicei, fata începe să fie mai atentă şi are impresia că în lume numai astfel de lucruri se întâmplă. Este ca atunci când îţi cumperi o maşină roşie şi, imediat, ai impresia că în oraş cele mai multe maşini sunt roşii. Sau, de exemplu, soţia este însărcinată şi ai impresia că în oraş au apărut mai multe femei gravide, deşi, de fapt, până atunci le treceai pur şi simplu cu vederea, nu le observai, pentru că nu erai atent la ele. Exact aşa acţionează şi fata de care vorbeam. Orice ziar, emisiune televizată, radiofonică, revistă, carte, toate vorbesc despre aceeaşi temă, iar fata începe să se neliniştească şi mai mult. Ultima picătură, posibil, va deveni informaţia că ceva asemănător s-a întâmplat cu cineva dintre cunoştinţele familiei sau cu cineva dintre colegele, mai mari sau mai mici, din şcoala unde învaţă sau din şcoala învecinată. Şi, mai grav, dacă o astfel de situaţie s-a produs chiar în blocurile vecine sau şi mai rău - în scara propriului bloc. După o astfel de înşiruire a evenimentelor, fata va începe cu adevărat să se teamă. Se va teme foarte puternic. Iar mama se va linişti. Însă ceea ce formează o astfel de frică în copil - este ceva mai mult decât frica de a fi violată în cabina liftului. Fata va începe să simtă o frică imensă şi permanentă, în relaţie cu orice bărbat necunoscut. Odată cu trecerea timpului, când va fi mare, îi va fi extrem de greu să determine acele manifestări, al căror obiect va fi chiar ea - diferite semne de respect, de apreciere sau alte forme voalate cu scopul de a o cuceri. De aici, fetei îi va fi greu să se orienteze în lume şi în relaţie cu bărbaţii, va crede că orice bărbat nu doreşte altceva decât «să o violeze în lift». Va începe să sufere, pe motiv că toate prietenele ei au deja câte un iubit, iar ea încă nu, dar nu îşi va putea lămuri cauza. În general, acest gen de problemă, până la urmă, este cumva pseudo-depăşită şi, astfel, este strecurată în cadrul propriei familii. Se manifestă deja în relaţia ei cu soţul, într-o formă voalată, dar există. Viaţa familială devine ceva care se complică permanent.

Mai există încă o emoţie sau simţ firesc, care ne este dată încă de la naştere şi aceasta este tristeţea. **Tristeţea** este o posibilitate a nivelului emoţional de a spune «adio», «rămâi cu bine» omului, obiectului sau lucrului de care a venit timpul să te desparţi. Părinţii trăiesc foarte dureros această stare a copilului şi, astfel, încearcă, prin cele mai diverse metode, să înăbuşe tristeţea, privând copilul de posibilitatea de a se clarifica de sine stătător, cu lumea lui interioară. În momentele de tristeţe, copilul face ceva în lumea lui interioară, o adevărată muncă spirituală putem spune, iar părintele vine şi încearcă să îl scoată din această stare sau să înăbuşe starea respectivă. Tristeţea înăbu-

şită începe să se manifeste mai târziu, la omul matur, în forma de mutizare sau în forme depresive acute. Este de prisos să amintesc că, în special, depresiile au reprezentat de-a lungul miilor de ani, cauza sinuciderilor, alcoolismului, omorurilor, crimelor şi altor tragedii din viaţa oamenilor. Atunci când copilul se află într-o astfel de stare, încercaţi mai bine să aflaţi care este cauza, apoi încercaţi să îi explicaţi o serie întreagă de lucruri, pe care el poate că nu le înţelege încă foarte bine, dar lăsaţi-l să consume starea până la capăt, lăsaţi-l să trăiască, să se descurce în propria lume, astfel încât să poată spune «adio» şi să treacă mai departe.

Iată acum încă o stare, pe care o avem în dotare încă de la naştere - furia. **Furia** este o posibilitate a sferei emoţionale de a spune: «Nu! Nu vreau!»; «Nu! Nu sunt de acord!», «Nu! Nu voi face!». Cu alte cuvinte, furia este posibilitatea emoţională de a reacţiona la ceea ce se întâmplă printr-un refuz sau printr-o manifestare a dezacordului cu ceea ce urmează să se întâmple. Acum, imaginaţi-vă sau aduceţi-vă aminte de reacţiile părinţilor când aţi răspuns cu un refuz emoţional.

Desigur, furia copilului va fi imediat înăbuşită, reprimată, fiindcă părintele nu poate permite ca propriul copil să scape de sub control. Furia reprimată are grave consecinţe în viitor. Dar ce importanţă are pentru părinte ce se va întâmpla în viitor, important este ca acum, în momentul de faţă, copilul să nu scape de sub control. În viitor, se va descurca el cumva. Noi cum ne-am descurcat?! Atunci când copilul mai creşte, ajunge să nu mai aibă treabă cu furia, ci deja cu un fel de turbare. În starea de «turbare», tulburare pe fondul furiei, omul nu mai are niciun control asupra lui. El nu îşi dă seama de propriile acţiuni, iar din această cauză apar o mulţime de lucruri dramatice, orientate asupra omului însuşi sau a celorlalţi, cum ar fi numeroase crime, traume, mutilări, vicii, trădări, înşelări, războaie...

Iubirea - este un alt sentiment dăruit nouă încă de la naştere.

Iubirea este o stare în care omul simte necesitatea de a se împărţi necondiţionat cu un alt om, de a oferi tot ceea ce are mai bun. Iubirea are numai un vector - de la tine spre exterior, spre alt om. Tu niciodată nu vei putea simţi iubirea altui om. Oricât de paradoxal ar suna această frază, tu niciodată nu vei putea fi convins, până la capăt, dacă un alt om te iubeşte sau nu. Omul se foloseşte doar de ce vede, aude, simte tactil sau prin resursele olfactive şi aşa mai departe. Noi înlocuim capacitatea de a-l simţi pe altul prin capacitatea de apreciere. Noi observăm că el/ea aruncă priviri în direcţia noastră, auzim că ni se spun lucruri plăcute, acceptăm cadouri, acceptăm curtarea, încurajăm acţiunile acelui om care ne-a atras atenţia sau a celui care este atent cu noi şi, de aici, credem că el ne iubeşte. Această părere apare în urma

nenumăratelor aprecieri, comparații, confruntări, suprapuneri, asocieri și extrapolări. Noi nu putem simți iubirea altora, noi doar credem că putem, în realitate, însă, nu avem cum. Singura iubire pe care o putem simți cu adevărat, o putem trăi fără greș, este iubirea noastră față de altcineva. Însă oamenii, într-o măsură mult mai mare, sunt înclinați să se orienteze nu prin propriile simțuri, ci prin ceea ce gândesc în direcția altor oameni. Extrem de rari sunt oamenii care nu depind de cum se raportează alții la ei, pe care nu îi interesează ce părere au alții despre ei, ce cred, cum sunt văzuți... Aici vorbim deja despre omul matur. Dar, în copilărie și adolescență, lucrurile nu stau chiar așa. Atunci, copiii împărtășesc foarte damic iubirea lor cu toată lumea. Însă, din păcate, foarte curând, chiar părinții vor fi cei care vor inhiba acest comportament. Dacă băiețelul își va manifesta iubirea față de alți copii, părinții vor observa că este prea gingaș, malcabil, flexibil, prea blând, prietenos, delicat, fragil, duios, și imediat îi vor aduce aminte de bărbăție, de înfrânare, de necesitatea abținerii de la a vărsa lacrimi și a boci, pentru că bărbații nu fac așa ceva. Părinții vor încerca, pe toate căile, să dezvolte în viitorul bărbat calități precum puterea, stabilitatea emoțională, voința, bărbăția, care, deseori, în ochii părinților, sunt lucruri din capătul opus al manifestării iubirii. Băiețelul este punctat tot timpul: «Ce te tot smiorcăi ca o fetiță! Nu te mai pisici ca o fetiță! Fii bărbat!».

Dacă este vorba despre o fetiță, atunci părinții vor încerca la maximum să restrângă sfera în care s-ar putea manifesta iubirea ei: «Înțelegem să te manifești astfel cu tata, cu bunicul, dar ce tot te bagi tu la alți bărbați cu mângâierile și pupicurile tale? Nu e voie. Despre tine, dar și despre noi, oamenii vor începe să gândească prost. Nu e frumos așa ceva. Tu apari în fața acestora ca needucată, din cauza mângâierilor tale. Și e încă prea devreme pentru tine!» și așa mai departe. Aceasta este greșeala pe care o comit părinții înșiși, nebănuind că, atunci când ea va crește, va reprima în sine sentimentul de iubire și va începe să se rușineze de acest simț. Va ajunge să nu își manifeste iubirea nici față de alții, nici față de părinți, pentru că tocmai de la ei a auzit permanent că așa ceva este rușinos, urât, necuviincios. Copilul, ajuns matur, va pierde capacitatea de a exprima iubirea, va începe să întâmpine probleme de autoexprimare, deoarece **manifestarea iubirii reprezintă resursa cea mai puternică de exprimare de sine a omului**. Simțul iubirii înăbușit se va manifesta la om în perioada maturității într-o formă pervertită, care îi va crea o mulțime de trăiri inutile și greu de suportat. **Iubirea reprimată se va manifesta în viitor ca o energie orientată către posesiune.**

Nu întâmplător, oamenii maturi se manifestă în direcția celor pe care îi iubesc cel mai mult ca față de o proprietate. Ne raportăm față de acei oameni pe care îi iubim cu o anumită pasiune, ca și cum le spunem acestora: *Dacă eu*

te iubesc - nu poţi face orice, dar, în schimb îţi permit să faci asta şi asta. Pentru că eu te iubesc, tu trebuie să faci ce îţi spun eu. Tu nu poţi face ce doreşti, de capul tău, pentru că aici sunt implicat şi eu, cel care te iubeşte. Eu te iubesc şi, deci, tu faci cum îţi spun eu!

Aduceţi-vă aminte de situaţia în care a trebuit pentru prima dată să spuneţi cuiva: «Te iubesc». Amintiţi-vă cum era îmbrăcat acel om căruia i-aţi mărturisit iubirea, cum era vremea, cum eraţi îmbrăcaţi amândoi, unde anume s-a întâmplat această mărturisire. Aduceţi-vă aminte ce anume aţi spus în acel moment. Probabil că a fost ceva de genul: «Eu te iubesc!». Aduceţi-vă aminte ce era important să auzi ca răspuns de la omul căruia i-ai adresat acele cuvinte. Desigur că aşteptai să auzi: «Şi eu te iubesc». Pentru fiecare dintre noi era important să auzim chiar aceste cuvinte care afirmau reciprocitatea! Dacă răspunsul a fost «negativ», omul îşi mai acordă încă două-trei şanse, încercări, după care, în mod sigur, se reorientează către altcineva. Ce sens are să iubeşti dacă sentimentele tale nu întâlnesc reciprocitate? Nu? Parcă nu are niciun sens. Deşi **iubirea nu presupune obligatoriu reciprocitate.**

Este important pentru fiecare dintre noi să ştim că posedăm, că deţinem pe cineva: că acest cineva ne aparţine (iubitul meu, iubita mea, soţul meu...). Câteodată acest lucru este greu de explicat, însă fiecare dintre noi ştim şi înţelegem foarte bine despre ce anume este vorba. Noi ne raportăm la iubiţii şi iubitele noastre ca şi la proprietatea noastră; aceeaşi atitudine o avem şi faţă de copii. Uneori, aceştia nu îşi aparţin lor înşilor - iată cât de mult dorim să fim stăpânii, proprietarii lor. Desigur că viaţa socială, cu regulile şi legile ei, împinge părintele şi mai mult spre a fi proprietarul copiilor lui. (Acest lucru l-a făcut copilul tău! De ce nu ai grijă de copilul tău? Uite ce a făcut soţia ta! Uite ce face soţul tău! Ai mai multă grijă de soţul tău şi ţine-l mai bine acasă! Soţul tău!). Atât în relaţia cu iubiţii şi iubitele noastre, cât şi în relaţie cu propriii copii, încercăm permanent să hotărâm ce le este permis şi ce nu, ce pot face, crede, gândi, simţi şi ce nu, cum să se îmbrace, cum e bine şi cum e rău, cu cine să se întâlnească şi cu cine nu, cu cine să se împrietenească şi de cine să se ferească, numai pentru că aşa dorim noi, ca şi cum noi am fi proprietarii lor cu drepturi reale şi depline.

Iubirea şi insuficienţa - sunt lucruri absolut incompatibile. Acolo unde este iubirea - domneşte belşugul, armonia şi integritatea. Apare întrebarea: atunci de ce acei care iubesc resimt permanent senzaţia de insuficienţă? De ce tot timpul le lipseşte atenţia, implicarea, liniştea, încrederea, bucuria?

Răspunsul este simplu: **Insuficienţa este reală numai atunci când tu eşti în posesiune, când tu deţii.** Oricât ai deţine - tot timpul va fi puţin, va apărea mereu ceva mai mult, ceva ce nu îţi aparţine încă, ceva ce nu stăpâneşti, nu deţii. Aceleaşi lucruri se descoperă şi în relaţiile dintre oameni, care, din

greşeală, se numesc relaţii de iubire. Ceea ce noi numim iubire şi ceea ce este iubirea, în sensul real al cuvântului, sunt lucruri total diferite. Adesea, mă amuz pe această temă atunci când aud pe cineva spunând că îşi iubeşte soţul, soţia, copiii sau pe oricine altcineva. Imediat, mă implic într-o discuţie de câteva zeci de minute, după care îmi dau seama că, nici pe departe, nu este vorba de iubire acolo, ci despre cu totul altceva, care poate fi numit interes, scop, frică, posesiune, deţinere, relaţie dintre două obiecte şi nicidecum subiecte.

Problema constă în aceea că noi nu iubim. Dacă iubirea este dăruirea necondiţionată, acceptarea şi slujirea altui om, bucuria de a te dărui acelui om aşa cum este el, fără nici cea mai mică tendinţă de a-i impune ceva, de a-l modifica, atunci majoritatea relaţiilor existente între bărbaţi şi femei în realitate pot fi numite folosire, utilizare. Oamenii se folosesc unii de alţii foarte des, nici măcar nu se cere acordul sau permisiunea. Pur şi simplu, vii şi te foloseşti de un alt om, fără niciun fel de permisiune, iar cuvintele «te iubesc» servesc de cele mai multe ori drept buton pentru declanşarea unui nivel mai sporit de utilizare, folosire, «că doar te iubesc!». (Oamenii iubesc să cunoască ceea în ce nu au putere (curaj) să creadă şi iubesc să creadă în ceea ce nu le ajunge putere (curaj) pentru a cunoaşte).

Sentimentul insuficienţei construieşte adesea în om un complex de inferioritate, iar pentru compensarea acestuia, omul hotărăşte să îşi găsească un alt om pentru a crea o pereche, un cuplu. Noi credem că propria lipsă de încredere, slăbiciune, nivelul scăzut de apreciere de sine, nemulţumirea de sine, imaginea subiectivă proastă despre sine etc. pot fi compensate din contul unei altei jumătăţi, de gen feminin, frumoasă, tânără, reuşită, atractivă, sexy, apetisantă, dorită şi de alţii... În realitate, poate şi ea are nevoie de aceleaşi sau alte compensări, pe care le obţine prin tine.

În realitate, oamenii nu îi iubesc pe cei care există în viaţa lor. Oamenii mai mult se joacă cu acea imagine moartă, care se formează în ei pe durata vieţii. Imaginea prinţului fermecător sau imaginea prinţesei fermecătoare. Totul începe încă de la poveşti şi continuă cu romanele clasice, pline de romantism, proză, poezii şi aşa mai departe. În esenţă, rezultă că majoritatea celor care sunt acum în viaţă sunt un fel de necrofili. Desigur, aici nu este vorba despre a face sex cu un mort. Noi vorbim despre aceea că omul are tendinţa de a iubi o iluzie, o imagine care s-a format în interiorul lui odată cu trecerea anilor şi faţă de care el tinde să ajusteze acest «material umed», pe care el/ea reuşeşte să îl descopere dintre oamenii pe care îi întâlneşte în viaţa lui sau a ei. Atunci când vine timpul, noi începem a «scana» spaţiul înconjurător în căutarea «materialului umed» potrivit. Noi căutăm ceea ce se poate potrivi cu standardele general acceptate. Însă, odată descoperit omul potrivit, înţelegem că aşa, pur şi simplu, a transforma omul după bunul nostru plac

pentru ca acesta să devină cum dorim noi este de-a dreptul imposibil. Mai mult decât atât, nimeni nu ne permite să facem asta în direcţia lui. Iar ceea ce avem - nu ne satisface: nu ne place cum el/ea ni se adresează, cum vorbeşte cu noi sau cu alţii, cum face sex, cum se îmbracă, nu ne place că acordă atenţie şi interes altor reprezentanţi ai sexului opus, că vine seara târziu acasă sau că vorbeşte mult la telefon cu acei oameni care nu sunt pe placul nostru.

În această situaţie, începe pe neobservate procesul «dresării», «îmblânzirii». Începem a ne transforma într-o cârjă pentru omul pe care zicem că «îl iubim» sau încercăm să îl transformăm pe el în acelaşi lucru. Totul se petrece într-un fel destul de asemănător. Sarcina constă în a deveni într-atât de necesar şi indispensabil «acelui om» încât dacă, întâmplător, ar apărea posibilitatea ca noi să dispărem din viaţa lui, acesta să nu se mai poată descurca fără noi. Dacă, din diferite motive, am pleca din viaţa acestui om, atunci să îi fie atât de rău, încât deja mai bine ar fi de acord să facă diferite compromisuri cu noi, decât să fie de acord cu despărţirea. (Ioane, nu mă părăsi. Te rog! Gata, sunt de acord să fac cum spui tu, numai să nu ne despărţim, pentru că eu nu îmi imaginez viaţa fără tine. Uite, poţi să mă şi baţi dacă vrei, numai nu mă lăsa!! Te rooog!).

Când scopul este atins, ne liniştim. El/ea - ştie că este mult mai bine să rămână cu noi, decât să trăiască fără noi, în chinuri şi suferinţe, pentru că a fost «părăsit». Acela pe care îl iubim se pare că percepe semnalele noastre. Cu toate acestea, jocul respectiv se desfăşoară la ambele porţi. Partenerul nostru se foloseşte de aceleaşi metode, de aceeaşi psiho-tehnologie.

În final - nicidecum nu ne oferim unul altuia tot ceea ce avem mai bun, dar manipulându-ne unul pe altul, încercăm din răsputeri să «legăm» strâns «iubitul», astfel încât el/ea să nu ne poată părăsi fără dorinţa noastră.

Cititorul nerăbdător poate întreba: Pentru ce sunt toate aceste discuţii? Ce legătură au toate acestea cu dezvoltarea personală, evoluţia şi creşterea individualităţii omului?

Bună întrebare! Se pare că toate aceste discuţii conduc la ideea că dezvoltarea şi evoluţia fiinţei omeneşti sunt sortite eşecului. După cum se vede aici, evoluţia este un proces nefiresc şi îndreptat într-o direcţie total opusă, dacă luăm în considerare direcţia în care «se dezvoltă» omul.

Optimismul, entuziasmul, exaltarea legate de faptul că totul va fi bine, în cele din urmă, se vor reduce la speranţe justificate, credinţa în evoluţie devine efemeră, iar ideea despre progres şi dezvoltare rămâne doar o simplă idee. Nu întâmplător se spune că omul este măreţ în intenţiile sale, dar nu şi în realizarea lor - aici se ascunde tragedia şi dezamăgirea omului.

Sistemul existent de educaţie a omului nu permite să creştem oameni puternici, evoluaţi, cu încredere în forţele proprii, liberi, încrezători, capabili,

oneşti, sinceri, competenţi, cu o reală capacitate de a risca şi de a înţelege oamenii. Ceea ce avem noi astăzi «la ieşire» din procesul educativ - un nivel scăzut al aprecierii de sine, frica de a pierde, dorinţa de a dobândi, lipsa de încredere, lipsa de sinceritate faţă de alţii şi faţă de ei înşişi, manipulare şi dominare în relaţiile interumane, dorinţa de a fi primul şi de a-i face pe ceilalţi «lipsiţi de dreptate», strategie de dominare şi de reprimare a celor din jur sau tendinţa de a evita riscul şi tendinţa exagerată către siguranţa în relaţii etc., ceea ce face ca viaţa să fie seacă, foarte seacă.

Statistic, omul mediu tinde să îşi aranjeze viaţa aşa încât aceasta să aibă un nivel foarte mare de siguranţă, lipsită de orice risc şi potenţiale insuccese, să reproducă o anumită strategie de alegeri şi acţiuni, care îl va «asigura» în tot felul de evenimente şi greşeli. Oamenii educaţi în frica de a greşi tind să evite la maximum acţiunile riscante şi, astfel, îşi elimină acele posibile succese care ar putea să îi conducă spre creştere şi dezvoltare (Acest lucru este foarte evident în zilele noastre la poliţişti. Educaţi în frică, aceştia se tem permanent a se implica în îndeplinirea atribuţiunilor de serviciu, pentru a nu greşi cumva. Sistemul le-a arătat ca utilizarea armei din dotare şi buna exercitare a meseriei le aduc mai multe neplăceri decât plăceri. Astfel că orice om sănătos, cu o gândire sănătoasă, tinde să evite neplăcerile şi să acumuleze plăceri). Posibilităţile evoluţioniste şi ale creşterii omului se dovedesc a fi împrăştiate din cauza focusării greşite, asupra căreia se concentrează fiecare dintre noi. Primul om pe care îl întâlniţi pe stradă puteţi fi siguri că îşi focalizează atenţia chiar în acea direcţie despre care tocmai am vorbit.

Cercetările şi descoperirile ştiinţifice, culturale, istorice, în realitate nu sunt chemate să contribuie la dezvoltarea şi evoluţia omului, ci să compenseze insuficienţa omenească, în cele mai diferite sfere ale vieţii lui. Omul încă, pur şi simplu, nu este pregătit să rişte şi să îşi transforme viaţa. Oameni care pot face acest lucru, şi sunt într-adevăr pregătiţi, sunt foarte puţini, din numărul total al umanităţii.

Sistemele culturale, sociale, psihologice şi politice ale statelor noastre, iarăşi şi iarăşi, de-a lungul sutelor de ani, reproduc educaţia şi devenirea insuficienţilor-oameni lipsiţi de încredere în forţele proprii, slabi fizic şi psihologic, oameni de turmă şi fără voinţă, dar care sunt foarte convenabili şi uşor de condus, de manipulat. Este o afirmaţie foarte periculoasă, deoarece pune sub semnul îndoielii însuşi sistemul. Dar toată problema nu este în sistem, nu în orânduirea politică sau economică, nu în ideologia sau istoria omenirii, întreaga problemă se ascunde în cultura care educă generaţia actuală.

Este justificată întrebarea: «Despre ce evoluţie şi creştere a conştiinţei omului poate fi vorba, dacă natura fiinţei omeneşti nu permite acestuia să trăiască optimismul în planul posibilităţilor creşterii şi a succeselor, performanţelor fără precedent?»

Cultura în care creşte generaţia următoare reprezintă răspunsul la întrebarea dată. Astfel, creşterea omului, dezvoltarea şi evoluţia sa ajunge într-o dependenţă directă de valorile care se propovăduiesc în anul următor al şcolii, în fiecare familie nou întemeiată, la orice nivel al societăţii omeneşti. (Astăzi care sunt valorile? Mai ştiţi care au fost rezultatele sondajului efectuat în şcolile din România? Manele, Bani, Femei, Maşini, Vile... Acest rezultat, pur şi simplu, m-a cutremurat. Nu îmi vine a crede nici acum).

În planul educaţiei, există o nuanţă fără speranţă: oricât de «bine» vă educaţi copilul, se va alege praful şi de educaţie şi de copil dacă influenţa «grupului de referinţă» va fi contrarie educaţiei. Sub termenul de «grup de referinţă» se înţelege acea grupare de oameni cu care eu/tu/noi ne aflăm în legătură zi de zi, oamenii cu care ai contact şi cu care relaţionezi zilnic. Dintre toţi, cu unii eu/tu/noi dorim să ne asemănăm, să fim ca ei, să putem ca ei, să avem ca ei, să gândim, să ne îmbrăcăm... ca ei. Aceştia au cea mai mare influenţă asupra noastră.

Dacă grupul de referinţă educă în om un vector de valori total opus aceluia către care tinde familia, atunci întreaga educaţie se va duce ca praful în vânt, din cauza influenţei radicale asupra motivaţiilor şi filosofiei de viaţă. Există principiul grupului de referinţă, care afirmă că subiectul asimilează profund toate calităţile grupului în decurs de 4-9 luni de zile. Cu alte cuvinte, oricât de bine ţi-ai educa copilul, oferindu-i valorile unui anumit mod de viaţă, dacă cei care îl înconjoară propovăduiesc alte valori - în final, copilul va accepta valorile şi poziţiile opuse, adică ale grupului, ale şcolii. Asta ne conduce spre concluzia că educaţia individuală a copilului sau a maturului este sortită eşecului, dacă societatea în care se va vedea nevoit să trăiască şi să muncească va propaga, va propovădui, direct sau indirect, alt vector de valori.

Încă ceva: nu vi se pare ciudat că pe noi, pe copiii noştri şi pe nepoţii noştri, ne învaţă oameni care nu au atins, nu au dobândit, nu deţin ceea ce ne învaţă? Eu am în vedere faptul că învăţătorii, ca idee, ne învaţă cum să fim fericiţi, sociabili, cinstiţi, bogaţi, integri, puternici, hotărâţi, eroi, patrioţi, devotaţi, iubitori de patrie şi neam, credincioşi, sinceri... Sunt, oare, ei înşişi ceea ce ne învaţă? Nu! Nu sunt, nici pe departe. Eu, personal, am întâlnit o mulţime de oameni care predau tot felul de lucruri, iar ei sunt corigenţi la acele capitole ale vieţii. Cizmari fără cizme sunt foarte mulţi dintre ei. Sau, poate, copiii noştri sunt învăţaţi altceva. Dar atunci ce legătură are asta cu atingerea acelor scopuri, care, de sute de ani, sunt puse în faţa oricărui reprezentant al neamului omenesc: succes, belşug, bucurie, creştere, fericire...?

Rezultă încă un paradox: toţi oamenii tind către ceva, dar îşi educă propriii lor copii pentru o direcţie total opusă. Oamenii tind să iubească, dar atunci când iubesc devin lipsiţi de libertate şi nefericiţi. Oamenii tind spre

îndestulare şi înflorire, dar cu cât au mai mult, cu atât mai mult încep să depindă de ceea ce deţin. Oamenii vor să înveţe cât mai mult, pentru a se descurca mai bine în viaţă, dar cu cât petrec mai mult timp prin tot felul de instituţii de învăţământ, cu atât mai mult pierd legătura cu realitatea şi, la sfârşit, descoperă că, deşi au multă carte, nu se pot descurca aproape deloc prin viaţă. Unii sunt extrem de buni meseriaşi, dar viaţa proprie, intimă şi privată e un dezastru total.

Din acest motiv, problema dezvoltării individuale şi a creşterii devine una de bază în sistemul social existent, cultural, politic şi educaţional al societăţii. Posibilitatea de a te elibera de mersul lucrurilor în matricea socială existentă se transformă în sens şi scop al dezvoltării şi creşterii eficienţei personale a omului, care tinde să dobândească scopuri fără precedent în viaţă.

La acest nivel de dezvoltare a omului devin actuale astfel de aspecte - libertatea de opinie publică, capacitatea de acceptare a ceea ce se petrece în viaţă, fără rezistenţă şi emoţii negative, capacitatea de a nu mai lupta pentru adevărul propriu, pentru «eu am dreptate», care naşte strategii distructive în comportamentul oamenilor, onestitate şi sinceritate în relaţiile cu tine însuţi şi cu alţii.

În concluzie, este vorba despre libertatea interioară şi puterea omului, care nu depind de influenţele, părerile şi aprecierile exterioare. Vorbim despre starea de conştientizare a acelor lucruri care se întâmplă, se produc, se manifestă, a ceea ce s-a întâmplat deja şi ceea ce se va întâmpla. Atunci obiectul, subiectul şi acţiunea devin un întreg unitar şi, în acelaşi timp, tu nu aparţii procesului. Tu eşti tu şi procesul este proces, chiar dacă, aparent, te implică şi pe tine.

Realizarea omului în iubire, creativitate, credinţă, familie, societate nu a depins niciodată de circumstanţe şi factori exteriori. Dimpotrivă, cele mai cunoscute, mai extraordinare şi mai deosebite lucruri au fost făcute de oameni care au păşit pe această planetă ca şi noi, ceilalţi, şi care s-au confruntat cu situaţii extraordinare şi au obţinut realizări în ciuda tuturor condiţiilor şi factorilor exteriori. În timpurile cele mai întunecoase oamenii au creat lucruri luminoase. În jur era război, iar oamenii se iubeau cu o pasiune şi o sinceritate unică. Soţiile multor soldaţi, deşi primiseră vestea morţii soţului, continuau să îl aştepte, să creadă că este viu, că se va întoarce, că din nou vor fi împreună şi au fost cazuri când aceştia s-au reîntâlnit, chiar şi după 20 de ani. Cele mai multe melodii nemuritoare au fost scrise chiar în acele timpuri.

Nu factorii exteriori contează, atunci când doreşti cu adevărat să faci ceva. **Numai factorii interiori contează, dacă doreşti să câştigi o altă calitate a vieţii.** Despre căile de autoperfecţionare, eliberare de condiţiile şi condiţionările aparent reale ale exteriorului, ale acestei lumi, despre dobândirea puterii şi a libertăţii am vorbit în capitolele de până acum.

ROATA VIEŢII

Cu toţii ştim cum se formează criteriile dihotomice de apreciere. Oamenii care au avut vreo oarecare relaţie cu teatrul ştiu, probabil, că, în meseria de actor, unul dintre cele mai importante indicii ale acesteia îl reprezintă capacitatea de a juca aprecierea, deoarece aprecierea, în realitate, este o chestiune absolut spontană, pe care un om fără o anumită pregătire nu este în stare să o interpreteze, să o joace. În situaţia de apreciere, omul fie devine mai «uşor», fie devine mai «greu», iar acest lucru este imposibil de ascuns. Aprecierea fie este pozitivă, fie negativă - lucru imposibil de ascuns pentru un observator atent. În această direcţie, cel mai greu de păcălit sunt copiii. Toate încercările părinţilor de a interpreta bucuria, acolo unde aceasta nu există, uimirea sau oricare altă stare cu tentă aprcciativă devine un teatru prost jucat pentru copil, iar pentru un alt observator, acest joc devine ceva ce provoacă râsul. Dacă copiii ar îndrăzni să râdă de propriii părinţi, atunci ar râde toată ziua, continuu. În această situaţie, părinţii devin extrem de jalnici, dar continuă să creadă că ei reuşesc să păcălească pe cineva. Copiii reacţionează la emoţii, iar emoţiile sunt imposibil de ascuns. Aprecierea este o caracteristică la fel de integră şi profundă, ca şi morbido sau libido, să zicem.

Aşadar, înţelegem:

1: Plăcut - neplăcut

2: Vreau - nu vreau

3: Corect - incorect (idee parentală)

4: Trebuie - nu trebuie (maturii)

«Vreau - nu vreau» este un aspect pe care îl subliniez, deoarece la omul matur este un moment sumar, care aproape că nici nu mai e unul de apreciere.

Să privim următoarea schemă (fig.1):

În jur - lumea socială, care nu cunoaşte decât un singur criteriu în relaţia cu noi - **trebuie**. Eu te-am făcut - pentru asta, tu îmi eşti dator, eu te-am învăţat - îmi eşti dator, eu ţi-am dat cetăţenie - îmi eşti dator şi pentru asta. Lumea socială, după cum se ştie, nu ne ia nimic, în afară de viaţă. Lumea socială nu este interesată de nimic altceva - noi plătim, ne achităm cu o oarecare parte a vieţii noastre sau cu întreaga viaţă. Dar! Sociumul nu numai că îşi cere drepturile, pe deasupra mai şi manipulează omul. Manipulează prin ce? Prin intermediul plusurilor şi minusurilor, prin exigenţele selectate pentru o anumită pereche de criterii - «Bravo, ai procedat cum trebuie», «Ai procedat prost», «Asta nu trebuia să faci», «Aşa este corect, aşa trebuie», «Tu doreşti asta? Dar eu îţi spun: nu vreau, nu te vei simţi bine», sau «Te vei simţi bine», «Nicio problemă », «Unele probleme», «Caută rezolvări, caută rezolvări, caută rezolvări...».

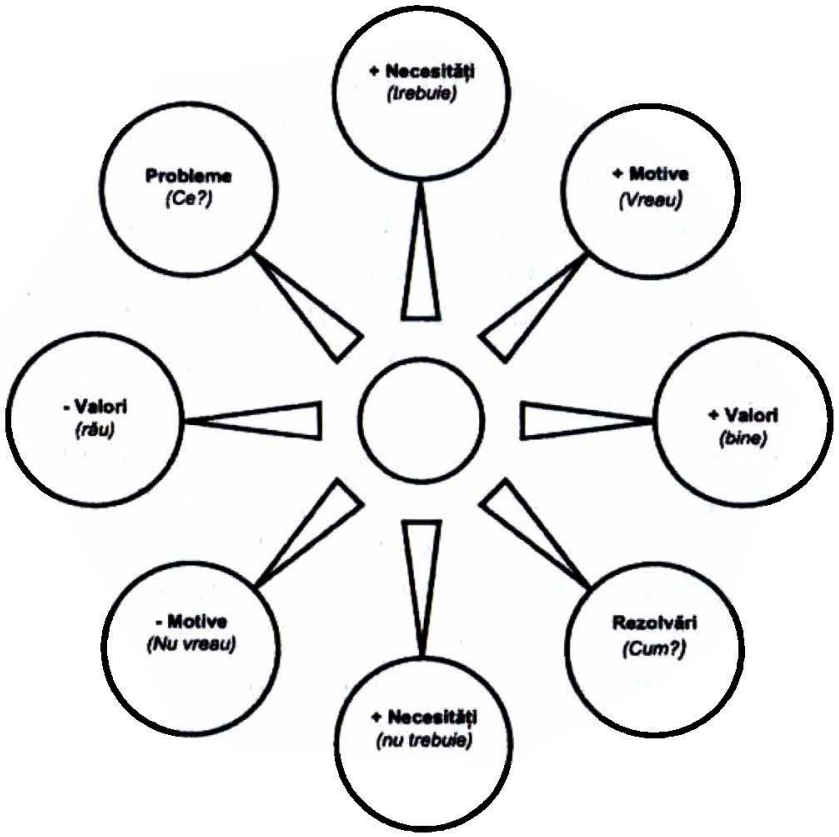

Figura 1

Practic, omul acceptă ca pe un dat ceea ce el *trebuie* (eu înţeleg foarte bine că nu e prea plăcut să auzi aceste lucruri, dar aruncă o privire în profunzimea esenţei proprii şi vei vedea că te-ai resemnat, ai acceptat că tu trebuie..., pentru că ţie ţi-au dat. Există numai o singură mişcare, prin intermediul căreia te poţi elibera de datorie - aceasta este religia, deoarece belşugul nu cere, «eu ţi-am dat belşug, tu îmi eşti dator», numai biserica, uneori, mai gândeşte astfel).

La acest nivel, lumea socială se pronunţă întotdeauna ca un oponent, despre acest lucru am vorbit deja, nu o singură dată, când vorbeam mai ales de problema dialogului. Sociumul se manifestă ca un oponent, acesta este agresiv, duşmănos, apăsător, striveşte uneori. Dar greşeala noastră constă în aceea că noi credem că sociumul ne presează, cerându-ne datoria. Noi nu conştientizăm acest aspect, pentru că, încă cu mult timp în urmă, am acceptat aceasta ca pe o «datorie» şi ne-am liniştit. Noi trebuie, suntem datori. Din acest motiv, a te cunoaşte pe tine ca pe o părticică din lume nu este atât de greu, dar a cunoaşte lumea ca pe o părticică din tine - este extrem de greu pentru oameni. A cunoaşte şi nu pur şi simplu a crede, a trăi cu adevărat acest sentiment interior - este foarte greu şi este o problemă extrem de discutabilă pentru majoritatea gânditorilor.

Acum, haideţi să aruncăm o privire pentru a vedea cum arată viaţa din punctul de vedere al diferitelor criterii.

Din punctul de vedere al lui «plăcut», viaţa este o plăcere.

Din punctul de vedere al lui «bine-corect», viaţa este o mişcare către scop, adică de la un scop la altul, aceasta este bine, corect, aceasta satisface.

Firește, plata cea mare trebuie achitată pentru plăceri, iar aici plusurile şi minusurile joacă un rol colosal în viaţa socială, deoarece, pentru a primi viaţa ca pe o plăcere, trebuie să convii foarte mult lumii sociale, adică să analizăm acest aspect ca pe un motiv «Vreau plăceri» şi să încercăm să rezolvăm această problemă mentală.

Din punctul de vedere al lui «trebuie», viaţa este muncă. Pentru unii, «trebuie» este plăcut, pentru alţii nu. De fapt, pentru cine munca este cu adevărat plăcută? Printr-o astfel de viziune asupra lumii sociale, aceasta îşi pierde până la minimum capacitatea de manipulare a omului. Soţiumul nu poate spune niciodată «nu munci»; într-un anumit fel, sociumul este interesat ca omul să muncească, dar sociumul poate să îţi ruineze munca iubită, preferată, poate să te lipsească de ea, prin diferite metode, inclusiv legislative.

Din punct de vedere al lui «nu trebuie », viaţa este o luptă. Rezultă un fel de luptător profesionist sau luptător pentru o profesie.

Din punctul de vedere al lui «nu vreau, nu este plăcut, este neplăcut», viaţa este o suferinţă. Aici voi face trimitere către marile autorităţi, în primul rând către Buddha, către buddism, ca învăţătură despre aceea că ale noastre «vreau» sunt născătoare de suferinţe, deoarece noi nu dorim urmările.

Din punctul de vedere al lui «rău, urât, incorect, greşit...», viaţa este o fugă. O fugă într-o sectă, o fugă în mânăstire, în pustiu, o fugă spre diferite stări, dobândite inclusiv prin alcool şi droguri, deoarece în jur totul este rău, urât, incorect, greşit.

Din punctul de vedere al problemelor noastre sau a capului problematic, viaţa este o enigmă. Du-te şi dezleagă-o, dezleagă ghicitoarea.

Din punctul de vedere al posibilităţilor de rezolvare, viaţa este o sarcină, un obiectiv. Condiţii, cerinţe, formule, ecuaţii - ai rezolvat problema, - eşti liber. «De ce trăim, pentru ce trăim?» - formulează problema şi vei afla.

Firește că fiecare dintre noi se învârteşte tot timpul în această roată. Putem spune că aceasta este chiar acea roată a Samsarei, care se învârteşte mereu. De ce o numim roată, de ce nu putem ieşi din ea? Nu putem ieşi, pentru că în jurul nostru este permanent lumea socială, care presează, reglează, manipulează. A ieşi din această roată este posibil doar dacă reuşeşti să ajungi în centrul ei. Dacă ai ajunge acolo, atunci ai observa că în jur totul se mişcă cu o viteză ameţitoare, toţi oamenii se agită disperaţi, toţi aleargă după iluzii şi totul pare a fi o mare nebunie, iar tu stai liniştit în centru şi toate se învârtesc în jurul tău,

dar acest lucru este din altă operă, pentru un alt gen de oameni.

Pentru omul care stă în centru, viaţa - este un joc.

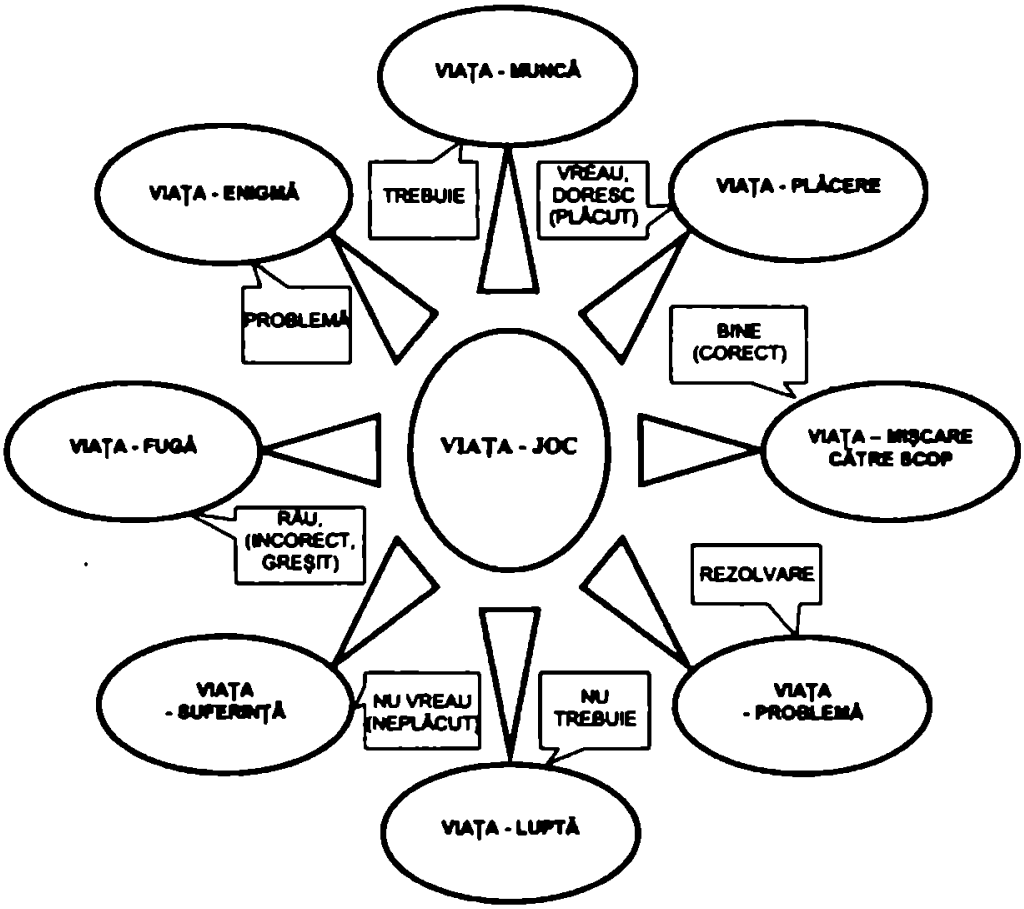

Întrebare: Nu depinde de morbido sau libido?

Nu depinde, în general, de nimic. Omul aflat în centru nu se roteşte, el stă pe osie, pe axul acestei roţi şi nu se mişcă, este fix, iar totul în jur se mişcă cu o viteză năucitoare şi, cu cât este mai departe de centru, cu atât forţele de inerţie, presiunile, depresiunile, deformările sunt tot mai mari. Omul care se află deja în centrul roţii se găseşte într-o poziţie foarte liniştită, în comparaţie cu oamenii care sunt îndepărtaţi de centru şi care nu fac nimic altceva decât să sară permanent din «vreau» în «nu vreau», din «trebuie» în «nu trebuie», din «plăcut» în «neplăcut». Unii oameni chiar reuşesc să se agaţe de o spiţă oarecare, să se fixeze pe ea şi toată viaţa lor nu fac altceva decât să sufere, de exemplu, sau să muncească şi să acumuleze plăceri. Există şi astfel de «fericiţi». Unii devin oameni de ştiinţă şi încearcă să rezolve problema, alţii se mişcă de la un scop la altul.

Acum, nici nu mai ştiu ce să mai spun, sunt foarte impresionat de această descoperire, realizată cu foarte mult timp în urmă, pe care eu doar am explicat-o într-o limbă românească simplă, pe înţelesul tuturor. Eu, personal,

am fost şocat, când am descoperit asta. De ce?

Imediat, am înţeles că roata vieţii se sprijină pe aprecierile noastre. Noi nu putem trăi fără a aprecia ceva. Nimeni nu poate să nu aprecieze, chiar şi piatra apreciază, când este lovită cu ciocanul şi se sparge (faptul că se sparge este, oarecum, o apreciere a puterii loviturii ciocanului), în piatră rămâne o urmă a ciocanului, această deformare, zgârietura, este o urmă a aprecierii. Noi suntem legaţi de roată, pentru că aprecierile sunt valoroase pentru noi, ele reprezintă componenta de bază a motivaţiilor noastre. Suntem legaţi nu prin dorinţele noastre ca atare, deoarece tot ce este viu nu poate să nu aibă dorinţe, chiar şi Dumnezeu a dorit şi gata - s-a realizat, suntem legaţi prin aprecieri şi nu prin dorinţe.

De ce spunem atunci că viaţa, ca muncă, este extraordinară? Este probabil, dar nu orice muncă este pe placul oricui. Noi, oamenii, dorim însă ca munca să nu fie, pur şi simplu, muncă şi atât, ci aceasta să fie plină de satisfacţii şi să ne mişte către scop, astfel că, iată, totul porneşte, roata se învârteşte, totul se roteşte cu o viteza năucitoare...

Prin ce este bună apropierea instrumentală diferenţiată faţă de această problematică? Când privim lucrurile diferenţial şi instrumental, toată chestiunea nu ne atinge prea tare. Eu stau, înţelegeţi, la fel ca şi dumneavoastră, şi privesc asupra acestor lucruri. Unele lucruri apar în forma existenţialistă, altele într-o formă infernală, dacă nu ar exista acest loc. Centru. Dar acum vă imaginaţi cum acei oameni, care sunt îndepărtaţi de centru, îl privesc pe cel care se află în centrul acestei roţi a vieţii? Noi toţi aici ne agităm, alergăm, ne zbuciumăm, ca veverita într-o roată, dar acesta, omul din centru, pur şi simplu se joacă! Iată, la propriu vorbind, cheia presiunii sociale, formării atitudinii problematice interioare şi exterioare a omului faţă de forme, faţă de graniţe. Această cheie este descoperită nu de mine, ci este de foarte mult timp cunoscută, încă de atunci când auzeam despre «roata Samsarei» - care reprezintă o imagine frumoasă, însă oricum nu are nicio legătură cu noi, nu ne este adresată. Iată, totuşi, că atunci când vorbim despre ea prin intermediul cuvintelor simple, pe înţelesul tuturor... gata, nu mai sunt întrebări.

MODELUL INSTRUMENTAL DE STRUCTURARE A CONŞTIINŢEI OMULUI

Astăzi deja a devenit banal să mai vorbim despre faptul că omenirea trăieşte în epoca revoluţiei tehnico-ştiinţifice şi a exploziei informaţionale corespunzătoare acesteia. Nu mai puţin banală a devenit credinţa că omul - conştiinţa lui - nu este în stare să utilizeze imensul flux informaţional care s-a

năpustit asupra lui. Noi trăim astăzi în tehnosferă şi nicidecum în biosfera. Tehnica şi tehnologiile se dezvoltă cu mult mai repede decât reuşeşte să se transforme omul şi, din acest motiv, omenirea a ajuns să fie un fel de ostatic în mâinile tehnologiilor. Gândiţi-vă, tehnologia informaţională, calculatoarele... se înnoiesc o dată la 12-18 luni. O dată la un an şi ceva - doi apar tehnologii cu totul noi şi deosebite, capabile să facă o mulţime de lucruri de care omul obişnuit nici măcar nu are habar. În tot acest timp, nu putem spune nici pe departe că omul se modifică, se updatează şi el. Conştiinţa omului a rămas aproape neschimbată, de aici şi crizele prin care trecem, criza de sistem. Astăzi, în lume, cel mai slab element în lanţul slăbiciunilor este omul. Tehnica, aparatura poate de mult timp să facă lucruri greu de imaginat, dar omul nu rezistă la cerinţele acestor tehnologii. Nu rezistă fizic sau psihic. Omul este frâna implementării diferitelor tehnologii în momentul de faţă. Cândva era invers, lipsa progresului tehnico-ştiinţific servea drept frână în calea dezvoltării capacităţilor umane. Astăzi avem nevoie vitală de noi nivele de conştiinţă, de conştientizare, de noi mentalităţi, noi viziuni, de vizionari, de specialişti, de minţi puternice şi lucide...

Dar cât îi este cunoscut reprezentantului mediu al lui Homo Sapiens despre propria lui conştiinţă, care, în majoritatea cazurilor, este utilizată de către om într-un coeficient de acţiune utilă egală cu a unei maşini de aburi, cea mai primitivă posibil?!

Care este adevăratul rol al conştiinţei în viaţa omului, în forma ei actuală şi în forma potenţială? În sfârşit, prin ce mijloace şi căi ne putem familiariza cu propria conştiinţă, ca şi instrument de cunoaştere de sine şi a Lumii, ca instrument utilizat de către om în modul cel mai eficient în toate direcţiile extrem de numeroase a interacţiunilor cu alţi subiecţi şi obiecte al Realităţii?

Fireşte că eu nu mi-am trasat sarcina de a analiza aici în modul cel mai complex şi atotcuprinzător problema conştiinţei omului, atât ca aspect filosofic, cât şi psihologic. Aici, eu propun doar o analiză şi un model posibil de construire unitară, holistică, a unei hiperstructuri deschise a conştiinţei, ca instrument de bază a personalităţii omului.

Structura de bază a conştiinţei, care asigură unitatea relativă în procesul de socializare a omului, adică în procesul de educaţie, învăţare şi viaţă a fiinţei omeneşti este mecanismul metabolismului informaţional [1], la baza căruia stă o anumită supunere a celor patru structuri ale creierului: hipotalamusul, hipocâmpul, neocortexul şi ganglionii bazali [4, 6]. Pornind de la procesele neurofiziologice naturale, la om, metabolismul informaţional începe a se structura în general pe la vârsta de cinci ani, atunci când structurile cerebrale amintite, subordonate într-un anumit fel, ca şi purtătoare a patru funcţii al metabolismului informaţional, conferă algoritmuri şi conţinut în

procesul de recepţionare, prelucrare şi emitere de informaţii într-o formă logico-verbală sau într-o formă comportamentală.

Din socionică este cunoscut faptul că există 16 tipuri de metabolisme informaţionale şi 16 tipuri de comportament corespunzătoare acestora.

Prin urmare, oricare dintre tipurile metabolismului informaţional formează o structură iniţială a conştiinţei, predestinată oarecum de factorii naturali şi sociali şi care va funcţiona într-un regim automat. În desenul 1, este arătat, prin săgeţi, cum informaţia care ne vine în cadrul oricărui tip de metabolism informaţional se mişcă printr-un vector dublu [2].

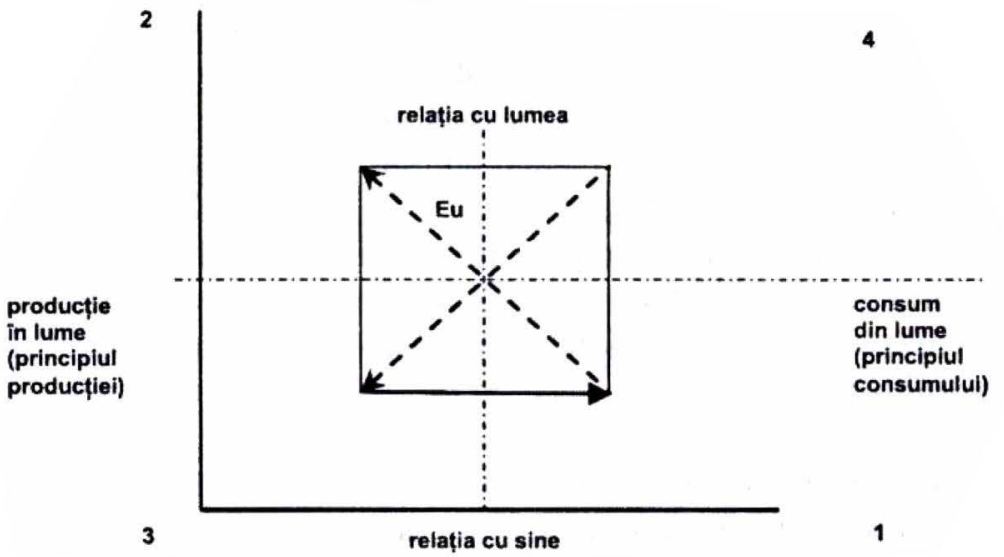

Schema circuitului informaţiei în tipul metabolismului informaţional

În blocul celei de-a 4-a funcţii noi ne sugestionăm, acesta este o ieşire informaţională; mai departe, informaţia este verificată din poziţia limbajului aprecierii de sine (blocul celei de-a 3-a funcţii selectează acea informaţie care îl face pe om «rău», «nepotrivit» în faţa propriei lui viziuni); în blocul numărul 1 al funcţiilor, informaţia este tradusă în limba construcţiei, iar acea informaţie care ar putea demola construcţia este selectată şi supusă unei noi rearanjări, restructurări; la ieşire (blocul celei de-a 2-a funcţii), informaţia este transformată în exprimări şi comportamente. [3]

Procesul de circulaţie şi transformare, restructurare, structurare a informaţiilor în cadrul metabolismului informaţional formează un pătrat închis de aspecte, iar în locul intersecţiei diagonalelor acestuia, adică în punctul coordonatorului se afla poziţionat Eul, ca atitudine faţă de sine a omului.

Este evident că, într-o astfel de situaţie, de interacţiune a omului cu sine însuşi şi cu Lumea, Eul întotdeauna va fi determinat de conţinutul celei de-a 3-a funcţii, orientate exclusiv în direcţia creşterii aprecierii de sine.

Oricât de individuală ar părea Eu - concepţia omului, inevitabil, el se va rostogoli în unul din cele 16 tipuri de comportamente determinate, care, deşi se deosebesc prin formă (din cauza apartenenţei omului la diferite lumi social-psihologice, din cauza diferitelor scări a valorilor, a experienţelor, particularităţile temperamentale şi caracteriale), sunt totuşi identice prin conţinut în aproximativ 80% din cazuri. Celelalte 20% sunt determinate preponderent de unicitatea şi spontaneitatea subiectului concret.

Astfel, informaţia despre oricare necesitate, mai mult sau mai puţin actualizată a omului la nivel de reflex, trece inevitabil printr-o anumită prelucrare informaţională în cadrul unui anumit tip de metabolism informaţional al cărui purtător este omul concret. Deoarece gândirea omului are funcţia de a deservi necesităţile lui, aceasta devine structurată prin acelaşi tip de metabolism informaţional. Rezultă că informaţia ce pătrunde în conştiinţă este selectată în blocul celei de-a 3-a funcţii şi în 1-a funcţie din punctul de vedere al creşterii nivelului de autoapreciere şi a integrităţii zonei siguranţei şi încrederii (construcţiei). Prin urmare, conştiinţa omului devine extrem de limitată în propria dezvoltare şi, astfel, în mod automat, tinde să se conserve în problemele de autoapreciere şi, ca urmare a autocontrolului, devine conţinutul real al punctului coordonatelor. Cu alte cuvinte, «minusurile» în 1-a şi a 3-a funcţie, în condiţiile în care omul nu este liber să îşi schimbe imediat locul şi modul de viaţă, au ca rezultat faptul că acesta se vede obligat să construiască o anumită imagine **«de sine pentru alţii»**, care va optimiza subiectiv raportul de plusuri şi minusuri - întărire. Putem spune că, treptat, această imagine se întăreşte, se fixează, se conservă şi în continuare, însă, la nivel reflectoriu, omul îşi concentrează propria conştiinţă asupra autocontrolului, asupra menţinerii acelei imagini într-o stare modificată. Uneori, acest lucru este văzut ca fiind un conflict dintre «vreau» şi «trebuie», deşi la bază se află un alt conflict - cel dintre imaginea «de sine pentru sine» şi imaginea «de sine pentru alţii» [3]. Autocontrolul răspândit în a 4-a (căutarea unei lumi mai «bune») şi a 2-a (acţiuni în direcţia realizării de sine) funcţie transformă structura iniţială a conştiinţei omului într-o structură absolut închisă, ajungând ca aceasta să devină «una» în loc de «întreg», ceea ce contrazice natura psihicului ca atare, deoarece psihicul presupune un sistem principial deschis. [3]

Astfel, tipul metabolismului informaţional poate fi analizat ca unicul nivel automat al conştiinţei lăsat de natură, necesar şi suficient pentru funcţionarea omului ca maşină socială. Mai mult, în cadrul programelor propuse de socium, de la om nu se cere utilizarea potenţialului conştiinţei mai mult de 3%